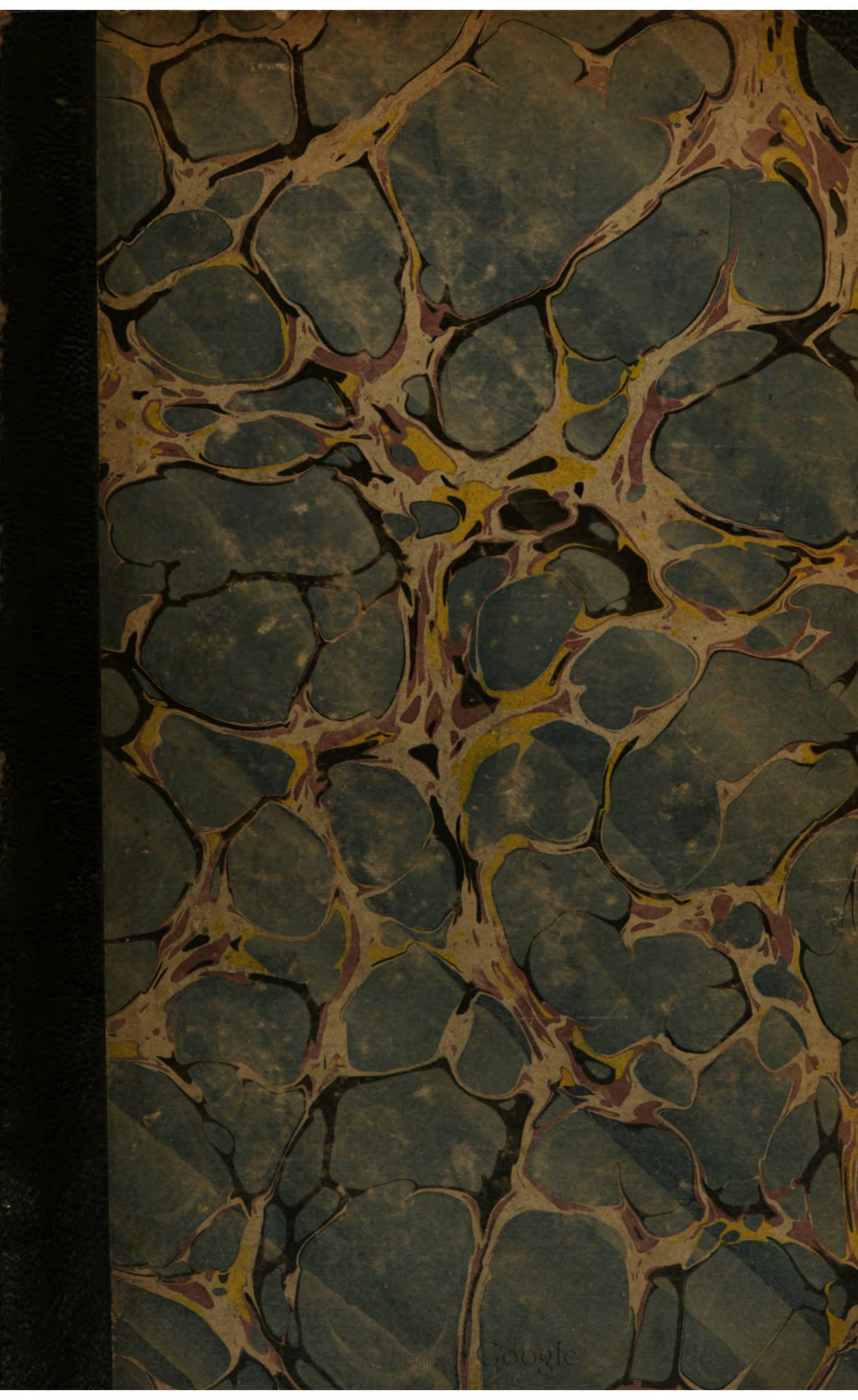
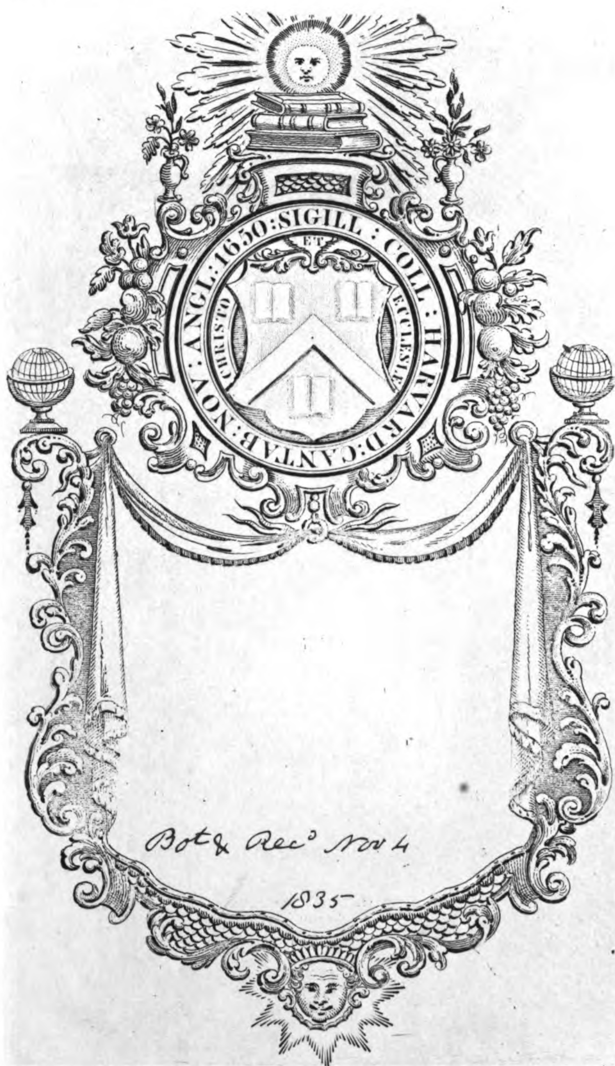

SIGILL : COLL : HARVARD : CANTAB : NOV : ANGL : 1650
CHRISTO ET ECCLESIÆ
Bot & Recd Nov 4
1835

NORDISKT
SAGO-BIBLIOTHEK,

eller

MYTHISKA OCH ROMANTISKA

Forntids-Sagor,

utgifne

af

C. G. KRÖNINGSSVÄRD,

Häradshöfding, Bergs-Fiskal och Ledamot af det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet i Köpenhamn.

Första Bandets
Första Häfte.

FAHLUN.
Carl Richard Roselli.
1834.

Enginn er ýta
sá er æ lifir;
mun ei baugbroti
vid bana kvída;
hittumst heilir
thá hèdan lídum;
er eigi lèttara
líf, enn daudi.

Halfs saga.

Såsom förespråk för dessa öfversättningar torde icke mera behöfva anföras, än hvad Dannmarks snillrike Fornforskare, Herr Professor C. C. **Rafn** *vid utgifvandet af sina "Nordiske Fortids-Sagaer," yttrat till Läsaren:*

"I ett helt årtusende hafva de sagor, som här utgifvas i öfversättning, först såsom munteliga berättelser, och sedan i det 12:te till 14:de århundradet uppskrifna, lärt och förnöjt den ena slägten efter den andra. Den ynnest som de under en lång tidsperiod njutit såsom en underhållande folkläsning, gifver dem ock ett afgjordt värde. Ännu i dag äro de en nöjsam läsning för höga och låga, män och kvinnor, gamla och unga, på den aflägsna klippö, hvars äldsta bebyggare bragte dem, vid dess första colonisation, med sig från moderlandet, och förvarade dem under en omsorgsfull behandling, genom en sträcka af år-

hundraden åt nuvarande generation. Ännu, likasom i fjerran tider, lyssnar ynglingen till dem med begärlighet och förundran, mannen fröjdas åt de kraftfulla bragderna, och den gamle upplifvas vid minnet af de dagar som försvunnit.

Detta har dock egenteligen afseende på de sagor, hvilka handla om förhållanden här i Norden före Islands bebyggande i det 9:de seklet, eller med andra ord, före den egentligt historiska tidsålderns begynnelse. De sagor deremot, hvilka handla om förhållanden efter denna tid, har det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet begynt att utgifva, så väl på grundspråket under benämningen: "Fornmanna Sögur" och "Islendiga Sögur," som i Dansk öfversättning: "Old-Nordiske Sagaer," och i Latinsk: "Scripta Historica Islandorum." Såsom historiska minnesskrifter betraktade, äro visserligen desse af långt större vigt, men likväl hafva de förre äfven ett stort anspråk på fornfor-

skarens och forntidsvännens uppmärksamhet. De äro af skiljaktigt värde, i det att några, de så kallade m y t h i s k a, *utsprungna ur Nordens egna urgamla folkpoesi, bevarat åt oss en lefvande skildring af förfädernas härnadståg, inrättningar och trosmeningar under de aflägsnaste tidehvarf, hvaremot andre, de* r o m a n t i s k a, *som först äro författade i en tid, då Isländarne hade fått smak på en främmande romantik, innehålla svagare genljud af förfädrens kraft och forntidens väsende. Dessa sistnämde äro således, så väl i historiskt, som i poetiskt hänseende, af mindre betydenhet, men, betraktade såsom minnes-skrifter af fem till sex århundradens ålder, kunna de väl förtjena att utgifvas, alla i grundtext, de vigtigaste jemväl i öfversättning. De första deremot hafva ett högt poetiskt värde, och äro af Nordens största Historieskrifvare, en* Torfæus, *en* Suhm, *en* Schönning *och en* Geijer, *lagda till grund för vigtiga historiska forskningar. Väl hafva berättelser om så gamla händelser, icke i de enklare dra-*

gen den strängaste historiska bestämdhet, men för hufvudsakens pålitlighet, äro deruti dock nästan altid talande bevis, och sjelfva den på äfventyr rika anstrykning, hvarmed berättelsen är öfverdragen, är helt och hållet i forntidens anda, så att sagan framställer för vår blick kraftigt vittnande minnesmärken om förfädernas osminkade dygder, stolta högmod och klippfasta trofasthet.

Dessa sagors egentliga värde och det ljus de utbreda öfver hela det nordliga Europas äldre litteratur, har också utom det egentliga Norden skaffat dem många beundrare och ifriga bearbetare. Bland Tyskarne hafva de lärda fornforskarne Graeter, Grimm *och, framför alla,* von der Hagen, *gjort sina landsmän bekanta med dessa forntidsminnen, likasom äfven den berömde* de la Motte Fouqué *genom sina herrliga hjeltedikter låtit Nordens djerfva andestämma ljuda till aflägsna folkslag. I företalet till sina "Altnordische Lieder und Sagen" uttrycker*

Hagen *sig sålunda: "Dessa sagors värde är klart framskinande, och att de i och för sig sjelfva, genom deras egna framställning, äro förträffeliga och konstrika verk, kunna isynnerhet Völsunga och Ragnar Lodbroks sagor vitsordå. Bägge, utgörande ett sådant, höra tillika med Hervors saga till det största och herrligaste af den gamla Nordiska hjeltepoesin." I företalet till "Nordische Heldenromane," som innehåller öfversättningar af några bland dessa sagor, säger äfven densamme: "Vår gamla fosterländska litteratur har nu tagit en afgörande riktning mot Norden, och visar betydningsfull, liksom magneten, tillbaka på sitt ursprung. Bägge Eddorna och flere för oss vigtiga sagor äro nyligen utkomne hos oss i grundtext och öfversättning, och det djupa och flerfaldiga sammanhanget emellan den gamla Nordiska och den gamla Tyska poesin måste städse, allt mer och mer, erkännas och förkunnas."*

Endast det må tilläggas, dels att de i sagorna förekommande kväden, skola i öfver-

ensstämmelse med den metrik och det bild-språk, som för Nordens äldsta skaldekonst hufvudsakligen var vedertagen, så vida icke mening och anda derigenom skulle gå förlorad, återgifvas, dels att några, med andra sago-berättelser och godkända Häfdatecknares uppgifter öfverensstämmande, upplysningar och anmärkningar, skola bifogas hvarje saga, när sådane synas kunna blifva af något slags intresse.

Fahlun i Maji 1834.

Utgifvaren.

Sago-Bibliothek.

N:o I.

Om Fornjoter och hans ättlingar.

Till grund för Professor Rafns öfversättning af detta sagostycke, hvilken *Utg.* stundom följt, ligger den så kallade *Codex Flateijensis*, skrifven år 1387, af hvars Isländska text ett utdrag jemväl är infördt i Professor Rasks upplaga af Snorra Edda samt Skaldu, Stockh. 1818, sid. 357—372. Den berättelse åter, som finnes, både i Björners Nordiska Kämpadater, Stockh. 1737 samt i Olof Tryggvesons Saga, utgifven i Skalholt 1689, är af ett något afvikande innehåll. Berättelsen är för öfrigt, som Professor Müller, och flere efter honom, anmärkt, mera mythisk än rent historisk, ehuru den i några delar är fullt öfverensstämmande med historiska urkunder.

Huruledes Norrige bebygdes.

Nu skall förtäljas huruledes Norrige i förstone bebygdes och huruledes Konungaätter hafva deras ursprung der eller i andra länder, eller hvarför de heta Skjöldungar, Budlungar, Bragningar, Ödlingar, Völsungar eller Niflungar, från hvilka Konungaätter härstamma.

Fornjoter hette en man. Han hade tre söner; en var Hler (Le,) den andra Loge, den tredje Kare; denne herrskade öfver vindarne, Loge öfver elden, Hler öfver hafvet (vattnen). Kare hade en son som hette Jökul, fader åt Konung Snär (Sne eller Snö); men hans barn voro Thorre, Fönn, Drifa och Mjöll 1). Thorre var en berömlig Konung. Han herrskade öfver Gottland, Kvenland 2) och Finnland, och anställde Kvenerne offer åt honom, på det han skulle gifva dem mycken snö, så att det kunde blifva godt skidföre 3), hvilket de höllo för ett godt år. Detta offer skulle ske vid midvintren, som derefter blef kallad Thorre-månaden. Konung

Thorre hade tre barn; hans söner hette Nor (eller Norr) och Gor (eller Gorr), men dottren Goa. Hon försvann plötsligen, och anstälde Thorre ett offer en månad sednare än vanligt, och blef densamma sedan kallad Goe, Göje-månad 4). Nor och Gor spanade efter deras syster och höll Nor ett stort slag västan om Kjölen 5) hvarvid de Konungar föllo för honom som hette Vee och Vei, Hunding och Heming 6), hvarpå Nor underlade sig hela landet allt intill hafvet. Bröderne mötte hvarandra i den hafsvik, som nu kallas Norefjorden; sedan drog Nor dädan ifrån upp åt Kjölen, och då han kom till ett ställe som kallades Ulfmoarne (Ulfheden), tog han kosan derifrån öfver Österdalen 7) in i Värmeland och vidare längs efter den sjö, som heter Venern, ned till hafvet; hela denna landsträcka lade Nor under sig, nemligen allt hvad som ligger västan om denna gräns; detta land kallas nu Norrige. Vid midvintren kommo de till Hedemarken, der en Konung, som hette Rolf i (ur) Berget regerade; varande han en son af Jotnen Svade, nordan af (från) Dofre, och af Ashild, en dotter af Konung Eysten (Östen) hvilken länge hade herrskat öfver Hedemarken. Rolf i Berget

hade bortröfvat Goa och äcktat henne; men då hon fick underrättelse om sin broder Nor, drog hon honom till mötes tillika med Rolf, hvilken lemnade sig i Nors våld och blef honom undergifven. Derefter begaf Nor sig på gästning 8) till sin svåger 9), samt äcktade der Hödd, Jotnen Svades dotter och syster till Rolf. Sedan drog Konung Nor västan efter till hafvet, och då träffade han sin broder Gor, hvilken var kommen nordan från Döda hafvet 10), och hade tillegnat sig alla öar på vägen, både bebygda och obebygda. Då skiftade desse bröder riket emellan sig så, att Nor skulle hafva allt det fasta land, som låg nordan från Jotunheim 11), och söder ut till Alfheim, nu Norrige kalladt; men Gor skulle bekomma alla de öar, hvilka lågo babord (på vänstra sidan) om hans Ellida 12) när han färdades nordan utmed kusten.

Desse voro Sjökonungen Gors söner: Beiter och Heiter, Meiter och Géiter. Sjökonungen Beiter for med Ellida in i Trondheim och in i Beitesjö, och lät han göra en släda under skeppet, emedan snön var mycken och slädföret godt, hvarpå Beiter satte sig i bakstammen, ställde styret i ordning och lät hissa seglet, samt lät sina män draga Ellida

nordan öfver landtungan 13) till Numedalen 14); tillegnande sig sålunda allt det land, som låg babord. Sjökonungen Beiter var fader åt Heiter, äfven sjökonung och Svades fader. Sjökonungen Meiter var fader åt Mäfil och Myndil, den sednare åter till Ekkil och Skekkil. Nor var fader och Svades dotter Hödd moder åt Thrand och Gard, som blef kallad Agde. När de skiftade arf, tillföll Thrandheim Thrand, och af honom har det namn. Gard-Agde var fader åt Hörd, Rugalf, Thrym, Vegard, Freygard, Thorgard och Grjotgard. Hörd bekom Hördeland 15) i skifte; hans son var Jöfur eller Jösur, fader åt Konung Hjör, Hjörleif den Kvinnokäres fader. Rugalf fick Rogaland 16); hans son var Rögnvald, Konung Ögvalds fader. Thrym fick Agder 17); hans söner voro Agde och Agnar, fader åt Ketil Thrym, som bodde i Thruma 18). Vegard bekom Sognefylke 19), och hans son var Vedrorm, fader åt Vemund den Gamle, som blef kallad Sognetröst. Freygard fick hafsfjärdarne 20) och Fjalir 21); hans söner voro Freysten den Gamle, som bodde på Gaulum (Gölum) och Freybjörn, hvars son var Audbjörn

(Ödbjörn), fader åt Arinbjörn, Jarl öfver hafsfjärdarne. Thorgard fick Sundmöre 22); hans son var Thorvid, fader åt Arnvid Berserkabane, hvars söner åter voro Slävid och Bravid. Grjotgard bekom Nordmöre 23); hans son var Salgard, fader åt Grjotgard, fader åt Sölve, fader åt Högne på Njardö 24), fader åt Sölve Viking och Hilda den Smärta, som med Hjörleif den Kvinnokäre hade sonen Half Berserk. En annan son af Grjotgard var Sigar, hvars dotter Signe äcktade Harald, Jarl öfver Numedalen, fader åt Herlaug (Herlög), fader åt Grjotgard, fader åt Hakon Jarl, fader åt Sigurd Jarl, fader åt Hakon Hlade Jarl.

Raum (Röm), Konung Nors son, kom till regeringen efter sin fader, och fick han Alfheim och så stort rike, som de derifrån utlöpande floder innesluta. Derifrån faller Lougen 25) östan genom dalen i Mjösen, och derifrån Vermån (nu varande Vormen) i Raumselfven (n. v. Glommen), men denne i hafvet; af Vermån löper Raumsån ned efter Raumsdalen 26); af Vermån faller Österelfven genom Österdalen i Venern, men derifrån Götelfven till hafvet. Konung Raum hade dryc-

keslag om julen, till skiftes med Bergfinn, en son af Jotnen Thrym af Verma 27), och gick då till sängs med hans syster Bergdisa, hvarefter hon födde tre söner: Björn, Brand och Alf. Den sistnämnde uppfostrades af Bergfinn och kallades Finn-Alf. Björn var hos sin moder och blef kallad Jotun-Björn. Brand sände hon till hans fader Raum, men han gaf (helgade) honom åt Gudarne, och blef han förty kallad Gud-Brand. Honom gaf Konung Raum de dalar, hvilka heta Gudbrandsdalarne 28). Jotun-Björn bekom af honom Raumsdalen, men Alf Österdalen och allt hvad som ligger nordan om Venern och sträcker sig från Götelfven och nordan till Raumselfven; det blef då kalladt Alfheim. Gudbrand, Dalakonungen, var fader åt Audleif (Ödleif), Konung Gudmunds fader, hvars son var Gudbrand, som icke ville låta sig kallas Konung, utan lät gifva sig Jarls namn, förty han ville vara den mägtigaste Jarl i Nordlanden. Hans son var Geirmund Jarl, fader åt Rodgeir Jarl, fader åt Gudbrand, hvilken icke ville vara Konung, ej heller Jarl, men lät gifva sig Herses namn, och rådde likväl öfver sina länder, såsom en Konung, och var ej i något hänseende mindre mägtig. Alla hans ättlingar voro

sedan Hersar. Jotunbjörn den Gamle var fader åt Konung Raum, fader åt Hrossbjörn, fader åt Orm Skeljamola, fader åt Knatte, fader åt Thorolf Halme och Ketil Raum; den förres söner voro Helge, fader åt Berse, fader åt Thormod, fader åt Thorlaug (Thorlög), Tungeodds moder. Finnalf den Gamle fick Svanhild, som var kallad Gullfjäder; hon var en dotter af Dag, Dellings son och Sol, Mundilfares dotter 29). Detas son var Svan den Röde, fader åt Säfar (Sjöfare), fader åt Ulf, fader åt Alf, fader åt Ingemund och Eysten 30). Raum den Gamle fick sedan Hilda, en dotter af Gudröd den Gamle, son af Konung Sölve, hvilken först uppodlade den landsträcka, som nu kallas Solöer 31); men hans söner voro Gudröd, Hauk (Haud eller Höd), Hadding och Ring. Gudröd var Konung efter sin fader och Konungar voro alla hans ättlingar; hans son var Eysten Illråda. Han satte sin hund, som hette Saur (Sör) till Konung öfver Inn-Thronderne 32), förty de hade dräpt hans son Önund, hvilken han satt der att styra landet.

Slägtregister ifrån Höd.

2. Höd området det rike som är kalladt Hadeland 33); hans son var Hoddbrodd, fader åt Rolf, fader åt Romund Berserk, fader åt Hamund, Hake och Gunnlöd, Utstens och Innstens moder. Hamund var Jarl öfver Hörderne och fader till Hrok den Svarte och Hrok den Hvite. Hake var fader åt Rodgeir, fader åt Rodmar, Hake Berserks fader. Hrok den Svartes dotter Gunnlöd var Romund Gripsons moder. Raums son Hadding bekom Haddingedalen och Telemarken 34); hans son var Hadding, fader åt Hadding, fader åt Högne den Röde. Efter honom regerade trenne Haddingar, hvar efter annan, och hos en af dem vistades Helge Haddingaskate. Raums son Ring fick Ringerike och Valders; han äcktade Sjökonungen Vifils dotter, och var Halfdan den Gamle deras son. Då han emottog regeringen, gjorde han ett stort offer om midvintren på det han skulle få lefva trehundrade år i sitt kungadöme, eller lika så länge som sagdt var att Snö den Gamle hade lefvat, men Gudasvaret blef, att han icke skulle lefva längre än en mansålder, men i trehundrade år skulle endast berömliga män, men ej någon kvinna finnas i

hans ätt. Han var en stor krigare, och härjade vida omkring i Österlanden (s. v. Ryssland), dräpande han der i envig en Konung, vid namn Sigtrygg. Han trädde i äktenskap med Alfny (Alvig, Almveig) en dotter af Eymund (Ömund) Konung öfver Holmgard 35). De hade nio söner, hvilkas namn voro: Thengill, som blef kallad Manna-Thengill 36), Räser, Gram, Gylfe, Hilmer, Jöfur, Tigge, Skyle och Harre, och förtäljes det att alla dessa nio voro jämnåriga och blefvo så beromlige, att deras namn i alla kväden användes såsom hedersnamn och konunganamn; är ock sagdt, att ej någon af dem hade barn, och att de alla föllo i ett och samma fältslag. Halfdan och Alfny fingo äfven andre nio söner, hvilka hette Hilder, Näfil, Aude (Öde), Skelfer, Dag, Brage, Budle, Lofde och Sigar 37). Hilder, Sigar och Lofde voro alla härkonungar; Aude, Budle och Näfil voro sjökonungar; Dag, Skelfer och Brage voro hemma sittande. Dag äcktade Thora Drängamoder och de hade nio söner, hetande en Ole, den andra Am, den tredje Jöfur, den fjerde Arngrim. Ole var fader åt Dag, fader åt Oleif, fader åt

Ring, fader åt Olof, fader åt Helge, fader åt Sigurd Hjort, fader åt Ragnhild, Harald Hårfagers moder; desse af Haralds ätt blefvo kallade Döglingar 38). Arngrim äcktade Eyvör, och deras son var Berserken Angantyr. Brage den Gamle var Konung i Valders; han var fader åt Agnar, fader åt Alf, fader åt Erik, fader åt Hilda, moder åt Halfdan den Milde, fader åt Gudröd, fader åt Halfdan Svarte, Harald Hårfagers fader; dessa blefvo kallade Bragningar 39). Skelfer var Konung på Vörs; hans son var Skjöld, fader åt Erik, fader åt Alfrek, fader åt Erik Malspake eller den Vältalige, fader åt Alrek Fräkne eller den Tappre, fader åt Vikar, fader åt Vatnar, fader åt Imald och Erik, fader åt Gyda, som äcktade Harald Hårfager; dessa äro kallade Skilfingar eller Skjöldungar 40). Hilder var Dags femte son 41); varande han fader åt Hildebrand, fader åt Vigbrand, fader åt Hild och Herbrand, fader åt Harald Gränske 42), fader åt Åsa den Storrådiga, moder åt Halfdan Svarte, Harald Hårfagers fader. Sigar var fader åt Sigeir, som hade Konung Völsungs dotter Signy till äckta, och till Sigmund som

äcktade Hilda, en dotter till Grjotgard, Konung på Möre; hans son hette Sigar, fader åt Signy; han lät upphänga Hagbard; desse äro kallade Siklingar. Lofde var en stor konung; den krigshär som följde honom blef kallad Lofder 43). Han härjade på Reidgotaland (n. v. Jutland) och blef der Konung. Hans söner voro Skekkil, sjökonung, och Skyle, fader åt Egder, fader åt Hjalmther, fader åt Eylime, fader åt Hjördisa, moder åt Sigurd Fafnersbane, fader åt Aslaug (Aslög), moder åt Sigurd Orm i Öga, fader åt Aslaug, moder åt Sigurd Hjort, fader åt Ragnhild, Harald Hårfagers moder; desse hans förfäder blefvo kallade Lofdungar. Aude och Budle voro sjökonungar och hade en gemensam härsmagt; de drogo med den till Saxland (n. v. Sachsen), och härjade der vidt omkring, samt underlade sig detta land jemte Walland (n. v. Frankrike) och nedsatte sig der. Aude hade Walland och var fader åt Frode, fader åt Kar, fader åt Ölrun; de äro kallade Ödlingar. Budle hade Saxland; han var fader åt Attil, fader åt Vifil, fader åt Ljenfa, fader åt Budle, fader åt Sörle eller Serle, samt Atle och Brynhild, Aslaugs moder, och blefvo

desse kallade Budlungar 44). Konung Näfil var fader åt Heimar, fader åt Eynef, fader åt Rake, fader åt Gjuke, fader åt Gunnar och Högne, Gudrun, Gudny och Gullrand, och äro de kallade Niflungar (äfven Gjukungar). Nu äro de kvinnor uppräknade, som först föddes i Halfdan Gamles ätt; men, när den första kom i ätten, voro trehundrade år framlidne från det offer Halfdan anställde för sin ålder och sin regering 45).

Slägtregister.

3. Konung Alf den Gamle herrskade öfver Alfheim; han var fader åt Alfgeir, fader åt Gandalf, fader åt Alfhild, Ragnar Lodbroks moder; hans son var Sigurd Orm i Öga, hvars dotter Aslaug var moder åt Sigurd Hjort, fader åt Ragnhild, Harald Hårfagers moder. Harald den Gamle, som var en son af Valdar den Milde, son åt Hroar, äcktade Konung Heidreks dotter Hervör, varande deras son Halfdan Snälle, hans son Ivar Vidfadme, hans dotter Auda (Öda) Djupaudga eller den Grundrika; henne äcktade Rärik (Rörik) Slöngvanbauge 46), och var Harald Hildetand deras

son. Auda blef sedan äcktad af Konung Radbard; varande deras son Randver, hans son Sigurd Ring, hans son Ragnar Lodbrok, hans son Sigurd, hans dotter Aslaug, hennes Son Sigurd, hans dotter Ragnhild, moder åt Harald Hårfager, som var den förste envålds-konungen öfver Norrige.

Haralds Slägtregister från Odin.

4. Burre hette en konung, som herrskade öfver Tyrkland (det fordna Scythien); hans son var Bur, fader åt Odin 47), Asarnes Konung; hans son var Frey, hans son Njard (Njörd), hans son Frey, hans son Fjölner, hans son Svegder, hans son Vandland, hans son Visbur, hans son Domalder, hans son Domar, hans son Dyggve, som vi kalla Tryggve, hans son Dag, hans son Agne Skjalfar-bonde, hans son Alrek, hans son Yngve 48), hans son Jormunfrode, som vi kalla Jörund, hans son Ane den Gamle, som vi kalla Ön (Aun) och hvilken i nio år didde ur horn för sin ålderdoms skull; hans son var Egil Tunnadolg, hans son Ottar Vandilskraka, hans son Adil i Upsala, hans son Eysten, hans son Ingvar Hara eller den Högväxte, hans son Braut-Önund, hans son Ingjald

Illråda, hans son Olof Trätelga, hans son Halfdan Hvitben, hans son Eysten, hans son Halfdan den Milde och Matsnåle, hans son Gudröd Jagtkonung, hans son Halfdan Svarte, fader åt Harald Hårfager 49).

Slägtregister.

5. Asakonungen Odins son hette Skjöld; han var fader åt Fridleif, fader åt Fridfrode, fader åt Fridleif 50), fader åt Havard Handramme eller den Handfaste, fader åt Frode, fader åt Vermund Vitre eller den Vise, fader åt Olof Litillate eller den Nedlåtande, fader åt Dan Mikillate eller den Stormodige, fader åt Frode den Fridsamme, fader åt Fridleif, fader åt Frode Fräkne eller den Tappre, fader åt Ingjald Starkadersfostre, fader åt Rärik Hnöggvanbauge (den Njugge?), fader åt Halfdan, fader åt Rärik Slöngvanbauge, fader åt Harald Hildetand, hvars broder var Randver 51), fader åt Sigurd Ring, ifrån hvilken ätten går till Harald Hårfager, sålunda som förut är sagdt 52).

Haralds Slägtregister från Adam.

6. Gud skapade Adam först af alla menniskor; hans son var Seth, hans son Enos,

hans son Kaynan, hans son Malaleel, hans son Phareth, hans son Enoch, hans son Mathusalem den Gamle, hans son Lamech; då upphörde verldens första tidsålder; hans son var Noe, som bygde arken, hans son Japhet, hans son Japhan, hans son Zechim, hans son Ciprus, hans son Cretus eller Telius (Celius?), hans son Saturnus på Kreta, hans son Jupiter, hans son Darius, hans son Erithonius, hans son Troes, hans son Ilus, hans son Lamidon, hans son Priamus hufvud-konungen. Munnon eller Memnon (Mennon?) hette en konung i Troja; han äcktade Troana, Konung Priami dotter; hans son hette Tror, som vi kalla Thor, hans son var Loritha (Loricha?) som vi kalla Hloride, hans son Eredei, som vi kalla Eindride, hans son Vinge-Thor, hans son Vingener, hans son Mode, hans son Mage, som vi kalla Magne, hans son Seseph, hans son Beduis, hans son Atra, hans son Trinan, hans son Heremoth, som vi kalla Hermod, hans son Skjaldin, som vi kalla Skjöld, hans son Beaf, som vi kalla Bjar, hans son Godolf, hans son Burre, som vi kalla Finn, hans son Frjalaf, som vi kalla Börs, hans son Voden, som vi kalla Odin, han var Tyrkja-konung; hans son Skjöld, hans

son Fridleif, hans son Fridfrode, hans son Herleif, hans son Havard Handramme, hans son Frode, hans son Vemund (Vermund) den Vise, hans dotter Olof, hon var moder åt Frode den Fridsamme, hans son Fridleif, hans son Frode den Tappre, hans son Halfdan, hans son Hroar, hans son Valdar den Milde, hans son Harald den Gamle, hans son Halfdan Snälle, hans son Ivar Vidfadme, hans dotter Auda den Grundrika, hennes son Randver, hans son Sigurd Ring, hans son Ragnar Lodbrok, hans son Sigurd Orm i Öga, hans dotter Aslaug, hennes son Sigurd Hjort, hans dotter Ragnhild, hennes son Harald Hårfager. I detta tal felar en man i sjuttio, när både Adam och Harald räknas med.

Hvilka Konungar hafva regerat öfver Norrige.

7. Harald Hårfagers son hette Sigurd Rise, hans son Halfdan, hans son Sigurd Syr, hans son Harald Hårdråde, Olof den Heliges broder (halfbroder), hans son Olof Kyrre, hans son Magnus Barben (Barfot), hans son Harald Gillè, hans son Sigurd Mund, hans son Sverrer Magnus, hans son Hakon (Håkan) Harm-

död, hans son Hakon den Gamle, hans son Magnus (Lagabätir ell. Lagförbättraren), hvilken sände till Island den lagbok som kallades Jonsboken; hans son Hakon Högläigg, hans dotter Ingeborg, hennes och Svenske Hertigen Eriks son Magnus den Gode (Smek), hans son Hakon, hans son Olof, som var tio år gammal då fadren dödde; han var Konung öfver Norrige, Dannmark och alla länder som hörde dertill och rättmätig arfvinge till hela Sverige, som Albrecht, en son till Grefven af Mecklenburg (Albert I), innehade; varande han Konung Magnus den Godes, Olofs farfaders, systerson. Denne Olof blef benämnd efter Konung Olof Haraldsson den Helige, efter hans egen anvisning; han var Konung när skrifningen af denna bok (Codex Flateyensis) påbörjades; då voro från vår Herres Jesu Kristi födelse 1387 år förlupne.

8. Desse hafva styrt Norrige: nyssbemälde Konung Olof, så Konung Hakon, så Konung Magnus den Gode, så Hakon Högläigg, så Erik och Magnus, så Magnus som gaf Jonsboken, så Hakon den Unge på samma tid som fadren Hakon den Gamle, så Inge Bardson och Erling Sten-

vägg och Philippus, Baglernas Konung 53), så Hakon Harmdöd, så Sverrer Magnus och många falska Konungar i hans tid, så Magnus Erlingsson, så Eysten Birkeben 54), så Hakon Härdabred, så Inge Krympling och Eysten och Sigurd Mund, så Harald Gille-Krist och Magnus den Blinde och Sigurd Slemmedjäken, så Sigurd Jorsalafare, Eysten och Olof, så Magnus Barfot och Hakon Thoresfostre, så Olof Kyrre och Magnus, Hakon Thoresfostres fader, så Harald Hårdråde, så Magnus den Mägtige, Olof den Heliges son, så Danske Kunga-afkomlingarne Sven Alfivason och Knut den Mägtige, så Olof den Helige Haraldsson, så Erik Jarl, Sven Jarl och Hakon Jarl, så Olof Tryggveson, så Hakon Blot-Jarl den Mägtige, så Harald Gråfäll, så Hakon Adelstensfostre, så Erik Blodyxe, så Harald Hårfager, som var den första envålds-konungen öfver hela Norrige, så vidt sagorna veta att förtälja.

Konung Olof Hakonssons plötsliga försvinnande.

9. Året efter det ofvannämnda (altså 1388) försvann Konung Olof Hakonsson. De

Danske sade att han var död, men Norrmännen ville icke tro det. Då blef Konung Olofs moder och Danakonungen Valdemars dotter, Drottning Margareta, vald att styra rikena (Norrige och Dannemark), sedan hon låtit taga Albrecht till fånga.

Fundinn Noregr
eller
Det upptäckta Norrige 55).

Fornjoter har en Konung hetat; han rådde öfver Jotland; (Jotunland?) som kalladt (är) Finnland och Kvenland; det är östan för den hafsviken, som går till mötes vid Gandvik 56); den kalla vi Helsingiabotten. Fornjoter hade tre söner; en hette Hler (Le), som vi kalla Äger, en annan Loge, den tredje Kare; han var fader åt Froste 57), som åter var fader åt Snär (Snö) den Gamle; hans son hette Thorre, hafvande han två söner, af hvilka den ena hette Nor (eller Norr), den andra Gor (eller Gorr), och en dotter vid namn Goa. Thorre var en stor offrare eller afgudadyrkare; han anställde ett offer hvarje år vid midvintren, hvilket de (folket) kallade Thorre-offer; deraf fick månaden namn. En vinter vid detta offer tilldrog det sig att Goa plötsligen försvann; man drog då ut att uppsöka henne, men hon återfanns icke; och när den månaden var förliden, lät Thorre anställa ett offer, för att såmedelst få underrättelse om, hvart Goa hade tagit vägen; det kallades Goe-offer; men likväl fingo de ej någon upplysning om henne. Tre vintrar (år)

derefter gjorde hennes bröder det högtidliga löfte att de skulle uppsöka henne, och öfverenskommo de så, att Nor skulle söka på fasta landet, men Gör på öar och utskär, varande han sjöfarare; och voro bägge bröderne mycket manstarka. Gor höll med sina skepp ut efter hafsviken och vidare in i Ålands haf; sedan undersöker han vida Svea skär och alla öar, som ligga i Östersjön, derefter Göta skären, och derifrån drog han till Dannemark, samt undersöker der alla öar; finnande han der sina fränder, hvilka härstammade från Hler den Gamle på Hlessö (nu Lassö), hvarifrån han drog än vidare, utan att kunna spörja något om sin syster. Hans broder Nor dröjde intill dess snö fallit på hedarne och godt skidföre inträffat, hvarefter han drog från Kvenland, innanför hafsviken, och kom dit hvarest det folk, som kallas Lappar voro, det är bakom Finnmarken 58). Lapparne ville hindra deras genomtåg, och det uppstod en strid dem emellan, men Nor besatt en så stor kraft och trolldoms-förmåga 59), att fienderne blefvo förskräckte, så snart de hörde stridsropet och sågo vapnen blottas, och begåfvo Lapparne sig förty på flygten. Nor drog sedan väster ut öfver Kjölen, utan att på en lång tid veta af (träffa) någon menniska, och skjöto de vilda

djur och foglar till föda åt sig; dragande de vidare efter den vestra fjällsluttningen, längs efter vattendragen, och kommo så till hafvet. Der funno de framför sig en stor fjärd, liknande en hafsvik, omgifven af stora bygder och betydliga dalsträckningar; de träffade der folk församladt och uppstod det genast en strid, hvars utgång blef, som man kunde vänta, att folket antingen föll der eller flydde; men Nor och hans män gingo genom landet, som en eldslåga öfver en åker. Nor drog omkring hela fjärden, och underlade sig landet och blef Konung öfver de härader, hvilka omgifva densamma. Der dröjde han öfver sommaren, intill dess snö fallit på hedarne, hvarefter han styrde kosan efter den dal, som går sunnan efter från fjärden, och som nu kallas Trandhjem (Trondhjem); några af sina män lät han draga igenom den främre delen af Möre (Nordmöre), underläggande sig dervid allt det land som han öfverfor; och, då han kom söder ut ner öfver det fjäll, som är liggande sunnan för det innersta af dalen, drog han i samma sträckning genom dälderne, intill dess han kom till en stor insjö, som de kallade Mjörs (Mjösen), hvarpå han vände sig väster ut öfver fjället, ty det var honom sagdt, att hans män hade blifvit slagne af en Konung, som

hette Sokne. Då inkommo de i det härad, som de kallade Valders; derifrån drogo de emot hafvet och kommo till en lång och smal fjärd, som nu kallas Sogn; der mötte de Sokne, och hade der en skarp strid, eftersom Sokne icke fruktade för deras trolldom. Nor gick hårdt fram, skiftande han och Sokne hugg med hvarandra; och föllo der Sokne och många af hans män.

Nors färd genom Norrige att söka sin syster.

2. Nor drog derefter upp emot den fjärd, som går nordan från Sogn; och hade Sokne regerat öfver den dal derstädes, som nu kallas Soknedalen; der uppehöll Nor sig länge, och kallas den nu Norefjärden. Der mötte hans broder Gor honom, och ingendera af dem hade ännu spordt till Goa. Gor hade äfven laggt under sig allt det yttre landet, under det han farit fram sunnan ifrån, och skiftade bröderne nu länderne emellan sig. Nor hade allt fast land och Gor skulle hafva alla de öar emellan hvilka och fasta landet han kunde segla, hafvande dervid det sednare på högra sidan om skeppet. Derefter drog Nor till Upplanden och kom till nu varande Hedemarken, hvaröfver herrskade en Konung, som het-

Rolf ur Berget, en son af Jotnen Svade nordan af (från) Dofre. Denne Rolf hade bortröfvat Thorres dotter Goa från Kvenland; han drog strax emot Nor och utmanade honom på envig; de slogos länge, utan att någondera blef sårad; derefter förliktes de, och Nor fick Rolfs syster, men Rolf fick Goa 60). Derefter vände Nor åter norr ut till det rike, som han hade lagt under sig, och hvilket han kallade Norrige. Han regerade deröfver så länge han lefde, och hans söner efter honom; men de skiftade landet emellan sig, och rikena började nu allt mer och mer förminskas, allt efter som Konungarne blefvo talrikare, och fördeltes så i fylken.

Beiter fick Norrige.

3. Gor har ock varit kallad sjökonung; hans söner voro Heiter och Beiter, äfven sjökonungar och mycket våldsamma. De anföllo hårdt Nors söners rike och höllo många drabbningar med dem, hvarvid de ömsom segrade. Beiter lade in till Trondhjem och härjade der; han låg på det ställe som nu kallas Beitesjö eller Beitestad; der lät han draga ett skepp in ifrån nämnde ställe och nordan efter öfver landtungan; der nordanför äro Numedalarne. Han satte sig i bakstammen på

skeppet och höll i styret, och tillegnade sig allt det land, som låg på skeppets vänstra sida; varande der många bygder. Gors son Heiter var fader åt sjökonungen Sveide (Svade) 61), fader åt Halfdan den Gamle, fader åt Upplands-Jarlen Ivar, fader åt Eysten Glumra, fader åt Rögnvald Jarl den Mägtige och Sagtmodige 62).

Upplysningar och Anmärkningar.

1) **Hler**, äfven **Aegir** kallad, var forn-nordens hafsgud, svarande mot Romarnes **Neptunus**. **Logi** betyder egentligen låga och **Kari** var vindens gud eller **Aeolus**. **Jökull** betyder ett med is eller snö betäckt fjäll eller berg, såsom t. ex. Klofa-Jökull och Skaptaa-Jökul m. fl. på Island, samt fjället Jökelen i Hardangers Fögderi af Konungariket Norrige. **Snær** är snö. **Thorri** betecknar den yppersta eller förnämsta delen af något, hvadan äfven den månad, som hos Isländarne inföll vid midvintren, eller då vintren var kallast (i Januari) blef kallad **Thorri**. **Fönn** är lätt sammanpackad och hård snö, hvadan äfven i Dalarnes fjälltrakter, än i dag en stor utsträckt snömassa kallas *fänna*. **Drifa**, är den snö, som fallit under lugnt väder, eller tö, i flockar, och förty kan sägas vara lös eller mjuk. **Mjöll**, den snö, som är finast, lättast och hvitast. Således synes det som alla dessa personer skulle vara allegoriske och diktade, på det, som vår snillrike häfdatecknare, Professor **Geijer**, yttrar, ättledningen för alla, det gamla Nordens berömda ätter skulle kunna uppstiga i Gudasagans rymder, och, då någon Odinisk ej kunde här komma i fråga, sträcka sig upp till de ännu äldre Fornjotiske gudarne, hvarigenom jemväl den inhemskt Norrska börden blef icke mindre lysande, än den, som räknade Odin för sin stamfader. **Biörn Halldorsen**, Island. Lex. Havn. 1814 och **Geijer** Sv. Rik. Häfd. Ups. 1825 sid. 467.

2) I texten står *Gottlandi*, men detta måste vara misskrifning i stället för *Jötlandi*, som början af "*Fundinn Noregr*," utmärker.

Kvenland hade sitt läge både vester och öster om Bottniska viken och var i det nionde århundradet så vidsträckt, att det äfven innefattade nästan hela det Svenska Norrland, men blef genom Helsingarnes uppträngande småningom allt mera inskränkt, så att man sedermera (mot slutet af det trettonde århundradet eller omkring hundrade år före det sagostycket skrefs) blott återfinner det i Norra Österbotten, hvars Finnska innevånare af Norrmännen kallas *Kvener* eller *Östkvener* och landet *Kvenland.* Hamond, Nord. Miss. Historie, Kiöbenh. 1787 sid. 908, enligt Geijer S. R. H. sid. 464 i noten.

I den fullt historiska Egil Skallagrimssons saga, Havn. 1809, Cap. 14, står jemväl: "En austr frá Naumudal er Jamtaland, ok thá Helsingialand, ok thá Kvenland, thá Finnland, thá Kirialand, enn Finnmörk liggr fyri ofan thessi öll lönd."

3) Konsten att löpa på skidor, "*skrida á skidum,*" har från äldsta tider varit bruklig i Norden, särdeles i Norrige och der aldramäst bland Finnmarkens innevånare, hvilka ock deraf torde fått namnet *Skridfinnar.* Märkeligt var det dock, att denna öfning ej fortplantade sig med dem som utflyttade till Island. Liljegren, Gånge-Rolfs saga, Stockh. 1818 sid. 203.

4) Torde kunna deriveras af verbum "*giæast,*" se opp, titta fram, här användt på jorden, som fram i

denna månad begynner tära från sig snön, och fläckvis blifva bar. Geijer, S. R. H. sid. 469 i noten.

Enligt *Skalda*, (Stockh. 1818, Cap. 63), samt Jon Gam (Schediasma de ratione anni solaris, Havn. 1733 pag. 113), voro de gamle Nordboernas månader följande: 1 *Gormánadr*, slagtmånad, den första under vintren från medlet af October till medlet af November; 2 *Frermánadr*, frostmånad, äfven kallad *Ylir*, den tjutande; 3 *Hrútmánadr*, vädurmånad, äfven *Mörsugr*, talgsugaren, *Skémmdægirmánadr*, månaden med de korrta dagarne eller *Jólmánadr*, Julmånad; 4 *Thorri;* 5 *Gói;* 6 *Einmánadr*, (den månad, hvarunder solen genomlöper Vädurens constellation) *oc Sádtid*, den sista månaden af vintren, men äfven tiden för såning, såsom innefattande första hälften af April; 7 *Eggtíd oc Stekktíd*, äggtid och växttid, äfven *Gaukmánadr*, gökmånad; 8 *Sólmánadr*, solmånad; 9 *Selmánadr*, af *Sel*, säter eller fäbodeställe, samt *Midsumar*, midsommar, äfven kallad *Nóttleysumánadr* eller månaden utan natt; 10 *Heyannir*, höande, slottertid, den månad, när solen genomlöper Lejonets tecken; 11 *Kornskurdarmánadr*, skördemånad, och 12 *Haustmánadr*, höstmånad. *Jfr.* härmed Geijer S. R. H. sid. 468, 469 i noten, samt Biörn Halldorsen på flere ställen.

Gamla runstafven, som, enligt Liljegren (Runlära, Stockh. 1832 sid. 202 och 211), lärer emellan år 1000 och 1070 erhållit sin Christna anordning, upptager att solen ingick i Scorpionen (mathki) den 19 October; i Skytten (sküttera) den 17 November; i

Stenbocken (bukki) den 18 December; i Vattumannen (vatnm.) den 18 Januari; i Fiskarne (fiskum) den 15 Februari; i Väduren (vethuri) den 18 Mars; i Oxen (thiauri) den 17 April; i Tvillingarne (tvimann) den 18 Maji; i Kräftan (krabba) den 17 Juni; i Lejonet (Leone) den 18 Juli; i Jungfrun (moinni) den 18 Augusti, och i Vågen (vettini) den 17 September. Efter detta förhållande lärer de gamles månader äfven böra bestämmas, änskönt deras benämningar, med hänseende till de serskilde årstiderne, aldeles icke öfversensstämma med runstafven, efter hvilken Vintren (*Vittr*) inföll den 23 November, Våren (*Ladih* — *Lådingen*, som den ännu heter i Westmanland) den 22 Februari, Sommaren (*Sumar*) den 14 April, och Hösten (*Haust*) den 21 Augusti; i följd af hvilken fördelning vintren allenast blir 91 dagar, då den deremot efter de gamles skulle innehålla 180, våren 51, sommaren 129, men hösten 94 dagar, ehuru det likväl om den hette, "*haustid er á förum*," eller hösten är snart förbi. Skulle man åter med Rudbeck (Atlant. Ups. 1689 P. II. pag. 640) antaga att Solen ingått i Stenbocken år 1029, den 16 och år 1161, den 15 December efter gamla stylen, eller Julianska tideräkningen, så borde på grund deraf jemväl den 3:dje månaden, eller de gamles *Hrútmánadr* icke hafva infallit förr än den 29 eller 28 December, och deras 6:te månad eller *Einmánadr* icke förr än den 28 eller 27 Mars efter den nya stylen, hvarigenom denna månad framflyttas till en, åtminstone med climatiska förhållanden mera öfverensstämmande årstid, än den här ofvan uppgifna. Detta är dock en omständighet, som *Utg.* blott kan anmärka, men aldeles icke axiomiskt bestämma.

5) Kommer af *Kölar* (Kilir) höga fjäll, hvilka omnämnas i Egils saga Cap. 14, såsom gående ändalångs Norrska Finnmarken. *Köl* kallas i Helsingland ett högt berg. I Dalarne (egenteligen Ofvan-Siljan) betecknar man med uttrycket, "han är på Kölen — dragen åt Kölen," att någon begifvit sig borrt på afbärjning af myrslogarne i bergs- och skogstrakterne, isynnerhet de, hvilka äro belägne i V. och N. V. nära fjällrötterne. *Jfr.* Ihre, Dial. Lex. Ups. 1766, sid. 96.

6) "Hemíngr" betyder en segervinnare, fredsstiftare, och "Hundíngr" en höfvidsman eller anförare för hundrade man. Äfven desse personer synas således vara allegoriske.

7) Detta landskap innefattade det nu varande Fögderiet med samma namn i Hedemarkens Amt af Aggerhus Stift.

8) "*Veitslu* — *Veitsla*," i Svenska Landskaps-Lagarne *Vädhsla*, betyder gästning, gästabud, och betecknar den gästning, konungen eller den regerande vid sina resor genom landet åtnjöt af sina undersåter. Den är en gammal inrättning öfver hela Norden. Redan Konung Önund satte "*bú sitt*," eller anlade kungsgårdar i hvart härad i Sverige, och reste omkring hela landet till gästning, "*at veitslum*" (Sturleson Heims Kringla, Yngl. sagan Cap. 36). Under det Konungarne så reste genom landet och gästade på sina kungsgårdar, erhöllo de upplysningar om landets tillstånd; med allmogen hölls ting och flera vigtiga mål afgjordes. Liljegren, G. R. saga sid. 251. Se

äfven Hallenberg, Anm. vid Lagerbrings Svea Rikes Historia, Stockh. 1819, Afd. 1, sid. 297—203.

Under den allmännare benämningen "*veitsla,*" hänfördes äfven förfädernas så kallade *Brúdkaups-veitsla,* bröllops-gille, *Erfi,* begrafningsgille eller arfve-öl, samt *Fagnadar-öl,* hvarje annat glättigt och gästfritt gille eller samqväm. Det betyder äfven *län* — *förläning* (feüdum, beneficium fiduciarium), hvarföre det heter: "Allt thad ummdæmi féck konúngr hönum, sumt at veitslu, enn sumt att léni. "Biörn Halldorsen Vol. 11, sid. 421."

9) Här står "*mágs síns,*" af "*Mágr,*" som egenteligen betyder måg, men i fornspråket äfven son och slägtning i allmänhet, Geijer S. R. H. sid. 601. Hos Biörn Halldorsen är det allenast svåger, hvaremot uttrycket i Ragnar Lodbroks saga, Cap. 21, "*megir Heklings,*" ljusligen betyder Heklings söner.

10) Troligen genom skriffel står det sålunda i den Codex som är följd, och torde, som Rafn anmärkt, böra vara *Dumbshafi,* eller det haf som sträckte sig emellan kusterne af Nova Zembla, Spitsbergen och Grönland, eller det nu varande Ishafvet. Torfæus, Hist. Rer. Norv. Tom. I pag. 167 och Schönning, Nord. gaml. Geogr. Kjöbenh. 1751, sid 53.

11) "*Jötunheim* — *Jötunheima-bygdir,*" kallades de orter allt ifrån Finnmarken, Lappland och Östersjöns bägge vikar, öster ut i Ryssland, hvilka Jotnar bebodde, äfvensom ock trakterne vid Seve-bergen, så vida der en gång bodt Jotnar och namnet följt inne-

vånarnes boningsplatser. Liljegren G. R. saga sid. 214.

Härvid må dock anmärkas och tilläggas, att enär, enligt Geijer, S. R. H. sid. 411—424, och de flere af honom åberopade källor, med de uti äldre sagor och häfdatecknares skrifter omnämnde *Finnar* och *Jotnar*, måste förstås ett och samma folk (se härom vidare anm. 27), eller de så kallade *Skridfinnarne*, hvilka rèdan af Procopius (De bello Goth. Lib. II) benämnas *"Skrithfinni,"* af Paulus Varnefridi (De Gestis Longobard. L. 1. Cap. 5) *"Scritovinni,"* af Adamus Bremensis (De Situ Daniæ Cap. 90 och 232) *"Scritefingis,"* af Saxo (Lib. V. pag. 93) *"Skricfinni,"* i Påfven Gregorii IV:s stadfästelse för Ärkebiskop Ansgarius, utfärdad år 835 och införd i Liljegrens Dipl. Svec. Holm. 1829 pag. 6, *"Scridevindum,"* i Påfven Victor II:s stadfästelse för Ärkebiskop Adalbertus af år 1055 (l. c. pag. 37), *"Scridevinum,"* i Påfven Innocentii II:s Bulla af år 1133 (l. c. pag. 46) *"Scridivindiæ,"* och i Kejsar Fredric I:s stadfästelsebref, gifvet Franckenworth den 16 Mars 1158 (l. c. pag. 59), *"Scredevindonum,"* och hvilka tillika under namnet *Finnar* i 8:de, 9:de och 10:de århundradet uppehöllo sig på fjällsträckningarne i södra Norrige, och äfven i det sydliga Sverige (t. ex. i Småland, hvarest *Finnheden* eller *"Finnethiam,"* som det heter i Konung Knut Erikssons, död 1199, skrifvelse (l. c. pag. 96) samt *"Finvidie,"* i Konung Magnus I:s Bref af den 26 Aug. 1279 (l. c. pag. 555), efter dem är uppkalladt, är det också tämmeligen gifvit att deras, eller Jotnarnes, boningsplatser, varit utsträckte öfver flere delar af det

gamla Skandinavien, än man i allmänhet kändt och uppgifvit. I Dalarne t. ex. finnes det väl så kallade *Finnmarker*, hvilkas första colonisation skedt genom verklige, i början af 17 seklet till Sverige öfverflyttade Finnar, men ingen enda lägenhet inom deras områden är med denna benämning uppkallad, utan hafva de flesta rent finnska namn; men deremot finnas äfven andra ställen, både utom och fjärran dessa områden, såsom t. ex. *Finnhyttan* i Garpenberg, *Finnsta* fjerding i Hedemora, *Finnbo* i Norrberke, *Finneboda* och *Finnebo* i Säther, Stora Schedvi, Husby, Sundborn och nära Stora Kopparberget, äfvensom *Finngärdet* i Sundborn och *Finnsveden* i Kopparbergs Socken, hvilka före de verkliga Finnarnes hitflyttning varit ett slags nomadiska boningsställen, hvadan det icke förefaller så otroligt, att ju icke deras första innehafvare kunnat vara de så kallade *Skridfinnarne*, eller, som jag vill anse för detsamma, afkomlingarne efter Skandinaviens ur-innevånare på den här, eller vestra sidan om Kjölen allt upp efter Bottniska viken intill Österbotten, och således jemväl inom det landamäre, som förut hette Jotland, men sedan blef kalladt Finnland eller Kvenland.

Märkvärdigt är dessutom att i det egentliga Dalarne (det vill säga Landskapen på ömse sidor om Dalelfvens bägge hufvudgrenar, innan den stora Tuna slätten vidtager), som helt och hållet saknar de mångfaldiga slags minnesmärken från den högre forntiden, såsom ättehögar, runstenar, vårdhällar, bautastenar, tingshögar och tingskretsar o. s. v. hvarpå ner i landet och äfven i Helsingland och Medelpad är en mer eller mindre ymnig tillgång, dock har inom sig ett

annat slag, som ostridigt tillhörer fornåldren. Således förekomma å ett, i den emellan V. och Ö. D. belägna Vansjön, utskjutande, med ljung och gles tallskog bevärt, näs, *Finnäset* kalladt, beläget nära till ett fäbodeställe, benämdt *Finnbodarne* och en by vid namn *Finngrufvan*, samt snedt emot 2:ne på andra eller vestra sidan om sjön uppstigande höga berg, Thorsberget och Vansberget kallade, 16 stycken större och mindre ganska symmetriskt upplagda runda kummel eller griftrör, af hvilka ett i midten har många alnars diameter. Dylike finnas äfven på ett näs i Venjans-sjön, Torr — Thornäset kalladt, af hvilka en för några år sedan blef undersökt, hvarvid under klappurstens-massan, på sjelfva jordytan, lemningar funnos af brända ben, hvilka synbarligt tillhört något cranium, och bland dem äfven tvänne stycken af en liten af djursben förfärdigad kam; hvarförutan äfven sådane kummel eller griftrör, finnas på så kallade Fornäset i sjön Runn vid Fahlun, samt invid sjöarne Amungen, emellan Dalarne och Helsingland, och Hinsen emellan Sundborns och Svärdsjö Socknar och än i dag kallas Finngrafvar. En betydelserik omständighet är äfven den, att ordet eller språkuttrycket *Jot* ännu är bibehållet i den dialect eller munart, som af innevånarne i Elfdals och Mora Socknar begagnas, samt att dermed begreppet om något fult och styggt, till ock med dæmoniskt är förenadt. Således har man der *Ljot*, som betyder ful, stygg; *Ljotn* — *Ljothan*, Hin onde, Satan; *Ljotagär*, Hin ondes hafra, detsamma som Landhafra (*Avena fatua*); *Ljotmans-piska*, Hin ondes kusks piska (*Hypochæris maculata*) o. s. v. Se härom Ihre Dial. Lex. sid. 107. Arborelius Consp. Lex.

Ling. Dalæk. Ups. 1813 pag. 11, och Utg. Handl. om Trulldomsväsendet i Dalarne; Fahlun 1821, sid. 177, 189, 193 och 200.

12) Namnet på Gors skepp.

13) Dermed är menad den landtunga, som ligger emellan en gren af Trondhjems-färden, ännu kallad *Beisstadfjord*, och den ofvanför från Vesterhafvet inlöpande fjorden *Lyngen*.

14) Utgör under namn af Nummedalen ett serskildt Fögderi i Nordre Trondhjems Amt.

15) Är det nu varande Hordeland eller södra Bergenhus Amt, som består af tvänne Fögderier, nemligen Sundhord, beläget omkring yttre ändan af Hardanger-fjorden, närmast uppöfver Rye-fylke, samt Nordhord, äfven inbegripande Vossdalen. Jonge, Chorogr. Beskr. över Norrige. Kiöbenh. 1779, (öfvers. Christianstad 1814, sid. 187, 194).

16) De nu varande fögderierne Jedderen och Dalerne samt Ryefylke i Stavangers Amt af Christiansands Stift utgjorde de gamles Rogaland. Jonge, sid. 140.

17) Detsamma som nu varande Agdesiden, liggande i nyssnämnde Stift och bestående af Nedenäs, Mandals och Listers fögderier. Jonge sid. 116.

18) Kallas nu Trymö eller Tromö, och är belägen icke långt från Arendal i Nedenäs Fögderi. Jonge sid. 121.

19) Ligger i Norra Bergenhus Amt och är fördeladt i 2:ne districter Yttre och Inre Sogn, utgörande ett Fögderi.

20) Eller, som det i en sednare tid hette, Fjordefylke, det vill säga "landet kring fjärdarne," inom Bergens Stift, hvaraf Fögderiet Söndfjord och Nordfjord nu utgöres. Jonge sid. 239.

21) Ett district hvaraf Fillefjäll har sitt namn, som fordom hörde till förutnämnde Fylke och sträckte sig till det så kallade Qvindvaagasundet. Jonge sid. 240.

22) Nu kalladt Söndmöer, ett Fögderi i Romsdahls Amt af Bergens Stift.

23) Eller Nordmöers Fögderi i samma Amt och Stift.

24) Kallas nu Næroe och är belägen i en hafsvik utanför Nummedalen.

25) Denna elf, äfven kallad Laagen, är den andra i ordningen i Norrige, utspringer från Dofre fjäll och löper derifrån genom Gulbrandsdalen och den stora sjön Mjösen ned i Glommen.

26) Är nu varande Romsdahls Amt i Bergens Stift.

27) En egendom belägen strax invid Eidsvold. Hakon Gamles saga, Cap. 155.

Den härpå följande uppgift att Konung Raums ena son blef kallad Jotun-Björn efter sin moderfader Jotnen Thrym, och en annan, Finn-Alf efter moderbrodren Bergfinn, synes gifva ett evident stöd för den förut anmärkta omständighet (Anm. 11), att *Jotnar* och *Finnar* fordom ansågos vara ett och samma folk; hälst det är högst otroligt att fadren

skulle uppkallat sonen efter en annan folkstam än sin egen.

28) Kallas nu Gulbrandsdalen och ligger ofvanom Valders och Hedemarken i Christians Amt af Aggerhus Stift, fördelad i 2:ne Fögderier det Norra och Södra.

29) Dag, Delling, Sol och Mundilfare äro rent mythiska personer. Se derom Sturlesons Edda, Stockh. 1819, Cap. 10 och 11, af Gylfaginning.

30) Om dessa heter det i Hyndlas sång eller Völuspa den mindre i Sæmunds Edda, Stockh. 1818, strophen 12:

Du är, Ottar!
Instens son;
Men Insten var
Alf den gamles;
Alf var Ulfs,
Ulf Sjöfares,
Men Sjöfares
Svan den rödes.

31) Är beläget i Hedemarkens Amt af Aggerhus Stift, samt utgör jemte Oudalen ett Fögderi.

32) Detta bör naturligtvis så förstås att Saur eller Sör icke var någon hund, utan att antingen hans namn, eller hans egenskaper och förhållande, gifvit anledning till den fabelaktiga berättelsen. Hallenberg sid. 193 och 285.

33) Hadeland ligger i Christians Amt, samt utgör jemte Valders och Land ett Fögderi.

34) Haddingedalen kallas nu Hallingsdalen, är beläget i Buskeruds Amt af Aggerhus Stift, samt är ett Fögderi med Ringerike.

Tellemarken är deladt i det Öfre och Nedra och ligger i Bradsbergs Amt af nyssnämnde Stift.

35) Holmgard eller Holmgardiska riket, ett urgammalt Konungarike öster om Skandinaviska halfön, kallades af Isländarne, efter sista stafvelsen *Gard*, Gardarike. Det innefattade trakten kring Novogorod och sträckte sig redan i mycket gamla tider till Finnska viken och Ladoga. Med tiden blef dess område utvidgadt öfver flere angränsande orter, så att under Holmgard, Gardar, Gardariki och Gardavelldi inbegreps, ifrån Jotland eller Finnland, Finnska viken och Östersjön, en stor sträcka af nu varande Ryssland ända bortåt Biarmaland, med för öfrigt oss obekanta gränsor. Vid delningen emellan Vladimir den Stores söner sönderföll denna stora rikskropp i tre delar, nemligen: Holmgard eller Gardarike, Palteskia eller Polocz, och Kiænugard, Kvenugård eller Chunigard omkring Riov. Liljegren, G. R. saga sid. 203.

Perin uppgifver deremot efter Ryske historieskrifvaren Lomonozov, att Vladimir, hvilken regerade emellan år 981 och 1015, fördelade sitt rike i 10 delar eller furstendömen emellan sina söner, sålunda att Kiov bestämdes åt efterträdaren Boris, Novogorod åt Jaroslav, Polotsk åt Isiaslaf och hans moder, Turof åt Sviatopolk, Rostof åt Boris, Murom åt Gleb, Drevliernas land åt Sviatoslaf, Vlodimer åt Vsevolod, Tmutarakan åt Mstislaf och Smolensko med angränsande

länder åt Stanislaus. Perin, Rysslands Historia, Öfvers. Örebro 1810 sid. 153.

36) Det vill säga "Mäns Drott," eller "Öfverherre," eller som Hallenberg sid 171 anför, "Menniskors regent."

37) I det 64 Cap. af Skallda, är af dessa Halfdans söner den fjerde i ordningen eller Skelfer, icke upptagen, men i stället en vid namn Yngvi, från hvilken, som det vidare heter, "Ynglingar eru frákomnir;" men på ett sednare ställe i samma Cap. finnes dock den deremot stridiga, men rätta uppgift, att de så kallade Ynglingar härstamma från Yngvar, eller troligen densamme Yngve, som i företalet till Sturlesons Edda, samt i Ynglinga-sagan omtalas, hvarmed äfven är öfverensstämmande slutet af berättelsen om Uppländernas Konungar, ibland de af Rafn utgifna Fornaldar Sögur Nordrlanda, Kaupmannahöfn 1829, B. 11, sid. 106, der det om Thiodolf Hvinverskes Ynglingatal heter: "ok segir thar frá theim konúngum, er komnir voru frá Yngvi-Frey í Svíthjód, ok af hans nafni eru Ynglíngar kalladir."

38) Kommer af *"Döglíngr,"* det är en "hjelmbeprydd Konung".

39) Af *"Bragníngr,"* det vill säga "krigserfaren."

40) Hallenberg anmärker (l. c. sid 15), att uppgift på Skelfers efterkommande saknas, och anför de här uppräknade att vara Dagers eller Dags, hvilket är ett misstag, hälst desamma äfven af Björner, efter den af honom följda codex, äro uppgifne.

41) Hilder var icke Dags, sin broders, utan Halfdan Gamles son, hvilket af det föregående bevises.

42) Af Sturleson kallas han Harald Rödskägg, Konung öfver Agder.

43) Kommer af "*Lofdar*," det är, "berömliga män."

44) Derigenom att Hallenberg (sid. 14), i uppgiften på Budles efterkommande, förbigått Aslögs sons, Sigurd Orm i Öga, dotter Aslög och hennes son Sigurd Hjort, har Harald Hårfager blifvit ansedd vara den 18:de från Fornjoter, men måste, om den sistnämnde och flere efter honom kunna antagas, vara verkligt historiska personer, som dock synes ganska tvifvelaktigt, efter denna rättelse vara den 20:de.

45) I afseende på Halfdan och hans ättlingar, förekomma i Hyndlas sång följande, sagoberättelsen beriktigande, stropher:

Ale bland män
Var mägtigast fordom;
För' honom Halfdan
Störst af Sköldungar;
Vidt spordes de strider
De tappre stridde:
Hans bragder tycktes stiga
Mot himlens poler.

Han förband sig med Eymund,
Bland män den största,
Men drap Sigtrygg
Med svalan svärdsegg;

Han gick att ega
Almveig den ädla,
De födde och egde
Aderton söner.

Dädan äro Sköldungar
Dädan, Skilfingar,
Dädan, Ödlingar,
Dädan, Ynglingar,
Af dem äro hjeltar burne,
Af dem Hersar födde
Det valdaste folk
Under Midgård:
Allt är det din ätt
Fåvise Ottar!

46) Är öfversatt med Bågskytten, men synes snarare betyda den *Frikostige*, såsom kommande af "*Slöngva*," slunga, kasta, och "*Baugr*," ring. Hallenberg sid. 244. Biörn Halldorsen åter, uppgifver "*Slöngvanbaugir*" betyda bugtad som en orm, eller ormformig.

47) Om honom heter det hos Siestrencevicz de Bohusz (Recherches Historiques sur L'Origine des Sarmates, des Esclavons et des Slaves, St. Petersbourg 1812 T. III, p. 547) då han uppgifver det gamla Scythiens (sedermera Europeiska Sarmatiens) läge, och de flere folkslag af hvilka det innehades: "Enfin venoient les Gélons, aussi Grecs d'origine, et naturalisés Scythes, et les Budins-Scythes, ou Vodins, desquels tiroit son origine le fameux Odin, legislateur des Scandinaves, qui sortit d'Asof 76 ans avant l'ere chré-

tienne." Om Odin, samt hans och Asarnes invandring i vår Nord, igenfinner Läsaren den mäst sakrika undersökning hos Geijer S. R. H. sid. 93—112, samt 380—405.

48) Ynglingasagan hos Sturleson, Cap. 25, upptager efter Yngve och hans broder Alf, utom agnatisk beräkning, den sistnämndes son Hugleik, hvilken, likasom här, jemväl är utesluten ur Langfedgatalet i Langebeks Script. Rer. Dan. Havn. 1772, Vol. I, pag. 1—6, och Are Frodes Schedæ, Havn. 1773, pag. 76.

Are Frode upptager först Ingvi, som han kallar "Tyrkiakonúngr," (hvilken i den historiska delen af *Rymbegla*, Havn. 1780, pag. 316, kallas Ingfreir, en broder till Skjöld), sedan Niordr, benämnd "Sviakonúngr," så Frayr, så Fjolner, "sa er dó at Fridfroda," så Svegder, och så alla öfrige efter Langfedgatalet, endast med den skillnad, att han sätter Alrek framför Agne.

Det så kallade *Registrum Upsaliense*, infördt i Script. Rer. Svec. Medii ævi, Ups. 1818, Tom I, uppgifver Ynglingaätten sålunda. 1 Inge; 2 Neroch; 3 Froy; 4 Fjolm; 5 Swærkir; 6 Valanda; 7 Wijsbyr; 8 Domald; 9 Domar; 10 Dyguir; 11 Daghir; 12 Alarik; 13 Ingemar; 14 Ingjelder; 15 Jorunder; 16 Haqvinus vel Aukun; 17 Egill Vendilkraka; 18 Okar vel Otharus; 19 Adils; 20 Eysten vel Östen; 21 Ingvar äfven Knutir kallad; 22 Breutomundir vel Brætomund och 23 Ingjelder.

49) I detta slägtregister förekommer den uppgift att Njörd var Freys son och Odins sonson,

men enligt Sturlesons vittnesbörd var han af en serskild, eller Vanernes (Vender, eller som Jornandes (De R. Goth. Lugd. Batav. 1597, Cap. 5, p. 16) kallar dem *Venedi*) folkstam, före sin utvandring mot vestern bosatt emellan de floder, som förena sig i Tanais, eller den nu varande Don, samt genom sonen Frey, äfven kallad Yngve Frey, stamfader för Ynglinga-ätten, hvilken med Hakon Höglägg eller Håkan V, död år 1319, utgick på manliga sidan. Harald Hårfager blir genom denna sålunda rättade, för öfrigt med Sturleson ganska noga sammanstämmande agnatiska ättledning icke någon Odins efterkommande, utan i det 27:de led Freys eller Yngve Freys ättling. Se härom Hallenberg sid. 168—171. Geijer sid. 473—481, samt *Anm.* 48.

I den af Björner följda Codex förekommer äfven det ofullständiga och origtiga, att den utesluter både Njörd och Frey, Domalder och Domar, men upptager efter Adil, med förbigående af Eysten och hans ättlingar till Harald Hårfager, såsom son till Adil, Herleif, samt Havard Handramme, tillika med dennes efterkommande, och sålunda sammanblandar Ynglinga- och Skjöldunga-ätterne, för att komma till det resultat att Harald var Odins ätteman.

50) Detta namn synes origtigt och snarare böra vara Herleif, som det heter både i den af Björner begagnade Codex och i nästa Capitel.

51) Randver var icke Harald Hildetands broder, utan halfbroder, och son, icke af Rärik Slöngvanböge, utan af Haralds moder Auda, Ivar

Vidfadmes dotter, och af Radbard, Konung öfver Holmgard eller Gardarike, med hvilken hon, efter Räriks död, trädde i nytt gifte. Derför heter det äfven i 27 strophen af Hyndlas sång:

Harald Hildetand
Född af Hrörik,
Bågskytten,
Var Audas son;
Auda Djupaudga
Var Ivars dotter,
Men Radbard
Var Randvers fader;
De voro hjeltar
Gudarne helgade;
Alt är det din ätt
Fåvise Ottar!

52) Genom den omständighet att Rärik är upptagen som Randvers fader, och att både denne Rärik och hans förfäder Halfdan, Rärik Hnöggvanböge, Ingiald, Dan Mikillate och Olof Litillate, blifvit deruti orätt införde, är Haralds slägtledning från Skjöld aldeles origtig och bör vara sådan som den mot slutet af 6 Cap. bestämmes. Antalet af de leder, hvarmed Harald härstammade genom Skjöld från Odin, blir derigenom nära lika med det som bestämmer hans ättledning från Skjölds samtiding Njörd (se anm. 49); i följd hvaraf Hallenbergs anmärkning (sid. 21) att Harald var den 22 från Odin fordrar rättelse.

53) Baglerne voro Norrmän, till större delen från Viken eller kustländerne på ömse sidor om den så

kallade Opslofjärden eller nu varande Christiania-bugten, hvilka, dertill uppäggade af en Biskop i Opslo vid namn Nicolaus Arneson från Stodreime, hvilken var Svenske Jarlen Rögnvalds dottersons son och halfbroder till Inge Haraldsson, Konung i Norrige 1137—1161, jemte flere andre mägtige män, år 1196 uppträdde fiendtligt mot Konung Sverrer Magnus, och sedermera äfven mot hans efterträdare, till strid för åtskilliga Pretendenters förmenta rättigheter till Norriges krona. De blefvo kallade Bagler af motpartiet, som derigenom gjorde sig lustige öfver deras första anförare Biskop Nicolaus; ty Bagall är Biskopsstaf, och således skulle öknamnet, hvarifrån äfven benämningen Baggar härleder sig, utmärka att de anfördes af en sådan staf. Deras faction upphörde år 1217 hvarefter andra såsom Slittungerne, Ribbungerne och Varbelgerne uppstodo och i många år hemsökte riket med ett inbördes krigs rysligheter. Falsen, Norriges Historie, Christ. 1824, Del. 3, sid. 141 och 329.

54) Birkebener, eller som Torfæus kallar dem, *Betulopedes*, bebodde de gamles "Thelamörk," eller nu varande Öfre och Nedre Tellemarken, och höllos för att vara de stridbaraste och tappraste bland Norrmännen. Jonge sid. 54.

Detta i Norriges Historia så berömda parti uppträdde år 1174 för Eysten Meila, i sagan kallad Birkeben, hvilken sades vara Konung Eysten Haraldsons son, och kämpade i 66 år nästan oafbrutet för den rätta arfföljden och folkets frihet, till och med emot de alltförmående Andlige, hvilka,

som Suhm yttrar, slogo omkring sig med Roms åskstrålar. Utom detta partis otroliga mod och uthållande kraft, samt utan de män, hvilka kämpade i spetsen för detsamma, isynnerhet Konungarne Sverrer och Hakon Hakonsson, skulle Norrige svårligen hafva undgått det tryckande ok, som Ärkebiskopen Eysten, genom de Konung Magnus Erlingsson aftvungna concessioner, upptagne och stadfästade i dess namnkunniga Bref af den 24 April 1174 (se Suhms och Schönnings Forbedringer till den Danske och Norrske Historie sid. 428), så skickligt hade förstått att pålägga det. Och som desse Telemarksboer, i stället för deras utslitna benklädnad, oftast måste hjelpa sig fram med björkbark eller näfver, som de svepte omkring benen, blefvo de på spe kallade Birkebener. Falsen sid. 384.

55) Den Codex, som innehåller denna berättelse, synes hufvudsakligen vara lika med den som Björner följt vid sin öfversättning.

56) Med Gandvik förstods fordom Hvita Hafvet. Således heter det i Grim Lodinkinns saga, Kaupmannahöfn 1829 sid. 144: "Hann hèlt (af Halogaland) nordr fyri Finnmörk och svâ austr til Gandvikr, ok er hann kom i víkina, etc."

57) "Frosti" betyder köld, *frigus*. Således är äfven denne en allegorisk person.

58) Lapparne, hvilka eljest hos Isländarne altid heta Finnar, nämnas först så i 12:te århundradet. Att de sättas *bakom*, eller nedanför, Finnmarken visar, att denna ej mer togs i samma utsträckning, som

ännu i 12:te seklet, då Finnmarken (enligt en uppsats från samma sekel på Norriges landskaper af Are Einarson, citerad Hist. Norv. P. I, pag. 33 af Torfæus) säges hafva omfattat Sjöfinnar, Fjällfinnar, Lappar, Kareler och Gand- (Troll-) finnar. Orsaken måste hafva varit Helsingarnas allt längre åt Norden fortsatta nybyggen i det Svenska Norrland, då med den skatt de här troligen utkräfde af Lapparne, de Svenska Lappmarker begynte skiljas från den Norrska Finnmarken, hvars utsträckning väl utefter hafskusten, men ej inne i landet förut var bestämd. Geijer S. R. H. sid. 463.

59) Enligt de gamles tro hörde det till de mångkunniga häxmästarne, "Seidmenn — Fiölkyngismenn," Jotnarne och deras likar, att genom konster och trolldom kunna öfver sina fiender åstadkomma oväder eller så kalladt *"Giörningahrid,"* i synnerhet med köld och storm. Ogautan (Ogöten), som nämnes i Thorsten Vikingssons saga, Cap. 11, hade en bälg, som han kallade *"vedrbelgr,"* vid hvars skakning storm, oväder och köld frambröt med den häftighet, att inom 3 nätter sjöar och fjärdar öfverdrogos med så stark is, att man deröfver kunde rida med många hästar, och under denna tid var det ingen lefvande menniska möjligt att vistas ute. Liljegren, G. R. saga, sid. 247.

60) Om Goas afkomlingar har Björner följande berättelse:

Goa, Thorres dotter var Rolfs ur Berget hustru. Rolfs fader hette Svade från Dofre, men modren Ashild, dotter af Eysten, Konung öfver

Hedemarken. Goas son var Konung Sölve, fader till Konung Kaun (Kön), fader till Svina-Bödvar, fader till Konung Thorer, fader till Örnhyrna, fader till An eller Unnar. Denne åter hade tvänne söner Thorleif Hvalaskaf och Bifrukare. Thorleifs son hette Bödvar Sniöthryma, fader till Thorleif Midlung, fader till Bödvar Hvite, som i Harald Hårfagers tid for bort af Vörs till Island, varande han fader till Thorsten, fader till Halle af Sida, som blef en uppsatt man på Island. Bifrukare var fader till Aslag, fader till Ketil Hårdakare, fader till Thora, moder till Ulfliot, den första Lagman på Island, om hvilken det förmäles i Kristni saga Havn. 1773, att Lagar blefvo af honom derstädes införde.

Härom uppgifver Falsen: Behofvet af en allmän lagstadga för Island blef ögonskenligt för alla, och man uppdrog derför åt en af de visaste och lagkunnigaste män på Ön, Ulfliot, en afkomling af Hårdakare, att författa en sådan. Ulfliot, som då var 60 år gammal, reste år 926 öfver till Norrige, der han uppehöll sig i tre år och rådförde sig med sin morbroder Thorleif den Spake eller Vise (densamme som sedan af Konung Hakon Adelsten begagnades vid utgifvandet af så kallade Gulöthingslagen, hvilket skedde år 940), hvarpå han återvände och utgaf sin eller den så kallade Ulfliots Lag. För att kunna skipa densamma, blef der, efter hans och de förnämste mäns råd och samtycke, inrättadt ett allmänt Ting eller en högsta Domstol (så kalladt "Al-Thing") vid Öxerae på södra sidan af Ön, hvarefter

man indelte henne i fyra Fjerdingar och dessa åter i vissa Tingslag. Ulfliot sjelf blef vald till den förste Lagman år 930, i hvilken egenskap han ej allenast hade den högsta skipande magten, utan ock den lagstiftande, så till vida, som det tillkom honom att förändra och förklara lagen. Falsen N. H. Del. I. sid. 213. *Jfr.* Islands Landnama-Bok, Havn. 1774, pag. 299.

61) Som man finner är denna berättelse olika den som börjar sagan, der det heter att Gors söner voro Beiter och Heiter, Meiter och Geiter, samt att Beiters son, äfven kallad Heiter, och således Gors sonson, var fader åt Sjökonungen Svade. Också står på ett sednare ställe i den af Björner följda Codex, att Gor hade fyra söner, med samma namn, som ofvananförda, men deremot den afvikande uppgift deruti, att en af dem, Heiter kallad, var fader åt Svade, hvilket åter är öfverensstämmande med berättelsen på detta ställe.

62) Rögnvald, som var Harald Hårfagers Jarl öfver Möre och Romsdalen jemte Hetlands- och Orknöarne, hade med Hild eller Ragnhild, en dotter af Rolf, kallad Näfil eller Nefia, den Stornäsiga, troligen härstammande från Rolf Nefia från Leckey eller Lokö i Numedalen, sönerne Ivar och Rolf, eller den namnkunnige yngre Gånge-Rolf, hvilken, förklarad fredlös öfver hela Norrige, år 895 eller 896 lemnade det och efter många äfventyr underkufvade Neustrien eller Norrmandiet och, såsom Hertig med dopnamnet Robert, sedan han antagit Christna läran, dog uti Rouen år 931, 86 år gammal.

Rögnvald hade dessutom med Hild sonen Thorer den Tystlåtne, samt med andra hustrur sönerne Halder eller Hallad, Hrolloug eller Rollög samt Einar, Torf-Einar kallad, hvilken äfven var Jarl öfver Orknöarne, hvarom man upplyses af det efter Orkneyingasagan, Havn. 1780, pag. 554—557 tryckta fragment, jemte den efterföljande förteckningen på de Orkadiska Jarlarne. Rögnvald Jarl blef inbränd år 893 af Harald Hårfagers söner Gudröd och Halfdan Högläggg, hvarför den sednare blef dräpt af Torf-Einar. Se härom vidare Liljegren, G. R. saga sid. 216—233, samt Falsen, N. H. Del. 1, sid. 34—38.

Sago-Bibliothek.

N:o II.

Om Uppländernas Konungar.

Utgifvaren har för sin öfversättning af denna Berättelse laggt till grund Pergaments-Boken N:o 544 i 4:o uti den äldre Kongl. Handskrifts-samlingen i Köpenhamn, hvars text är införd i Rafns Fornaldar Sögur Nordrlanda, Kaupmannahöfn 1829, sid. 101—108; och är densamma äfven af Langebek i dess *Scriptores Rer. Dan.* T. II, pag. 266—270 serskildt utgifven.

Om Uppländernas Konungar.

Olof, en son af Svea-Konungen Ingiald Illråda 1) uppröjde Wärmeland; han blef kallad Olof Trätelga. Han var uppfödd i Westergötland hos en man som hette Bove, hvilken hade en son vid namn Saxe, äfven kallad Flettir (den Ostadige?). Olofs moder var Gauthild (Göthild) den Vettige, en dotter af Konung Algaute (Algöte 2), hvars fader var Konung Gautræk (Götrik) den Milde, son af Gaut (Göt), efter hvilken Gautland eller Götland är uppkalladt 3). Gautilds moder var Alöf, en dotter af Nerikes-Konungen Olof Skygne eller den Skarpsynte. Men då Ivar Vidfadme hade underlaggt sig hela Dannmark och Sverige, flydde Olof tillika med en stor skara sådane män, som voro gjorde landsflyktige af Konung Ivar. De drogo nordan om Venern, uppröjde skogarne derstädes och bebyggde stora härader, hvilka kallades Wermaland (Wärmeland 4). Derföre kallade Svearne Olof, Trätelga, och var han der Konung till sin ålderdom 5). Hans Gemål

hette Sölva, varande hon en syster till Sölve den Gamle, som först uppröjde Solöer 6). Olof och Sölva hade två söner; den ena hette Ingiald och den andra Halfdan. Ingiald var Konung i Wärmeland efter fadren; men Halfdan blef uppfödd i Solöer hos sin morbroder Sölve. Han blef kallad Halfdan Hvitben och Konung öfver Solöer efter Sölve 7). Han ägtade Asa, dotter af Eysten Illråda, Konungen öfver Hedemarken 8). Denne Eysten underlade sig Eynefylke i Trondhiem, och satte deröfver till Konung sin hund, som hette Saur eller Sör, efter hvilken Sörs hög är uppkallad. Halfdan och Asa hade två söner Eysten och Gudröd. Halfdan Hvitben bemägtigade sig Romerike och en stor del af Hedemarken; han dödde af sjukdom i Thotten (Thoten), samt blef förd till Hedemarken och der lagd i hög 9).

2. Gudröd, Halfdans son, var Konung på Hedemarken efter sin fader. Hans son var Helge, hvars son Ingiald var fader till Olof Hvite, som var gift med Auda den Djupsinniga, dotter till Ketil Flatnäsa. Deras son var Thorsten Raud (den Röde), som var Jarl i Skott-

land och föll der. Halfdan Hvitbens son Eysten var Konung i Romerike; han ägtade en dotter af Erik Agnarson, som var Konung i Westfold. Erik hade inga söner, varande hans fader Agnar en son af Konung Sigtrygg i Vindel (n. v. Vendsyssel). Konung Eysten föll öfver bord, träffad af ett rå (segel-rå) i ett smalt sund 10). Halfdan hette hans son, hvilken emottog regeringen efter honom, och blef han en mågtig man och en stor krigare. Han gåf sina hofmän 11) i sold lika så mycket guld, som andra gåfvo silfver, men nändes icke att gifva sina män någon mat, hvarför han blef kallad Halfdan den Milde och Matsnåle. Han var gift med Lif, en dotter af Konung Dag i Vestmöre; han dödde af sjukdom i Vestfold och blef der lagd i hög 12). Deras son hette Gudröd, han emottog regeringen efter sin fader, och blef kallad Gudröd den Högmodige, varande han gift med Asa, en dotter af Konung Harald Rödskägg på Agder. De hade twå söner, den ena hette Halfdan, den andra Olof. Gudröd den Högmodige blef dräpt på Geirstad i Vestfold; han blef genomstungen med en lans, då han sent på aftonen gick ut af sitt skepp i Stiflasund. Hans gemål Asa hade äg-

gat en man till att dräpa honom, förty Konung Gudröd hade tillförene låtit bringa hennes fader, Konung Harald och hans son Gyrd, om lifvet 13). Konung Gudröd hade förut haft till ägta Alfarins dotter i Alfheim; och hade fått halfva Vingulmarken i hemgift med henne 14). Deras son var Olof. Han var fullväxt, då hans fader föll, och emottog regeringen efter honom; han var störst och starkast af alla och af det skönaste utseende, och blef han kallad Olof Geirstada-Alf. Asa den Storrådiga for nordan till Agder med sin son Halfdan, som då var ett år gammal, och styrde då det Rike, som hennes fader hade beherrskat. Halfdan växte upp hos sin moder Asa, och blef snart en stor stark man och svarthårig, hvarför han blef kallad Halfdan Svarte. Efter Konung Gudröds död underlade Konung Rolfgeir sig Vingulmarken, och satte deröfver sin son, som blef kallad Gandalf. Fader och son bemägtigade sig ock största delen af Romerike. Konung Eysten, en son af Högne, Eysten den Mägtiges son, underlade sig hela Hedemarken och Solöer; men Olof Geirstada-Alf hade Gränland (Grönland 15) och Vestfold. Denne Olof dödde af fotvärk på Geirstad och ligger der i hög 16). Hans son var Rögnvald, som blef

kallad Högre än Berget; han var Konung öfver Gränland efter sin fader. Om honom gjorde Thjodolf Hvinverske det så kallade *Ynglinga*-talet, och förtäljer deruti om de Konungar, hvilka härstammade från Yngve Frey i Sverige, och efter hans namn äro kallade *Ynglingar* 17).

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Ingiald Illråda, med hvilken Ynglinga-ättens regering öfver Upsala-välde upphörde, fattade jemte sin dotter Åsa, äfven kallad Illråda, hvilken gift med Konung Gudröd i Skåne, lät honom af daga taga, sedan hon först tillstält att Gudröd slagit ihjäl sin broder Halfdan, när dennes son Ivar Vidfadme nalkades med sin här för att hämnas sin fader och farbroder samt flere andra Konungar, hvilka Ingiald förrädiskt undanröjt, det råd, som sedan är blifvet mycket namnkunnigt, att de gjorde allt deras folk ganska drucket, och läto sedan tända eld i kungasalen, hvilken med allt det folk som der inne var, tillika med Konung Ingiald och Åsa uppbrann. Sturleson, Ynglingasagan, Stockh. 1816, Cap. 43 och 44.

Detta skedde på den gård som hette *Ränninge* (Yngl. s. Cap. 44 och Hervörs saga, Kaupm. 1829, Cap. 20), och skall en ovanligt stor dubbel ringmur, eller krets af stora sammanhopade stenar, belägen å en skogshöjd på Fogdön vid Mälaren, ännu kallas Ränningeborg, bredvid byn Ränninge. Geijer, S. R. H. sid. 519.

2) Algöte, Konung af Westergöthland, blef jemte Konung Yngvar af Fjerdhundraland med sina två söner Agnar och Alf, Konung Sporsniall af Nerike och Konung Sigvat af Attundaland, efter Ingialds förrädiska tillställning inbränd i Upsala, då han höll arföl efter fadren. Yngl. s. Cap. 40.

3) Då Gaut säges i Skalda, Cap. 65, hafva sitt namn af Odin, och att, enligt Herrauds och Boses saga, Kaupm. 1830, Cap. 1, vara Odins son, men han här uppgifves vara Ingialds svärfaders faderfader, hvarigenom hans gemål Gauthild endast skulle blifva den fjerde från Odin, ehuru Ingiald likväl är den 21:sta från Njörd, dennes samtiding, är berättelsen påtagligen fabelaktig. Jfr. Geijer, S. R. H. sid. 467 och 529.

4) Så heter det hos Sturleson: När som Olof, Konung Ingialds son, fick höra sin faders frånfälle, drog han af med det folk, som honom följa ville, till Nerike; ty all Svea allmoge gjorde endrägteligen uppror, att fördrifva hela Konung Ingialds slägt och hans vänner; men när Svearne fingo veta hvar han var, fick han icke längre blifva der. Sedan for han väster ut skogsleds, till den ån, som rinner nordan ifrån ut i Vänern och kallas Elfven (n. v. Clarelfven). Der dvaldes de och begynte afrödja skogen, bränna och bygga, hvaraf inom en liten tid blefvo stora härader, som kallades Wärmeland; och blef der ett godt och fruktsamt landskap. Yngl. sagan Cap. 46.

5) Sturleson säger: uti Konung Ivar Vidfadmes tid blefvo många landsflyktige för honom från Sverige. De fingo höra att Olof Trätelga hade en god och fruktsam landsort uti Wärmeland. Derfor drog dit till honom en sådan myckenhet folk, att landet icke kunde föda dem; fördenskull blef der en dyr tid och stor hunger. De beskylde sin Konung derför, såsom Svearne pläga tillskrifva sin Konung, så väl den hårda tiden, som de goda åren. Konung

O l o f offrade Gudarne icke stort; det förtröt Svearne, och tänkte de det skulle vara orsaken till den dyra tiden; derför samlade de en krigshär, drogo mot Konung O l o f, kringvärfde hans hus och brände honom inne, gåfvo honom åt O d i n, och offrade honom, sig till godt år. Detta skedde vid Vänern. Yngl. sagan, Cap. 47.

6) Detta är stridande mot S t u r l e s o n, der det står: O l o f T r ä t e l g a fick till hustru en som het S ö l v e g eller S ö l v a, H a l f d a n G u l l t a n d s dotter, västan från Solöer. H a l f d a n var S ö l v e s son, som var S ö l v a r s son, hvilken åter var son till S ö l v a r den G a m l e, som först uppröjde Solöer. Yngl. sagan, Cap. 46.

7) Detta skedde sedan Konung S ö l v e, af den dit öfver Edaskogen inträngda folkmassan från det af dyr tid ansatta Wärmeland, blifvit ihjälslagen. Ynglinga-sagan, Cap. 48.

8) S t u r l e s o n säger: H a l f d a n H v i t b e n hade till äckta Å s a, dotter af E y s t e n (Ö s t e n) H å r d r å d e, som var Konung i Uplanden; han rådde ock öfver Hedemarken. Yngl. sagan, Cap. 49.

9) H a l f d a n fick en stor del af Hedemarken, samt Thoten och Hadeland, och mycket af Vestfold. Han var en mägtig Konung, och vardt sotdöd på Thoten; sedan fördes han ut på Vestfold, och sattes i hög der, som heter Skäreid i Skiringssal. Yngl, sagan, l. c.

Toten, som det nu kallas, har sitt läge nordost om Hadeland och stöter med sin södra del till öfre

Romerike. Genom sjön Mjösen skiljes det från Hedemarken. J o n g e, sid. 70.

Vestfold åter var beläget vester om Opslofjärden, svarade sedermera emot det så kallade Tönsbergs Län, och utgör nu en del af Borresyssel i Aggerhus Stift. J o n g e sid. 95.

Om E y s t e n, hvilken hade tillnamnet F r e t t r eller den K n a r r i g e (F a l s e n, Del. 1, sid. 7), har S t u r l e s o n följande berättelse: Ö s t e n (E y s t e n), H a l f d a n H v i t b e n s son, blef Konung efter honom i Romerike och Vestfold. Hans hustru var H i l d, Konung E r i k A g n a r s o n s dotter af Vestfold. A g n a r, E r i k s fader, var Konung S i g t r y g g s son af Vindle. Konung E r i k hade ingen son; han dödde medan Konung H a l f d a n H v i t b e n lefde; och togo H a l f d a n och hans son Ö s t e n hela Vestfold under sig, och rådde Ö s t e n deröfver så länge han lefde. Den tiden var en Konung på Vörnö, vid namn S k i ö l d e r; han var en ganska stor trollkarl. Konung Ö s t e n drog med några örlogsskepp öfver till Vörnö, härjade der, och tog allt hvad han kom öfver, både kläder och andra dyrbara saker, så väl som böndernas egna bohagsting; dertill medtogo de boskap, som de slagtade på stranden; och sedan drogo de borrt igen. Konung S k i ö l d e r kom till stranden med sin här, men Konung Ö s t e n var då bortrest och kommen öfver fjärden; när nu Konung S k j ö l d e r såg deras segel, tog han sin kappa, veftade henne i vädret och blåste från sig. Och som de seglade inom Jarlsö, satt Konung Ö s t e n vid styret; ett annat skepp seglade

bredevid dem; då hofvo böljorna sig upp, och segelrået på det andra skeppet slog Konungen öfver bord; det blef hans död. Hans män togo liket upp ur sjön och förde det till lands in på Borrö (n. v. Borre Socken i Grefskapet Jarlsberg), och gjorde der en hög på backen utmed sjöstranden vid åen Vadla (Vandla). Yngl. sagan, Cap. 51.

11) *Hirdmenn* — *Hirdin*, af "*Hird*," hof, äfven Lifvagt, och "*Madr*," man, voro de samma som nutidens Drabanter, men hade i äldre tider vida större betydelse än nu. De skulle då vara de rätta försvararne både af Konungen sjelf och af den kungliga värdigheten; de skulle vidmagthålla rätt och billighet emellan allt folket i riket, så vida de vid förefallande trätor och oenighet voro närvarande; äfven skulle de bibehålla belefvenhet, godt uppförande och nyttiga seder, eftersom de ständigt voro de närmaste hos Konungen i alla hänseenden. Dem ålåg det att beskydda Konungens person både natt och dag; derföre omgåfvo de honom beständigt, samt åto och druckko med honom som hans närmaste anhörige. Bland desse *Hirdmenn* voro många Konungens Rådgifvare; andre voro så kallade *Skutill-sveinnir*, hvilka skänkte i för Konungen sjelf, öfverlemnade honom hornet eller bägaren och stodo på knä för honom, så länge han drack, hvilken sed dock synes först hafva blifvit införd i Konung Olof Kyrres tid, hvilket äfven är förhållandet med ett slags Pager eller *Kérti-sveinnir*, som de kallades, emedan de stodo med ljus eller ett slags facklor i händerna för att upplysa rummet hvari man vistades.

Gestir, voro åter sådana hofmän, som, i följe af deras tjenst voro förbundne till att gästa hos många, och det icke alltid för det godas skull. Deras vanliga förrättning var att resa som Konungens sändebud, och att utföra åtskilliga, ofta högst farliga ärender, hvarigenom de fingo anledning att visa prof på mod och duglighet och såmedelst bana sig vägen till att upptagas bland de egenteliga Hirdmännen, emot hvilka de togo half sold. Så ofta de voro tillstädes vid hofvet, måste de hålla vakt hos Konungen lika så väl som de, hvilka voro bordfasta i Konungens gård, dock med undantag af hufvudvakten, som Hirdmännen eller Drabanterne allena bestridde. De fingo icke spisa med Konungen och Hirdmännen, utom vid Påsk och Jul.

De egenteliga så kallade *Hússkarlir* — *Huskarlar*, tjente utan sold, och måste spisa för sig sjelfva, utan att vara i sällskap med Hirdmännen, och dem ålåg det att i Konungens gård förrätta allt arbete, som af dem fordrades. Bland dem voro ofta personer af god härkomst, men sådane, som för fattigdom häldre ville vara i Konungens tjenst och njuta hans försvar och beskydd, än vistas hemma, hvarest de måste stå tillbaka för de mera bemedlade af lägre härkomst, och äfven tåla alsköns orätt af dem. Andre bland dem voro sådane, som i anseende till dråpsaker eller dylika förtretligheter begifvit sig till hofvet, för att genom Konungens makt beskyddas. Andre åter hade gjort det för ärans skull; ty såsom Konungens män, ansågos de nästan som hvar mans jämlike, om de ock förut hade varit aldrig så mycket på sidan hållne. Kunde de nu till och med få anledning att ut-

märka sig genom tapperhet, goda seder, trohet eller på annat sätt, så hände det ofta att sådana huskarlar af Konungen framdrogos till stor magt och rikedom, så att de derigenom i en hast kunde vinna företräde framför andre, som voro långt öfver dem, innan de kommo till hofvet. Derför ansågs äfven huskarlanamn som ett hedersnamn.

Ett annat slags huskarlar voro de, hvilka blott sällan kommo till hofvet, och som icke heller fingo något af Konungen, utan allenast beskydd mot annat folk. Deras pligt bestod i att slå sig till de kungliga Fogdarnes följe och stå dem bi, i fall dessa kommo efter Konungens befallning för att utföra dess saker eller ärender; men derför var ock folket pligtigt att understödja dem i allt, som rätt var. Några af dem hade gods i förläning af Konungen, öfver hvilka de voro satta som ett slags Fogdar. Alla voro skyldige att göra den tjenst Konungen äskade af dem, antingen att draga i härnad, eller borrt såsom sändebud, o. s. v.

Konung Olof Haraldsson den Helige lät i Nidaros år 1016 upprätta en Gårds — Borgrätt (Hirdskrå) för sina Hirdmänn och Huskarlar, som är en bland de märkligaste forntidsskrifter, som vi hafva i behåll, och blef densamma äfven af Magnus Lagabätir förnyad och tillökad. Dessutom finnes en gammal Norrsk skrift, *Kongespeilet* (Speculum Regale) kalladt, innehållande berättelse om hoftjensten i Norrige, och efter förmodan författad antingen af Konung Sverrer Magnus sjelf, eller under hans tillsyn. Falsen, Del. 1, sid. 281—284 och Del. 2, sid. 133—138.

12) Härom har Sturleson: Konung Östens son het Halfdan, som Kungadömet tog efter honom; han blef kallad Halfdan den Milde och den Mat-niske; ty det säges, att han gaf sitt folk i lön lika så många guldpenningar som andra Konungar gåfvo silfverpenningar; men han var snål på maten, så att han svälte folket. Han var en stor krigsman, var länge i vikingsfärder, och förskaffade sig således rikedomar. Hans hustru (gemål) hette Hlif, Konung Dags dotter af Vestmöre. Hans hufvudgård var Holtar på Vestfold: der blef han sotdöd, och är satt i hög på Borrö. Yngl. sagan, Cap. 52.

13) Berättelsen hos Sturleson om honom är: Konung Halfdans son het Gudröd, hvilken Konungadömet tog efter honom; han blef kallad Gudröd den Stormodige, men somliga kallade honom *Jagtkonung*. Hans hustru var Alfhild, Konung Alfarins dotter af Alfheim; och fick han med henne halfva delen af Vingulmarken. Deras son var Olof, som sedan blef kallad Geirstada-Alf. Den tiden kallades Alfheim det land, som var emellan Römelfven och Götelfven. När Alfhild var död, då sände Konung Gudröd sina män vester till Agder till den Konung, som der rådde, hvilken het Harald den Rödskäggige; och skulle de fria för honom till Åsa, Konung Haralds dotter. Men Konung Harald nekade; och drogo alltså sändemännen tillbaka och berättade för Konung Gudröd, huru deras värf hade gått. Något derefter drog Konung Gudröd ut med sina skepp, och reste sedan med en stor krigsmagt ut på Agder, kom der ganska oförvarandes,

gick med sin här på landet, och kom om natten till Konung Haralds gård. När Harald blef varse, att en krigshär var kommen emot honom, gick han ut med det folk han hade; och blef der strid; men det var stor skillnad emellan folkets myckenhet på båda sidorna. Der föll Konung Harald och hans son Gyrd; och tog Konung Gudröd stort byte. Han hade hem med sig Åsa, Konung Haralds dotter, och gjorde bröllop med henne. De hade en son som het Halfdan; och när han var ett år gammal, drog hans fader, Konung Gudröd, om hösten, till att gästa, omkring landet. På den resan låg han med sitt skepp i Stifle-sund; der var ett starkt drickande, och blef Konungen ganska drucken. Men om kvällen, när det var mörkt, gick Konungen upp af skeppet, och så snart han kom på bryggändan, kom en man löpande emot honom och rände genast ett spjut igenom hans lif, så att han dödde deraf; och denne man blef strax ihjälslagen. Men om morgonen derefter, när det blef ljust, då kändes den samme man igen, och var det Drottning Åsas skosven; hon nekade icke eller, att det var med hennes råd gjordt. Yngl. sagan, Cap. 55.

14) Det äldsta namnet på nu varande Borresyssel. Jonge sid. 95.

15) Detta landskap bestod då af nu varande Vardals och Biri socknar i Toten, jemte Tellemarken. Jonge sid. 70.

16) Sturlesons berättelse är något olika och lyder sålunda: Olof tog Konungadömet efter sin fader; han

var en mägtig man och stor krigshjelte; han var skönare än någon annan och en bland de störste till växten. Han rådde öfver Vestfold; ty Konung Alfgeir lade den tiden under sig hela Vingulmarken, och satte deröfver sin son Konung Gandalf. Desse fränder (fader och son) gjorde hårdt anfall på Romerike, och lade under sig största delen af det fylket. Konung Östen den Rikes son het Högne; han intog då hela Hedmarken, och Thoten och Hadaland. Den tiden kom också Wärmeland ifrån Gudröds söner; och vände Wärmlänningarne sig då till Konungen i Sverige, gifvande honom skatt. Olof var tjugo år gammal, när Gudröd dödde. Men som hans broder Halfdan kom till att styra riket med honom, delte de det sig emellan; Olof hade den östra delen, och Halfdan den södra. Konung Olof bodde på Geirstad; han fick värk i foten och dödde deraf. Han är i hög satt på Geirstad. Yngl. sagan, Cap. 54.

17) Denna sagoberättelse upptager icke alla Upplandens Konungar. Deremot omtala Halfdan Svartes och Harald Hårfagers sagor, många flere, hvilka dels af Halfdan dels af Harald besegrades, innan den sistnämnde blef Envålds-Konung öfver hela Norrige.

Sago-Bibliothek.

N:o III.

Fragmenter af det gamla Bjarkamal.

Isländska texten härtill finnes i Membran-fragmentet N:o 325 i 4:o för de två första stropherne, och för de tre följande i den så kallade *Codex Regius* på det stora Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn. Fragmenterne äro förut tryckte med Latinsk öfversättning i Bartholins Antiqvitates Danicæ, Hafniæ 1689, sid. 178—182, öfversatte på Danska af Sandvig i Danska Fornsånger, Köbenh. 1779, sid. 11, och på Tyska af Herder i Sämmtliche Werke der schönen Litteratur, 8 Th. sid. 421; de två första stropherne finnas dessutom i alla upplagor af Olof den Heliges saga i Heims Kringla, och de följande tre i Resenii och Rasks upplagor af Snorres Edda.

Fragmenter af det gamla Bjarkamal.

Dagen är upprunnen,
Hanens (Tuppens) fjädrar dåna,
Tid är för svänner
Sitt arbete börja;
Vaker, jämt vaker
Vänner käre!
Alle J ypperste
Adils ovänner!

Har den hårdhändte!
Rolf bågskytten!
Ättgode män,
De der icke flygta;
Icke till vin jag Er väcker,
Ej till glam med kvinnor,
Häldre väcker jag Er till Hildes
Lek 1), den hårda.

* * *

Kungen, den gifmilde,
Gaf kämpar sina
Fenjas arbete 2),
Fafners hvilobädd 3),
Glasers röda löf 4), och
Granes fagra börda 5);

Dröpners svettdroppar 6),
Grafvitners bolster 7).

Drotten utdelte,
Alla mottogo,
Sifs hufvudhår 8),
Handens is 9), och den
Tvungna Otter-boten 10);
Mardallas tårar 11),
Sjöns eld 12) och Ides
Ord, de glänsande 13).

Krigaren gladde
Många bland folket,
Med Thjasses arfdel 14)
Prydda vi gingo;
Rins röda malm 15), och
Niflungars trät'frö 16),
Skänkte den stridsdjerfve
Höfdingen åt de tappre.

* * *

Så, skall jag honom kvälja (pina),
Som den svartbrune
Skogsbjörnens ovän,
Väggarnes åbo 17).

* * *

På jordens hår 18) är fallen
Rolf den högmodige.

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Hild var en bland Valkyriorna eller Strids-Gudinnorna. Derför är Hildes lek en omskrifning eller poetisk bild af striden.

2) Betyder, likasom Frodes mjöl, guldet, och härleder sig från mythen, att trälinnorna Fenja och Menja malde guld åt Konung Frode i Dannemark, på den kvarn som kallades Grotte. Skalda, Stockh. 1819, Cap. 43.

3) Fafner låg på Gnita-heden i en orms skepnad, på det guld, som Asarne Odin, Loke och Häner hade måst lemna i bot för Reidmars son Otter, som de ihjälslagit, hvaraf Otters broder Fafner, genom Reidmars dråp, sedan blef egare. Derför kallas guldet, Fafners eller Ormens — Ormarnes dün, bolster, läger, bädd, o. s. v. Skalda, Cap. 39 och 40.

4) I Asgård står framför Walhalls dörrar en lund, som kallas *Glaser*, hvars löf är rödt guld. Skalda, Cap. 34.

5) Sedan Sigurd (se Völsunga-sagan) hade öfvervunnit Fafner, bortförde han dennes guld på sin häst *Grane*, hvadan det blef kalladt *Granes* börda. Skalda, Cap. 40.

6) Af guldringen *Dröpner (Draupner,)* som Odin fick af Dvärgen Brock, dröp hvar nionde natt åtta lika så tunga guldringar, som benämnas med *Dröpners* svett eller droppar. Skalda, Cap. 35.

7) Grafvitner var en af de ormar som mythologien omnämner. Med hans bädd eller bolster betecknas äfven guldet.

8) Loke hade gjort Sif, Thors maka, det spratt, att klippa af henne allt håret; men när Thor blef detta varse, grep han Loke och hotade att krossa hvart ben i honom, så att han måste med ed lofva, att förmå svartalferne, att göra Sif hår af guld, som kunde växa likasom naturligt hår. Loke for då bort till några dvärgar, hvilka kallades Ivaldes söner. Dessa gjorde nu håret och tillika skeppet Skidbladner och spjutet Gugner, som Odin äger. Skalda, Cap. 35.

9) Guldet kallas handens, handledens eller armens eld, i anseende till dess röda färg och dess bruk såsom finger- eller arm-ringar; derför benämnes silfret här, i anseende till dess hvita färg, för handens is.

10) Den bot i guld, som Asarne måste lemna för Reidmars son Otter. Se Uppl. 3.

11) Freyas, eller, som hon här kallas, Mardallas (Mardöls), man hette Od. Han for långväga bort. Freya gråter öfver hans frånvaro, och hennes tårar äro rödt guld. Gylfaginning, Stockh. 1819, Cap. 35.

12) Äger blef bjuden på gästabud till Asgård, och när han var färdig att resa hem, så bjöd han Odin och alla Asarne till sig trenne månader derefter. I denna färd deltog först Odin och Njörd, Frey, Tyr, Brage, Vidar, Loke; sedermera Asynjorna Frigg, Freya, Gefion, Skade, Idun och Sif. Thor var icke med der, ty han hade

rest österut att dräpa troll. Och när Gudarne hade satt sig i sina säten, lät Äger bära in på salsgolfvet skinande guld, hvilket upplyste salen såsom eld, likasom svärden i Walhall tjenade till eld. Derför kallas guldet Ägers, hafvets, sjöns, flodens eld, ljus eller glans. Skalda, Cap. 34.

13) Då Jättarne Thiasse, Ide och Gang skiftade arf efter deras fader Ölvald, mätte de guldet, derigenom att de togo hvarje gång så mycket i munnen, som de kunde kvarhålla der. Derifrån komma benämningarne Jättarnes glänsande ord, uttryck eller tal, och Thiasses arfskifte, arfdel. Gylfaginning, Cap. 56.

14) Se föregående upplysning.

15) Niflunga-Konungarne Gunnar och Högne, gömde, innan de foro till Konung Atle på gästabud, allt det guld, som tillhörde Fafners arf, i Rhenfloden, och har man aldrig sedermera kunnat återfinna detsamma. Skalda, Cap. 42.

16) Det guld, som Sigurd bortförde efter Fafners dråp, blef länge ett tvisteämne i Niflungarnes slägt, hvarom Völsunga-sagan, Cap. 14 och följande, lemnar omständlig berättelse.

17) Det är en Mus eller Råtta.

18) Betecknar gräset, äfven å jorden växande blomster.

SUBSCRIBENTER

å

Nordiskt Sago-Bibliothek.

Hans Kongl. Högthet Kron-Prinsen.

Fahlun.

Aréen, E. G., Hospitals-Syssloman.
Behmer, A. G., Provisor.
Berg, M., Handlande.
Bergman, J. M., Provincial-Läkare, M. D. och C. M.
Bergsten, J., Krono-Fogde.
Brandberg, A., Grufve-Rätts-Notarie.
Carlsson, P., Comminister.
Clason, J. G., Brukspatron.
Collén, M. W., Notarie och Handlande.
De Ron, J., Brukspatron.
Elers, E. W., Kongl. Räntmästare.
Enebom, A. L., Fältprost och Kyrkoherde.
Evensson, J., Häradsskrifvare.
Fornmark, E. G., Bergs Rådman.
Forsbeck, E., Brukspatron.
Helledaij, F. W., Apothekare.
Hellsén, J. M., Hof-Rätts E. O. Notarie och Bergsman.
Ihrmàn, J. G., Bergs-Rådman.
Kindström, J. F., Rector Scholæ.
Kjellman, C. G, Handlande.
Leksell, C. M., Kyrkoherde.
Lidén, J., Medicinæ Doctor.
Lindbom, P. J., Lands-Kammererare.
Linde, C. T., Commissions-Landtmätare.
Lindfors, G., Häradsskrifvare.
Litström, C. M., Brukspatron.
Lorichs, P. D, Landshöfding, C. N. O. och R. S. O.
Munktell, J. J., Bergs-Råd.
Norell, H. O, vice Krono-Fogde.
Nyberg, C. W., Borgmästare.
Nygrén, C., Andre Landtmätare.
Odelberg, A, Comminister.
Odelberg, C. G., Kyrkoherde.
Palmær, A. F., Handlande.

Pihl, A., Berghauptman, C. W. O. och R. N. O.
Rabe, S. R., Handels-Bokhållare.
Roman, M., Häradsskrifvare.
Ros, C. G., Krono-Fogde.
Ros, L. F., Krono-Fogde.
Schulzen, C. F., Bergmästare.
Tham, G. S., Bergmästare.
Törnebladh, C., Öfverste-Lieutenant, R. S. O.
Westberg, R., Tullförvaltare.
Westblad, D., Juris-Utriusqve-Candidat.
Westlinger, A., vice Borgmästare, J. U. C.
Westlinger, C., Krono-Fogde.
Wigander, J. E., Post-Inspector.
Åkerman, P, Protocolls-Secreterare.
Åström, N. G., Collega Scholæ.

H e d e m o r a.

Adlerstam, G. U., Öfverste-Lieutenant.
Arell, C. A., Studerande.
Berghed, E., Handlande.
Bergholm, J. A., Bruks-Bokhållare.
Bergström, O., Rector Scholæ.
Callerholm, N, Lagman, R. N. O.
Eckman, N. C., Lieutenant.
Fahlcrantz, P. G., Handlande.
Girelius, J. J., Comminister.
Harlingson, W., Bruks-Inspector.
Hulting, A. R., Handlande.
Koersner, G, Krono-Fogde.
Lagergren, J. F, Studerande.
Ieksell, L. J., Lands-Fiskal.
Lindblad, A. P., Rådman.
Lindeberg, J. E, Handlande.
Lindstedt, J. P., Organist.
Netzel, P. C., Bruks-Bokhållare.
Netzel, O. A., Studerande.
Renner, H. J., Secreterare.
Samuelsson, A., Munsterskrifvare.
Schærlund, J., Comminister och vice Pastor.
Schröder, C. G, Handlande.
Stolpe, P. G., Apothekare.
Zetterström, E. W., Organist.
Öhman, N. A., Brukspatron.

Jönköping.

Asker, J., Borgmästare.
Auselius, J. Å., Hofrätts-Assessor.
Bergström, A., Handlande.
Björkman, C. A., Hofrätts-Assessor.
Cervin, A., Hofrätts-Secreterare.
Colliander, P., Collega Scholæ.
Filén, A., Hofrätts-Assessor.
Filén, S. F., Apologist.
Gyllenhöök, A. H., vice Häradshöfding.
Gyllenkrok, K. A. F., vice Häradshöfding.
Hierta, H. E., Friherre, Läns-Notarie.
Killander, F., E. O. Canzlist.
Kjellerstedt, S. P., Häradshöfding.
Kugelberg, W., Häradshöfding.
Leander, C. E., Häradshöfding.
Leijonhufvud, S. A., Friherre, President, C. N. O.
Lindberg, S. N., Hofrätts-Råd.
Ljungqvist, C. G., Comminister.
Lothigius, S. A., Hofrätts-Assessor.
Neiglick, N. C., Major, R. S. O.
Pfeiff, A., Friherre, Kammarherre.
Rahmn, M. C., Hofrätts-Assessor.
Reding, A., Hofrätts-Canzlist.
Rosengren, G. E., Con-Rector.
Rosengren, J. M., Collega Scholæ.
Rosenqvist, E. J., Handlande.
Sager, S., Häradshöfding.
Soop, Å., Hofrätts E. O. Notarie.
Stenberg, P. U., Hofrätts E. O. Notarie.
Stigell, M. L., Studerande.
Stridbeck, G., Advocat-Fiskal.
Sydov, S. L. von, Häradshöfding.
Thalin, O., Collega Scholæ.
Wahlberg, C. O., Capitaine, R. S. O.
Westdahl, C. M., Pastors-Adjunct, Ph. Mag.
Wetterbergh, J., Hofrätts-Råd.
Wetterling, F., Kongl. Hofpredikant och Prost.
Wetterling, O., Hofrätts-Canzlist.
Wickbom, C., Apothekare.
Wijkmark, O. E., Häradshöfding.

(Forts. i nästa Häfte.)

NORDISKT
Sago-Bibliothek,
eller
MYTHISKA och ROMANTISKA
Fornntids-Sagor,
utgifne

af

C. G. Kröningssvärd,
Häradshöfding, Bergs-Fiskal och Ledamot af det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet i Köpenhamn.

Första Bandets
Andra Häfte.

FAHLUN.
Carl Richard Roselli.
1834.

Enginn er yta
sá er æ lifir;
mun ei baugbroti
vid bana kvída;
hittumst heilir
thá hèdan lídum;
er eigi lèttara
líf, enn daudi.

Halfs saga.

Sago-Bibliothek.

N:o IV.

Saga
om
Half och Halfs Kämpar.

För denna öfversättning ligger till grund den text, som finnes i Pergaments-Boken N:o 2845 i 4:o uti den äldre Kongl. Handskrifts-Samlingen i Köpenhamn, hvarmed en Pappershandskrift bland dervarande Universitets-Bibliotheks samlingar, samt den text, som förekommer i Björners Kämpadater, blifvit jämnförda. För öfrigt förmodas Half hafva lefvat i det 8:de århundradet och Sagan vara sammansatt i det 11:te, efter de då i omlopp varande sånger. Sagan anses af Professor Müller höra till de mindre säkra historiska berättelserne, hvilka dock i vissa delar förtjena trovärdighet.

Saga om Half och Halfs Kämpar.

Alrek (Alfrek) hette en Konung, som bodde på Alreksstad (Alfreksstad 1). Han herrskade öfver Hördeland och hade till ägta Signy, en dotter af Konungen öfver Vörs. Koll hette hans hirdman, och följde han Konungen nordan till Sogn, talande derunder mycket om Geirhild Drifsdotters fägring, ty han hade sett henne vid ölbryggning, och utlät sig, det han hälst önskade att Konungen ägtade henne. Koll, som egenteligen var Odin, kom på besök hos Geirhild, under det hon var sysselsatt med linnesömm, och då aftalade han med henne, att Konung Alrek skulle få henne till ägta, hvaremot hon skulle få anropa honom (Koll) i hvad hon önskade. Konungen såg henne då han drog hem, och höll bröllop med henne samma höst. Konungen lönade Koll väl för hans trohet och gaf honom Jarlsdöme och bostad på Kollsö, sunnan för Hardsjö, och är (var) det ett starkt bebodt härad. Konung Alrek kunde icke behålla bägge dessa kvinnor i anseende till deras osämja, och sade förty, att

han ville behålla den af dem, som hade bryggt bästa ölet åt honom, när han kom hem från sitt härnadståg. De täflade nu om ölbryggden. Signy gjorde löfte till Freya, men Geirhild till Koll, hvilken, i stället för jäst, lade sitt spjut (i karet), sägande, att han för sitt bistånd ville hafva det som var emellan karet och henne; och var hennes öl bäst vid profvet. Då kvad Alrek:

Gif agt, Geirhild!
Godt öl är detta,
Bara ej osäll
Följden blifver;
Jag ser hänga
I högan galge
Son din, Geirhild!
Såld till Odin 2).

Samma halfår blef Vikar, Konung Alreks och Geirhilds son, född.

2. Ögvald, Konungen öfver Rogaland, bodde i Roge, som man nu kallar Vide, på Jösurheden emellan Rogaland och Telemarken. Han drog ut på djurjagt, åtföljd af sina hirdmän, och derunder födde hans Drottning en son, som blef kallad Jösur och uppfostrad af Gunvald Storde-Jarl. Wikingen Häkling kom med sin här mot Konung Ögvald,

hvilken föll i slaget dem emellan, och blef lagd i hög på Ögvaldsnäs 3). Men då Nybyggaren Finn den Rike från Akrenäs 4) låg vid Ögvaldsnäs, färdig att resa till Island, och sporde, huru lång tid det var sedan Konung Ögvald föll, hörde han denna visa kvädas ur högen:

Det var länge sedan,
Då i ledung
Hundratals Häklings
Hjeltar drogo,
Följde forellens
Salta färdväg;
Då blef jag denna
Högs herrskare.

3. Gunvald Jarl och Koll friade bägge till en kvinna och Gunvald fick henne. Derefter kom Koll med mycket manskap till Stord, och tände eld på Gunvald Roges hus, hvarpå denne gick ut och blef dräpt. Då hade Jösur varit Konung någon tid; sedan for han med mycket manskap, att hämna sin fosterfader, och då Koll såg honom komma seglande, sprang han om bord på sina krigsskepp och seglade nordan om Hardsjö in i Gravdalsviken. Der kom Konung Alrek, Koll till mötes, men med litet manskap, ty han visste icke af någon ofred. Konung Jö-

sur angrep dem då begge, och föllo Konung Alrek och Koll, tillika med största delen af deras manskap. Vikar, Konung Alreks son hann icke få hären samlad, innan Konung Jösur var dragen borrt. På denna färd underlade Jösur sig hela det rike, som Koll hade beherrskat.

4. Många år derefter kom Vikar mycket manstark emot Jösur, då han uppehöll sig i det rike, som Koll hade haft; och de höllo då ett slag, hvaruti Konung Jösur föll, tillika med alla bönder i häradet, och derför blef det sedan kalladt Kvinno-härad 5), eftersom det endast var bebodt af enkor. Derpå tillegnade Vikar sig det rike som Koll hade beherrskat. För sådan orsak drog Hjör, Jösurs son, till kamp emot Vikar, och de stridde en lång tid mot hvarandra, och segrade ömsesidigt, men förliktes omsider. Vikars son var Vattnar, som är höglagd i Vattnars hög 6). Hans söner voro Snjall och Hjall, hvilka ligga i brödrahögen.

5. Hjör, Jösurs son, var en mägtig Konung, och blef sotdöd, och lagd i hög på Rogaland. Hans son var Hjörleif, Konung öfver Hordeland, och mycket mägtig. Han blef kallad Hjörleif den Kvinnokäre, och

ägtade han Asa den Ljuslätta (Blonda), dotter af Eysten Jarl af Valdres. Hjörleif satte genom frikostighet till all sin lösa egendom. Han lät då bygga ett ypperligt skepp, och for till Bjarmaland 7). Högne den Rike bodde på Njardö, (n. v. Næroe) i hafsviken utanför Numedalen. Han tog väl emot Konung Hjörleif, och var han der i trenne dagar och ägtade Högnes dotter, Hilda den Smärta, innan han drog bort, och for hon med honom till Bjarmaland, tillika med brodren Sölve. Men då Konung Hjörleif kom till Vinas (n. v. Dvinas) mynning skiftade han sitt manskap i tre lika afdelningar. Af de nittio man, som voro på hans skepp, stridde en afdelning med honom emot landets innevånare; den andra afdelningen höll med styrmannen vakt vid skeppet och den tredje afdelningen jemte förstäfs-vakten (Lotsen) uppgräfde der varande högar och fingo i dem stora rikedomar. Konung Hjörleif låg en natt på Finnmarkens södra kust i Gjardögeima, och manskapet var gånget i land för att tillreda mat, men två man gingo att hämta vatten från en bäck som sprang ut af berget. Der sågo de en Brunnsman (Trollkarl) och omtalade det för Konung Hjörleif, som derpå upphettade

ett kastspjut i elden och riktade det åt honom, i det han kvad sålunda:

Skynda dig dädan,
Icke sök mig reta,
Träl, den mäst stygge,
Till din boning!
Jag vill sända dig
Det som sveder,
Och som lycktar till
Läppar dina.

Då drog Thussen sig in i berget och de hämtade vatten; men när de sedan suto vid elden, kvad Thussen en annan sång:

Kvinnan (hustrun) din, Konung!
Känner jag noga;
Hvad hindra vill
Hennes lycka;
Vi blifva dig
— — — —
Hilda skall Hjörleif
Hålla för lågan.

Då skjöt Hjörleif samma spjut i ögat på Trollet. Sedan seglade Hjörleif sunnan till Njardö. Högne bjöd Sölve och Hilda att kvarstanna der, men Konungen ville det icke. Sedan foro två trälinnor med Hilda och tjugu män med Sölve. Asa blef be-

dröfvad vid Konungens och hans stallbröders ankomst, men alla andra fägnade sig deröfver.

6. Konung Hjörleif for derefter till Konghäll på detsamma skepp, hvarmed han hade farit till Bjarmaland. Selands-Konungen Reidar slog upp sina tält närmast till Konung Hjörleif. Reidars son Here ingick vänskap med Konung Hjörleif och uppäggade på den grund sin fader att bjuda honom hem till sig. Konung Reidar sade att det icke skulle blifva till någon lycka, men gaf dock sitt samtycke dertill och tillika hvad som derför erfordrades. De seglade derpå tillsammans till Dannmark, och på denna gästfärd såg Hjörleif Konung Reidars dotter Ringia. Here påskyndade mycket giftermålet emellan dem, och hon fick som hemgift skeppsbesättning och fullständig laddning. På Jutlands haf låg Konung Hjörleif för stiltje, men då han vid solens uppgång skulle segla vidare, såg han mot norden ett stort fjäll, bildadt likasom en människa, höja sig upp ur hafvet. Det kvad:

Hög jag skådar
Hvälfd åt Ringia,
Huru spjutet
Here skjördar;

Ser hur för Hjörleif
Streck blir slaget,
Men för Reidar
Galge reses.

Då gick skeppet ej af stället, och befalte Konungen att de skulle taga till årorne; men då Ringia i detsamma kände sig sjuk, lade de årorna upp. Hon dödde dagen efter vid samma tid, som hon hade insjuknat, och hennes kista blef kastad öfver bord, men den for af så hastigt tillbaka sunnan efter, som hade man rott ett skepp med sex par åror. Here fann kistan, som var drifven i land nära invid hans faders skeppsskjul, och han omtalade det för honom, sägande, att Konung Hjörleif måste hafva mördat henne.

7. Samma höst rodde tvänne män, fader och son, vid namn Hander och Rinder, ut att fiska, och drogo då upp en Hafsman (Marmendil), som de förde till Hjörleif. Konungen lemnade honom till en kvinna vid hofvet och bad henne hafva omsorg om honom; men ingen menniska fick ett ord af honom. Då kjertesvennerne (Pagerne) en gång brottades 8) och råkade till att släcka ljusen, slog Hilda i detsamma ut ett dryckeshorn på Asas kappa, hvarför Konungen slog till

henne med handen; men då Asa derpå sade, att hunden, som låg på golfvet, var vållande till hvad som händt, och Konungen äfven slog denne, log Hafsmannen. Konungen sporde, hvarför han log. "Förty," svarade Hafsmannen, "att du betedde dig dåraktigt, i det du slog dem, som varda frälsande ditt lif." Då Konungen sedan tillsporde honom om flere ting, men han intet svarade derpå, låtsade Konungen, som ville han låta föra honom åter till hafs, och bad honom säga, hvad han hade nödigt att veta. Då det bar af till hafvet kvad han:

Jag ser lysa
Långt sunnan på sjön (hafvet),
Dannmarks Konung vill sin
Dotter hämna;
Skepp otaliga
Har han ute,
Hjörleif han vill bjuda
Holmgångsmöte (på strid);
Vakta dig för svek, om du (så) vill,
Vill jag åter i sjön.

När de rodde med honom dit, der de hade dragit honom upp, kvad han:

Saga kan jag kväda
Söner af Haleyg (Halogaland),

God väl icke,
Om J viljen höra (den):
Sunnan (från) kommer
Svardas (Slättens) dotter,
Drypande af blod,
Från Dans rike.

Hafver på sitt hufvud
Hjelmen uppspänd,
Smyckad med Hedins
Härdade märke;
Snart är, Svenner!
Sant jag säger,
Hilde att vänta
Här, på färden.

Brista månd' brynjan,
Blickarne ila
Hit öfver slätter
Hämden att skåda;
Hvarje sven skall hafva
Svärd och många spjut,
Innan stålens stora
Oväder 9) uppstår.

Dock skall, om det är sant,
Då, ty värr, man hafva
Köpt (upp) all äring,
När våren är kommen.

Då lät Hjörleif honom släppas öfver bord; men en af manskapet tog honom i hand och frågade: "Hvad är bäst för människan?" Hafsmannen svarade:

Kallt vatten för ögon,
Mört kjött för tändren,
Lärft (linne) för liken,
Släpp mig åter i sjön!
Draga mig skall ingen
I dagen sedan,
Upp på skepp igen
Ur hafvets botten.

Konungen gaf Hander och Rinder land att bo på, och tillika en träl och en trälinna.

8. Konung Hjörleif lät derefter budkafle 10) gå ut och samlade manskap till sig. Samma natt tjöt hans hund Floke (d. ä. Pudel), som aldrig plägade tjuta, utan han visste det någon fara var å färde för Konungen. Om natten kom Konung Reidar med sin här och omringade Hjörleifs gård. Hjörleif lopp med full fart genom hären och kastade ett spjut 11) dit tillbaka. Då hörde han det ropas derifrån, att Here var fallen. Konung Hjörleif såg från skogen sin gård brinna och Konung Reidars bortseglande med mycket byte. Densamma hösten kom Konung Hjörleif med

ett skepp om natten till Konung Reidars gård, och gick in i sofstufvan, men alla kvinnorna voro ur sängarne, undantagande Asa allena. Konungen bad henne att visa sig vägen till Konung Reidar, men hon instängde honom i ett klädskåp, och omtalade det för Konung Reidar. Hjörleif blef då efter Asas råd, upphängd i kungssalen 12) med sin egen skorem emellan tvänne eldstäder; men hirdmännen suto vid dryckesbordet. Hilda passade emellertid på och hälde öl i elden, sägande, att Hjörleif dock borde hafva någon svalka. Sedan löste hon honom på det sätt att hon högg af skoremmen med ett svärd. Konung Reidar satt och sof i högsätet 13) och Asa på hans knä. Konung Hjörleif stack honom då genom bröstet, hämtade sedan sitt manskap från skeppet, och lät binda Konung Reidars hirdmän. Dem gaf han dock fred, men Reidar lät han hänga, som död, i samma galge, som han hade ämnat honom. Densamma afton, som Konung Hjörleif kom, hörde Konung Reidar kvädas:

Mins du Reidar,
Hvar Here dräptes
Strid väcktes der
För de västra dörrar;

Än vill hon minnas,
Vindsälla 14) kvinnan,
Salar dina;
Dröj du än, Konung!

Konung Hjörleif underlade sig hela det rike, som Konung Reidar hade beherrskat och insatte der Sölve, Högnes son, och gaf honom Jarlsdöme. Konung Hjörleif for sedan till Norrige, hafvande med sig Hilda och Asa, och höll ett Ting, på hvilket landsfolket dömde, att Asa skulle dränkas i en myra; men Konung Hjörleif sände henne uppåt landet med sin hemgift. Hjörleifs och Asas son var Oblöd, som var fader till Otrygg, fader till Högne den Hvite, fader till Ulf Skjalge, från hvilken Reijknesingerne härstamma.

9. Konung Hjörleif och Hilda den Smärta hade två söner, den äldre hette Hjörolf, men den yngre Half. Konung Hjörleif föll på en vikingsfärd. En Konung som hette Asmund ägtade då Hilda, och uppfostrade Hjörleifs söner. Då Hjörolf var åtta (?) år gammal, rustade han sig att draga i härnad. Han tog alla skepp som han kunde få, små och stora, nya och gamla, och hvar man, som han fick, antingen han var fri

eller träl. De hade många slags ting i stället för vapen, såsom stänger och staffvar, klubbor och hakar, hvarför ock sedermera allt, som var obekvämt, blef kalladt Hjörolfs verktyg. Då han kom i färd med Vikingarne, förtröstade han på sitt manskaps mängd, och började striden; men som det var både oerfaret och vapenlöst, så föllo många, och somliga flydde. Således kom han tillbaka om hösten och blef ansedd som en ringa man.

10. Om våren derefter var Half tolf år gammal, och var ingen man så stor eller stark, som han. Då beredde han sig till att draga ut i härnad, och hade han ett skepp, som var nytt och väl utrustat. På Hördeland var då en Jarl som hette Alf den Gamle; han var gift med Gunnlöd, en dotter af Berserken Romund och syster till Hersen Hamund den Tappre. De hade två söner, som bägge hette Sten; den äldste var aderton år gammal, och var då Konung Halfs rådgifvare. Ingen skulle draga med, som var yngre eller mera oerfaren än han. En stor sten stod på gården och ingen skulle få fara med, som icke mägtade att lyfta den från jorden. Ingen skulle heller få färdas med, som icke var en så stor kämpe, att han aldrig fruktade, eller talade som han var rädd, eller skiftade utseende

då han blef sårad. Den yngre Sten, Gunnlöds son, var icke vapenför i anseende till sin ålder, ty han var blott tolf år gammal. Hamund Herse hade två söner, af hvilka den ena hette Hrok den Svarte, men den andra Hrok den Hvite, och skulle de följa med på färden. Aslak hette en mägtig bonde 15); hans söner voro Eigil och Erling, varande de berömlige män. Vemund hette Konung Halfs banérförare, honom följde fyra män af hustruppen (hirdmännen). Man sökte i ellofva fylken, ända till dess man fann tolf utvalda män. Deribland voro två bröder Hök och Val, Styr den Starke, Dag den Vettige, Börk och Brynjulf, Bölverk och Hake, Ring och Halfdan, Stare och Stengrim, Stuf och Göte, Bård och Björn. Tillsammans voro de tre och tjugu som drogo om bord. Den första kvällen, då de sökte hamn, regnade det starkt, hvarför Sten befalte att man skulle tjälla (slå upp tält öfver skeppet). Konungen sade då: "vill du ännu tjälla huset likasom hemma?" Sedan kallade de honom Innsten. Men om dagen derefter rodde de framom ett näs, under stark blåst, och då stod en man på näset, som bad att få följa med. Konungen anviste

honom plats vid rodret till kvällen, hvarpå han svarade att det var väl, eftersom han derigenom fått plats nära Konungen. Så skedde äfven, och var denne man Sten, Gunnlöds son den yngre; han blef sedan kallad Utsten. Många ting voro stadfästade genom deras lagar, att, efter kämpased, iagttagas. Således hette det bland annat, att längre svärd, än om en aln, skulle ingen bära; så nära på lifvet skulle de gå deras fiende. Derföre låto de göra sig saxar 16), på det huggen skulle blifva större. Ingen borde hafva mindre styrka än tolf vanlige män tillsammans. Kvinnor och barn skulle de aldrig taga till fånga. Deras sår fingo de ej låta förbinda, förrän ett dygn var förlidet. Ingen antogs bland dem, som hade mindre styrka och tapperhet, än nu är sagdt. De härjade vidt omkring, och segren följde dem städse. Således var Konung Half aderton somrar i härnad, och hade altid segren med sig. De hade för sed att ligga framför näsena; äfven hade de den, att de aldrig tjällade deras skepp, eller refvade segel för oväder. De blefvo kallade Halfs kämpar, och hade han aldrig flere än sextio på sitt skepp.

11. Konung Half for hem till sitt rike från krigstågen. Då uppstod en stark storm

på hafvet, så att deras skepp var i fara att sjunka. Det blef då beslutadt, att det skulle kastas lott om, hvem bland dem skulle springa öfver bord. Men detta behöfdes icke, ty en hvar täflade om att gå öfver bord för stallbröderna. Men när de gjort språnget, sade de: "strålöst är här utanför stockarne (d. ä. relingen 17)." Men då Konung Half kom till Hördeland, drog Konung Asmund honom till mötes, undergaf sig honom och svor honom trohetsed, hvarefter han bjöd honom och hälften af hans manskap till gille. Då nu Konungen morgonen derpå gjorde sig färdig till resan, och tillsade att hälften skulle blifva qvar på skeppet, kvad Innsten:

Upp månde vi
Alla gånga,
Starke kämpar
Af skeppen våra,
Asmunds bygd att
Bränna låta,
Och hans här om
Lifvet bringa.

Konungen kvad:

Vi med en hälft af
Hären denna,
Skolom freden
Från sjön (hafvet) söka;

Asmund hafver
Ju oss bjudit
Röda ringar,
Som vi stå efter

Innsten kvad:
Du ser ej alla
Asmunds tankar
Flärd i bröstet sitt
Bär den falske;
Drott! Du borde, om
Vi fingo råda,
Mycket litet
Tro din mage:

Konungen kvad:
Altid hafver
Asmund vist oss
Mycken trohet,
Som män känna;
Ej vill besvuret
Förbund, han bryta,
Som Drott, den andra
I freden svika.

Innsten kvad:
Vred är Odin
Visst dig nu vorden,
Om du tror Asmund
Altför mycket;

Säkert månde
Han oss svika,
Så framt du ej dig
Råda låter.

Konungen kvad:
Altid dig lyster
Dylikt förtälja,
Icke vill Konungen
Freden kränka;
Guld oss gifves
Från hans gårdar,
Röda ringar
Och rara smycken.

Innsten kvad:
Half! Så jag drömde,
Sök att det tyda!
Att lågan lekte
Bland våra leder;
Svårt var det ock
Ut att slippa;
Drott! kan du denna
Dröm förklara?

Konungen kvad:
Om skuldror falla
På dem, som ordna
Stridsmäns ställning,
Gyll'ne brynjor,

Hvilka på Asmunds
Vänners axlar
Lysa skola,
Som liflig låga.

Innsten kvad:
Annat jag drömde
Andra gången:
Mig å axlar syntes
Eldar brinna;
Anar dock att icke
Det godt oss bådar;
Drott! kan du denna
Dröm förklara?

Konungen kvad:
Gifva vill jag alla
Goda svenner
Bland mitt följe
Hjelm och brynja;
De skola lysa,
Som lågor uppå
Skjöldungs kämpars
Skulder-ytor.

Innsten kvad:
Drömma, jag tycktes,
Tredje gången,
Att vi i hafvet
Sjunkit hade

Det väldigt flöde (vatten)
Visst betyder;
Drott! kan du denna
Dröm förklara?

Konungen kvad:
Lång nog är denna
Dårskaps talan;
Intet tror jag vara
Der inunder;
Må du ej någon
Mer förtälja
Drömmar dina,
Som döljas skulle!

Innsten kvad:
Hören nu Hrokar
Och Härkonungar,
Utsten också,
Orden mina;
Skyndom alla
Upp från stranden,
Och ej Drottens
Ord (tal) derom aktom.

Utsten kvad:
Herrskar'n vi låta
Visligt råda
Öfver folket,
Färden bestämma;

Vågom, bröder!
(Väl må han lydas!)
Kämpa-lifvet
För tapper Konung.

Innsten kvad:

Följt hafver Drotten,
På färden ute,
Råd, de mina,
Många gånger;
Ser nu, att intet,
Som jag talar,
Honom anstår,
Se'n vi hem kommit.

12. Konung Half gick upp till Konung Asmunds gård med hälften af sitt manskap, och var der en stor folksamling. Gillet blef hållit med de präktigaste anrättningar, och dracks der så starkt, att Halfs kämpar somnade hårdt in. Konung Asmund och hans folk tände då eld på salen. Den af Halfs kämpar, som först vaknade, såg den nästan full med rök. Han sade då: "Det månde nu ryka om våra hökar." Derpå lade han sig ned igen och somnade. Då vaknade en annan, som, då han såg, att salen brann, sade: "Det dryper nu vax af saxarne (svärden 18);" hvarpå han lade sig ned igen. Sedan vaknade Ko-

nung Half; han stod upp, väckte sina män och befalte dem väpna sig. De löpte så starkt inpå väggarne, att nafvar-dymlingarne i timmerstockarne gingo utaf. Då kvad Innsten;

Hökar nu rökas
I hallen Konung!
Visst må nu drypa
Vax af svärden;
Tid är (att) skifta
Dyra smycken,
Gull och hjälmar,
Bland Halfs kämpar,

Hälst nu jag ville
Att Half blef vaken;
Elden ej sparsamt
Synes antänd;
Modige Drott! din
Mage har du,
Den grymsinte,
Gåfvor att gälda.

Störtom nu ner
Salens gafvel!
Re'n börjar huset
Att brista sönder;
Minnas man skall,
Medan folk lefva,

Halfs kämpars färd
Till Herrtigen.

Skarpt må vi gånga
Fram och intet skona;
Kungens män rödja
Sig vägar med svärden;
De skola sjelfva
På sig bära
Blodsår många
Inan leken lycktas.

Snarliga rycken
Raske svenner!
Ut ur elden
Med eder Konung;
Ingen på jorden
Är, som jämt (evigt) lefver;
Skall då den tappre
Vid slutet kvida?

13. Så förtäljes här, att Konung Half och Halfs kämpar kommo ut af elden, samt att Half och hans följe föll för öfvermagten. Då Konungen var fallen, kvad Innsten:

Här såg jag alla,
Som *en*, följa,
Lika kjäcka,
Konungs-sonen;

Gladt vi mötas
Vid hädanfärden:
Lifvet ej lättare,
Är, än döden.

Då kommo de Halfs kämpar, som hade varit vid skeppet, till slagtningen, och många af dem föllo. Allt intill natten varade striden, och förrän Innsten då föll, kvad han sålunda:

Hrok nu är fallen
Med Half sin Kung,
Fräjdade kämpen,
Folkets höfding;
Odin är det
Ondt (svårt) att löna,
När han sådan hjelte
Segren nekte.

Aderton somrar
Har jag sjöleds
Följt den tappre,
Spjut mitt färgat;
Icke vill jag hafva
Annan höfding,
Om än stridskär,
Eller åldrig vorden.

Här månd' Innsten
Till jorden sjunka,

Fräjdad, vid fallen
Höfdings hufvud;
Det skola kämpar
Ock kunnigt göra,
Att Half, den Drotten,
Leende dog.

14. Gunnlöd gick om natten till valplatsen, att leta efter sina söner. Hon fann Innsten död, men Utsten svårt sårad; likaledes Bard och Björn. Hon lät föra dem hem till sin gård, läkte dem lönligt och sände dem sedan sunnan till Sverige. Bard och Björn drogo till Konung Sölve, Konung Halfs morbroder; men Utsten drog till Dannmark till sin frände Konung Eysten. Hrok den Svarte hade många och stora sår. Han gick om natten från striden och kom till en fattig bonde 19) som hette Skogkarl, och hos honom blef han tills han fått sina sår förbundna. Bonden förde honom derefter till Sogn till hans farbroder Geirmund Herse, hvarest han lönligen blef läkt, hvarpå han om hösten drog till Upländerna och östan öfver till Götland. Han kom till Konung Hake i Skåne och var hos honom om vintren.

15. Utsten uppehöll sig nu hos Konung Eysten, och var Ulf den Röde Konun-

gens rådgifvare. Han hade åtta söner och de voro alla förträfflige kämpar och tillika afundsjuke. De hade ondt öga till Utsten, så att det kom till en träta emellan dem vid dryckesbordet. Orsaken var förnämligast, att Utsten förut hade förtäljt Konung Halfs fall, och kvädit sålunda:

Mig det gläder
Mäst af allt dock,
Att ej är Asmund
Så fri faran;
Tre äro fallne
Af de tappre
Eynefs (Sjökonungens) söner,
Men *en* lefver.

Utsten kvad, då Ulf ville jämnföra sig med honom, till hans uppäggande:

Upp skolom vi stå,
Ut sedan gånga,
Och väldige
Vapnen frästa (pröfva);
Jag tror, hit med
Hjelmar kommit,
Till Dans rike,
Disor våra.

Ulf kvad:

Döda äro edra
Disor alla,

Lyckan har flygtat
Från Halfs kämpar;
Morgondröm jag hade,
Att söner mina
Seger fingo,
Hvar än vi stridde.

Utsten kvad:
Seger jag mig väntar,
Vida bättre,
Än som Ulf vill
Stenar önska;
Skjälfva J skolen
Vid svärdsleken,
Hufvudet remna,
Men halsen rodna.

Ulf kvad:
Dig skola öfvervinna
Ulfs söner:
Odd och Örnulf,
Atle den Svarte,
Börk och Brynjulf,
Bue, Hardskafe,
Röd den Starke,
Om du dem pröfvar.

Utsten kvad:
Icke Sten, eller
Stare månd' rädas

För att strida
Mot Ulfs söner;
Ty svårt var det ej
För vår broder
Att, Stympare! din
Stolthet dämpa.

Ej var det Hrokar,
Eller Halfdan,
Ett prof, att nappas
Med nidingar (fege),
Då vi, blott fyra,
Falla läto
Åtta Jarlar
Invid Önundsnäset 20).

Gånge Ulfs söner
Ut att kämpa,
Männer åtta
Mot en enda!
Sten ej fly skall,
Fast han hafver,
Några färre
I flock med sig.

Half, som jag drömde,
Dertill mig äggade,
Sade (att) han mig äfven
Följa skulle;

Drotten mig varit
Huld då jag drömde,
Der, som vi striden
Hålla skulle.

Då gingo Ulfs söner och Utsten ut och slogos. Han dräpte alla Ulfs söner och gick derefter in för Konung Eysten och kvad:

Utifrån jag kommer,
Ulf att förkunna,
Hur hans söner
Slagne ligga!
Flere dock Eysten!
Om du vill det,
Fritt står att frästa
Fleiners ättling 21).

Eysten kvad:

Fåfängt är det
Honom frästa,
Halfs kämpar äro
Hjeltars förmän;
Dig vet jag vara
Ibland kämpar,
Den mäst tappre,
Då åtta du slog.

Utsten kvad:

Eystens män alla
Utan möda,

Jag med svärdet
Nog skörda skulle,
Om jag blott såge
Slikt behöfligt,
Eller vi förut
Fiender voro.

Styrka lyster ingen
Med mig att pröfva,
Medan (emedan) i min ungdom
Åldern (kraften) bestämdes;
Hjerta jag hafver
Hårdt i bröstet,
Sådant, som ung, mig
Odin beskärde.

16. Hrok den Svarte var hos Konung Hake. Han hade en dotter som hette Brynhild. En Konung, vid namn Sven den Segersälle, hade friat till henne, men Konung Hake hade lemnat ett nekande svar. Sven gjorde då det löfte, att varda dens baneman, som fick Brynhild, och likaledes hennes faders. Konung Hakes Jarl hette Hedin och dennes son Vifil. Han friade till Brynhild, och hon blef honom lofvad under det vilkor, att han skulle värja landet emot Konung Sven. Hrok den Svarte uppehöll

sig der okänd, och var intet ansedd, men satt på gäst-sätet 22). Nu inträffade det en dag, att hirdmännen drogo på djurjagt, men kvinnorna ut i nötskogen. Konungs-dottern Brynhild såg då en man stå vid en ek, och hörde honom kväda sålunda:

Nu skall Hamunds
Son berätta,
Af hvad ätt vi
Bröder äro:
Far min var en
Väldig kämpe,
Och större hjelte
Än Hakes äro.

Någon ej vill
Vid Vifil liknas,
Om han ock Hamunds
Hjordar följde;
Der, såg jag ej någon
Svinaherde,
Som var mer håglös
Än Hedins ättling.

Mig var lifvet
Mycket bättre,
Då den herrlige (Konungen)
Half vi följde;

Goda råd vi
Alla gåfvo,
Och härjade
Kring oss vida.

Här ock af hjeltar
Hade vi samlad,
Alla, som den snikne,
Ryckte ock sökte;
Så vi genomgingo,
Med grå hjelmar,
Fyllest stora
Fosterland nio.

H a l f såg jag högg med
Händer bägge,
Hade ej hjelm och
Ej sköld framför sig;
Ingen månde finna,
Fore han (ock) vida,
Någon Höfding
Mer kjäck och högsint.

Säga skola,
De som intet veta,
Att H a l f s dater
Dårskap röjde;
Haleygs Konung
Kände ej den, som

Kan sådan Drott
Dylikt tillvita.

Kämpen han böd att ej
Dö med kvida,
Och jämmerord
Icke yttra;
Ej fick någon
Kungen följa,
Utan att han dess
Öde delte.

Klaga fick ingen
Fastän i kampen
Stora sår vi
Svenner fingo,
Ej heller låta
Dem förbinda,
Förr än samma tid
Dagen derefter.

Svek förbjöd han i
Strid begagna,
Eller mans hustru
Me'n tillfogas;
Mö skulle värjas,
Medel skänkas,
Fagra guldet
Med fadrens bifall.

Voro ej så många
Män på skeppen,
Att vi på flygten
För dem drogo,
Om vi än mindre
Manskap hade,
Så att ellofva
En blott mötte,

Alla vi seger
Städse fingo,
Hvar, som Hildes
Sköldar höjdes;
En blott lefvat
Lika tapper:
Sigurd Konung (Fafnersbane)
I Gjukes salar.

Många voro
Vi på skeppet,
Stridbare ock, som
Sjelfva Drotten:
Börk och Brynjulf
Bölverk och Hake
Egil och Erling
Aslaks söner.

Som mig tycktes
Tapprast voro:

Hrok, min broder,
Och Half vår Höfding:
Styr och Stenar,
Gunnlöds söner,
Starke båda
Och snarrådige,

Ring och Halfdan
Hjeltar bägge,
Rätte att döma
Dana-folket;
Stare och Stengrim,
Stuf och Göte;
Aldrig man finner
Fagrare svenner,

Val och Hök ock,
I Vikingsfärd
Kjäcke båda,
Kungens vänner;
Få, såsom dessa
Svenner, deras
Likar hafva
I Hakes rike,

Aldrig så fanns jag
I den flocken,
Vanslägtad från
Fädren vara;

Mig de nämnde
Bland män tapprast;
Ty vi hvarandra
I ära höllo.

Ondsint var Vemund,
Som dräpa djerfdes
Björn och Berse
För ryktbar Höfding;
Främste fylking
Kungen följde,
Efter som lif hans
Skuld 23) skona ville.

Icke han lefde
Länge den tappre
Half, som hans bragder
Väl förtjent hade;
Tolfårig drog han
Ut i härnad,
Men var trettio
År, då han dödde.

Det mig nödgar
Att litet sofva,
Mången natt, och
Mycket vaka:
Att min broder
Brinna skulle,

Upp lifs-lefvande
Med Kungens kämpar.

Denna dag mig tycktes,
I verlden vara,
Mörkast af alla,
Såsom män veta;
Minnesvärdt syntes
Alla sedan,
Att hulda råd, vi
Hylla borde.

Lättad skulle
Min sorg dock blifva,
Om jag H a l f Konung
Hämna kunde,
Så att jag A s m u n d s
Bröst med blanka
Stålskarpa klingan
Klyfva finge.

H a l f den tappre
Skall hämnad varda,
För det att de honom
I freden sveko;
För det A s m u n d,
Den mordlystne,
Vållade mandråp vid
Midnattstimma.

Då, vi pröfva
Och visa skolom,
När Sven och jag komma
Samman att kämpa,
Hvem, som i striden
Segren vinner,
Hamunds ättling,
Eller Hakes kämpar,

Så jag till den snälla
Mö nu kväder,
Att jag till Brynhild
Fria borde,
Om blott jag visste,
Att hon ville
Älska Hamunds
Son, Hrok Svarte.

Väntas kunde
Visa söner,
Tappre hjeltar,
Om vi samlag hade;
Förty jag fann ej mö,
Mera mångklok
På Heims Kringla 24),
Än Hakes dotter.

(Fast jag fore
Vida, fann jag aldrig,

Mö mer högsint,
Än Hakes dotter;
Hon i allt synes
Som jag må önska).

Här tyckes jag nu
I Hakes rike,
Vräken 25) af alla
Mänskjor vara;
Alla gifs det
Gärna ett säte,
Mera högt upp,
Än Halfs kämpar.

Konung Hakes dotter Brynhild omtalade för fadren, hvad hon hade hört, och sade att en af Halfs kämpar måste vara ditkommen. Men då Konungen fick veta det, förde han Hrok till en plats i högsätet 26) och behandlade honom med den största vänlighet. Hrok den Svarte fick derefter Konung Hakes dotter Brynhild till ägta. Om våren derpå drog Hrok med sin här emot Sven den Segersälle, och det kom till en slagtning dem emellan. Der föll Sven, men Hrok kom tillbaka med seger till Konung Hake. Om sommaren derefter hade Konung Sölve och Hake, samt Hrok den

Svarte, och med honom Konung Eysten och Utsten, i förening en här ute. De foro till Norrige, höllo ett slag emot Konung Asmund och fälde honom. Konung Half hade en son som hette Hjör, som då var Konung öfver Hördeland. Hrok och Utsten voro länge derefter på vikingsfärder, och ansedda såsom mycket namnkunnige män. Hrok den Svarte och Brynhild hade en dotter, vid namn Gunnlöd, moder till Romund Gripson.

17. Konung Hjör Halfson hade till ägta Hagny, en dotter af Konung Hake Hamundson. Konung Hjör drog en gång till Kungastämma. Under tiden födde Hagny två söner, som voro svarta och mycket stygga. Den ena blef kallad Hamund, den andra Geirmund. Vid samma tid födde också en trälinna en son, som fick namnet Leif, och hvilken var mycket vacker. Drottningen bytte då söner med trälinnan, och framförde Leif för Konungen. Han drog för andra gången bort i härnad. Då voro piltarne 3. år gamla. Leif förvärrades allt efter som han blef gamlare, men Hamund och Geirmund voro ordvise och mycket storväxte. Skalden Brage kom dit efter inbjudning. Nu

inträffade det en dag, att alla männerne drogo till skogen, men kvinnorna ut att plocka nötter, och det var ingen i salen utom Brage, som satt i högsätet 27), men Drottningen hade höljt kläder öfver sig, så att hon ej var synlig. Leif satt i högsätet 28) och lekte med guldringar; men Hamund och Geirmund, hvilka lågo bland halmen ner på golfvet, sprungo bort till Leif, skuffade honom ner af sätet och togo allt guldet från honom, och begynte han då att gråta. Då stod Brage upp, gick dit der Drottningen låg, och rörde med en staf vid hennes kläder, kvädande dervid:

Två här äro,
Och tror jag väl båda,
Hamund och Geirmund
Från Hjör borne;
Men Leif, den tredje,
Lodhattas son,
Icke blef af dig
Framfödd, kvinna!

Sedan ombytte åter Hagny piltarne med trälinnan. Men då Konung Hjör kom hem, bar hon dem till honom, och sade att de voro hans söner. "Bär dem bort" sade Konungen, "icke såg jag förr dylikt heljarskinn (likfärgad hud)," och blefvo de bägge sedan så

kallade. De blefvo män af sällsynt styrka och en stor ätt på Island härstammar från dem 29). Thorer på Espehol var Hamunds son 30), och från honom härstamma Espelingarne (Esphelmingerne). Geirmund Heljarskinn tog i besittning Middelfjällsstrand i Breidafjorden; hans dotter var Yre, och från henne är en stor slägt kommen.

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Detta gamla Konungasäte, kalladt förut äfven Aarestad, nu Alriksstad, är beläget i granskapet af staden Bergen. Konungarne Harald Hårfager och hans son Hakon Adalstensfostre, äfven kallad den Gode, hade härå tidtals deras residens, och den sistnämnde föddes och dog äfven här af det banesår, som han fick i slaget på Stord eller Storön år 963 emot Eric Blodyxes söner, anförde af Harald Gråfäll. Jonge sid. 220. Sturleson, Hakons saga, Cap. 32.

2) Detta syftar mera på den Vikar, son af Konungen öfver Agder, Harald, hvilken, enligt Konung Götriks saga (Rafns Fornaldar Sögur Nordrlanda, Kaupmannahöfn 1830) Cap. 7, genom Starkader Storverkssons tillställning blef upphängd i en vippgalge å en holme, som sedan blef kallad Vikarsholmen.

3) Detta näs är beläget på Karmen, äfven kallad Kormt, en af Norriges största öar, inom Fögderiet Ryefylke i Stavangers Amt af Christiansands Stift. Jonge sid. 152.

Konung Harald Hårfager vistades ibland på gården Ögvaldsnäs och dog äfven der, hvarpå han blef lagd i hög på Houge (Höge) vid Karmsund. Haralds saga, Cap. 45.

4) Akrenäs är äfven beläget å samma ö.

5) Kallas äfvenså nu, och har sitt läge på sydöstra sidan af Hardanger-fjärden, vid fjället Fuglefang. Jonge sid. 181.

6) Denna hög finnes i närheten af staden Bergen, öster derom.

7) Ett stort landskap beläget längst i norr emot Hvita hafvet och Ishafvet, emellan Finnland och Uralska bergskedjan, hvaraf det stora Ryska Gouvernementet Perm nu utgöres. I en sednare tid, än då sagan skrefs, gjordes skillnad emellan stora Permien eller Provinsen Kungur, en del af nu varande Gouvernementet Volodga, och lilla Permien, eller Syrianernas land. Perin, R. H. sid. 78.

Om Bjarmalands läge m. m. finnes en grundlig afhandling i Iduna, Stockh. 1814, Häft. 4, sid. 78—174.

8) Brottande, *"Glyma — Fágn-brögd,"* var en af de gamla Skandinaviernas högt älskade öfningar. Dess stora inflytande på att göra kroppen stark och smidig, och gifva härdighet, mod och ståndaktighet, kunde ej annat än förskaffa denna idrott en utmärkt aktning hos en så krigisk nation. Men den urartade hos dem, likasom hos Greker och Romare, till den athletiska öfverdrift, som gick ut på att krossa sin motståndare, antingen af våldsamhet och hämdgirighet, eller för att roa en mängd åskådare. Då dylika öfningar höllos såsom allmänna skådespel, var midt på banan uppstäld en ofvantill hvass häll, kallad *"Fánga-hell,"* emot hvilken de brottande kastade hvarandra hufvudstupa eller baklänges och dermed krossade bröst och rygg. De fattade hvarandra så hårdt om midjan och lifvet, att de bröto ryggen af hvarandra, hvilket kallades, *"at gánga, eller brióta á bak aptr."*

Ofta kastade desse kämpande sig på sin mot marken nedtryckta fiende och kväfde honom på ett sätt, som kallades *"snara úr hals-lidom,"* äfvensom *"bita ein á barka;"* uti hvilka alla öfningar hvar och en ser missbruket, och voro dylika blott röfvares, våldsverkares och dylika kaxars företag.

Annorledes beskaffadt var det brottande, hvarmed ungdomen och de fredligare medborgarne roade sig. Detta hade för ändamål att öfva kroppen i styrka och smidighet, samt pröfva hvarandras styrka *"reyna afl,"* utan att göra hvarandra skada, ehuruväl en ömsesidig hetta väl någon gång gjorde, att man kom att öfverskrida lekens vanliga gräns. Till brottande fordrades således styrka, *"knáleiki,"* hvarpå härmedelst aflades prof (Finboges saga Cap. 46. Svarfdæla saga, Cap. 12. Romund Gripsons saga Cap. 2.) och säges ingen känt Gretters styrka, emedan ingen den försökt med brottande, *"hann var óglyminn"* (Gretla saga, Cap. 16.)

Man hade mer än ett sätt att brottas. Det enklaste var *"Lausatauk,"* hvarvid man med händerne fattade uti hvarandra (armtag), eller grep hvarandra om lifvet (liftag, ryggtag), det bästa man kunde, och med armarnes kraft sökte få hvarandra ur jemnvigten.

Konstigare var den så kallade, *"retta glima"* eller *"fång,"* hvaruti man, efter en viss method angrep hvarandra och genom regelmässiga vändningar och beräknade rörelser med armar och ben sökte kasta hvarandra till marken. Här gälde det mera öfning och vighet än fysisk styrka, och blef segren ofta den

svagares, men bättre öfvades, lott." Denna öfning skall ännu vara i bruk på vissa ställen å Island.

"*Svipting*," var ett slags armbrottande med ett ganska hårdt kämpande, hvarvid en ensam äfven kunde gå flere till mötes. På detta sätt fäcktade Gretter den Starke mot 2:ne personer; (Gretla saga, Cap. 77).

"*Aflog*," såsom ett slags brottande och fäcktande både med handgrepp och knytnäfslag, svarade mera mot Engelsmännens boxerande, än det vanliga brottandet. Derom talas i Nials saga, Cap. 37.

"*Umbrot*," ett slags brottande, då den kämpande antingen sittande nedtryckte sin anfallna medtäflare, såsom Konung Erik Eyegod i Dannemark gjorde (Saxo Lib. 12, pag. 224), eller stående kastade sig baklänges och derigenom drog sin medtäflare med sig till marken, der de modigt omtumlade, hvarvid den som kom att ligga ofvanpå, ansågs segrande: ett täflingssätt, som äfven varit brukligt hos Romrarne. Dylika lekar voro ofta nog allvarsamma, och tumlades modigt om utför en sluttande höjd, innan den ene kunde hålla den andra under sig, såsom Halfred Vandræda-Skald och Thorleif den Vise, Jökull och Rolleif, och stundom hade den underlägsne styrka nog att kasta sin segrare af sig och på hvarjehanda sätt försvara sig.

Man hade ock en mängd konstgrepp att bringa sin medtäflare ur jemnvigten och fälla honom omkull, hvilka med ett namn kallades "*Bragd*."

I alla dessa öfningar kom det mäst an på att stå fast och bruka fötterne till jemnvigtens bibehållande; hvadan ock den, som häruti var smidig och stod fast, kallades *"Fót-miukr,"* men den svage och oskicklige *"Fót-fúinn."*

Brottandet var en af de öfningar, som mycket brukades till nöje och tidsfördrif, så väl vid hofven, som vid ting, bröllopp och andra samkväm, samt hörde äfven till de förnämares uppfostran. Konung Sigurd Jorsalafare lät Konung Eysten höra, huru mycket han var i denna konst honom öfverlägsen. Dana Konungen Eric Eyegod ägde deruti en sådan färdighet och styrka, att han kunde sitta på jorden och på en gång brottas med tvänne de starkaste karlar. Dylika färdigheter kommo dem synnerligen tillgodo i krig, på de tider då man ej hade några betydliga gevär, som på afstånd skadade, utan allt afgjordes genom handgemäng. Vid det vanliga lustbrottandet kastade man ej blott af sig de öfre kläderne, utan äfven underkläderna, *"Bolklædir,"* (Gretla saga, Cap. 77), för att vara desto lättare och vigare, men då man brottades mera alfvarsamt, brukade man stundom ett slags värn eller pantsar, *"Fángastackr,"* kalladt. (Kialnesinga saga, Cap. 15. Gunnar Keldugnupsifls saga och Vilmundar saga, Cap. 14). Liljegren, G. R. saga, sid. 312—316.

9) Är en omskrifning eller poetisk bild, betecknande striden.

10) *"Bod — Örvar-bod* eller *Herör,"* var detsamma som budkafle, hvarigenom allmogen sammankalla-

des, och bestod af en, understundom med jern beslagen, trästicka, som när det angick Konungens ärender hade form af en yxa; när det angick mandråp eller fiendtligt öfverfall, af en pil, och när det var fråga om de förnämsta och nödvändigaste hushållnings- eller ecclesiastika ärender, af ett kors. Biörn Haldorsen Vol. 1, sid. 91.

11) Spjutkastande innefattades jemte stenkastning och slungande under namnet handskott. Man öfvade sig att kasta dessa spjut, som ock kallades *"Fletti-skeptur,"* både långt, visst och med eftertryck. Till mål vid lekar *"Skottein,"* plägade man uppresa en stång eller dylikt, för de täflandes försök. Att taga fiendens spjut i flykten, *"taka spiót á lopti;"* att kasta lika färdigt med bägge händerne, och att kasta med två spjut på en gång, voro färdigheter som endast tillhörde de mera konsterfarne. Konungarne Olof Tryggveson, Olof den Helige och Eric Eyegod, med många andra, voro mästare i denna idrott. Liljegren, G. R. saga, sid. 324.

12) *"Hallir,"* af *"Hallr,"* sten, kallades Nordboernas på grundmurar uppförda boningshus, ofta af flere våningars höjd, isynnerhet Konungarnes och andre förnämare mäns. *Höll* hette den deruti befintelige gillessal, hvilken altid borde vara stor och rymlig. De rika böndernes hallar och salar, voro ofta icke mindre ansenliga. En Höfding på Island i det 10:de århundradet, hvilken bodde å en stor gård, vid namn Hjordholt, och hette Olof Höskuldsen, äfven kallad Paa eller Påfogel i anseende till sin böjelse för pragt, ifrån hvilken Dannmarks ryktbare konstnär Thorvaldssen i 25 led härstammar, lät upp-

föra en större gilles-sal, än någon dittills hade sett, oaktadt vid det af honom och bröderne föranstaltade arföl efter fadren, icke mindre än 900 gäster under fjorton dagars tid varit närvarande, hvilka naturligtvis fordrat ett ansenligt husrum. Det utvändiga af väggarne och loftet, eller takhvälfningen, var öfverallt utsiradt med upphöjdt bildthuggar-arbete, som föreställde verkliga händelser och äfven scener ur den Nordiska mythologien. Detta arbete var af en så utmärkt skönhet, att alla tyckte det salen såg bättre ut när tapeterne icke voro upphängde. Vid ett bröllop, eller den första sammankomsten som hölls deri, sedan den blifvit färdig, reciterade en berömd skald, vid namn Ulf Uggeson, en digt, hvaruti de föremål besjöngos, som konstnären hade föreställt. Det kallas *Húsdrápa*, men endast få fragmenter äro deraf nu mera i behåll. Finn Magnusen, Nordisk Archæologie, Kiöbenh. 1820, sid. 29.

En Norrsk Höfding Rödulf, gift med en Norrsk Prinsessa, uppförde i Norriges första Christna eller sista hedniska period, eller omkring år 1020, en byggning af en egen och utmärkt beskaffenhet, troligen i den afsigt, att kunna herrbergera hela hofvet, som ofta efter tidens sätt reste omkring i landet. Då regerade Konung Olof Haraldsson den Helige, och det är, utur hans ännu otryckta saga, eller lefvernesbeskrifning, som berättelsen är tagen. Deruti heter det: Konungen kom om aftonen till Rödulfs gård med ett följe af 200 män; den var omgifven med en hög hägnad, försedd med en ansenlig port. Innanför stodo många vackra byggningar, stora och små, men en utmärkte sig isynnerhet genom sin höjd

och runda form, hvadan Konungen ansåg den vara en Kyrka, men husfadren underrättade honom derom, att den var blott en nyligen uppförd sofstufva, ”*Svefnhús — stofa.*” Sedan Konungen och hofmännen blifvit väl undfägnade i dryckessalen, hvilken beskrifves såsom stor och väl inrättad, följde man dem till den omtalta byggningen. Som sagdt är, hade den en rund form, med fyra dörrar åt motsatta väderstreck. Invändigt var ytterst en omgång eller svale, och der utanför en bredare gång, eller ett galleri, rundt omkring 20 höga och massiva kolonner, hvilka uppburo en kupol. Midt i denna Rotunda stod en rund förhöjning, likasom till ett altare, försedd med åtskilliga spiralt gående trappsteg, och ofvanpå densamma stod en stor thronsäng af ett särdeles konstrikt arbete, till större delen beslagen med koppar och jern, dels förgyldt, dels måladt. De fyra hörnstolparne voro beprydde med stora knappar af koppar, graverade och förgyldta, men rundt omkring fanns ett slags glitterverk af jern, som uppbar trearmade lampetter med sina ljus. I denna säng skulle Konungen sjelf hvila. Emellan kolonnerne voro rundt omkring i det innersta rummet, 20 sängställen inrättade för lika många bland hofvets förnämsta personer, i ett slags nischer eller alkover. I den mellersta runda gången, hvilken omgaf kolonnerne, voro längs efter väggen inrättade 40 sängar för hoffolket af medelklassen. Så väl hela kupolen som den lägre delen af loftet, som betäckte mellangalleriet, och hvilket kunde ses genom de öppningar, som kolonnadens mellanrum danade, voro utsirade med målningar. Finn Magnusen sid. 38.

13) Högsätet, ”*Hásæti — Dróttsæti — Dróstí.*”

var ett särdeles utmärkt säte, upphöjdt med underlagda präktiga hyenden eller dynor och försedt med karmar på ömse sidor, samt 2:ne pelare eller "*Öndvégissulur*," som Konungarne och deras närmaste jämnlikar intogo i Nordens, så kallade "*Veitslostofvor.*" Desse voro stora långa rum eller salar med dörrar å bägge ändarne. Tvänne långa bänkrader, långbänkar kallade, voro ställde utefter bägge långväggarne och hade hvardera på midten sitt högsäte. Den förnämsta bänken, "*Ædribeckr*," eller öfre bänken, var den som stod vid södra väggen; dess högsäte, det förnämsta i rummet, kallades "*Öndvégi* — *Andvégi*," emedan det stod emot solen och "*Kongs Öndvégi*," såsom Konungarnes vanliga plats. Den andra motsatta långbänken, som gick ut efter norra långväggen, kallades "*Uædribeckr* — *Oedribeckr*," lägre eller nedre bänken och norra pallen eller bänken. Högsätet på denna bänk hette "*Annat Öndvégi* — *Nordra Öndvégi* och *Öndvégi á hinn Oædrabeckr*," samt var midt för *Kongs Öndvegi*. Intill Konungen på öfre bänken suto till höger Fylkes-Konungar, Råd, Biskopar och andra ypperlige män; på vänstra sidan satt Drottningen med sina kvinnor i sin ordning; ty deras platser voro då på långbänkarne, till vänster om Konungen, men till höger om andra *Öndvégis*-mannen. Karlarnes voro deremot på andra sidan.

Andra stufvor gåfvos, hvilka hade en serskild bänk i stället för dörren på ena (västra) gafveln. Denne var högre och bredare än de öfrige bänkarne och kallades "*Pallr*" och "*Thverpallr*," tvärbänk, emedan den stod tvärs öfver rummet utmed gafveln, och i detta afseende svarade emot vår Svenska All-

moges gafvelbänk. I de stufvor eller salar, der tvärpall var, hade kvinnorna sin plats och ej på sidobänkarne. Den medlersta platsen på tvärpallen var den förnämsta, och sedermera allt ringare, i den mon de derifrån voro aflägsna, då yttersta platsen var vid ändan af bänken och i sjelfva hörnet, hvarför ock den kvinna, som der fått sin plats, blef kallad "*Hornkona — Hornreka,*" såsom sluten eller vräkt i vrån eller hörnet.

Vid bröllop i de först nämnde stufvorne satt Konungen i *Öndvégi* med brudgummen jemte sig på högra sidan och bruden på den vänstra; i de sednare åter satt svärfadren i *Öndvégi*, brudgummen med sitt sällskap "*Bodsmenn,*" på andra bänken, *Oædribeckr*, och bruden med kvinnorna på *Pallen*, der hon satt i midten, å ömse sidor omgifven af sina anhöriga.

"*Forsæti,*" eller "*Scarir,*" voro ett slags lägre Bänkar, som insattes, i fall flere gäster ankommo, än de vanliga bänkarne kunde rymma.

"*Hystol,*" skall ännu i Småland kallas det, emot högsäte svarande, vid öfre bordändan med hyenden belagda, samt husbonden och matmodren alltid förbehållna säte. Liljegren, Gånge-Rolfs saga, sid. 236—243.

Hos de ringare tjente ett och samma rum, dem till boningsrum, matsal och sofkammare. På bägge sidorne deraf gingo långbänkar med högsäten på midten; bakom dem voro sängar, så att åtminstone husets folk och de dagliga gästerna hade sin säng bakom sig. I präktiga rum voro dessa sängar så inrättade, att de kunde tillslutas med dörrar såsom skåp,

och kallades *"Lokreckiur,"* äfven i de ringaste voro åtminstone sängarne bakom den upphöjda tvärpallen, der kvinnorna suto, så inrättade, och der plägade husbonden och hans hustru ligga. Dörrarne voro, likasom högsätena och högsätespelarne, ofta prydde med konstigt snidverk. Väggarne öfverhängdes vid högtidliga tillfällen med tapeter. På taket voro vindögon och på golfvet halm, jemte eldstaden, antingen på blotta jorden, eller på en upphöjning af flata stenar. På bägge sidorne funnos äfven små skafferier och alkover, och i det innersta af stufvan slutna sängar, *"Lokhvilur,"* för förnämare gäster. I sednare tider hade man dock serskilda rum, *"Géstaskáli — Herbergi,"* hvaruti främmande härbergerades öfver natten, ungefär svarande emot hvad allmogen å en del ställen kallar *Nattstugor*. Liljegren, ÖrvarOdds, saga, Stockh. 1819, sid. 311.

14) Betecknar en som har lycka med sig.

15) *"Bóndi,"* var en urgammal hedersbenämning för en man, likasom *"Freya,"* eller fru för en hustru, hvadan det äfven förekommer någon gång i bemärkelsen af Konung och såsom benämning för sjelfva Guden Baldur. Ifrån äldre tider, och förr än envåldet var kändt i norden, förstods med Bonde vanligen en man utan *Thignar*-namn, som med oinskränkt rätt innehade sin odlade jord, utan annan förbindelse till det allmänna, än att i krigstider följa Konungen i fält mot gemensam fiende. Dessa mägtiga sjelfrådande Nordiska jordens ägare, voro i dessa tider ganska betydande män i staten, och kunna för sin del anses som ett slags Riksfurstar. Skillnaden emellan dessa odalbönder och den tidens småkonungar, var, utom

till namnet, ganska obetydlig. Ännu under Ynglinga-Konungarne Alrek och Erik lefde i Sverige, hvar bonde för sig med husfaders rätt öfver sina underhafvande och utgjorde sällan något samhälle under ett öfverhufvud, utom vid krigsoroligheter och vid offertjenster. Deras söner foro omkring i viking och härnad, under det trälar och kvinnor brukade det lilla af landet, som blef odladt. Liljegren, G. R. saga, sid. 243.

Med *"Bóandi — Búandi,"* förstods en Husfader eller Husbonde i allmänhet. *"Stórbœndr,"* voro bönder, som hade stora gårdar och betydligt att syssla med; *"Smábœndr,"* deremot sådane, som hade både mindre egendom och rörelse. Biörn Haldorsen Vol. 1, pag. 95.

16) Det vill säga korrta, breda och tjocka svärd, liknande derigenom sax-skänglar.

Ett godt svärd ansågo de gamle för en kostbar egendom. Man beskrifver oss dem, så *smidiga,* att de kunde böjas samman emot fästet, och dock återtaga sin förra form; så *hårda* att de kunde huggas emot stenar, utan att springa i stycken (Konung Håkan Adalstensfostre hade fått ett af denne sin fosterfader, hvars fäste och handkafle var af guld, med hvilket svärd Håkan klöf en kvarnsten allt intill ögat, hvarför det sedan blef kalladt *Kvarnbiter,* se Harald Hårfagers saga, Cap. 43); så *hvassa,* att de afskuro ett hängande hår och en ulltapp som flöt med strömmen; så *blanka* att de lyste i mörkret, och så *hvita* som silfver. Ett sådant svärd hade vanligtvis ett betydningsfullt namn sig tillagdt; gick i arf som ett lös-

öre af stort värde och ansågs understundom mera värdt än ett helt skepp. Att plundra de dödas grifter ansågs för en stor förbrytelse, men kunde man derigenom åtkomma ett godt svärd, drog man icke sådant i betänkande. Således öppnade Isländaren Skegge i det 10:de århundradet Rolf Krakes hög vid Leire, för att komma i besittning af hans svärd *Skofnung*. I allmänhet voro de gamles svärd korrta och mycket breda; blott så kallade slagsvärd, hvilka fördes med begge händerne voro nära två och en half aln långa. De hade vanligtvis handtag af guld och buros i gehäng, antingen öfver axeln, eller spända omkring lifvet. Flammformiga och krokiga svärd voro sällsynta; de sednare ansågos till och med som trolldomsvapen.

Stridsyxorne voro så beskaffade, att de kunde brukas både att hugga och sticka med. De voro stora, stundom en aln breda vid eggen, och de förmögnare gjorde sig mycket besvär för att få dem så granna som möjligt. Harald Hårdrådes yxa var öfverallt inlagd med guld, skaftet omvirat med grof silfvertråd, och frampå var den beslagen med en stor silfverhålk, hvari en kostbar ädelsten var infattad. Falsen sid. 79.

17) Detta syftar derpå, att stufvugolfven vanligtvis voro betäckta med strå eller halm.

18) Må hända brukade man, efter hvad Rafn anmärkt, anstryka vapnen med uppsmällt vax, på det de icke skulle angripas af rost.

19) "*Kotbónda,*" som här står, kommer af verbum "*Kota*" och "*Bóndi,*" hvarom förut är anmärkt.

"At kota sér nidr," vill säga, att bosätta sig som husman, begynna en liten bondenäring. Biörn Haldorsen Vol. 1 pag. 471. Derför kallas äfven i Helsingland än i dag en sådan person *Husman*, svarande mot Inhyses — Backstufvuhjon i de nedre provinserne, och på en sådan synes sagan här hafva afseende.

20) Ett bekant ställe i det gamla Halogaland, eller det nu varande Helgelands Fögderi i Trondhjems stift.

21) Det vill säga "spjutets ättling," eller krigaren.

Af spjut hade man åtskilliga slag, såsom "*Krókaspiót*," tjenligt att både sticka och hugga med; "*Flein*," och "*Késia*," (svarande mot Galliernes *Gæsa*), som kastades mot fienden, "*Broddspjót*," som äfven kastades eller skjöts, samt "*Snarspiót*" eller "*Fiödurspiót*," så kalladt, emedan det längs efter skaftet var beklädt med fjädrar, för att hastigare komma till målet.

22) Det vill säga på *Oædribeckr*, den nedra eller norra bänken.

23) Hon var en af de trenne Nornor eller ödets Gudinnor.

24) Det är "Verldens rund," eller Jordklotet, efter det begrepp de gamle hade derom.

25) "*Hornúngr*," en som sitter i vrån eller på hörnet. Är således svarande mot den benämning som kvinnan å en sådan plats fick. Se *Anm.* 13.

26) I sagan står: "thá leiddi hann Hrók til sætis i öndugi," således till norra högsätet, eller den för-

nämsta plats Konungen, näst sin egen, kunde lemna honom.

27) I det som nyss är nämndt, eller norra.

28) I "*hásæti*," ellet det södra.

29) Med förtäljningen om dessa afkomlingar begynner Sturlunga sagan.

30) Om honom och hans möderneslägt förtäljes det i Islands Landnamabok: att Björn, en berömd och namnkunnig man i Götharike, gift med Hlif, dotter af Rolf Ingialdsson, hvilken Ingiald åter var son till Konung Frode i Dannmark, hade en son vid namn Eyvind som blef gift med Rafort, en dotter till Konung Kiarval på Irland: att deras son Helge den Magre, hvilken uppfostrades på Irland och blef gift med Thorunn Hyrna, dotter af Ketil Flatnäsa från Söderöarne (Färröarne) och af Ingvild, Ketil Herses dotter från Ringerike, flyttade med sönerne Rolf och Ingiald samt flere döttrar öfver till Island: att en bland döttrarne, vid namn Ingunn, redan då var gift med Hamund Heljarskinn, hvilken efter hennes död gifte sig med systren Helga och hade med henne dottren Ingvild, samt att en annan Helges dotter, vid namn Hlif, blef gift med Thorgeir, fader åt Thord, fader åt Helga, moder åt Thorer, hvilken, berömd såsom en förfaren sjöman, blef döpt af Konung Olof Tryggvesons Biskop Sigurd, hvilken ock invigde Thorers fartyg. Svensken Björn blef således genom sonsonen Helge den Magre och dennes många efterkommande, stamfader för en talrik skara af Islands ford-

na innevånare, och deribland flere namnkunnige män, af hvilka, t. ex. Islands-Lagmännen Snorre Sturleson och Hök Erlendsson, hvilken sednare till största delen beskrifvit Islands bebyggande och inbyggarnes slägtförhållanden i den så kallade Landnamaboken, och på fädernet jemväl härstammade från Konung Ragnar Lodbrok, endast må här anmärkas.

Sago-Bibliothek.

N:o V.

Berättelse om Sörle,

eller

Hedins och Högnes Saga.

Till grund för öfversättningen häraf ligger den förut omnämnda *Codex Flateijensis* på Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn. Sagan är förut utgifven af Olof Rudbeck, med Jon Gudmundssons latinska öfversättning, Ups. 1697 i folio, men denna uplaga är mycket opålitelig. Jämväl är den tryckt på Isländska allena i den Skalholtske uplagan af Olof Tryggvesons saga, 2 Del. sid. 49—58, samt de tvänne första Cap. serskildt, under titel: *"Um Brísinga-men,"* i Rasks upplaga af *Snorra Edda åsamt Skáldu*, Stockholm 1818, sid. 354—358. Nyssnämnda Cap. äro af mythiskt innehåll, men berättelsen i öfrigt helt och hållit romantisk.

Här börjas berättelsen om S ö r l e.

Landet östan för Vanakvisl (Don-floden) i Asien var kalladt Asialand eller Asiaheim, och folket, som bodde der, kallades Asar, men hufvudborgen Asgård 1); der var ett stort offerställe. Konungen deröfver hette O d i n; han satte N i ö r d och F r e y till offer-föreståndare närmast sig sjelf 2). N j ö r d s dotter hette F r e y a; hon följde O d i n, och var hans frilla. Några män voro på den tiden i Asien, af hvilka en hette A l f v i g, en annan D v a l i n, den tredje B e r l i n g och den fjerde G r e r; de hade deras hem i grannskapet af Konungens borg, och voro så konsterfarne, att de kunde förfärdiga åtskilliga slags arbeten; sådane slags män, som de voro, kallade man dvärgar. De bodde i stenar (klippor) och hade då för tiden mera umgänge med människor, än nu. O d i n älskade F r e y a högt; också var hon den aldrafagraste kvinna på den tiden. Hon hade en skemma, eller serskild stufva 3), som var både vacker och stark (säker), så att det sades, att när dörrarne voro igenlästa, kunde

ingen menniska komma derin emot Freyas vilja. Nu tilldrog det sig en dag, att Freya gick bort till den klippa, som de ofvannämnde dvärgarne bebodde. Den var då öppen, och dvärgarne sysselsatte med att smida ett guldsmycke 4), som var då nästan färdigt. Freya tyckte mycket om smycket; dvärgarne åter tyckte mycket om henne. Hon sporde dem om de ville afyttra smycket, och bjöd dem i stället guld och silfver, och andra goda kostbarheter. De sade att de icke behöfde slikt, men att en hvar af dem ville afstå sin andel i smycket, och icke hafva annat derför, än att hon skulle ligga en natt hos hvarje; och ehvad än vilkoret må hafva synts henne bättre eller sämre, så ingick hon likväl derpå. Efter fyra nätters förlopp, hvarunder vilkoret uppfyldes, lemnade de Freya smycket, hvarpå hon begaf sig hem till sin boning, och skickade sig så, som ej något hade förefallit.

2. Det var en gammal man, vid namn Farbaute (Farböte,) han hade en hustru, som hette Laufey (Löfö); hon var både vacker och lättsinnig, ty var hon äfven kallad Nal. De hade en son tillsammans, vid namn Loke; han var icke stor till växten, men af ett raskt utseende; munvig var han i sitt tal, och besatt framför andra män den slags vis-

dom, som man kallar slughet. Allaredan i sin ungdom var han mycket illistig, och blef derför kallad Loke den Lömske 5); han begaf sig till Odin i Asgård och ingick i hans tjenst. Odin smickrade honom beständigt, i hvad han tog sig före; men också pålade han honom ofta besvärliga förrättningar, och han utförde dem alla bättre än man kunde vänta. Icke det minsta som föreföll, undgick hans uppmärksamhet; och allt hvad han visste, omtalade han för Odin. Det är ock sagdt, att Loke fick kunskap om, att Freya hade bekommit smycket, och likaledes om hvad hon hade gifvit derför; detta berättade han nu för Odin, men när Odin fick veta detta, tillsade han Loke, att han skulle hämta smycket, och lemna honom det. Loke sade sådant knappt vara möjligt, eftersom ingen kunde inkomma i stufvan utan Freyas tillstånd; men Odin befalte, att han skulle draga efter smycket, och icke komma åter, förrän han hade fått det. Loke gick då skrikande borrt, men de flästa glädde sig åt, att det gick honom emot. Han begaf sig nu till Freyas stufva, och var hon tilläst; han försökte att komma der in, men förmådde det icke. Det var mycket kallt väder ute, och han begynte blifva starkt frusen. Han förvandlade sig då till en

fluga, och flög omkring till alla lås och längs efter alla väggspringor, men kunde ingenstädes finna någon så stor öppning, att han kunde inkomma genom den; sluteligen fann han dock midt under takspetsen på husgafveln ett litet hål, som icke var större än om man hade gjort det med en nål; genom detta hål inträngde sig dock Loke. Då han nu var inkommen, såg han sig noga omkring och gaf agt på, om någon var vaken, men såg då, att alla i stufvan såfvo. Han flög derefter in till Freyas säng, och märkte då, att hon hade smycket om halsen, och att spännet var sittande bakom densamma. Loke förvandlade sig då till en loppa, satte sig på Freyas kind, och stack henne, så att hon vaknade dervid och vände sig åt sidan, men insomnade åter. Loke återtog nu sin människogestalt, löste derpå smycket af Freyas hals, läste upp dörrarne till stufvan, och begaf sig borrt till Odin, lemnande honom smycket. Freya vaknade om morgonen och såg att dörrarne voro öppna, utan att vara uppbrutna, och att det kostbara smycket var borta. Hon trodde sig nu veta, hvad list, som var brukad, och gick, så snart hon var påklädd, in i salen till Konung Odin, och säger till honom, att han hade gjort illa, som stulit från henne den kostbara klenoden,

bedjande honom, att gifva henne den åter. "Icke," svarade Odin, "skall du få den igen, på sådant dåligt sätt har du åtkommit den, så framt du icke får det i verket ställdt, att sådane två Konungar, hvilka hafva tjugu Konungar under sig, blifva oense och slåss med hvarandra, under sådant trolldoms-inflytande att de, allt efter som de stupa, skola åter uppstå och kämpa med hvarandra, så länge till dess någon kristen man blifver så oförfärad, och till den höjd har sin herres lycka med sig, att han vågar blanda sig i deras strid och dräpa dessa män med sina vapen; då först skall deras missöde lycktas, när det sålunda blifver den samme höfdings lott, att lösa dem från deras farliga idrotts möda och besvärlighet." Freya biföll detta, och fick så smycket åter.

3. I den tid, då 24 år voro förlidna från Fred-Frodes 6) fall, herrskade öfver Uppländerna i Norrige en Konung, som hette Erling. Han hade en Drottning och två söner, af hvilka den äldre hette Sörle den Starke, men den yngre Erlend; de voro bägge hoppfulle män, dock var Sörle den starkaste af dem. Så snart de voro fullväxte, drogo de ut på härnadståg. De slogos i Elfvaskär 7) med Vikingen Sindre, en son af Sjökonungen Hakons son Sveigir; der föll Sindre och hela

hans här, och i samma slag stupade äfven Erlend Erlingsson. Derefter styrde Sörle in i Östersjön och härjade der, utförande så många stora bedrifter, att det skulle blifva alltför vidlyftigt att beskrifva dem.

4. Halfdan hette en Konung, som herrskade öfver Dannmark, och hade sitt säte i den stad som kallas Roeskild; han var gift med Hvedna den Äldre, och hade med henne sönerne Högne och Hakon, hvilka voro män, särdeles utmärkte för deras växt och styrka, jemte åtskilliga idrotter. Äfven de drogo ut på härnadståg, så snart de voro fullväxte. Nu är det att förtälja om Sörle, att han en höst styrde till Dannmark. Konung Halfdan ärnade i detsamma begifva sig på en kungastämma, och var han allaredan mycket gammal, när som detta föreföll. Han hade en drake (skepp) så förträfflig, att den i hänseende till styrka och god inrättning icke hade sin like i Norden. Den låg flott i hamnen, men Konung Halfdan var i land, under det man bryggde öl för resan. Men när Sörle såg draken, uppstod hos honom ett så stort begär, att han framför allt annat ville hafva den, och är det också de flästas sägen, att i hela Nordlanden icke funnits ypperligare skepp, med undantag af drakarne Ellida, Gnod och

Ormen den Långe 8). Han yttrade nu till sina män, att de skulle bereda sig till strid: "ty vi skola dräpa Halfdan," sade han, "och bemägtiga oss draken." På hans tal svarade en man, vid namn Sävar, som var hans förstäfsman och Stallare 9): "det är icke rådligt Herre!" sade han, "ty Halfdan är en stor höfding och namnkunnig man; han har äfven två sådane söner att de säkerligen skola hämnas honom, ty de äro mycket berömda män." "Låt dem än öfvergå Gudarne sjelfva," sade Sörle, "icke dess mindre vill jag strida mot honom." De beredde sig derefter till drabbning. Konung Halfdan fick nu kunskap derom; han gjorde sig då i hast färdig och drog till skeppen med alla sina män, beredande sig genast till slagtning. Några föreställde då Halfdan, att det, i anseende till skillnaden på manskap, icke var rådligt att strida, och att han borde fly; men Konungen sade, att förr skulle alla hans män falla öfver hvarandra, än han skulle taga flygten. De ordnade sig nu ömsesidigt, och det uppstod en mycket hård strid, som slöts dermed, att Konung Halfdan och allt hans manskap föll, hvarefter Sörle bemägtigade sig draken med allt, som på den var af något värde. Sedan sporde Sörle, att Högne var kommen hem från härnadstågen och låg

vid Odinsö; dit styrde då Sörle med sina skepp, och, så snart han träffade Högne, berättade han för honom hans fader Halfdans fall, och bjöd honom förlikning och sjelfdom 10), och derjemte foster-brödralag 11), men Högne afslog alltsammans. Sedan kämpade de, som det förtäljes i Sörles kväde; Hakon gick hårdt fram och dräpte Sörles banerförare och förstäfsman Sävar; hvarefter Sörle dräpte Hakon, men Högne åter Sörles fader Konung Erling. Derpå slogos Högne och Sörle, och föll han för Högne, såsom utmattad och sårad, men Högne lät sedan läka honom, hvarpå de svuros i fosterbrödralag, som de väl höllo, så länge de bägge lefde; men Sörle lefde kortast af dem, och föll i Austerveg 12) för Vikingar, som det sålunda förtäljes i Sörles kväde:

Stolt den stridslystne
Kjäcke Höfdingen
Föll i Österlanden,
Död på valplatsen;
Af Vikingar var han
Känd för hjeltedåd,
Och miskundsamhet,
På härnadståg sina.

När som Högne sporde Sörles fall, härjade han i Austerveg samma sommar, och se-

grade beständigt. Han blef Konung öfver dessa länder, och säga män så, att der voro tjugu Konungar skattskyldige under honom, och stående under hans herradöme. Högne blef så namnkunnig för sina stora bedrifter och krigståg, att hans namn var likaså väl kändt nordan upp vid Finnarnes bostäder, som borrt i Paris, och allestädes deremellan.

5. Hjarand hette en Konung, som herrskade öfver Serkland 13); han hade en Drottning, och med henne en son, vid namn Hedin, hvilken tidigt utmärkte sig genom styrka, växt och idrotter. Han drog i sin ungdom ut i härnad, blef Sjökonung, och herrjade vida omkring i Spanien, Grekeland och alla närliggande riken; han gjorde tjugu Konungar skattskyldiga under sig, så att alla hade deras länder i förläning af honom. Hedin satt om vintren hemma i Serkland. Det är sagdt, att Hedin en gång drog ut till skogs med sina hirdmän, och, under det han var helt ensam på en öppen plats, såg han en kvinna, stor till växten och af ett skönt utseende, sittande der på en stol. Hon hälsade artigt på Hedin; han sporde efter hennes namn, hvarpå hon sade sig heta Göndul. De samtalade sedan vidare; hon tillsporde honom om hans stora bedrifter, hvarpå han berättade allt, som det förhöll sig,

och frågade, om hon visste någon Konung, som var honom lik i tapperhet och mandom, raskhet och namnkunnighet. Hon svarade, att hon kände en, som icke gaf honom något efter, och under hvilken äfven så väl stodo tjugu Konungar, som under honom, samt att han hette Högne, och bodde nordan upp i Dannmark. "Det vet jag då," sade Hedin, "att det skolom vi pröfva, hvem af oss är den främste." "Det är nu tid," sade Göndul, "att du går till dina män, hvilka söka dig;" sedan åtskiljdes de; han gick till sina män, men hon blef der kvarsittande. Strax om våren bereder Hedin sig till färden; han hade en drake och på den trehundrade man 14). Han styrde derpå norr ut i verlden, seglade den sommaren jemte den påföljande vintren, och kom vid vårens början till Dannmark.

6. Konung Högne satt då hemma, och när han sporde att en berömd Konung var kommen till hans land, bjöd han honom hem till ett stort gästabud. Hedin mottog bjudningen, och då de suto vid dryckesbordet, frågade Högne, hvad ärende Hedin hade, eftersom han hade fått lust för att draga så långt norr ut i verlden. Hedin svarade, att hans ärende dit var, att de skulle pröfva hvarandra i mod och tapperhet, idrotter och alla slags

företag, hvarpå Högne sade, att han var böjd derför. Bittida den påföljande morgonen drogo de ut att pröfva hvarandra i simmande 15) och målskjutning 16); de försökte sig äfven i tornering 17), vapenöfningar (fäktning 18), och flere andre idrotter, och voro så lika i dem alla, att ingen kunde se, det någondera öfverträffade den andra. Sedan detta var gjordt, svuros de i fosterbrödralag, och att de skulle ega allt till hälften hvardera 19). Hedin var ung och ogift, men Högne var något äldre; han var gift med Hervör, en dotter af Hjörvard, som åter var en son till Heidrek Ulfson. Högne hade en dotter vid namn Hilda, en mycket vacker och förståndig kvinna; han älskade henne högt, och hade han icke några flera barn.

7, Det är sagdt, att Högne någon tid derefter drog ut i härnad, men. Hedin blef hemma, och skulle värna riket. En dag hände det, att Hedin drog ut i skogen, att förlusta sig, och var det blidt väder. Han skiljde sig äfven den gången från sina män, och kom på en öppen plats; der såg han sittande på en stol densamma kvinna, som han förr sett i Serkland, och förekom det honom, som hon nu var mycket fagrare, än då han förra gången såg henne. Hon hälsade honom åter

först, och var mycket vänlig i sitt tal, hållande i handen ett dryckeshorn med lock öfver. Konungen fattade kärlek till henne; hon bjöd honom dricka ur hornet, och som Konungen var blefven varm och törstig, tog han emot det och drack. Men när han hade druckit, blef han så underlig till mods, ty han kunde icke påminna sig något, som förut hade förefallit; han satte sig då ned, och de samtalade. Hon sporde, om han hade rönt något prof på Högnes idrotter och alfvarlighet, hvarom hon förut talat med honom. "Det är sannt," svarade han, "ty han stod icke i någon bragd tillbaka för mig, då vi pröfvade hvarandra, och derför hafva vi kallat hvarandra jämnlika." "Icke ären J dock lika," sade hon. "Hvarför icke det?" sporde han. "Derför," svarade hon, "att Högne har en Drottning af stor härkomst, men du har ingen." "Det är likgiltigt," sade han, "ty Högne gifver mig snart sin dotter Hilda, som jag vill begära, och då är jag icke ringare gift än han." "Minskas skulle ditt anseende," sade hon, "i fall du beder Högne om mågskap; utan snarare skulle du, så framt du icke saknar mod och tapperhet, som du låter påskina, bortföra Hilda och dräpa Drottningen på det sätt, att du tager och lägger henne framför framstammen på draken och

låter den sönderkrossa henne, när den uthalas." Och så hårdt var Hedin, medelst det öl, som han hade druckit, betagen af ondska och glömska, att det syntes honom icke annat vara att göra, än som sagdt var, och icke kom han ihog, att han och Högne voro fosterbröder. Sedan skiljdes de åt, och Hedin gick till sina män; detta var vid slutet af sommaren. Hedin satte nu sitt folk att utrusta draken, sägande, att han ville färdas hem till Serkland. Sedan gick han till frustufvan, tog Drottningen och Hilda vid hvar sin hand, och gick ut med dem. Hans män togo Hildas kläder och kostbarheter, och det var ingen i riket, som vågade att sätta sig upp emot Hedin och hans män, ty han var mycket ofryntlig. Hilda sporde Hedin hvad han hade i sinnet, och han sade henne det. "Gör icke så," sade hon, "ty min fader vill gifta mig med dig, i fall du vill fria till mig. "Icke vill jag göra det," svarade Hedin, "eller fria till dig." "Om det nu är så," fortfor hon, "att du icke vill annat, än bortföra mig, så kan du och min fader likväl blifva förlikte för den sakens skull; men om du beter dig så illa och omanligt, att du bringar min moder om lifvet, då skolen J aldrig blifva förlikta; så hafva ock mina drömmar förekommit mig, som skulle Ni slåss och

dräpa hvarandra, och likväl skall ett annat ännu tyngre missöde komma öfver er; skolande det blifva mig till en stor sorg, om jag får skåda min fader vara underkastad men och förhäxning, och lika så litet skulle jag finna någon glädje i, att se dig lida trångmål och annan besvärlighet." Hedin sade, att han aldrig brydde sig om, hvad som derefter skedde, utan ville utföra sin föresats. "Icke lärer du nu kunna gå ifrån den," säger Hilda," eftersom du icke är dig sjelf rådande 20). "Derefter gick Hedin till stranden; draken blef då uthalad, och Drottningen kastad framför framstammen, hvilken gick öfver henne, så att hon omkom; men Hedin gick ut på draken. När han var fullt utrustad, fick Hedin lust att gå allena i land, och till den samma skog, dit han förut hade gått; och när han kom fram till den öppna platsen deruti, såg han Göndul åter der, sittande på stolen. De hälsade som bekanta på hvarandra. Hedin berättade henne nu, hvad han hade företagit sig, hvaröfver hon yttrade sitt välbehag. Hon hade det samma horn der, som hon förut for med, och bjöd honom dricka derutur. Han tog emot det och drack; men när han hade druckit, blef han sömnig, hvarför han lutade sitt hufvud mot hennes knä. Då han väl var

insomnad, drog hon sig undan hans hufvud, sägande: "nu inviger jag dig under (åt) alla de bestämmelser och vilkor, hvilka Odin förutsade, och likaså Högne och allt ert manskap." Sedan vaknade Hedin, och såg en skymt af Göndul, i det hon drog borrt, hvarvid hon förekom honom både svart och storväxt. Nu mindes han åter allt, och tyckte att en stor olycka träffat honom; besluter således att draga dädan långt borrt, på det han måtte undgå att dagligen höra förebråelser för sin onda framfart. Han begifver sig derför om bord, låter raskt lossa från landfästet och seglar, som vinden var gynnande, borrt med Hilda.

8. Nu kommer Högne hem, och får då veta, att Hedin var bortseglad med Hilda och den från Halfdan tagne drake, (Halfdanarnöt kallad), och att Drottningen låg der död. Högne blef deröfver mycket vred, och befalte sine män, att i hast göra sig färdige och segla efter Hedin. De gjorde nu så, och fingo den önskligaste medvind. De nådde ständigt hvarje afton till den hamn, hvarifrån Hedin morgonen förut hade afseglat. Änteligen tilldrog det sig en dag, att, när Högne styrde till hamn, Hedins segel ännu var synligt ut på hafvet. Högne styrde då genast efter

honom, och är det sannfärdeliga sagdt, att Hedin då fick motvind, men att Högne hade medväder. Hedin lade då till vid en ö, som heter Ha, och hamnade der. Högne följde strax efter honom, och när de uppnått hvarandra, hälsade Hedin honom vänligt. "Här är det att säga fosterbroder!" sade Hedin, "att mig har händt en så stor olycka, att ingen kan afvända följderne deraf, undantagandes du: jag har bortfört din dotter och din drake, och låtit aflifva din Drottning, men likväl icke varit drifven dertill af egen ondska, utan af onda spådomar och häxerier; och vill jag nu, att du allena afgör saken och dömer oss emellan; också vill jag erbjuda dig, att återlemna både Hilda och draken, allt folket och allt godset, och draga så långt ut i verlden, att jag aldrig mer skall komma åter till Norden, och för dina ögon, så länge jag lefver." "Jag skulle hafva gifvit dig Hilda," svarade Högne, "i fall du hade begärt henne; om du äfven hade bortfört henne, så skulle vi ändock blifvit förlikte för den sakens skull; men nu, då du har föröfvat en sådan stor ogerning, att du skändligt behandlat Drottningen, och dräpt henne, är det icke att vänta, att jag skulle taga mot någon förlikning, utan skola vi strax på stunden pröfva, hvilken af oss kan gifva de största hugg."

"Då är det mitt råd," sade Hedin, "i fall du bestämt vill slåss, att vi två försöka hvarandra inbördes; ty här har du icke sak med någon annan, än med mig, och det duger icke, att oskyldige skola plikta för min ondska och illgerning." Deras män svarade alla med en mun, att förr skulle den ena falla för den andras fötter, än det skulle tillåtas dem, att ensamt skifta hugg med hvarandra. Men när Hedin såg, att Högne bestämt ville slåss, befalte han sine män gå i land. "Nu vill jag icke längre gifva efter för Högne," sade han, "eller söka undgå striden, utan hjelpe sig nu en hvar eftersom han besitter mod och mandom." De gingo derefter i land, och slogos; Högne var mycket häftig, men Hedin högg både med skicklighet och styrka. Det är sannfärdeliga sagdt, att så onda och illskna voro följderna af förtrollningen, att, om de än klyfde hvarandra ända ned till skuldrorna, stodo de likväl upp, som förut, och slogos på nytt. Hilda satt i en lund, och såg på denna kamp. Denna mödosamma och ihärdiga strid fortgick oafbrutet, allt ifrån sin början, intill den tid, då Olof Tryggveson blef Konung i Norrige. Man säger, att den varade i 143 år, eller intill dess ödet bestämde, att denne berömde

mans, Konung Olofs, hirdman skulle lösa (befria) dem från detta ynkliga olycksfall och ståndaktighetsprof.

9. Det förtäljes, att Konung Olof, under det första året af sin regering, kom till ön Ha, och lade i hamn der en kväll. Det plägade förut vid denna ö inträffa, att de män, som voro på vakt, hvarje natt försvunno, så att icke någon visste, hvad det blifvit af dem. Ivar Ljome skulle hålla vakt samma natt. Då alla voro insomnade på skeppet, drog Ivar på sig sin vapenrustning, tog det svärd, som Järnskjöld området, men dennes son Thorsten hade gifvit Ivar, och gick upp på ön. När han var dit uppkommen, såg han en man komma gående sig till mötes, som var stor till växten, öfverallt blodig, och af ett mycket sorgbundet utseende. Ivar sporde denne man efter hans namn; hvarpå han sade, att han hette Hedin, vore Hjarands son, och kommen utifrån Serkland. "Jag måste säga dig," fortfor han, "att orsaken, hvarför vaktmännerne hafva försvunnit här, måste tillräknas mig och Högne Halfdanson; ty vi och våra män äro underkastade ett så stort missöde, att vi slåss både nätter och dagar, och har detta nu varat i många mansåldrar; men Hilda, Högnes dotter, sitter och ser derpå; och

detta har Odin pålagt oss, samt bestämt, att icke annat kan verka till vår förlossning, än att någon kristen man slåss med oss; då skall den, som han dräper, icke stå upp igen, och med detsamma är en hvar af oss fri från sitt missöde. Nu vill jag bedja dig, att du drager till kamp med oss, eftersom jag vet, att du är en god kristen, så ock, att den Konung, som du tjenar, har mycken lycka; och anar jag, att vi skola af honom och hans män njuta mycket godt." Ivar biföll att draga med honom. Deröfver blef Hedin glad, och sade: "du skall taga dig till vara, så att du icke framtill möter Högne, och likaså, att du icke dräper mig förr, än honom; ty det står ej i någon människas magt, att gå Högne till mötes och dräpa honom, när jag förut är död, hälst han har flammande (förtrollande) ögon[a1]), och skonar ingen; ty är det enda sätt öfrigt, att jag går emot honom frammantill, och slåss med honom, men att du går bakom honom, och gifver honom sitt banesår, hälst det skall blifva dig en lätt sak, att dräpa mig, änskönt jag lefde längst af oss alla." De gingo derefter till striden, och Ivar såg, att allt var sannt, som Hedin hade sagt honom. Han gick då bakom Högne, högg honom i hufvudet, och klöf honom ned till skuldrorna; hvarpå Högne död

nedföll, och stod aldrig upp mera. Sedan dräpte han alla de män, som voro med i striden, och till slut äfven Hedin, hvilket var honom en lätt sak. Derefter återvände han till skeppen, och var det då redan dager; hvarpå han gick till Konungen och berättade honom hvad som förefallit. Konungen yttrade sitt välbehag öfver hans gerning, och sade, att lyckan varit med honom. Frampå dagen 22) gingo de i land, och dit der striden hade stått, men de sågo ej något spår efter hvad der förefallit; endast som märke dertill syntes blod på Ivars svärd, och aldrig försvunno sedan några vaktmän der på ön. Konungen drog derefter hem till sitt rike.

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Ganska troligt förefaller det, att de Gamles Asgård haft samma läge som det nu varande Asof, nära utloppet af Don-flodens södra arm i det Meotiska träsket, snedt emot staden Taganrog; samt att det stora Svithjod varit deromkring beläget. *Siestrencewicz de Bohusz* tager det för aldeles gifvet. Recher. Hist. Tom. III, pag. 547.

2) Derom heter det hos Sturleson: "I den hufvudstaden (Asgård) var en höfding, som hette Odin; der var ock ett stort offerställe; och var der en sed, att tolf Gudahofvets föreståndare voro de förnämste, hvilka skulle hafva inseende öfver offrandet, och döma emellan folket; desse blefvo kallade Diar eller Drottnar; och skulle alla visa dem tjenst och vördnad." Yngl. sagan, Cap. 2, och vidare: "Njörd och Frey sattes af Odin till offerföreståndare, och blefvo Diar bland Asarne." Cap. 4.

3) "*Skémma — Skémmu*," likasom "*Dyngia*," var det serskildta rum der husets döttrar (äfven deras mödrar) suto med sina kammarjungfrur och tärnor, "*Skémmumeyar — Thernur*," och sysselsatte sig med allehanda fruntimmers-arbeten. Dessa rum voro ofta i serskilda eller flygelbyggnader, som synes af sago-berättelsen. På en tid, då det var hederligt att med våld bortföra sin älskarinna, fordrades att dessa rum voro väl förvarade, hvadan dessa Jungfruburar hälst inrättades i öfra våningen, sedan hus med flere än en började uppföras. Derifrån härleda sig de i medelti-

dens romanser förekommande uttryck; "Jungfrun sitter i högan lofts sal, — går sig i högan loft in," o, s. v. Liljegren, G. R. saga, sid. 205. Finn Magnusen, N. A, sid. 38.

4) Detta smycke hette "*Brísing*," och derföre säges i mythologien, Freya, eller Vanadis, äga halsbandet Brising; vara Brisinga-smyckets ägarinna; likasom Loke äfven der kallas detta smyckes tjuf och röfvare. Gylfaginning, sid. 41, och Skalda, sid. 98, 110 och 112.

5) Om dessa personer heter det i Gylfaginning, sid. 37: "Ännu är en räknad bland Asarne, som några kalla Asarnes baktalare, upphofvet till all falskhet och alla Gudars och menniskors vanära. Han är kallad Loke eller Lopt, Jotnen Farbötes son: hans moder är Löfö eller Nal: hans bröder äro Bilejst och Helblinde. Loke är både stark och fager till utseendet, af elakt skaplynne, och mycket ostadig."

6) Skjöld hette en son af Odin, från hvilken Skjöldungarne härstamma. Han hade sitt Konungasäte och sin regering i de länder som nu kallas Dannmark, men då kallades Gotland, Skjöld hade en son, som hette Fridleif, hvilken regerade öfver landet efter honom, Hans son hette Frode, som tog regeringen efter sin fader. I den tid då Kejsar Augustus stiftade fred öfver hela verlden, blef Christus född. Men emedan Frode var den mäktigaste Konung i Norden, blef denna fred honom tillägnad, öfverallt der man talade Dannska (Nordiska)

tungomålet, och detta kallade Nordboerne Frode-freden. Då skadade ingen människa den andra, om den än fann sin faders eller broders baneman för sig, lös eller bunden. Då fanns ej eller någon tjuf eller rånsman, så att en guldring låg länge orörd på Jalangers hed. Konung Frode for på gästabud till Konung Fjölner i Sverige, och köpte han då tvänne trälinnor, Fenja och Menja, hvilka voro stora och starka. Vid samma tid funnos i Danmark tvänne så stora kvarnstenar, att ingen var nog stark för att kunna draga dem. Men kvarnen hade den egenskapen, att det blef maldt på kvarnen hvad den malande sjöng före. Denna kvarn kallades *Grotte*. Hängekäft hette den man som förärade Konung Frode denna kvarn. Konungen lät föra sina trälinnor till kvarnen och bad dem mala åt sig guld, frid och lycka: dock gaf han dem icke längre hvila eller tid att sofva, än göken teg, eller en visa kunde sjungas. Då är det sagdt, att de hafva sjungit en sång, som kallas Grotte-sången; men förr än sången var ändad, malde de Konung Frode en här på halsen, så att samma natt kom en Sjökonung vid namn Mysing, hvilken dräpte Frode, tog der mycket byte, och slutades så Frode-freden. Skalda, sid. 132.

7) Detta *Elfvaskär* i Bohuslänska skären, i trakten af Götha elf, förekommer ganska ofta i våra sagor, såsom hade det varit ett bekvämt hviloställe för kringirrande vikingar, hvilka der gerna lade till, *"legdi thar í lægi,"* i hamn eller på redd, träffande der ofta sina likar, och var der ständigt ett vikinganäste. Således heter det i Olof Tryggvesons saga I, 119, om Elfvaskär: "der är jämt och beständigt ett stort

vikingabol." Liljegren, Örvar Odds saga, sid. 298.

8) *Ellida* tillhörde Thorsten Vikingsson, och föll sedan i arf till hans son Fridthjof den Tappre. Det roddes af femton man på hvart bord, hade höga, krumma stammar, och var starkt som ett däckadt skepp; borden voro beslagna med jern. *Gnod* områddes af Konung Asmund, Hertryggs son, och står derom i hans saga, att det, som män veta, varit det största skepp, som derförinnan blifvit gjordt nordan om Greklands haf. Olof Tryggveson lät bygga *Ormen Långe* genom Thorberg Skafhugg. Det hade i vattengången 84 alnars längd, och innehöll 34 rum. Hufvudet (på framstammen); och stjerten (på bakstammen) voro öfverallt förgyllde och borden eller sidorna voro så höga, som på ett däckadt skepp. Det sades hafva varit det bästa och med största omkostnad byggda skepp i Norrige. Fridthjofs saga Cap. 1; Egil och Asmunds saga, Cap. 17 och Olof Tryggvesons saga, Cap. 95.

9) "*Stafnbúi,*" kallades den krigare som stod i framstammen af skeppet, och var han tillika fän- eller banerförare. Således heter det i Ol. Tryggv. saga, Cap. 102: "Ulf den Röde, förde Konung Olofs fana; han skulle vara i framstammen på Ormen Långe."

"*Stallari,*" svarade emot Marsk i sednare tider, och var han högsta Chefen för hirdmännen.

10) Med sjelfdom, "*Själfdæmi,*" förstods en sak- eller målsägares rätt att sjelf bestämma den ersättning,

eller det skadestånd, han ägde bekomma af den som tillfogat honom något våld. Med samma namn betecknades äfven sjelfva ersättningen eller skadeståndet.

11) Med den vackra benämningen *Fosterbrödralag* "*Fóstbrædralag*," utmärkte förfäderne den aldranärmaste förening, som emellan kämpar kunde äga rum. Den var ej inskränkt blott till dem, som uppfostrades af samma fosterfader i samma hus och familj. Äfven, som sagan här utvisar, andra kämpar, hvilka i likhet med sammanfostrade ynglingar, under barndomslekar, uti idrottsrön eller vid andra mandomsprof, rönt hvarandras lika duglighet, mod och styrka, samt jämngoda tänkesätt och enahanda sinnesstämning för ärofulla kämpabragder, förenade sig på det aldranärmaste med hvarandra att dela ljuft och ledt, och, efter det högtidliga knytandet af det starkaste föreningsband sins emellan, buro likaledes namn af fosterbröder.

Beseglingen af beslutet om en förtrolig och oupplöslig brödraförening eller ingåendet af fosterbrödralag, som kallades att *svärjas i fosterbrödralag*, skedde med en högtidlig eds aflägganđe, som med sin symbolik antydde både fosterbrödernas innerliga förening, förbundets oupplöslighet och öfverenskommelsens helgd.

De, som sålunda svuros i fosterbrödralag, brukade

1:o *Gå under en jordtorf-kedja*, "*gánga undir jardar-men, jardarment gánga,*" hvilket tillgick sålunda, att tre långa torfvor skulle skäras, ristas, ur jorden, hvilkas ändar skulle alla vara fasta i jorden och lyckorna uppresas, upphämtas, så att männen kunde gå derinunder, som under ett hvalf, till hvilken ända

det äfven var i bruk, att man satte ett, med emaljeradt eller drifvet arbete siradt, spjut, "*Málaspiót*," under jordtorfvan, så att de med handen kunde hålla på nageln, som fäste spjutjärnet, "*Geirnageln*." (Fóstbrædra saga, Cap. 2. G i s l e S u r s o n s saga, Cap. 7, m. fl.)

2:o *Väckte de sig blod*, eller sårade sig *i handlofven*, "*vöktu sèr blód í lófum*," handen eller annorstädes, och läto så blodet rinna tillsammans i mullen, hvarutur jordtorfvan var uppskuren, och rörde tillhopa mullen och blodet. (T h o r s t e i n V i k i n g s o n s saga, Cap. 21.)

3:o Sedan *föllo de på knä och svuro den ed, att hvar skulle den andra hämnas*, "*ok sóru thar eida, at hverr skyldi annars hefna, ef nokkur theirra yrdi med vopnum veginn*" (i fall någondera fallit för vapen) såsom sin broder, och nämnde alla Gudarne till vittne. (Thorst. Vik. l. c. A r n g r i m J o n æ, Crymogæa Hamb. 1618, sid. 102.)

4:o Sluteligen *stodo de upp och räckte de hvarandra handen*, "*takast their nú í hendr, ok sverjast í fôstbrædralag eptir fornum sid*" (E g i l s och A s m u n d s saga, Cap. 4), utmärkande den sednare meningen, att edgången äfven kunde ske under handräckningen, som dessutom var det vanliga inseglet på de Gamles öfverenskommelser.

Om beskaffenheten af fosterbrödralagets hufvudsakliga pligter och fordringar, fås kännedom genom den sakrika uppgiften af L i l j e g r e n i O. O. saga, sid. 250—257.

12) Under namnet *"Austrveg,"* likasom *"Austr-riki,"* d. ä. östliga orter, innefattades Estland, Letland eller Lifland, Curland, Semigallen, Samaiten eller Samogithien och Samland, ända till Weichseln, eller hela sjökusten derifrån åt öster och norr ända till Finska viken. Suhm, Danm. Hist. Tom. 1, sid. 118, 465.

13) Med *"Serkland"* förstods den del af Afrika, som Saracenerne innehade, eller det så kallade Califatet. Det öfriga, af förfädren kända, Afrika kallades af dem *"Bláland,"* i anseende till innevånarnes ansigtsfärg.

14) Isländarne räknade tolf gånger tio, eller etthundrade och tjugu på hvart hundrade, hvilken beräkning aldeles svarar mot vårt så kalladc storhundrade. Således var besättningen på Draken 360 man.

15) *Simmande, "Sundfæri,"* var ock en bland forntidens idrotter. Man öfvade sig icke blott att helt enkelt simma, utan ock med lika flit att kunna simma långt, utan att tröttas, samt i att dyka under vattnet. (Gretla saga, Cap. 53, 62 m. fl.) Det förra kallades *"láng-sund;"* det sednare *"kaf, kaf-sund, at kafa."* Man läser om dem, som kunnat simma hela milen, ofta helt beväpnade och stundom med sin följeslagare på skuldrorna (Ol. Tryggv. saga, Cap. 163, 249, 252. App. s. 28. Gretla saga, Cap. 80). Den färdighet, många hade förvärfvat i bägge slagen, har gifvit sagotäljarne anledning, att berätta om personer, hvilka, likasom en annan Proteus, kunde omskapa sig i alla djurs skepnader och lefva i sjön liksom på landet.

Denna öfning gaf anledning till en beständig täflan. Vid en sådan aftog man vanligen kläderna, dock behöll man dem ofta på sig och stundom äfven hela rustningen. Man öfverenskom, antingen täflingen skulle ske i att simma eller dyka. I första händelsen vann den, som tillryggalagt längsta stycket på korrtaste tiden; i sednare den, som kunde längst hålla sig under vattnet. Ofta nog hände det att man i och under vattnet kämpade, och det ganska häftigt, så att den starkare förde sin medtäflare ned i botten, eller höll honom så länge nedtryckt under vattnet, att han nästan var kväfd, och intet mera förmådde. Detta kallades *"færa í kaf, kefia, hallda í kafi* eller *hallda nidri."* Stundom måste den segrande se till, huru han kunde få den utmattade öfvervunne i land (Ol. Tryggv. saga, Cap. 263). Den som ägde en stor färdighet i att dyka och länge uthärda under vattnet kallades *"Kafsyndir;"* likasom en god simmare i allmänhet blef kallad *"Syn — Sundmadr."* Liljegren, Gånge-Rolfs saga, sid. 320.

16) *Målskjutning*, eller, som det eljest kallas, bogskjutning, *"boga-skot, ór-skot, armbrystisskeyti,"* eftersom bågen var i de äldsta tiderna enda skottgeväret. Man hade deraf åtskilliga slag, såsom *"handbogi, lásbogi, hornbogi, stálbogi* och *armbrysti* m. fl." Med dylika öfvade man sig flitigt i skjutande, och gåfvos ordentliga skyttbanor, eller en så kallad skottbacke, efter de vanligtvis voro under en backe, och der samlade man sig till en dylik öfning, som kallades *"fara í skotbakka, gánga med boga sin í skotbakka."* Här uppsattes då ett mål, en med concentriska cirklar försedd skifva *"Skotspónn,"* eller något dylikt, ofta i

form af en fogel. På Adelsåsen i Westergöthland var vid Skäktesten ett dylikt syftemål för Konung Stenkils och hans hofmäns målskjutning. På ett visst afstånd, "*skot-mál*," sköt man i äldre tider med stumpar af träd, formade till likhet med pilar, kallade Backa-kolfvar. Den som utmärkte sig dervid, sades "*kunna vel á boga, vera bein-skeytinn, hæfinn, godr bogmadr, bog-sterkr.*" Alla betydande män satte en ära uti att utmärka sig i denna för krigaren nödiga öfning, och man fordrade denna skicklighet af en hvar som haft god uppfostran, och fick densamma namn af *Höfdinglig idrott oc nytsamlig*. (Sigurd Jorsalafares saga, Cap. 24. Spec. Reg. sid. 390, 408.) Konung Olof Tryggveson var i denna, såsom i alla andra öfningar sina samtidas mästare. Han ställde ett barn med en bricka på hufvudet till mål, och nedsköt densamma, utan att skada barnet. Dessa öfningar gingo likväl ej blott ut på att träffa visst, utan ock att skjuta långt och med eftertryck. Den som häruti ägde någon utmärkt förtjenst, kallades hårdskjuten, "*hardskeytinn.*" Einar Thambaskelfer, som i sagan (Ol. Tryggv. Cap. 126) säges hafva varit den starkaste skytt, kunde med en slö lustpil, "*baokakolf,*" genomskjuta en fritt sväfvande oxhud. Jomsvikingarne och Telemarksboerne voro, i detta afseende betraktade, de utmärktaste skyttar. Liljegren, l. c. sid. 324.

17) *Tornering*, "*útreid*, *burtreid*, *tornimente.*" Gamla och hedniska tidehvarfvet tecknande sagor, anföra väl berättelser om torneringar, som blifvit anstälda i Norden; men vid granskningen af dessa uppgifter hafva fornforskarne funnit dessa uppgifter om

våra förfäders torneringar antingen diktade, såsom hämtade från utlänningars bruk, eller ock teckningarne låntagne af verkligheter, som äfven i Norden ägt rum, dock ej förr än efter christendomens införande, hvarvid så många främmande bruk och seder inkommo. Liljegren, l. c. sid. 327.

18) *Fäktning*, "*Vopnfimi — Skilming*," innefattade flere med hvarandra förbundna öfningar; huru man med svärd, yxa och lans skulle afvärja slag, stötar eller skott; huru man skulle strida under stor sköld, eller liten handsköld: med ett ord, de vigtigaste delar af angrepps- och försvarskonsten efter den tidens krigssätt hörde derunder. I dessa öfningar fick likväl ingen vara okunnig, hälst hvar och en var född soldat (Nu skall hvar stridbar man, som aderton år gammal är, hafva fem folkvapen, svärd eller yxa, järnhatt, skjöld, brynja eller pantsarskjorta, och båge med tre tolfter pilar. Hels. Lagen, Thingm. Balk. XIV Fl. 2 §.); men de förnämares och bättre uppfostrades sak blef att deruti söka vinna större fullkomlighet än andra. För att destomera utveckla krafterne gjorde man det till en regel, att lära vapenöfningar med tung rustning (Spec. Reg. sid. 374). Man tyckes ock hafva fäktat mera med hugg, än med stick eller stötar, och isynnerhet värderades, att kunna svinga hurtigt och kraftfullt sitt svärd. (Nials saga, Cap. 19). Man vande sig ock att behandla vapen lika färdigt med båda händerne: en öfning som Speculum Regale anbefaller hofmannen. Äfven dessa öfningar, voro bland dem, hvarmed man roade sig vid Konungarnes hof, ej blott i hofmännens, utan äfven i hof-fruntimrets öfvervaro. Liljegren l. c. sid. 326.

19) Efter fosterbrödra-lagen tillkom allt endera och bägge på en gång; allt skulle de äga i bolag tillsammans, så att allt hvad den ena egde eller förvärfvade ansågs såsom den andras till hälften, eller som det står i sagan: *"ok (their) skyldu allt eiga at helmíngi."*

20) Detta Hildas yttrande, likasom det föregående, häntyder derpå, att hon, i enlighet med tidens folktro, dels ansåg, att Hedin ej kunde, till brytande af så heliga förbindelser, som fosterbrödra-lagets, förmås af mindre krafter än de omildaste öfvernaturliga varelsers försoffning af alla känslor, och dessutom drifvas af ett oblidt ödes hårda och oföränderliga beslut, dels hänförde sina drömmar till dem, som voro något betydande, och troddes bero af Gudarnes eller andeverldens uppenbarelser för den sofvande; hälst det voro sådana, hvilka höllos före att vara desse, om ödets beslut närmare underrättade väsendens vinkar, för att tillkännagifva, hvad som var bestämdt, hvad som ej kunde ändras, och således hvad som skulle inträffa. Jfr. Liljegren, O. O. saga, sid. 281—291.

21) *"Aegis-hjálmr,"* är enligt Biörn Haldorsen, både Minervas hjälm eller Ægiden, och något, som åstadkommer förhäxning, likasom Medusas hufvud å den förre. *"At hafa ægishjálm í augum,"* som sagan uttrycker, är, att hafva flammande ögon, hvaremot *"bera ægishjálm yfir"* betyder att injaga skräck hos någon.

22) Här torde det icke vara ur vägen, att meddela en uppgift på dygnets äldsta afdelningar här i Norden.

Dessa voro rättade efter väderstreckens indelning; först i hufvudstreck, begynnande från solens uppgång eller öster, nämligen: 1) *Austur-átt*, Öster-åttan; 2) *Sudur-átt*, söder-åttan; 3) *Vestur-átt*, Vester-åttan, och 4) *Nordur-átt*, Nord-åttan, hvilka hufvudstreck räknades från de nästgränsande half- eller mellan-strecken på ömse sidor; och dernäst i fyra sådana, nämligen: 5) *Landsudur*, Syd-Ost; 6) *Utsudur*, Syd-Vest; 7) *Ut-Nordur*, Nord-Vest, och 8) *Landnordur*, Nord-Ost. Härefter indeltes dygnet i åtta delar, och natten om sommaren räknades från den tiden, då solen gick från Nord-Vest genom Nord, till Nord-Ost. Derför hette det: *"Nótt skal vera um sumar, thá er sól gengur um Nordur-átt. Thad er Nordur-átt, er sól er kominn í beggia átt nordurs och útnordurs, og till thess hún er kominn i beggia átt nordurs og land-nordurs."* Dygnets åttor, eller åtta delar voro: 1) *Morgun*, morgon; 2) *Öndverdur dagur*, dagens framdel, första delen af dagen; 3) *Hádegi*, högdag, dagen i sin höjd, hvilken äfven kallades *Mid-degi*, middag; 4) *Efri lutur dags*, dagens sednare del, äfven kallad *Lídandi degi*, lidande, slutande, mot slutet lidande dag; jämväl *Thridiungur lifer dags*, dagens återstående tredjedel; 5) *Kvæld*, kväll, och *Aftan*, afton; 6) *Öndverd nótt*, första delen af natten; 7) *Midnætti*, midnatt, och 8) *Efri lutur nætur*, nattens sednare del; äfven *Thridiungur lifer nætur*, nattens återstående tredjedel. Den första åttondedelen började, efter nu gällande indelning, klockan half fem förmiddagen och räckte till half åtta; den andra derifrån och till half elfva; den tredje till half tu eftermiddagen; den fjerde till half fem; den femte till half åtta; den sjette

till half elfva; den sjunde till half tu efter midnatten, och den åttonde till half fem, då morgonen begyntes. Dessa åtta delar indeltes åter i åtta mindre delar, hvarmedelst hela dygnets blefvo sexton, nämligen: 1) *Sól í Midmunda-stad Landnordurs og Austurs*, solen midt emellan nordost och öster, som var kl. half fem om morgonen; 2) *Sól í Austri*, solen i öster, som ock kallådes *Midur-morgun*, midten af morgonen, jemväl *Ris-mál*, tiden att stiga upp, detta var klockan sex på morgonen; 3) *Sól í Midmunda-stad Austurs og Landsudurs*, solen midt emellan öster och syd-ost, som äfven kallades *Dag-mál*, det är dagmått, dagtid; ty derifrån, nämligen från klockan half åtta, räknades egenteligen dagens början; 4) *Sól í Landsudri*, solen i syd-ost, eller klockan nio f. m.; 5) *Sól í Midmunda-stad Landsudurs og Sudurs*, solen midt emellan syd-ost och söder, eller klockan half elfva; 6) *Sól í Sudri*, solen i söder, eller klockan tolf; denna timma ensam kallades *Hádegi*, äfvensom alla tre middagstimmarne tillsamman, som förorsakat mycken förvillelse; 7) *Sól í Midmunda-stad Sudurs og Utsudurs*, solen midt emellan söder och syd-vest, klockan half tu eftermiddagen; 8) *Sól í Utsudri*, solen i syd-vest, klockan tre e. m.; 9) *Sól í Midmunda-stad Utsudurs og Vesturs*, solen midt emellan syd-vest och vester, klockan half fem e. m.; 10) *Sól í Vestri* — *Sól í fulla Vestri*, solen i vester, eller klockan sex e. m.; äfven kallad *Midur-aftan*, midten af aftonen; 11) *Sól í Midmunda-stad Vesturs og Utnordurs*, solen midt emellan vester och nord-vest, klockan half åtta e. m., äfven kallad *Náttmál*, nattmål, tiden då natten afmättes från aftonen, ty från den tiden räknades nattens

början; 12) *Sól í Utnordri,* solen i nord-vest, klockan nio e. m.; 13) *Sól í Midmunda-stad Utnordurs og Nordurs,* solen midt emellan nord-vest och norr, kl. half tio e. m.; 14) *Sól í Nordri,* solen i norr, eller kl. tolf om natten; 15) *Sól í Midmunda-stad Nordurs og Landnordurs,* solen midt emellan norr och nord-ost, kl. half tu efter midnatten, eller före följande middag; denna afdelning kallades *Otta,* men om detta namn redan var brukligt under hedendomen, är ovisst, och 16) *Sól í Landnordri,* solen i nord-ost, från kl. tre till kl. half fem f. m., då natten slöts och morgonen begyntes. Hallenbergs Anm. Del. 2, sid. 247—251.

Vecko-dagarne, hvilka utan tvifvel först fått deras namn af Solen, Månen och de fem af ålder kända Planeterne, hade hos de gamla Skandinaverne flere benämningar, hvilka under hedniska tiden uppkommit. Således kallades Söndagen (dies Solis), *Synnodag* — *Sunnodag* — *Drottinsdag;* Måndagen (dies Lunæ), *Mánadag* — *Annandag;* Tisdagen (dies Martis), *Tyrsdag* — *Tysdag* — *Thridiudag;* Onsdagen (dies Mercurii), *Odinsdag* — *Midvikudag;* Thorsdagen (dies Jovis), *Thorsdag* — *Fimtudag;* Fredagen (dies Veneris), *Friádag* — *Föstudag,* och Lördagen (dies Saturni), *Laugardag* — *Thvottdag;* hvartill dock kommer några andra, hvarigenom mera deras bestämmelser, samt serskilda tider derå, än sjelfva namnen, uttrycktes.

SUBSCRIBENTER

å

Nordiskt Sago-Bibliothek.

(Forts. från föreg. Häfte.)

Säther.

Arhusiander, C., Kyrkoherde.
Arosin, C. O., Bergsfogde
Forsgren, O., Capitaine-Mechanicus.
Friman, P. M., Borgmästare.
Gadelius, A. F., Fabrikör.
Hanngren, G., Bruks-Bokhållare.
Heggroth, H J., Borgmästare, Krono-Fogde.
Kronberg, J. E:son, Bruks-Patron.
Levin, B. F., Öfver-Fält-Läkare, M. D. och Ch. Mag., R. W. O.
Murray, J. J., Postmästare.
Nylén, J., Handlande.
Sebell, L. T., Lieutenant.
Sundström, J., Fabrikör.
Timm, A. J., Kongl. Secreterare.

Avesta.

Arhusiander, M., Comminister.
Brolén, N., vice Pastor.
Engström, O., Bergslags-Inspector.
Littmark, J. J., Bergslags-Casseur.
Lyman, G., Bruks-Läkare.
Nordeman, U., Bruks-Inspector.
Troeng, C. G., Grufve-Fogde.
Öhrn, P., Järnverks-Inspector.

Westra Bergslagen.

Adamsson, C. E., Studerande.
Backsell, P. O., Bruks-Bokhållare.
Berglind, J., vice Pastor och Comminister.
Carlgren, N., Bruks-Inspector.
Craelius F. D., Commissions-Landtmätare.
Enhörning, C. L., Bruks-Inspector.
Ericsson, F., Handlande.

Forsner, *A.*, Bruks-Inspector.
Gellsén, *S.*, Bruks-Idkare.
Göthe, *A.*, Bruks-Inspector.
Hero, *G.*, Djur-Läkare.
Holmqvist, *C. J.*, Handlande.
Jacobsson, *A.*, Landtmätare.
Jacobsson, *J.* Commissions-Landtmätare.
Johansson, *C. G*, Bruks-Patron.
Larsson, *A.*, Bruks-Inspector.
Lundmark, *J. M.*, Bruks-Inspector.
Olausson, *O.*, Bruks-Idkare.
Olsson, *O.*, Bruks-Bokhållare.
Roman, *O.*, Bergs-Fogde och Geschworner.
Rosenius, *O.*, Contracts-Prost.
Schöllin, *N. J.*, Handlande.
Skogsborg, *P. R.*, Bruks-Bokhållare.
Söderbeck, *J. P.*, Krono-Länsman.
Södersten, *E.*, Landtmätare.
Westman, *G.*, Bruks-Patron.
Wesström, *C. E.*, Bruks-Inspector.
Wetterdal, *A.*, Bruks-Patron.
Wetterdal, *P. L.*, Bruks-Patron.
Öberg, *L.*, Bruks-Inspector.

Westerdalarne.

Bergström, *D.*, vice Krono-Länsman.
Berndtsson, *B. F.*, Bruks-Bokhållare.
Bölmark, *D. A.*, vice Commissions-Landtmätare.
Erlandsson, *E.*, Bruks-Bokhållare.
Fröman, *A. J.*, Oeconomie-Directeur.
Liljecreutz, *J.*, Friherre, Lieutenant.
Lindstedt, Bruks-Inspector.
Lyckholm, *N.*, Bruks-Inspector.
Malmström, *L.*, Bruks-Inspector.
Nordmark, *O.*, Bruks-Inspector.
Roman, *A.*, Bruks-Inspector.
Schultz, *H. J.*, Capitaine.
Schultzberg, *J.*, Contracts-Prost.
Söderström, *R. P.*, Bruks-Bokhållare.
Wahlgren, *P.*, Kyrkoherde.

Nyköping.

Bergman, *J.*, Apotogist.
de Geer, *G.*, Friherre, Hof-Marskalk.

Engeström, *G.*, Lands-Sekreterare, R. W. O.
Falkenberg, *C. A.*, Friherre.
Falkenberg, *C. G.*, Kammarherre, Major, R. S. O.
Ljungsvärd, *S. L.*, Öfverste, R. S. O.
Sparre, *E.*
Thavenius, *J.*, Comminister.
Thorsson, *A. F.*
Wachtmeister, *G.*, Grefve, Öfverste-Lieutenant, R. S. O.
Wahlberg, *L. F.*, Häradshöfding.
Unæus, *J.*, Phil. Mag.

Wennersborg.

Almqvist, *H.*, Lagman och Häradshöfding.
Dahlgren, *N. F.*, Kämners-Præses.
Lundblad, *A.*, Lieutenant.
Montén, *G. A.*, Häradshöfding.
Roos, *C. G.*, Fält-Kammererare.
Slöör, *J.*, Kammererare.
Strömberg, *C. A.*, Lands-Secreterare.

Wisby.

Bahr, *N. G.*, Comminister.
Cramér, *H. J. C.*, Collega Scholæ.
Eneqvist, *J.*, Lector och Prost.
Grén, *S. D.*, Collega Scholæ.
Hoffman, *O.*, Rector Scholæ och Kyrkoherde.
Ihre, *A. J.*, Handlande.
Klingvall, *J. G.*, Lector och Prost.
Wisby Gymnasii Bibliothek.

Arboga.

Becker, *G.*, Stads-Läkare, M. D. och Ch. M.
Christiansson, Vågmästare.
Holmstedt, *J. W.*, Bruks-Bokhållare.
Mannerstråle, *G.*, Capitaine.
Seseman, *G. F.*, Comminister.
Virgin, *A.*, Kammarherre och Capitaine.

Mariefred.

Edlund, *L. F.*
Ehrlin, *A.*
Larsson, *A.*, Comminister.

Söderbergh, *C.*, Bruks-Bokhållare.
Wahrendorff, *H. G. von*, Kammarjunkare.
Warberg, *B. B.*, Bruks-Inspector.
Wrangel, *C.*

Åmål.

Uggla, *C. G.*, Bruks-Patron.

Christinehamn.

Andersson, *C. J.*, Vågmästare.
Lenæus, *J. A.*, Bataljons-Läkare, C. M.
Åberg, *F.*, Postmästare.

Örebro.

Mitander, *N.*, Bruks-Patron, R. W. O.

Philipstad.

Mitander, *J.*, Handlande.

Sala.

Bohman, *J.*, Postmästare.
Forselles, *J. H. af*, Bergs-Hauptman, R. N. O.
Sevén, *P. N.*, Bergs-Fiskal.

(Forts. i nästa Häfte.)

NORDISKT

Sago-Bibliothek,

eller

MYTHISKA OCH ROMANTISKA

Forntids-Sagor,

utgifne

af

C. G. Kröningssvärd,
Häradshöfding, Bergs-Fiskal och Ledamot af det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet i Köpenhamn.

Första Bandets
Tredje Häfte.

FAHLUN.
Carl Richard Roselli.
1834.

Enginn er yta
sá er æ lifir;
mun ei baugbroti
vid bana kvída;
hittumst heilir
thá hèdan lídum;
er eigi lèttara
líf, enn daudi.

Halfs saga.

Sago-Bibliothek.

N:o VI.

Saga om Konung Ragnar Lodbrok och hans Söner.

Denna öfversättning är grundad på en Pergaments-Codex i handskrifts-samlingen på det stora Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, efter all rimlighet från början af det 15:de århundradet, och förärad till Konung Fredrik III:dje af Biskop Brynjulf Svensson på Island; hvarförutan den text till sagan, som finnes i Björners Kämpadater, samt nio andra Pappershandskrifter, blifvit med samma Codex jämnförda. Sagan är för öfrigt ansedd höra till samma cyclus, som berättelsen om Konung Half och hans kämpar.

Sagan om Ragnar Lodbrok och hans Söner.

Herrud (Herröd) hette en mägtig och berömd Jarl i Gautland (Götland 1), som var gift och hade en dotter Thora, den skönaste bland kvinnor, och väl öfvad i alla slags nyttiga handarbeten. Man hade gifvit henne tillnamnet Borgarhjort, eller Hinden i borgen, emedan hon i skönhet lika så mycket öfverträffade alla andra kvinnor, som hjorten deruti öfvergår de öfrige djuren. Jarlen lät bygga åt sin dotter en serskild stufva eller jungfrubur i grannskapet af kungaborgen, med ett spilplank deromkring; och som han älskade henne högt, plägade han hvarje dag, för att fägna henne, sända henne någon föräring; och dermed sade han sig vilja fortfara. En dag lät han, som det förtäljes, bringa henne en liten Ljungorm 2) som var särdeles vacker. Denna orm ansåg hon för en god gåfva, och lade honom i en ask, med guld å bottnen, att ligga på. Ormen växte tillika med det underliggande guldet, så att det ej varade länge, innan rummet blef honom för trångt i asken, och då lade han sig i ring utom densamma. Om-

sider kom det så vida, att det icke var rum för honom i stufvan, och allt efter som han tilltog i storlek, så växte äfven guldet. Nu låg han utanför stufvan, så att hufvud och stjert nådde hvarandra; farlig var han att komma i färd med, och af rädsla tordes ingen närma sig stufvan, utan den man allena, hvilken bringade honom sin föda, som bestod af en oxe i målet. Jarlen ansåg det för en stor förlust, och gjorde det högtidliga löfte, att han ville gifva sin dotter till den man, hvem han än var, som dräpte ormen, och att guldet, som låg under honom, skulle följa henne såsom hemgift. Denna tidning spordes vida omkring, men dock fanns ingen, som trodde sig i stånd till att kunna besegra denna stora orm.

2. På den tiden herrskade öfver Dannmark Sigurd Ring, en mägtig Konung, som isynnerhet är blefven berömd för det slag han höll emot Harald Hildetand på Bråvalla, hvaruti Harald föll för honom, som är blefvet bekant öfver hela verldens nordliga del. Sigurd hade en son, som hette Ragnar; han var storväxt, af ett vackert utseende, och med förstånd väl begåfvad; högdragen mot sina män, men grym mot sina ovänner. Så snart hans ålder tillät det, skaffade han sig manskap och krigsskepp, och blef den största krigare, så

att hans like knappast fanns. Han fick höra hvad Herröd Jarl hade utlofvat, men låtsade, som han ej agtade derpå, eller som han icke en gång kände det. Han lät göra sig en klädning af synnerlig beskaffenhet; och bestod den af ludna byxor och en luden kappa, och då de voro färdiga lät han koka dem i beck (tjära), hvarpå han lät dem styfna 3). Det hände sig en sommar, att han styrde med sina skepp till Götland och lade dem in i en lönligt belägen vik, ej långt från Jarlens bostad. Och då Ragnar hade varit der en natt, vaknade han tidigt om morgonen, reste sig upp, och påklädde sig den förr omtalta vapenklädningen, tog ett stort spjut i handen, och gick ensam borrt från skeppen till ett sandigt ställe, der han vältrade sig i sanden. Innan han gick vidare, tog han naglarne ur spjutskaftet och gick sedan helt allena till porten framför Jarlens borg, dit han kom så tidigt på dagen, att alla ännu lågo i deras djupa sömn. Derpå styrde han sin kosa till jungfruburen, och då han kom inom planket, hvarest ormen var liggande, stack han till honom med spjutet, och ryckte det sedan tillbaka. Åter stack han till honom, och detta stygn träffade ormens rygg, hvarvid den krympte sig så hårdt tillsammans, att spjutet gick af skaftet, och ett så stort gny

hördes vid dess dödskamp, att hela stufvan skälfde. Derpå vände Ragnar sig om och drog bort; då träffade honom en blod- (etter) stråle emellan skuldrorne, men den klädning han bar, beskyddade honom så, att han ej fick någon skada deraf. De som voro i stufvan vaknade vid gnyet och gingo ut. Thora såg då en stor man gångande bort från stufvan, och sporde honom efter namn, och hvilken han ville finna. Han stannade då och kvad:

Vågat hafver jag nu lifvet,
Visa och fagra kvinna!
Fältets fisk (ormen) jag öfvervann,
Femton vintrar (år) gammal;
Snart skall till döds jag biten varda,
Om ej spjutet smyger
Hårdt till den ringlade
Hedelaxens (ormens) hjerta.

Derpå gick han bort, och talade ej mera med henne; spjutet lät han blifva kvarstående i såret, men skaftet tog han med sig. Då Thora hade hördt detta kväde, förstod hon klart hvad han sagt om sitt ärende och huru gammal han var; och öfvervägde hon nu med sig sjelf, hvem han väl kunde vara; visste dock ej säkert om han var af menniskoslägt, eller icke, förty hans växt förekom henne, i förhållande till den ålder han hade, så stor, som sagan skildrar oss

onda öfvernaturliga väsendens. Derefter gick hon tillbaka i stufvan och lade sig att sofva. Då nu folket om morgonen kom ut, blef det varse, att ormen var död, och att den var genomstungen med ett stort spjut, som ännu satt fast i såret. Jarlen lät taga det borrt derifrån, och var det så stort (tungt), att få kunde föra det; och han tänkte nu på, hvad han hade lofvat den man, som blef ormens bane; men det syntes honom ovisst, om en menniska eller kanske ett annat väsende hade utfört denna bragd. Han rådslog nu med sina vänner och sin dotter, huruledes han skulle utforska detta. Emellertid höll han det för sannolikt, att den, som hade utfört verket, också skulle söka att vinna belöningen. Thora rådde då, att låta sammankalla ett Ting, så folkrikt, som möjligt, och påbjuda, att alla skulle komma dit, som ej ville blottställa sig för Jarlens vrede, och på något sätt kunde efterkomma Tingsstämningen; och i fall det var någon, som vidkändes ormens banesår, så skulle han hafva med sig det skaft, som hade tillhört spjutet. Detta råd behagade Jarlen, låtande han således stämma till Ting; och på den bestämda dagen kommo Jarlen och många andra höfdingar tillsammans, så att der blef en mycket talrik folksamling.

3. Det inlopp nu till Ragnars skepp den underrättelse, att i grannskapet var stämdt till Ting; och drog Ragnar med nästan hela sin här från skeppen till Tinget. När de kommo dit, togo de plats något afsides från de öfrige, eftersom Ragnar såg, att dit var kommen en långt större folksamling, än som sedvanligt var. Då stod Jarlen upp, påbjöd tystnad och talade: "han tackade folket, förty det så väl hade lydt hans kallelse, förkunnade derefter anledningen till Tinget, och förtäljde det löfte, han hade gifvit den man, som blef ormens bane; hvarpå han omtalade att ormen nu var död, och att den som utfört detta storverk, hade låtit spjutet blifva qvarsittande i såret; och om det nu är någon kommen hit på Tinget," tillade han, "den der har skaftet, som passar till detta spjut, då bäre han det fram, och styrke således sin utsago! skolande jag fullgöra allt hvad jag utfäst, antingen densamme är af högre eller lägre härkomst;" och slöt han så sitt tal, hvarpå han lät bära spjutet fram för hvarje man, som var på Tinget, och bjöd dem säga, om det var någon bland dem, som kunde vidkännas denna bragd, och hade det skaft, som passade till spjutet. Så skedde nu, men der fanns ej någon, som hade skaftet. Omsider kom man dit, der Ragnar stod, och viste honom spju-

tet. Han vidgeck, att det var hans, och spjut och skaft passade för hvarandra, så det var ögonskenligt, att det var han, som hade tillfogat ormen dess bane; och i anseende till denna bragd blef han särdeles namnkunnig öfver hela Norden. Han friade sedan till Thora; Jarlen upptog hans begäran väl, och man gjorde tillredelser till ett stort gästabud, med de bästa medel, som funnos i riket att tillgå. Ragnar höll således sitt bröllop 4), och drog, efter högtidens slut, hem till sitt rike, der han sedan uppehöll sig någon tid. Han älskade Thora högt, och hade de två söner; den äldre hette Erik, den yngre Agnar, och voro de storväxte och af ett vackert utseende. De lärde alla slags idrotter, och bland forntidens hjeltar funnos få vara deras jämnlikar i styrka. Thora föll omsider i en sjukdom, hvaruti hon äfven dödde. Detta gick Ragnar så nära till hjertat, att han icke ville förestå regeringen, utan antog andra män att, jemte hans söner, styra riket. Sjelf återtagande sitt förra yrke, drog han ut i härnad, och hvar som han for fram, hade han segren med sig.

4. En sommar styrde Ragnar med sina skepp till Norrige, ty han hade der många fränder och vänner, som han ville besöka. Han lade med sina skepp, om en kväll, in i en li-

ten hamn i grannskapet af en gård, som hette Spangarheden 5), och i den hamnen lågo de om natten. Då matsvännerne (skeppskockarne) morgonen derpå drogo i land för att baka bröd, sågo de en gård i grannskapet, hvarvid det förekom dem mera tjenligt, att bege sig dit, för att der fullgöra deras arbete. Så snart de kommo till den lilla gården, anträffade de en människa som malde, (på en handqvarn) och var det en käring, hvarpå de tillsporde henne, om hon var husmodren, och hvad hon hette. Det första bejakade hon, men tillade: "Osedvanligt är mitt namn, ty jag heter Grima; men hvilka äro ni?" De svarade, att de voro Ragnar Lodbroks tjenare, och att de ville utföra deras sysslor der, och bådo henne vara dem behjelpelig. Käringen svarade, att hennes händer voro alltför stela till sådant; "men den tid har varit," tillade hon, "då jag kunde skryta af både skönhet och konstfärdighet bland kvinnor, och väl utföra mina sysslor; men jag har en dotter, som skall få hjelpa er. Hon kommer snart hem, och heter Kraka; men det är nu kommet så vida med henne, att hon knappt vill lyda mina befallningar." Kraka var om morgonen ute för att vakta får, och då hon såg, att många stora skepp voro komna till kusten, tog hon sig före att tvätta sig, än-

skönt käringen hade förbudit henne det, ty hon ville icke att man skulle blifva varse hennes skönhet, hälst hon var den däjligaste bland alla kvinnor, och hennes hår så långt, att det nådde till marken, och så fagert, som det vackraste silke. Då matsvennerne hade gjordt upp eld, kom Kraka hem, och såg hon nu att dit vore komne män, som hon aldrig förr hade sett. Hon betraktade dem, och de henne tillbaka, hvarpå de tillsporde Grima: "är denna fagra mö din dotter?" "Icke är det falskt," sade Grima, "att hon är min dotter." "Mycket olika äro ni då," sade de, "så stygg som du är, men vi hafva ännu aldrig sett en så däjlig mö, och icke den ringaste likhet med dig finna vi hos henne; ty du är i sanning den mäst fula varelse." Grima svarade: "icke bör man nu se på mig; mina ansigtsdrag äro alldeles förändrade mot hvad de förut voro." De aftalade nu att Kraka skulle hjelpa dem med arbetet. Hon sporde, hvad hon skulle göra. De bådo henne älta (knåda) degen; sjelfva ville de baka brödet. Hon tog derefter sitt göromål före och utförde det väl; men deras ögon voro aldrig från henne, så att de ej passade på det hvarmed de sysslade, utan brände brödet. Då de hade slutat, drogo de åter till skeppen; men då maten (brödet) blef fram-

tagen, sade alla, att de aldrig tillförene hade uträttat sina göromål så illa, och att de derföre borde straffas. Då frågade Ragnar dem, hvarför de bakat brödet på sådant sätt. De undskyllade sig med, att de hade sett en kvinna så däjlig, att de icke gifvit agt på hvad de hade att göra; tilläggande de, att det i hela verlden icke kunde finnas någon fagrare mö. Då de nu talade så mycket om hennes skönhet sade Ragnar sig dock vara viss på att hon ej var så skön, som Thora hade varit. De svarade att hon gaf henne intet efter i fägring. Då sade Ragnar: "Nu vill jag sända sådana män, som hafva öga för slikt, och om det är så, som ni berätta, då skall denna brist på aktsamhet vara er tillgifven; men om kvinnan i något hänseende icke är så skön som ni omtalt, då skall stort straff och min hämd drabba er." Och nu sänder han några män att uppsöka denna fagra mö, men en stark motvind hindrade dem att komma i land den dagen. Ragnar gaf sina sändebud följande befallning: "Om denna unga mö synes er så däjlig, som det är oss berättadt, så bed henne då draga till mig! ty jag vill då träffa henne, och vill att hon skall blifva min. Hvarken vill jag, att hon skall vara klädd eller oklädd; hvarken mätt eller fastande; ej heller skall

hon fara ensam, och dock skall ingen menniska följa henne." De drogo nu af, och när de kommo fram till gården, betraktade de Kraka noga, och förekom hon dem så däjlig, att de ansågo henne utan like. Då framförde de deras Konungs helsning och huruledes hon skulle vara utrustad. Kraka öfvertänkte hvad Konungen hade talt, och huruledes hon skulle göra sig färdig, men Grima höll det för ogörligt, och trodde fullt och fast, att denne Konung icke måtte vara klok. Kraka svarade: "Visst må han så hafva talt, att det låter sig utföras, så framt vi eljest förstå, hvad han syftat till; dock! visst är det, att i dag vill jag icke följa med er, men i morgon bittida skall jag komma till edra skepp." Derpå drogo de bort och förtäljde Ragnar utgången af deras sändning, och att hon ville komma till dem. Öfver natten stannade Kraka hemma, men om morgonen helt tidigt sade hon till gubben (Grimas man, som hette Åke), att hon nu ville draga till Ragnar, "men dock måste jag först," sade hon, "göra någon förändring i min klädsel. Du har ett fisknät, det vill jag veckla om mig, och utan på det låter jag mitt hår fritt falla, och är jag då ingenstädes bar; sedan vill jag smaka på en lök, och är väl en sådan litet födande, men man kan dock märka att

jag då njutit något; och vill jag låta din hund följa mig, då färdas jag icke ensam, änskönt ingen menniska är mitt följe." Då käringen hörde hennes beslut, fann hon, att hon hade öfvertänkt allt mycket noga.

5. Då nu Kraka var färdig, drog hon till skeppen; hon var däjlig att skåda, och hennes hår hängde vårdslöst ner, och var skinande som guld. Ragnar kallade på henne, och frågade, hvem hon var, och hvilken hon ville träffa. Hon svarade med följande kväde:

Bryta ditt bud, jag ej tordes,
När du böd mig komma:
Ej en Konungs vilja
Ohörsamlig vara;
Icke jag mat har njutit,
Naken min hud ej synes,
Fullgodt följe jag hafver,
Fastän jag ensam färdas.

Han sände nu män till mötes för att ledsaga henne till sitt skepp, men hon sade sig icke vilja fara dit, så framt man ej gaf henne och hennes ressällskap löfte om fredlig behandling. Man förde henne nu till Konungens skepp, och då hon kom i för'n deraf, räckte Konungen handen mot henne, men hunden bet honom i den. Ragnars män löpte då till och dräpte hunden, såmedelst att de slogo en bågsträng

om hans hals, och strypte honom; och bättre än så, höll man ej den fred, som var utlofvad. Ragnar förde henne derpå in i kajutan till sig. Hon anstod honom väl; hvarför han tilltalade henne kärligt och behandlade henne med vänlighet; kvädande han dervid sålunda:

Visst månde hon med öppna
Armar mot mig komma,
När, af mig, den milda
Mö blir vänligt hälsad.

Kraka kvad till svar:

Fri vanära, skall du låta,
Om du vill freden hålla,
Då jag dig hemsökt, Konung!
Äfven mig fara hädan.

Han sade nu, att hon anstod honom väl, och att hon ändtligen måste draga borrt med honom; men detta vägrade hon. Då sade han sig vilja att hon stannade kvar på skeppet öfver natten. Hon sade, att sådant ej skulle ske förr än han kom hem från den färd, som han hade beslutat, "och torde det kanske hända," tillade hon, "att ditt sinnelag är då förändradt." Då kallade Ragnar på sin skattmästare, och befallte honom framtaga den öfverallt guldsöm-

made kjortel, som Thora hade områdt. Den bjöd Ragnar Kraka med dessa ord:

Vill du taga denna
Kjortel med silfver utsydd,
Som Thora Hjort har områdt,
Densamma skall dig kläda;
Foro hennes hvita
Händer om dessa sömmar;
Kär var Budlungars blida
Drott, henne till döden.

Kraka kvad till svar:

Ej törs jag taga mot denna
Kjortel med silfver utsydd,
Som Thora Hjort har områdt,
En slik mig icke anstår;
Ty är jag Kraka kallad
I kolsvarta vadmal'n,
Att jag har i gruset måst gånga
Och getter vid sjön vallat.

"och vill jag visst icke emottaga kjorteln," sade hon, "icke heller vill jag bära präktiga kläder, så länge jag är hos gubben Åke; kan väl vara att du tycker mera om mig, när jag kläder mig bättre; och vill jag nu fara hem; men om du vid din återkomst är af samma sinnelag, och önskar att jag skall följa med dig, då kan du sända män efter mig." Ragnar svarade,

att hans sinnelag ej skulle förändras. Hon drog derpå hem, men de begåfvo sig på den bestämda resan, så snart de fingo gynnande vind, och Ragnar utförde det ärende, som han hade beslutat. När han kom tillbaka, inlopp han i den samma hamn, hvarest Kraka förut besökt honom. Han sände strax samma kväll män till henne, att Konungens namn förkunna, att hon nu skulle draga borrt med honom för altid; men Kraka sade, att hon ej kunde begifva sig derifrån förrän morgonen derpå. Hon reser sig då bittida upp, går till gubbens och käringens säng, och frågar, om de voro vakna. De bejakade det, och sporde hvad hon ville. Hon säger att hon är sinnad begifva sig borrt derifrån, och ej vara der längre. "Jag vet," tillade hon, "att ni dräpte min fosterfader Heimer, och ingen människa är jag skyldig värre lön än er, men emedan jag nu har varit här någon tid, vill jag likväl icke låta tillfoga er något ondt. Men det vill jag önska er såsom något bestämdt, att den ena af edra framtidsdagar måste blifva värre än den andra, och den sista den värsta; och nu månde vi skiljas." Derpå gick hon vägen ned till skeppen, der man tog väl emot henne; och de fingo god medvind. Då man samma afton skulle

reda till sängarne, sade Ragnar till Kraka, att han önskade hon skulle hvila i samma säng som han. Hon sade, att sådant icke fick ske, "utan vill jag," tillade hon, "att du dricker (håller) bröllop med mig när du kommer hem till ditt rike, ty det tyckes mig hederligast, så väl för dig och mig, som för våra arfvingar, i fall vi få några." Han tillstadde henne sin bön, och gick färden lyckligt för dem. Så snart Ragnar var kommen hem till sitt land, blef ett kosteligt gästabud anrättadt, och man drack både hans välkomst och hans bröllop. Första aftonen, då Ragnar och Kraka kommo i säng, ville han omfamna henne, men hon drog sig undan; "ty," sade hon, "jag säger dig, att det icke slutas väl, om jag ej får råda." Ragnar yttrade, att han ej fästade tro dertill, samt att gubben och käringen ej voro förvisa. Han sporde ock huru länge det skulle räcka. Då kvad hon:

Stilla skolom vi vara,
Fast vi sängen dela,
Trenne nätter i borgen,
Innan till Gudar vi blota (offra);
Eljest skall mycken skada
Foster mitt tillfogad varda;
Alltför bråd är du att begynna
Den, som ben icke hafver.

och änskönt hon kvad sålunda, gaf Ragnar ej akt derpå, utan fullföljde sin föresats.

6. Nu lider tiden fram, och de lefde med glädje och stor kärlek tillsammans. Omsider kände Kraka sig sjuk, och blef förlöst med ett piltebarn, som blef vattenöst 6), och fick namnet Ivar. Denna pilt var benlös och hade blott brusk, der ben eljest skulle vara. I ungdomen var hans växt så stor, att ej någon var hans jämnlike. Hans utseende var det vackraste bland allas, och han var så förståndig, att man betviflar, om någon visare man, än han, någonsin varit till. Konung Ragnar och Kraka fingo ännu flere barn: deras andra son hette Björn, den tredje Hvitserk, den fjerde Rögnvald. Så snart deras ålder det tillät, lärde de alla slags idrotter, och blefvo stora och djerfva män. Hvar de drogo fram, lät Ivar bära sig på en bår, ty han kunde icke gå; och skulle han vara deras rådgifvare, i hvad de företogo sig. Ragnars äldsta söner, Erik och Agnar, voro dråplige män, så att deras jämnlikar svårligen funnos; hvarje sommar lågo de ute med deras krigsskepp och vunno rygte genom deras härnad. En dag sporde Ivar sina bröder Björn och Hvitserk, huru länge det skulle så gå, att de suto hemma, utan att inlägga någon ära. De sva-

rade, att de ville följa hans råd i detta, som allt annat. "Nu vill jag," sade Ivar, "att vi begära väl utrustade skepp och manskap; sedan vilja vi förvärfva oss gods och beröm, om det eljest vill lyckas." Då de nu inbördes hade derom öfverlagt, bådo de Ragnar gifva sig skepp och sådant manskap, som var pröfvadt på krigståg och väl utrustadt med allt, och uppfylde han denna deras begäran. Och då nu hären var utrustad, drogo de af landet, men hvar som hälst de höllo någon drabbning, fingo de altid seger, och förökade både deras här och egodelar. Då sade Ivar sig hålla för rättast att de drogo sig dit, der en större öfvermakt var att kämpa emot, och på detta sätt försöka deras tapperhet. De sporde, hvarest han väntade, att detta kunde inträffa. Nu nämnde han för dem en stad, som hette Hvitaby 7). Der var ett stort offerställe, och många hade försökt att intaga denna stad, men en sådan seger var ännu icke fallen på någons lott. Också Ragnar var kommen dit, men måste vika derifrån med oförrättadt ärende. "Är der då en så stor och tapper besättning," sporde de, "eller är der annan vansklighet att kämpa emot?" Ivar svarade dem, att både var folket talrikt och offerstället stort, och detta hade vållat allas undergång, så att ingen

hade kunnat hålla stånd. Då sade de, att han skulle besluta, om de skulle draga dit eller icke; men han yttrade, att han ville göra ett försök, om antingen deras tapperhet eller landsfolkets anstälda offer förmådde mäst.

7. De styrde nu dit, och då de uppnådde kusten, beredde de sig till landstigning. Emellertid funno de rådligast, att något manskap höll vakt vid skeppen, och som deras broder Rögnvald var ung, så att de ansågo honom icke vuxen en så farlig pröfning, som de nu väntade sig, låto de honom med en del af hären hålla vakt vid skeppen. Innan de landstego omtalte Ivar, att borgfolket hade två kvig-nöt, som injagade alla en sådan skräck, att de icke kunde hålla stånd för deras bölande och trolldom. "Förhåller eder," fortfor han, "som det ägnar män, om än någon fruktan skulle komma öfver eder, ty annat är icke här att göra!" De fördelade nu deras här, men då de närmade sig borgen, blefvo stadsboerne dem varse, och företogo sig att genast lössläppa nöten, som de trodde på. När nu kvigorna voro lössläppta, rusade de häftigt fram och bölade förfärligt. Detta såg Ivar från skölden, hvarpå han blef buren, och bad att man skulle lemna honom en båge. Så snart han fick den, skjöt han till bägge dessa trollkvigor, så att de

störtade döda ned, och således var nu den olycka afvärjd, som de mäst befarade. Nu tog Rögnvald till orda vid skeppen och sade till sitt manskap, att de män voro lycklige, som kunde hafva en sådan lek för sig, som hans bröder hade, "och," tillade han, "ej annat bevekte dem att önska, att jag skulle stadna här, än att de ensamt skulle få skörda heder deraf; ty skolom vi nu gånga upp alla som en man!" Så gjorde de äfven, och när de upphunno den öfriga hären, gick Rögnvald djerft fram i striden, men föll, efter att hafva kämpat tappert en stund. De andre bröderne trängde nu in i borgen; der började de en ny strid, hvars slut blef, att besättningen tog flykten, förföljd af desegrande. Då de kommo till borgen, kvad Ivar:

Högt höjde vi ropet (strids);
Svärd våra i Gnipafjärden,
Sant skall jag nu berätta,
Beto mer än deras;
Hvem, som ville, kunde
Utanför Hvitaby, när icke
Någon sven der svärdet
Sparde, heder vinna.

och när de kommo tillbaka till staden, afbrände de alla husen och nedbröto hela borgmuren, men allt löst gods togo de med sig, och färdades sedan derifrån med sina skepp.

8. Öfver Sverige herrskade en Konung vid namn Eysten 8). Han var gift och hade en dotter, som hette Ingeborg, och var den skönaste och vänligaste bland alla kvinnor. Konung Eysten var mäktig, manstark och ondsint, men dock en vis man. Han hade sitt högsäte i Upsala, och var en stor afgudadyrkare. I den tiden var Upsala ett så stort offerställe, att det icke haft sin like här i norden. De hyste mycken tro på en ko, och kallade henne *Sibilja* 9). Man offrade så mycket till henne, att ingen kunde hålla stånd för hennes vrålande; och derföre plägade Konungen, när en fiendtlig här var i antåg, låta samma ko gå framför fylkingen. Så stor djefvulskraft besatt hon, att fienderne blefvo så förvirrade, när de hörde hennes vrålande, att de icke togo sig till vara, utan slogos inbördes; och för den orsaken skull var Sverige på den tiden icke utsatt för fiendtliga infall; ty ingen dristade sig till att strida mot en sådan öfvermakt. Konung Eysten plägade vänskap med många män och höfdingar, och i den tiden, förtäljer man, rådde äfven stor vänskap emellan honom och Konung Ragnar. De hade det för sed, att de hvarje sommar, skiftevis drogo till hvarandra på gästning. Det hände nu, att Ragnar skulle gästa hos Konung

Eysten, och då han kom till Upsala, blef han och hans följe väl emottagna. Då de första aftonen drucko om, lät Konungen sin dotter skänka i för sig och Ragnar. Då yttrade Ragnars män sins emellan, att det vore mäst passande, att Ragnar friade till Konung Eystens dotter, och ej längre behöll gubben Åkes dotter. Nu företog en af dem sig, att andraga detta för Ragnar, och det slutades med att hon blef honom trolofvad; dock skulle hon en lång tid förblifva fästmö. Då gillet var tilländalupet, begaf Ragnar sig på hemresan; den gick lyckligt för sig, och något är ej taladt derom, förr än hans väg, i granskapet af borgen, gick igenom en skog. När de kommo till en öppen plats deri, lät Ragnar sitt följe stanna och påbjöd tystnad; befallandes derpå alla dem, som hade varit med på resan till Sverige, att ingen af dem skulle uppenbara det beslut han hade tagit att ägta Konung Eystens dotter. Så strängt förbjöd han detta, att om det var någon som uppenbarade det, så skulle han utan skonsmål mista lifvet. Sedan han sålunda talt, drog han hem till borgen. Folket glädde sig åter att se honom, och ölbägaren tömdes till hans välkomst. Ragnar satte sig i sitt högsäte, men hade icke sutit der länge, förr än Kraka kom in i salen,

satte sig på hans knä, slog armen omkring hans hals, och sporde, hvad tidningar han medförde; hvarpå han svarade, att han ej hade någon att förtälja. In på aftonen började man dricka och sedan gick en hvar till sängs. Som nu Kraka låg vid Ragnars sida, frågade hon honom ånyo efter tidningar. Han svarade, att han visste af ingen. Hon ville då samtala med honom om hvarjehanda; men han sade sig vara sömnig och trött af resan. "Då vill jag berätta dig nyheter," sade hon, "eftersom du ej vill säga mig någon." Han sporde då, hvilka de kunde vara. "Det kallar jag en sådan," sade hon, "om en Konung har fästat sig en hustru, och folket likväl vill säga, att han hade en annan tillförene." "Hvem har berättat dig detta?" frågade Ragnar. "Behålla skola dina män lif och lemmar," fortfor hon, "ty ingen af dem har varit min sagesman; men ni måste hafva sett, att det suto tre foglar i träden hos eder, och de berättade mig dessa tidningar. Men det ber jag dig, att du ej reser för att fullfölja det giftermål, som du har satt dig före; ty jag vill nu förtälja dig, att jag är en Konungs och ej en ringa bondes dotter, och var min fader en så berömlig man, att hans jämnlike ej fanns, samt min moder den skönaste och mäst visa af alla kvinnor;

skolande hennes namn lefva i varaktigt minne, så länge verlden står." Han sporde nu, hvilken hennes fader då var, i fall hon ej var den fattiga gubbens på Spangarheden dotter. Hon svarade, att hon var en dotter af Sigurd Fafnersbane och Brynhild, Budles dotter. "Det tyckes mig osannolikt," sade han "att deras dotter skulle heta Kraka, och vara uppvuxen i sådan fattigdom, som det var på Spangarheden." Då svarade hon: "Saga är derom," och nu förtäljde hon, begynnande der, då Sigurd och Brynhild träffade hvarandra på fjället, och hon blef aflad; "och då Brynhild nedkom med mig," fortfor hon, "gafs det mig namn, och jag blef kallad Aslög 10). Dernäst omtalte hon allt, som var händt, sedan hon kom till gubben Åke. Då sade Ragnar: "denna underfulla berättelse om Aslög finner jag särdeles märkvärdig." "Du vet," fortfor hon," att jag är hafvande, och det måste vara ett svenbarn, som jag går med; på denna pilt skall det märke finnas, som syntes en orm ligga omkring hans öga (ögonsten); så framt detta nu inträffar, ber jag dig att ej draga till Sverige, för att äkta Konung Eystens dotter; men i fall det slår felt, så drag hvarthän du vill! och önskar jag, att denna pilt blir uppkallad efter min fader, så vida, som

jag hoppas, att detta hedersmärke finnes i hans öga." Någon tid derefter blef hon sjuk och nedkom med ett piltebarn. Tjenste-kvinnorna togo och viste henne det, hvarpå hon befalte dem att bära pilten till Ragnar och låta Konungen se honom. Han blef då inburen i salen 11) och lagd i Ragnars kappa. Då denne nu betraktade honom, blef han tillspord, hvad han skulle heta 12). Ragnar kvad då:

Sigurd skall svennen heta,
Slag han vill hålla många,
Mycket lik modren vara,
Faders son likväl kallas;
Han den förste af Skjölds
Ättlingar ock nämd skall varda,
Orm i öga har den, som
Andras bane blifver.

Nu drog han en guldring af sin hand och gaf pilten den till namnfäste 13); men då han räckte fram handen med ringen, kom den att röra vid piltens rygg, hvilket förekom Ragnar så, som ville han skatta guldet ringa; och kvad han förty:

Tindrande (bruna) ögonpar,
Trofast hjerta, synes
Folket, Brynhilds dyrbara
Dotterson hafva;

Denne Budles ättling,
Hvilken guldet hatar,
Skall i styrka öfvergå
Alla dem som kämpa.

Och sedan kvad han:

På ingen sven ser man,
Utom Sigurd allena,
Omkring ögonstenen
Ormen i bugter ligga;
Dag denna blef af skogens skinnfisk (ormen)
Honom en ring tilldelad,
Ty må af Orm i Öga
Öknamn han bekomma.

Derpå befallte han, att pilten skulle bäras ut i sidobyggningen (frustufvan); och afstod han från resan till Sverige. Och kom nu omkring, af hvad ätt Aslög var, så att snart hvar människa visste, att hon var dotter till Sigurd Fafnersbane och Brynhild, Budles dotter.

9. Då nu den bestämda tiden, att Ragnar skulle draga till högtiden i Upsala, var förlupen, och han ej kom, tyckte Konung Eysten, att det var skedd honom och hans dotter en vanära, och Konungarnes vänskap var dermed bruten. Då Ragnars söner Erik och Agnar hörde detta, aftalade de sig emellan, att samla en så stor här, som möjligt, och

sedan härja i Sverige. De drogo nu en stor här tillsamman, och utrustade skepp. Man höll, den tiden före, att det var ett godt förebud, om det lyckades väl med skeppens uthalande i sjön. Men då Agnars skepp blef skjutet af rullarne, hände det sig, att en man stod i vägen, som blef dödad; och kallades denna händelse *rull-varning*. Änskönt detta icke syntes vara någon god början, ville de likväl icke ändå inställa deras resa, utan drogo, när hären var utrustad, till Sverige. Så snart de kommo in i Konung Eystens rike, foro de fiendtligt fram. När innevånarne blefvo sådant varse, ilade de till Upsala och underrättade Konung Eysten om, att en fiendtlig här var inkommen i landet. Konungen lät budkafle utgå öfver hela sitt rike, och drog en fruktansvärd stor krigsmagt tillsammans. Med den ryckte han fram till en skog, hvari han uppslog sina tält. Också kon *Sibilja* hade han med sig, men han måste offra mycket åt henne, innan hon ville följa med. Som de nu lågo i skogen, talade Konung Eysten sålunda: "hört har jag, att Ragnars söner äro på slätterna framför skogen, och det är mig sannfärdeliga sagdt, att de icke hafva en tredjedel manskap emot oss. Nu skolom vi ordna skarorna till strid, och skall tredjedelen af vår här draga emot

dem; ty så modiga äro de, att de då genast tro, att de hafva vårt öde i sina händer; men derpå skola vi plötsligen anfalla dem från alla sidor; kon skall gå framför hären, och jag hoppas, att de icke skola kunna hålla stånd för hennes vrålande." Så skedde nu. Så snart bröderne sågo Konung Eystens här, syntes det dem, som de icke hade med öfvermakten att göra, utan förmodade de, att der icke var mera manskap. Men strax derpå kom hela hären ut ur skogen och *Sibilja* blef lössläpt. Hon lopp framför hären och vrålade fasligt, och uppkom der ett så stort gny och sådan förvirring bland krigsfolket, som hörde det, att det började slåss inbördes. Endast begge bröderna bibehöllo sin fattning. Men den onde anden ihjälstångade mången man med sina horn, och änskönt Ragnars söner voro dråpeliga män, kunde de likväl ej hålla stånd både emot så stor öfvermakt och emot trolldomen. Detta oaktadt gjorde de dock ett hårdt motstånd, och värjde sig, till deras stora beröm, både väl och manligt. Erik och Agnar voro altid främst i hären, och ofta gingo de igenom Konung Eystens skaror. Nu föll Agnar; då Erik såg det, kämpade han på det dråpligaste, och aktade ej på, om han slapp derifrån med lifvet eller icke. Till slut blef han öfvermannad, och

tagen till fånga. Då befalte Konung Eysten att striden skulle upphöra, och tillbjöd Erik fred, "och det vill jag dessutom tillägga," sade han, "att jag vill gifva dig min dotter till äg-ta." Erik svarade med följande visa:

Icke vill jag bot för min broder
Taga, och en mö köpa,
Eller Eysten höras
Hans baneman nämnas;
Mig moder ej sörjer,
Män vilja grafől dricka,
Ty låten spjutstången
Tvärs genom mig stånda!

Nu gick han dit, der Eysten stod, och sade, att han önskade att de män, som hade följt honom, fingo fred, och kunde få fara, hvart de ville; "men jag vill," sade han, "att man tager flere spjut, och sticker dem här ned i jorden; på dem vill jag låta mig kastas, och der ända mitt lif." Då svarade Konung Eysten, att man skulle uppfylla hans begäran, oaktadt han valde det, som var värst för dem bägge. Spju-ten blefvo nu nedsatte, hvarvid Erik kvad denna visa:

Har ibland kunga-söner
Ingen, så vidt jag minnes,

Dött på bädd mer dyrbar,
Till korpa-mat ämnad;
Snart nog öfver brodrens
Blod skall ock den svarta
Luderhärjarn (korpen) skräna,
Så illa honom löna (belöna).

Han gick sedan dit, hvarest spjuten voro nedsatte, tog en ring af sin hand, kastade den till sina män, som nu både fått fred, och bad dem bringa den till Aslög, hvarvid han kvad:

Bud skolen i henne bringa,
(Banesår fingo våra kämpar!)
Att min ring skall smärta
Aslög härefter hafva;
Då skall, våra sorgsen,
När jag död hörs vara,
Min stjufmoder sina
Söner det förkunna.

Derefter blef han kastad på spjuten; då såg han hvar en korp flög, och än kvad han:

Öfver mitt hufvud, korpen
Glad kraxar, och örnen
Kräfver, glömmande hårda kampens
Minnen, hjeltens ögon;
Vet, att så framt de dessa
Utur hufvudet hugga,
Ganska slätt de mig belöna
För dem gifven föda.

Derpå afled han med mycken frimodighet; men hans sändebud drogo hem, och stannade ej förr än de kommo till Ragnars hufvudsäte. Han var då dragen bort på kungsstämma. Ragnars öfrige söner voro icke heller hemkomne från deras krigståg. De uppehöllo sig der tre nätter inan de gingo till Aslög. Då de kommo fram för hennes högsäte, hälsade de henne ödmjukt, och hon tog väl emot deras hälsning. Hon hade ett halskläde liggande öfver sina knän, håret utslagit, och skulle till att kamma sig. Hon sporde, hvilka de voro; ty hon hade aldrig sett dem förr. Den som förde ordet ibland dem, sade, att de hade tjent i Ragnars söners, Erik och Agnars, här. Då kvad hon:

Hvad hafven J från edra,
Som nytt att mig förkunna:
Äro Svear i landet,
Eller derur dragne?
Hört har jag att de farit hädan,
Vidare vet jag icke;
Skepp, som Dan'drott framdrog,
Sunnan ifrån se'n foro.

Han kvad då till svar:

Dig säga vi dinas
Död, som är smärtsam, Kvinna!

Åldern mångens lif slöt,
Striden Thoras söners;
Tidningar vi veta
Ej nyare än dessa;
Örn syntes öfver liken sväfva,
Sagdt är nu, hvad sägas borde.

Hon sporde derpå, huru det hade tillgått, och då upprepade han den visa, som Erik hade kvädit, då han sände henne ringen. De sågo nu, att hon fälde tårar, men dessa voro som blod att skåda, och hårda som hagel; det var både den första och sista gången, som någon människa såg henne gråta. Omsider sade hon sig icke kunna utföra hämden, förrän antingen Ragnar eller hans söner hemkommo; "I skolen emellertid," fortfor hon, "kvarstanna här, och ej skall jag underlåta, att uppägga till deras hämnande, likasom de hade varit mina egna söner." De förblefvo nu der; men så inträffade det, att Ivar och Aslögs öfrige söner kommo hem före Ragnar. Ej förlöpte sedan lång tid, inan Aslög drog till dem. Sigurd var då tre år gammal, och följde med modren. Då hon nu kom in i brödernas borg, emottogo de henne med glädje, hvarpå de frågade hvarandra efter tidningar. De omtalade hennes son Rögnvalds fall, och huru

det hade tillgått. Detta tog hon sig icke mycket nära, utan kvad i stället:

Länge låto mig mina
Söner, hafvets herrskare,
Deröfver sörja att de ej
Sökte hemmet åter;
Rögnvald i Thignarblodet
Tvådde sköldens yta,
Orädd for han till Odin,
Först af mina söner.

"Jag kan icke se," sade hon, "att han kunde hafva lefvat mera berömligt." Nu spordes, hvad tidningar hon hade att förtälja. Hon svarade: "Edra bröders och mina stjufsöners, Eriks och Agnars fall, de, som jag ansåg för de dråpligaste män; och vore det omanligt, om J tålen slikt, och det vill jag bedja Er, och dertill på allt sätt lemna Er mitt bistånd, att deras dråp på det hårdaste vorder hämnadt." Då sade Ivar: "Det är visst, att till Sverige kommer jag aldrig för att kämpa emot Konung Eysten och den offertrolldom som der finnes." Hon trängde nu hårdt in på dem, men Ivar förde ordet, och nekade beständigt till härtåget. Då kvad Aslög:

Icke hade länge
Ni utan hämd blifvit,

Ej ett halfår, om blott
Före dem ni fallit,
(Det icke jag törs dölja),
Så framt lif, än hade
Erik jemte Agnar,
Fast ej mina söner.

"Icke kommer det," sade Ivar, "att hjelpa något, om du än kväder den ena visan efter den andra, och vet du väl, hvad som sätter hinder derför?" "Ej vet jag det," sade hon, "men kan du förtälja mig hvad vanskligt ligger deri?" Ivar svarade: "der är så stor offertrolldom, att dess like ingenstädes finnes, och denne Konung är både mägtig och ond." "Hvad tror han då mäst på vid sina offringar?" spörde hon vidare. "Det är," svarade Ivar, "en stor Ko, som kallas *Sibilja;* hon är så förtrollad, att så snart hon vrålar, har ingen af hans fiender kunnat hålla stånd, och knappt har man med menniskor allena att strida; men man måste först söka att bekämpa trolldomen, innan man möter Konungen; för denna fara vill jag hvarken blottställa mig eller mitt folk." Hon sade då: "Det må du afse, att du då hvarken kan kallas en väldig kämpe, eller utföra någon idrott." Men när hon nu hade uppgifvit allt hopp, och skulle till att draga dädan, eftersom de ej syntes mycket agta på hennes ord, sade Sigurd

Orm i Öga: "säga måste jag dig, moder! hvad jag nu har i sinnet; dock kan jag ej råda öfver deras svar." "Jag vill höra det," sade hon. Nu kvad han denna visa:

Skall om trenne nätter,
När du sörjer, Moder;
(Lång farväg vi hafva),
Ledungen färdig vara;
Ej skall i Upsala,
Änskönt gods han bjuder,
Så framt Disor 14) hjelpa,
Konung Eysten mer herrska.

Och när han hade kvädit den till slut, förändrades brödernas sinnelag något. Då sade Aslög: "klart visar du nu, min son! att du vill uppfylla min vilja, men likväl kan jag ej inse, att vi få detta uträttadt, så framt vi icke hafva dina bröders bistånd; men så måste vi bereda oss, att vi kunna få hämden på det bästa utförd; och jag måste säga, min son! att du uppför dig väl." Då kvad Björn:

Duga månde håg och hjerta
I bröstet på den tappre,
Fast mannen om sin kjäckhet
Mindre höres tala;
Ej står oss i ögonen
Orm, ej glänsande snoken,

Bröderne dock mig glädde,
Såsom stjufsöner dina.

Och sedan kvad Hvitserk:

Tänkom på hämden,
Inan hem vi lemna;
Låtom Agnars bane
Blodig lön bekomma?
Skjutom skepp på böljan,
Huggom is framför stammen,
Snart, vi måste våra
Snäckor (skepp) redo hålla!

Hvitserk rådde dem nämligen till, att hugga sönder isen, emedan det var stark köld, och deras skepp voro infrusna. Och nu tog Ivar ordet, sägande det nu vara kommit så vida, att han också måste hafva någon del deri; och derpå kvad han följande:

Hjeltemod vi visa skolom
Dristighet derjemte,
Det månde dock tarfvas
Oss ett talrikt följe;
Bära skolen J mig sedan
Benlöse, högt för hären,
Så att jag händer bägge
Kan i striden bruka.

"Och är det nu det bästa," sade Ivar, "att vi göra oss all möjlig flit att utrusta skepp och sammandraga manskap; ty vi skola nu komma

att behöfva allt, och att icke spara något, om vi här skola segra." Aslög gick derefter sina färde.

10. Sigurd hade en fosterfader, och denne påtog sig nu att i stället för fostersonen, både utrusta skepp och samla manskap, så att de alla kunde blifva väl besatta; och gick det så hurtigt för dem, att den här, som Sigurd skulle hafva uppbådad, var färdig efter tre dagars förlopp, och hade han fem skepp, alla väl bemannade. Och då fem dagar voro förlupne hade Hvitserk och Björn utrustat fjorton skepp; men Ivar tio och Aslög dessutom tio, när sju dagar voro förlupne från den tid, de talat derom, och bröderne ingått på härtåget. Alla kommo nu tillsammans, och en hvar omtalade huru mycket manskap han hade samlat. Då sade Ivar, att han hade afsändt en ryttartrupp landvägen. "Om jag vetat," sade Aslög, "att den här kunde vara till nytta, som drager landvägen, så hade jag afsändt en manstark sådan." "Icke skall tiden dermed nu förhalas," sade Ivar; "utan skola vi nu begifva oss på vägen med den här, som vi hafva samlad." Aslög yttrade då att hon ville draga med dem, "på det jag må erfara," tillade hon, "huru mycket J bemöden er för att hämnas edra bröder." Det är visst, sade

Ivar, "att icke får du komma på våra skepp, men om du ändteligen vill draga med, så skall du anföra den här, som drager landvägen." Dermed åtnöjdes hon, och förändrade man hennes namn, så att hon blef kallad Randalin 15). Bägge härarne drogo derpå bort hvar sin väg, och Ivar bestämde förut, hvar de skulle förenas. Färden gick lyckligt för dem bägge, och de sammanträffade på det utsatta stället. När de kommo in i Sverige eller Konung Eystens rike, foro de fiendtligt fram, så att de brände upp allt, som låg i deras väg, och dräpte hvar enda människa; gångande dervid så långt, att de dräpte allt, som lefvande var.

11. Nu är det så sagdt, att några män kommo undan till Konung Eysten, och berättade honom, att det var kommen en stor här in i hans rike, som for så fruktansvärdt fram, att den ej skonade något utan hade ödelagt allt, den framdragit, så att icke ett enda hus var öfrigt. När nu Konung Eysten hörde detta, trodde han sig kunna känna, hvilka vikingar det måste vara, och han lät budkafle utgå öfver hela sitt rike och stämde till sig alla landets män, hvilka kunde bära vapen och ville lemna honom bistånd. "Vi skola hafva kon *Sibilja*, vår Gudinna, med oss," sade

han, "och låta henne löpa framför hären; då hoppas jag, att det skall gå liksom förut, att de (fienderne) ej kunna hålla stånd för hennes vrålande; och vill jag uppmuntra mitt manskap till det tappraste motstånd, på det vi må kunna fördrifva denna stora och våldsamma härsmakt." Så skedde nu, att *Sibilja* blef lössläppt. Då Ivar såg henne komma och hörde hennes förskräckliga vrålande, böd han, att hela hären skulle göra ett stort oljud, både medelst vapenbrak och stridsrop, på det folket, så litet som möjligt, skulle höra skränet från det leda troll-djur, som rusade emot dem. Ivar befalte ock sina bärare, att de skulle bära honom kon till mötes, så långt fram som möjligt, "och när hon kommer till oss," sade han, "så kasta mig på henne! och då skall endera hända, antingen skall jag omkomma, eller skall hon dö. Nu skolen J taga ett stort trästycke och tillskära det såsom en båge och göra skjutredskap, som passar dertill." De gjorde honom då en stark båge, tillika med stora pilar, och dessa vapen syntes icke, att kunna handteras af någon annan. Nu äggade Ivar hvar och en att visa sig manhaftig, och hären framryckte derpå med stor häftighet och under stort gny, och Ivar blef buren framför densamma. Men då *Sibilja* begynte vråla, upp-

kom ett så stort buller, att hela hären tystnade och blef stillastående. Detta verkade så på manskapet, att det började slåss sins emellan, Bröderne allena undantagne. Medan detta under tilldrog sig, sågo de, som buro Ivar, att han uppspände sin båge så lätt, som hade det blott varit en svag almqvist. Det förekom dem äfven, som om han drog pilspetsarne innanför bågens krökning, hvarpå de hörde strängen hvina så starkt, att deras öron aldrig förut förnummit ett sådant ljud, och pilarne flögo så hårdt, som om de varit afskjutna från den mäst hårdspända lås-båge, och så jämnt, att hvardera pilen träffade hvar sitt öga på *Sibilja*. Hon föll då, och störtade sedan hufvudstupa, och nu blef hennes vrålande mycket värre än förut. När hon sålunda kommit dem närmare, befalte Ivar sina bärare, att de skulle kasta honom på henne; och han blef då så lätt för dem, som om de hade kastat ett litet barn, så att de nådde kon, fastän hon icke var särdeles nära. Men då han kom på *Sibiljas* rygg, blef han så tung, som hade en klippa fallit på henne, så att hvart ben i henne krossades, och fick hon derigenom sin bane. Han tillsade nu sina män att taga honom upp, så skyndsamt som möjligt, hvilket skedde; och derpå blef hans röst så genomträngande, att det fö-

rekom en hvar af manskapet, som var han nära honom, då han talade, oansedt det var ett långt afstånd. Den största lydnad blef visad hans påbud, så att han genom sitt tal stillade all den ofred, som hade uppstått manskapet sins emellan. Emedlertid hade den icke åstadkommit stor skada, eftersom striden blott räckt en korrt stund. Derpå äggade Ivar dem till att göra ett hårdt anfall på fienden, "och nu tror jag," sade han, "att den förfärligaste motståndaren är ur vägen röjd, då kon är dräpt." På ömse sidor ordnade de nu hären, hvarpå striden begynte, och var den så hård, att alla Svearne sade, det de aldrig någonsin förut varit stadde i sådan fara. Bröderne Hvitserk och Björn gingo så djerft fram, att ingen fylking höll stånd emot dem, och föllo nu så många af Eystens folk, att den minsta delen deraf blef öfrig; dock kommo somliga på flygten. Striden slöts då dermed, att Konung Eysten stupade, men bröderne fingo seger, och gåfvo dem fred, som voro öfverblefne. Då sade Ivar, att han ej längre ville föra krig der i landet, eftersom det var utan Höfding, "utan vill jag hällre," sade han, "att vi styra vår färd dit, hvarest mera motstånd väntar oss." Men Randalin drog hem med en del af hären.

12. Nu öfverenskommo de sig emellan, att de skulle härja i Syd-Riket 16), och från den tiden var Sigurd Orm i Öga med sina bröder på hvarje härnadståg. På denna färd belade de alla stora borgar, och ingen kunde motstå dem. Och nu fingo de underrättelse om en borg, som både var stor och starkt befästad, samt väl bemannad; och mot den beslutade Ivar att draga; det är också sagdt, hvad borgen hette, och hvem som beherrskade den; dess höfding hette Vifil, och efter honom kallades borgen Vifilsborg 17). De foro nu fiendtligt fram, och ödelade alla borgar, som lågo i deras väg, intill dess de kommo till Vifilsborg. Höfdingen var den gången icke hemma, utan var dragen bort, och hade mycket folk med sig. De uppslogo deras tält på slätterne omkring borgen, höllo sig stilla den första dagen, och underhandlade med borgmännen. De bjödo dem välja, om de antingen ville öfvergifva borgen, då alla skulle behandlas fredligt, eller försöka deras krafter och tapperhet, då ingen skulle varda skonad. Svaret blef i samma stund att de aldrig skulle få borgen intagen, hvarför man icke eller behöfde att öfverlemna den, "och måste ni först," tillade de, "försöka er, och visa er tapperhet, styrka och mannamod." Natten förflöt, och nästa dag för-

sökte bröderna att intaga borgen, men uträttade intet. De belägrade den nu en half månad, och gjorde dagligen försök att intaga den, medelst åtskilliga krigsputs, men det gick dem värre, ju flere försök de gjorde; ty aktade de nu att draga derifrån. När borgmännen märkte det, gingo de ut på borgmuren, och utbredde öfver den de kostbaraste tapeter och kläder, som voro i borgen, och framviste guld och kosteliga klenodier för dem. Derefter tog en af dem till ordet, sägande: "Vi troddes, att desse män voro Ragnars söner, och deras manskap tappert, men det måste vi säga, att det icke har gått dem bättre än andra." Derefter upphäfde de stridsrop, slogo på sköldarne, och äggade dem på det hetsigaste till strid emot sig. Då nu Ivar hörde detta, gick det honom nära till hjertat, och han blef så sjuk deraf, att han knappt kunde röra sig; och de måste derföre dröja kvar till dess han antingen förbättrades eller dödde. Han låg hela dagen, allt intill aftonen, utan att tala ett ord. Då befalte han omsider de män, som voro hos honom, att tillsäga Hvitserk, Björn och Sigurd, att de skulle infinna sig hos honom, jemte alla de visaste män i hären. Då nu alla de största höfdingarne voro samlade på ett ställe, tillsporde Ivar dem om de hade uttänkt

något sätt, hvarigenom de med större sannolikhet kunde vänta sig seger, än genom det, som de tillförene hade försökt. Men alla svarade, att de ej hade klokhet nog att uttänka en så god krigslist, att de derigenom kunde vinna seger; "men det är nu, som det oftast var," tillade de, "att dina råd komma oss mäst till nytta." Då svarade Ivar: "mig har det fallit något in som vi ännu icke försökt: här är en stor skog i grannskapet, och när nu natten inbryter, så skola vi lönligen draga till skogen, men låta våra tält stå utrymda kvar. När vi nu komma dit, så skall hvarje man binda samman åt sig en knippe ved, och dermed skola vi draga mot borgen, lägga veden deromkring på alla sidor och antända densamma; derigenom skall en stor brand uppkomma och borgmurarne skola för dess åverkan mista den kalk som hopfogar dem; derefter skola vi föra valslungor 18) emot borgen, och försöka huru länge den kan hålla sig." Detta blef nu utfördt; de gingo till skogen och förblefvo der, så länge Ivar fann det tjenligt. Derpå drogo de, efter hans bestämmelse, till borgen, och då de antändt den ditlagda veden, uppkom der en så stor brand, att murarne icke kunde motstå hettan, utan remnade. Nu angrepo de borgen med sina valslungor, och gjorde flere öpp-

ningar på muren. Då började den egenteliga striden, och, som stridskrafterne nu voro lika, föllo de flesta af borgens innevånare, undantagandes de som flydde, och ändades striden dermed, att de dräpte hvar enda människa, som fanns i borgen. De borttogo allt gods af värde, men afbrände borgen inan de drogo bort.

13. De färdades nu dädan, intill dess de kommo till den borg, som hette Luna 19). Då hade de nästan ödelagt hvar enda borg och hvarje kastell i hela Syd-Riket, och voro då så namnkunniga öfver hela verlden, att det icke fanns något barn så litet, att det ej kände deras namn. De beslöto nu, att icke stanna förr, än de uppnått Romaborg 20), eftersom de hade hört den berömmas för sin storlek och folkmängd, rikedom och namnkunnighet. Emellertid visste de icke så noga, huru lång väg de hade dit, och då de icke hade tillräcklig föda för deras myckna manskap, stannade de någon tid i Lunaborg, och öfverlade om deras färd. Då kom der en gammal och gråhårig man till dem; de sporde hvem han var; han svarade, att han var en tiggare, och hade hela sin lifstid gått landen omkring. "Du måste kunna förtälja oss mycket," sade de, "som vi önska veta." Den gamla mannen svarade: "icke för-

modar jag, att J skolen tillspörja mig om något land, hvarom jag ej vet att förtälja er." "Det önska vi," sade de, "att du säger oss, huru lång väg det är härifrån till Romaborg!" Han svarade: "Jag kan säga er något, som utmärker det: J kunnen här beskåda dessa järnskor, som jag har på fötterne; de äro nu gamla, och de andra, som jag bär på min rygg, äro nu förslitna; men när jag drog derifrån, band jag dessa förslitna, som jag nu bär på ryggen, och då voro nya, på mina fötter, och på vägen derifrån har jag allt sedan varit." Då den gamla mannen hade sagt detta, funno de, att de måste uppgifva den beslutade färden till Rom. Derpå drogo de bort med hären, och intogo många borgar, hvilka aldrig förut hade varit eröfrade, och minnesmärken derefter synas än i dag 21).

14. Nu är det att omtala, att Ragnar satt hemma i sitt rike och visste icke, hvar hans söner eller Aslög, hans hustru, voro; dock hörde han det tal bland sina män, att ingen kunde förliknas vid hans söner, så att han insåg, det ingen kunde mäta sig med dem i namnkunnighet. Nu eftertänkte han, hvilken bedrift han borde inlägga, som icke var att skämmas för. Det blef då hans beslut, att han skaffade sig smeder (egenteligen timmermän),

lät fälla stora träd och af dem bygga stora skepp. När de voro färdige, såg man dem vara två knörrer 22), så stort tilltagna, att derförinnan hade aldrig några sådana blifvit byggda här i Norden. Derjemte lät han göra en stor vapenrustning öfver hela riket. I anseende till dessa förberedelser kunde folket förstå, att han var sinnad begifva sig på någon härfärd ut af landet. Det spordes vida omkring i grannrikena; derför fruktade alla menniskor och alla Konungar, som hade land att herrska öfver, sig vara blottstälde för att blifva förjagade från deras länder och riken; ty lät en hvar bland dem hålla vakt deromkring, för att utspana hvartåt Ragnar skulle rikta sitt anfall. Nu inträffade det, att Aslög tillsporde Ragnar, hvilken färd han hade beslutat. Han svarade henne, att han ämnade sig till England, och det allenast med två skepp och så mycket manskap, som de kunde inrymma. Då sade Aslög: "denna färd, som du nu tillämnar, synes mig oöfverlagd; rådligare skulle det dock vara för dig, att hafva flera och mindre skepp." "Det är icke berömligt" sade han, "om man än kan taga in ett land med många skepp, men hittils har man ingenstädes hört omtalas, att ett sådant land, som England är, blifvit med

tvänne skepp eröfradt; men i fall jag icke skulle segra, så är det så mycket bättre, att jag haft få skepp med mig hemifrån." Då svarade Aslög: "Mig synes att det icke blir mindre kostnad, inan dessa skepp äro utrustade, än om du hade många långskepp till denna färd. Du vet äfven huru vanskligt det är, att anlöpa England, och om så skulle hända, att dina skepp gå förlorade (förlisa), så är manskapet, om än kommet i land, likväl icke i stånd att värja sig, när landets här möter dig; men bättre (lättare) är det att anlöpa en hamn med långskepp, än med knörrer." Då kvad Ragnar:

Rins rof (guldet) ej någon spare,
Om han vill hjeltar hafva,
Sämre en Konung anstår
Ringars mängd, än kämpars;
Icke höfves det höfdingsman,
Att snål på guld sig visa,
Konungar vet jag många,
Som från skatter sina, dödde.

Och han lät nu rusta ut sina skepp, och samlade manskap, så att de blefvo väl bemannade. Man hyste många meningar om hans beslut; hvadan han än vidare kvad:

Hvad är det för knorr, scm höres
Här bland eder? med guld jag

Er riktåt, men icke
På hafvet ut J viljen;
Dock skall, trots eder vägran,
Jag, om Gudar vilja,
Utan fruktan, modigt
Hafvets faror möta.

Skeppen voro nu utrustade, och manskapet, som skulle följa honom, färdigt, och då vädret blef gynnande, sade Ragnar, att han nu ville draga om bord. Aslög beledsagade honom till skeppen; och inan de åtskiljdes, sade hon sig nu vilja vedergälla honom för den kjortel, som han hade gifvit henne. Han sporde på hvad sätt sådant skulle ske. Då räkte hon honom ett klädesplagg och kvad sålunda:

Dig jag räcker en fotsid
Skjorta (pansar-) icke sydd, utan
Vid dig önskad lycka
Väfd af fina trådar;
Ej skall egg (på) dig bita,
Eller kropp din blöda,
Under sådan helig
Klädnad, af Gudar signad.

Derpå sade Ragnar, att han nu ville fullborda sitt förehafvande; men när de åtskiljdes, var det ögonskenligt, att skiljsmässan gick Aslög nära till hjertat.

15. Ragnar styrde nu med sina skepp, som han hade ämnat, till England; men der uppkom en så stark storm, att de begge sönderslogos mot kusten; dock kom hela hären i land med kläder och vapen i behåll. Hvar som byar, borgar ock kasteller anträffades, blefvo de intagna. Den Konung, som då herrskade öfver England hette Ella 23). Han hade fått höra, att Ragnar var dragen borrt från sitt rike; derföre hade han satt folk på vakt, på det han genast skulle få underrättelse, i fall hären kom dit till landet. Dessa män skyndade nu till Ella, och berättade honom fiendens ankomst; ty lät han bud utgå öfver hela sitt rike, och befalte hvarje man komma till sig, som kunde bära sköld och rida häst, och som icke fruktade att strida; och drog han sålunda en stor och fruktansvärd här tillsammans. De beredde sig nu till kamp. Konung Ella gaf sitt folk följande befallning: "Så framt vi segra i denna slagtning, och J blifven varse att Ragnar är kommen, så skolen J ej bära vapen på honom; ty han efterlemnar sådane söner, som aldrig skola underlåta att angripa oss, om han faller." Äfven Ragnar beredde sig till striden; I stället för brynja bar han den klädnad Aslög gaf honom vid skiljsmässan, och i sin hand förde han spjutet, hvar-

med han dräpte ormen, som låg omkring Thoras stufva, hvilken ingen annan vågade angripa, och hade han inga andra skyddsvapen, utom en hjelm. Så snart härarne nu stötte tillsammans, begyntes drabbningen. Ragnars här var långt mindre, så att striden hade ej länge påstått, inan många af hans folk fallit. Men hvar han gick fram, veko fienderne för honom; gångandes han genom fylkingarne, och hvar hans hugg eller stygn träffade sköldar, brynjor eller hjelmar, skedde det med sådan kraft, att icke något kunde stå deremot; men aldrig blef det huggit eller stungit åt honom, så att något vapen gjorde honom skada, och fick han icke något sår, men dräpte en mängd af Konung Ellas folk. Sådan blef dock stridens utgång, att hela Ragnars här föll, hvarpå han blef innesluten emellan sköldarne (omringad) och tillfångatagen. Man tillsporde honom nu, hvem han var, men han svarade alldeles intet. Då sade Ella: "denna man måste sättas på ett större prof, i fall han icke vill säga oss hvem han är. Nu skall man kasta honom i en ormagård, och låta honom sitta der mycket länge; men om han yppar sitt namn, och vi kunna skönja att han är Ragnar, så skall han genast tagas derifrån." Man förde honom nu dit, och han satt der länge,

men icke någon enda orm fästade sig vid honom. Då yttrade någon: "Detta är en dråplig man, vapen beto icke på honom i dag, och nu kunna ormarne icke skada honom." När Konung Ella hörde detta, befalte han, att man skulle draga öfverklädnaden af honom. Så skedde äfven, och då häftade ormarne sig vid honom på alla sidor. Då sade Ragnar: "Grymta skulle nu grisarne, om de visste hvad den gamle lider." Och fastän han talade slikt, visste man dock ej säkert, om det var Ragnar, eller någon annan Konung. Nu kvad han:

Slagtningar hafver jag hållit
En och femtio, hvilka
Minnas de männer skola,
Som jag i striden sårat;
Icke jag tänkt, att ormar
Skulle min bane blifva;
Dock mycket ofta slikt händer,
Som man sjelf minst väntar.

Och ytterligare kvad han:

Grymta skulle visst grisar
Om galten de nu hörde;
Till me'n de ormars bett, nu
Mig varda, högt de hväsa;
Snåle, de mig ock suga,
Och med gaddarne stinga;

Blek, jag nu, bland dem ligger,
Snart mitt lif skall slutas.

Han afled derpå, och blef sedan bortförd derifrån. Men Konung Ella förekom det nu sannolikt, att det var Ragnar, som sålunda hade aflidit, och öfverlade han nu med sig sjelf, huruledes han bäst skulle förhålla sig, eller tillställa, så att han kunde behålla sitt rike, samt få kunskap om, huru sönerne skulle förhålla sig när de spörde deras faders död. Han tog då det beslut, att han lät utrusta och väl bemanna ett skepp, och satte deröfver en man, som var både vis och tapper. Derpå sade han, att han ville sända bud till Ivar och hans bröder, för att förkunna dem deras faders fall; men denna färd syntes alla så äfventyrlig, att få ville göra den. Konungen befalte sändebuden, att de skulle noga anmärka, hvad intryck denna tidning gjorde på en hvar bland bröderne, "och faren," tillade han, "så snart vinden blir gynnande." Derefter lät han utstyra deras färd, så att icke något behöfligt fattades dem; hvarpå de drogo borrt, och resan gick lyckligt för dem.

16. Emellertid hade Ragnars söner härjat omkring i Syd-Riket, och vände nu tillbaka till Norden igen, sinnade att besöka det rike, hvaröfver fadren herrskade. De visste likväl

ej något om hans härfärd, minst huru den hade aflupit, och dock åstundade de mycket att få veta, huru dermed förhöll sig. De drogo nu sunnan ifrån landvägen, men allestädes, der man hörde, att desse bröder voro i antågande, ödelade innevånarne sjelfva deras borgar, bortförde deras ägodelar, och undanflygtade, så att bröderne knappast fingo någon föda åt deras manskap. En morgon hände det, att Björn Järnsida vaknade och kvad sålunda:

Djerft flyger hvarje morgon,
Öfver borgar dessa,
Korpen med skrik, såsom
Han af hunger dö skulle;
Sunnan öfver heden sträcker
Han dit, der vi kämpar
Fälde, och han dagg af deras
Sår kan i sig suga.

Först, då vi i härnad,
Började till att draga,
Ingen fiende mot oss
Drog i Roma-riket;
Häftigt öfver valplatsen
Örnen skrek, då svärdet
Jag i striden svängde
Mot krigarnes skallar.

Det inträffade mellertid så, att de kommo till Dannmark före Konung Ellas utskickade,

och höllo nu sig stilla med deras här. Sändebuden kommo med sitt följe till deras borg, just som de hade gille; de gingo in i dryckessalen, och fram för högsätet, der Ivar var liggande. Sigurd Orm i Öga och Hvitserk den Raske suto vid ett brädspel 24), men Björn Järnsida skrapade ett spjutskaft mot salsgolfvet. När de kommo fram för Ivar, hälsade de honom vördsamligt. Han upptog hälsningen väl, och sporde, hvilka de voro, och hvilka tidningar de hade att förkunna. Deras förmän svarade då, att de voro Engelske män, och att Konung Ella hade sändt dem i det ärende, att förkunna dem deras fader Ragnars död. Sigurd och Hvitserk slutade strax spelet, och gåfvo mycket noga akt på berättelsen. Björn stod på salsgolfvet, och stödde sig mot spjutskaftet. Nu sporde Ivar noga efter omständigheterna vid Ragnars död; och de berättade allt, som hade tilldragit sig, från den stund han kommit till England, och tills han aflidit. Och då nu berättelsen kom derhän, att han hade yttrat: "Grymta skulle grisarne," fattade Björn med handen så hårdt om spjutskaftet, att märke syntes deruti efter handen; och när sändemännen slutat deras berättelse, svängde Björn spjutet så starkt, att det sprang i två stycken. Hvitserk höll i

handen en spelbricka, som han hade slagit, och kramade den så hårdt, att blodet sprang ut af hvar enda nagel på handen; och Sigurd, som höll i en knif, hvarmed han skrapade sin nagel, hörde när dessa tidningar blefvo berättade, så noga derpå, att han ej tog sig i akt, förr än knifven skar in deri allt in till benet, och likväl kunde det ej märkas på honom. Men Ivar sporde på det nogaste om allt, och hans ansigtsfärg var stundom röd, stundom blå, men ibland var han blek, och så upprörd, att hans yttre hud var ganska uppblåst af den harm, som kokade i hans bröst. Nu tog Hvitserk till orda, och sade, att hämden kunde snarast begynna, genom det att de dräpte Konung Ellas utskickade. Ivar svarade: "det skall icke ske, de skola få fara i fred, hvart de vilja, och om det fattas dem någon ting, så skola de säga det till mig, och jag skall då skaffa dem det." När de nu hade uträttat deras ärende, gingo de ut ur salen, och till deras skepp. Så snart vinden blef god, begåfvo de sig på hemvägen, och resan gick lyckligt för dem, så att de snart inträffade hos Konung Ella, och omtalade för honom, hvad intryck tidningen hade gjort på en hvar af bröderne. Då Konung Ella hörde detta, sade han: "det kan man vänta, att antingen behöfva vi frukta

för Ivar, eller i annat fall för ingen, efter hvad ni berätta om honom; de (andre) lära icke blifva fiendligt sinnade, och för dem behålla vi nog riket." Derpå lät han utsätta vakter öfver hela riket, så att ej en fiendtlig här måtte oförvarandes komma öfver honom.

17. Men då Konung Ellas utskickade voro bortfarna, höllo bröderne råd tillsammans, huruledes de skulle hämnas deras fader Ragnar. Då sade Ivar: "ingen del vill jag hafva deruti och icke heller lemna manskap dertill; ty det gick med Ragnar, som jag kunde hafva förutsett; han beredde slätt sin sak i början; ty han hade ingen orsak till att angripa Konung Ella, och är det ofta skedt, om någon orättvist aktadt att utöfva våld, att det då har tagit ett mindre hederligt slut; derför vill jag taga emot penningeböter af Konung Ella, i fall han vill bjuda mig sådana." Men när hans bröder hörde detta, blefvo de mycket förbittrade, och sade, att aldrig skulle de begå sådan nedrighet, änskönt han ville så; "och skola många yttra," tillade de, "att vi icke likna oss sjelfva, om vi ej hämnas vår fader: vi, som hafva farit fiendtligt fram vida omkring, och dräpt mången saklös man; och skall detta aldrig ske, utan skall hvarje skepp på det skyndsammaste utrustas, som i Dann-

mark är tjenligt till sjöfärd, och, så ifrigt manskap tillika samlas, att en hvar, som kan bära vapen, skall draga till kamp mot Konung Ella." Ivar sade, att de skepp, som han hade befäl öfver, skulle blifva hemma, undantagandes det, som han sjelf området. Men då det blef kunnigt, att Ivar icke tog sig mycket af saken, fingo de mycket litet manskap. De färdades icke destomindre af, och så snart de kommo till England, fick Konung Ella underrättelse derom, hvarpå han lät blåsa i stridslurarne och kalla till sig alla män, som honom följa ville. Han fick nu en så stor här samlad, att ingen menniska visste huru manstark den var, och med den ryckte han mot bröderne. Då de nu stötte på hvarandra, deltog Ivar ej i drabbningen, hvadan Ragnars söner måste taga flygten. Konung Ella fick seger, och som han nu höll på att förfölja de flygtande, sade Ivar, att han ej brydde sig om att återvända till hären, "utan vill jag försöka," sade han, "om Konungen vill tillstädja mig någon eller ingen heder, och tyckes det mig bättre, att emottaga böter af honom, än att verkställa flere sådana olyckliga härnadståg, som det vi nu göra." Hvitserk sade, att han ej ville deltaga i detta hans beslut; han kunde fullfölja sin sak, som han ville, "men aldrig skola vi," tillade

han, "taga böter efter vår fader." Ivar svarade, att de måste då skiljas, och bad dem råda öfver det rike, som de alla gemensamt ägde, men äskade att de skulle sända honom hvad slags lösören som han åstundade. Då Ivar nu hade yttrat detta, bjöd han dem fara väl (farväl), och tog vägen tillbaka till Konung Ella. Då han kom fram för honom, helsade han vördsamligt och talade sålunda: "Jag är kommen till dig, för att med dig underhandla om förlikning; ty då jag ser, att jag icke är dig vuxen, synes det mig fast bättre, att emottaga den heder, som du vill tillstädja mig, än att låta mina män och mig sjelf gå till botten." Då svarade Konung Ella: "det vill folk säga, att det icke är rådligt att tro dig, och att du ofta talar väl, när du tänker svekfullt, och torde det blifva vanskligt för oss att förlita på dig eller dina bröder." Ivar sade: "mina fordringar hos dig äro icke stora, och om du vill uppfylla dem, skall jag derjemte svära, att jag aldrig skall strida emot dig." Nu sporde Konungen, hvad han åstundade i böter. "Jag vill," svarade Ivar, "att du gifver mig så myeket af ditt land, som en oxhud kan omfatta, och der utanom skall det tillåtas mig att uppföra en grundmur; något mera vill jag ej åstunda af dig, men det inser

jag, att du ej vill förunna mig någon heder, om du vägrar detta." "Icke inser jag," sade Konungen, "att det kan blifva skadligt, att du får så mycket af mitt land; ty vill jag visst afstå det, om du svär, att du ej vill strida emot mig; ty icke fruktar jag för dina bröder, om du är mig trogen." De fattade nu inbördes det beslut, att Ivar svor honom den ed, att han aldrig skulle strida mot honom, eller anlägga planer till hans skada; hvaremot han skulle hafva en så stor del af England, som den största oxhud man öfverkom, kunde omfatta.

18. Ivar skaffade sig nu en hud af en gammal oxe, och lät den väl blötas och tre gånger utspännas. Derpå lät han skära den i så smala remmar som var möjeligt, samt skilja den håriga sidan från den köttiga, och när detta var gjordt, blef deraf en så utomordentligt lång rem, att ingen hade tänkt en sådan kunnat åstadkommas. Sedan lät han utlägga den omkring en slätt; och inneslöt den en så vid landsträcka, att en stor borg kunde få rum derinom. Derutomkring lät han utstaka en grundvall, likasom till en stor borgmur. Han skaffade sig nu en mängd arbetsfolk, lät uppföra hus på slätten och der anlägga en stor borg, som fick namn af Lundunaborg (n. v. London 25),

hvilken är den största och berömdaste af alla borgar i hela Norden. Då borgen nu var färdig, hade han utgifvit all sin lösa egendom; ty han var så gifmild att han skänkte bort med bägge händer. Förståndig var han tillika, och man uppskattade så mycket hans visdom, att folk sökte i vanskliga saker hans råd, och således afgjorde han alla saker, som syntes en hvar tjenligast. Han blef derigenom vännsäll, så att han förvärfvade sig hvar mans vänskap. Äfven Konung Ella hade stort bistånd af honom förmedelst hans sinnrika råd; ty Konungen låt honom förestå och utföra många saker och beslut, och han behöfde då icke att sjelf vara närvarande. Då Ivar nu hade drifvit sin sak så långt att han trodde det inga vanskligheter vidare skulle möta, sände han män till bröderne i det ärende, att de skulle skicka honom så mycket guld och silfver, som han åstundade. Då männen nu kommo till bröderne, omtalte de deras ärende, och likaledes huru långt det var kommet med honom; men då ingen kunde inse hvilka listiga anslag han umgicks med, trodde bröderne förty, att han ej längre hyste det sinnelag, som han plägade hafva. De sände honom emellertid så mycket guld och silfver, som han önskade, och då

Ivar bekommit det, bortskänkte han alltsammans till de män som voro störst (mäst uppsatte) i landet, och drog derigenom folket från Konung Ella, så att alla lofvade, att de skulle sitta stilla, om han äfven gjorde ett krigståg emot Konungen. Då Ivar således hade skaffat sig en här, sände han bud till sina bröder, att de skulle påbjuda en härfärd öfver alla de länder, som under dem lydde, och uppbåda hvar man, som de kunde få. När denna uppmaning kom till bröderne, insågo de genast, att han nu hade godt hopp om, att segren skulle falla på deras lott; ty samlade de manskap öfver hela Danmark och Götland, och ur alla de riken som de beherrskade, och sammandrogo en oöfvervinnerlig här till ett allmänt krigståg. Derpå styrde de med skeppen till England, och färdades både dag och natt, för att förekomma att icke någon tidning derom skulle gå före dem. Underrättelse derom kom då till Konung Ella, och han samlade sig manskap, men det blef fåtaligt, eftersom Ivar hade dragit mängden från honom. Ivar drog nu till Konung Ella, och sade, att han ville fullkomna det, som han hade svurit, "men icke kan jag svara för," tillade han, "hvad mina bröder företaga sig; dock vill jag draga till dem och försöka, om jag kan förmå dem att

stanna med hären, och icke göra mera ondt, än de redan hafva gjordt." Ivar drog derefter till bröderne, men äggade dem att rycka fram, så hastigt som de kunde, och att på det snaraste låta det komma till drabbning, efter-som Konungen hade mycket mindre manskap. De svarade att han icke behöfde upphetsa dem, ty de hade samma hämndlust, som tillförene. Ivar vände åter till Konung Ella, och sade honom, att de voro alltför hetsiga och rasande för att lyda hans råd. "Då jag ville mäkla fred emellan er," fortfor han, "ropade de deremot; ty vill jag nu uppfylla min ed, så att jag icke skall strida mot dig, utan jemte min här vara en stilla åskådare, och slute då striden emellan er, som den kan!" Konung Ella och hans folk fingo nu i sigte brödernas här, som for fram med förfärlig häftighet. Då sade Ivar: "det är nu bäst Konung Ella! att du ordnar din här, ty jag anar, att de skola göra ett hårdt anfall på dig." När nu härarna stötte tillsammans, uppstod der en skarp strid, och Ragnars söner gingo hårdt fram genom Konung Ellas skaror, och så hetsiga voro de, att de tänkte endast på, att göra honom så mycket afbräck som möjligt. Detta slag, som både var häftigt och långvarigt, slöts dermed,

att Konung Ella och hans öfverblefna manskap tog flygten, och att han på den blef tagen till fånga. Då var Ivar i granskapet, och sade, att man nu skulle besluta om hans död, "och i det hänseende måste vi," tillade han, "påminna oss det dödssätt, som han bestämde för vår fader. Nu skall den man, som är skickligast att stinga (rista?) med spjutsudd, märka en örn 26), så djupt, som möjligt, på hans rygg, och denna örn skall färgas med hans blod." Den man, som valdes till denna förrättning, gjorde nu, som Ivar befallt honom. Konung Ella, som var svårt sårad, inan detta skedde, afled derefter 27), och då syntes det bröderne, som hade de hämnat deras fader Ragnar. Ivar sade, att han ville gifva dem det rike, som de alla gemensamt ägde, men sjelf ville han herrska öfver England.

19. Derefter foro Hvitserk och Björn hem till deras riken, jemte Sigurd, men Ivar blef qvar och regerade öfver England 28). Sedermera drogo de hvar för sig i härnad och härjade i åtskilliga länder. Deras moder Aslög, var då gammal blefven. Men då Hvitserk en gång härjade i Austrveg, kom en så stor öfvermakt mot honom, att han icke kunde göra motstånd, utan blef tagen till fånga. Då valde

han sig det dödssätt, att det skulle uppresas ett bål af mansskallar, hvarpå han skulle brännas. På det sättet dödde han. När Aslög sporde detta, så kvad hon:

En af söner, som jag födde,
I landen österut omkom,
Hvitserk var han kallad,
Flygt ej honom anstod;
Bränd han blef på de slagna
Kämpars hufvudskallar,
Sådan bane den snälle
Och käcke Drott åt sig valde.

Och ytterligare kvad hon:

Under sig, så lät han,
Hufvuden många, läggas;
Lågan från de fallne
Högt mot himlen uppsteg;
Herrligare dödssäng
Icke åt hjeltar bäddas!
Tung blir en Höfdings död, när
Ej med heder han faller.

Men från Sigurd Orm i Öga härstammar en stor ätt. Hans dotter hette Aslög, moder till Sigurd Hjort, som var fader till Ragnhild, moder till Harald Hårfager, hvilken var den som ensamt herrskade

öfver Norrige. Ivar regerade öfver England, så länge han lefde, och dödde af sjukdom. Då han låg på sin sotsäng, befalte han, att man skulle jorda honom der, hvarest riket mäst var blottsträldt för fiendtligt infall, ty han hoppades, att de som landstego der, då icke skulle vinna seger. När han nu var död, blef så gjordt som han påbudit, och blef han lagd i hög på samma ställe. Och det förtälja många, att då Konung Harald Sigurdsson kom till England, landsteg han der, hvarest Ivar låg jordad, och han föll på detta tåg 29). Men då Wilhelm Bastard (Conqvestor eller Eröfraren) kom till landet 30), drog han dit, bröt upp Ivars hög, och såg honom ligga der oförändrad. Han lät då uppresa ett stort bål och uppbränna Ivars lik derå, hvarpå han gick i land och vann seger 31). Från Björn Järnsida härstammade många män 32) och ibland dem den store höfdingen Thord på Höfde vid Höfdestrand 33). Men då alla Ragnars söner voro döda, skingrade sig den här, som hade följt dem, åt serskildta håll, och alla de, som hade varit hos dem, skötte icke om att vistas hos andra höfdingar. Deribland funnos likväl tvänne män, hvilka drogo vida omkring, för att höra sig om, huruvida de kunde finna någon höfding, som de tilltrodde sig

utan vanheder kunna tjena; dock drogo de icke tillsammans.

20. Det tilldrog sig utomlands, att en Konung, som hade två söner, blef sjuk och dödde. Hans söner ville dricka arföl efter honom, och utsände inbjudning till denna gästning, så att en hvar kunde komma dit, som inom de tre påföljande åren fick underrättelse derom. Ryktet derom utbredde sig vidt omkring, och under de trenne åren gjordes det tillredelser till arfölet. Då nu den sommar, när arfölet skulle drickas, och den tid, som var bestämd, inföll, kom en så stor mängd människor dit, att ingen visste deras antal, och de upptogo många stora salar och dessutom många tält under bar himmel. När det hade långt lidit på aftonen den första dagen, kom en man in i salen; varande han så stor, att ingen var hans jämnlike, och på hans klädedrägt kunde man se, att han varit hos förnäma män. Då han inkom, gick han fram till bröderne, hälsade dem, och frågade hvarest de ville anvisa honom plats. De emottogo honom väl och bådo honom sitta på den öfversta bänken 34), och intog han der rum för tvänne. Så snart han hade satt sig ned, frambar man öl för honom, liksom för de andra männen, men intet horn var så stort,

att han icke tömde det i ett andetag, och alla funno, att han såg hvar och en annan öfver skuldrorne. Nu inträffade det, att äfven en annan man kom till gillet, som var ännu mera storväxt än den förre. Bägge två hade stora vida hattar på hufvudet. Då nu denna man kom fram för de unga Konungarnes högsäte, hälsade han dem artigt, och bad att få sig plats anvist. De sade att han skulle sitta nedanom den förre på öfversta bänken. Han gick då dit, och de upptogo tillsammans ett så stort rum, att fem män hade måst resa sig upp för dem. Den först komne var dock svagare i dryckjom, men den sist komne drack så väldigt, att han nästan hälde hvart horn i sig, och ändock kunde man icke märka på honom, att han blef drucken; men snarare viste han sig frånstötande mot sina sidomän, och vände ryggen åt dem. Den först komne bad att de skulle skämta med hvarandra, och ville han begynna; hvarpå han räckte handen åt honom, och kvad denna visa:

Förtälj du, bedrifter dina!
Derom jag dig spörjer:
Hvar såg du korp på grenen
Mättad af kampens vätska (blodet)?
Oftast blef du vid annan
Dåd i borgen funnen,

Än vid en blodig bragd för
Stridens foglar (korparne) i dalen.

Nu tyckte den, som satt ytterst, att han pröfvades genom ett slikt tilltal, hvadan han kvad till svar:

Tig du, som hemma blott sutit!
Hvad har du väl att säga?
Icke i idrotter tycks du
Hafva varit mig vuxen;
Ej under svärdens lek (striden), du
Svultna ulfvar gödde;
Aldrig du hafvets häst (vågen) red,
Hvi kan du dock dricka?

Då svarade den först komne:

Vågorna vi läto
Bankarne bestryka,
Medan på blanka brynjor
Blodet ymnigt drypte;
Utan mat blef ej ulfven,
Örat vätte nacken,
Röda blefvo de stålgrå
Svärd af berserk-blodet.

Derpå kvad den andra:

Als ingen sågs af eder,
Der, då framom skummiga
Böljornas häst (skeppet), gapande
Hafsörnen vi funno;

När, vid ljud af lurar,
Framför landet, vi, efter
Rödan stång det rika
Korpa-klädet 35) upphissade.

Och åter kvad den först komne:
Oss upp i högsätet aldrig
Höfves derom kifvas,
Hvar, och hvem af oss bägge
Käckare har kämpat;
Du stod der böljan framsköt
Bjelke-hjorten (skeppet) till sundet,
Men jag, der som rået (sjörået) förde
Rödan stång fram till hamnen.

Hvarpå den andra svarade:
Bägge Björn i hvarje
Bardalek vi följde,
Äfven stundom Ragnar
Bland hans hjelte-skara;
Jemväl stred jag bland kämpar
I Bulgaralandet (Bulgarien),
Ty bär jag sår i sidan:
Sitt du, öfver mig, granne!

21. Ögmund hette en man som var kallad Ögmund den Danske. Han for en gång med fem skepp och låg vid Samsö i Munarviken 36); och är det sagdt att skeppskockar-

ne drogo i land för att reda till mat, men de andra till skogs för att förlusta sig. Der funno de en gammal Trä'man, som var fyratio alnar hög och beväxt med mossa. De sågo dock hela hans beskaffenhet, och öfverlade sins emellan om, hvilken väl hade kunnat offra till denna stora Gud. Då kvad Trämannen:

Det var länge sedan,
När uti ledung
Häklings söner
Sjöleds drogo,
På forellens
Salta färdväg (hafvet);
Då blef jag jemväl
Här herrskande.

Då mig satte,
Sunnan (om) hafvet,
De ledungslystne
Söner af Lodbrok;
Offer man bar mig,
För kämpars bane,
Här på Samsös
Södra hafsstrand.

Der, de stå bjödo,
Så länge den (stranden) tål det,
Mig bland törnen
Och mossbevuxen;

Ner på mig nu skyns
Tårar (regnet) störta,
Skygd ger mig hvarken
Kött eller kläde.

Detta föreföll männerne underligt, och de berättade det sedan för andra.

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Enligt Herröds och Boses saga, Cap. 1, var fadren Hring (Ring), och äfven han sjelf, Konung öfver Östergötland. I Fragmentum Islandicum de Regibus Dano-Norvegicis ab Ivaro Vidfadme ad Harald Blaatand apud Langebek, Tom. II, pag. 266, kallas Herröd åter Jarl i Westergötland. Danska Krönikoskrifvaren Saxo benämner honom: *Herothus rex Sveonum.* Lib. IX, pag. 169.

2) *Ljungormen, "Lyngorm;"* bör ej förblandas med *Lindormen,* eller som den äfven nämnes, *hvita Ormen,* hvilken spelar en betydande roll i sagoverlden och föreställes mera som ett godt naturväsende, än djur, hvaremot den förre nämnes såsom skadedjur, hvarpå sagan ger bevis. Sagornas och Chevalleri-romanernas *Lindormar* äro merändels förtrollade prinsar och prinsessor, som genom kärlek måste befrias från denna belägenhet. Derifrån härleder sig ock den Romanz om *Lindormen,* som än sjunges i Småland och Östergötland, men såsom folksaga oftare förekommer i andra landsorter, och finnes införd i Geijers och Afzelii Svenska folkvisor, Del. 3, Stockh. 1816, sid. 122—127.

3) *"Brók — Brækur,"* detsamma som Dalkarlarnes *"Brok — Brackur,"* (Arborelius, Consp. Lex. Lingv. Dalek. pag. 5 och 6), betyder byxor, och som Ragnars voro ludna, fick han derigenom tillnamnet Lodbrok.

4) Saxo uppgifver (Lib. IX pag. 169), att Ragnar derförinnan genom vilddjurs besegrande i Norrige

skall förvärfvat en sköldmö vid namn Lathgertha, om hvilken Isländska sagan dock icke har någon kännedom.

5) Anses hafva varit belägen på landtungan *Spanger-Eid*, nära till Lindesnäs, den yttersta udden i söder af Norrige, liggande i Listers Fögderi eller den vestliga delen af Agde-siden i Christiansands Stift. På denna landtunga, som, enligt traditionen, skall hafva fått sitt namn efter en stor stridskämpe vid namn Spang, finnas stora uppkastade ättehögar, samt dessutom många stenar och minnesvårdar, hvilka skola vara uppresta, dels för Konung Olof Tryggveson och dess män, hvilka här sköto till måls, då Konungen höll möte på detta ställe, dels för den starke bågskytten Einar Thambaskelfver, hvilken skall med sin båge, Thamb kallad, här afskjutit en pil, ett par tusende alnar bort. Jonge, sid. 134.

6) Ett nyfödt barn vardt först, inan någon ting dermed företogs, *nedlagdt å golfvet*, *"lagdr nidr á golf;"* hvarefter det antingen skulle *upptagas* af fadren eller någon annan i hans ställe, samt derpå *vattenösas* och *namngifvas*, eller ock *utbäras*.

Faderligt upptagande af ett barn bestod vanligast deri, att det upptogs från golfvet och bars till fadren med begäran, att han ville emottaga, vårda och fostra det, hvilket i forntiden förstods med att bära nyfödda barn till sin fader, *"bera barn at födur sinum."* Sedan fadren vidare emottagit barnet i sina armar, då han ock betraktade det, och af dess utseende slutade till dess sinnelag och bragdlycka, ansågs barnet upptaget

till uppfostrande, såsom medlem af familjen, och att således ej något utbärande kunde komma i fråga. Äfven mödrarne upptogo barn någon gång, då faderna ej voro tillstädes, eller ej tilläto, att barnen fingo uppfostras.

Ett barns *utbärande*, hade sin grund deruti, att en husfader, hvilken utöfvade ett aldeles oinskränkt välde öfver sitt husfolk, trodde det böra bero af hans vilja, lika visst som det stod i hans makt, att efter behag antingen upptaga barnet till medlem af sin husliga krets och vårda det, eller att aldeles förskjuta det, och således låta barnet, såsom ett annat obetydligt ting, *bäras ut* i skog och mark, och der öfverlemnas åt sitt öde, att på ett eller annat sätt omkomma, eller lyckligtvis blifva upptaget af någon barmhertig människa, hvilken då iklädde sig föräldraskyldigheten att vårda det. Sagorna lemna härpå många exempel, och våra forntida underrättelser förmäla till och med att det någon tid varit, om icke *Lagbud*, åtminstone en mycket allmän *sedvana*, att fattiga barn af mankönet kunde utbäras, om så behagades; dock ansågs detta ej väl gjordt, och bland förmögne män var barns utbärande gemenligen ansedt såsom en oerhörd grymhet, "*úheyriligasta bragd*," (F i n n b o g e s saga, Cap. 2). Det berodde emellertid så aldeles af husfadren, att ej en gång modren vågade sätta sig deremot; och om barnet var faderlöst, eller fadren ej var tillstädes, utöfvades rättigheten af den i hvars våld husstyrelsen var lemnad, och barnet blef i sådant fall af en träl taget och utburet. Och kallades de barn, som ej blifvit upptagna af fadren eller med dess vettskap och samtycke, *oburne barn*, "*börn*

líborinn," från hvars motsats uttrycket *boren*, har sin upprinnelse.

Vattenösningen, "*at ausa barn vatni*," var sedan den högtidliga beseglingen på uptagandet. Denna förrättning var äfven för hedningarne helig; barnet blef derigenom högtidligen tillegnadt vattnets Gudar, hvilka tillika voro ställens och familjers; det blef derigenom invigdt både till andelig och verldslig medborgare i staten, samt fick både allmän och enskild helgd för sin person, emot hvilken hvarje förgripelse derefter var ett stort brott. Den vattenöste kunde således ej mera utbäras eller dödas, utan att ett sådant företag ansågs såsom ingrepp mot människans personliga rättigheter. Det var då, säger sagan (Hordes och Holmveria saga, Cap. 7), ansedt för mord att bära ut barn, sedan de voro vattenöste.

Blott för att vattenösa och namngifva barnet skedde upptagningen, så ofta någon i fadrens frånvaro, eller i dess närvaro, på dess befallning, eller med dess samtycke, upptog, vattenöste och namngaf barnet i faders ställe. De som så upptogo barn, voro skyldige att bemöta dem med all kärlek och välvilja, hvilket uti Norden är vida äldre än Christendomen och dess fadderskaps förbindelser och tillgifvenhet. Således svarade i visst afseende dessa hedendomens upptagningsfäder emot Christendomens faddrar, eller så kallade *Gudfäder*, som höllo barnen under dopet; och gjorde man under hedendomen mycket afseende på, att de, hvilka skulle så upptaga och vattenösa barn, voro betydande och namnkunnige män. Liljegren O. O. saga sid. 220—228.

Drottning Ragnhild födde (år 853) en son, och blef han vattenöst och kallad Harald. (Halfdan Svartes saga, Cap. 7). Hertig Guttorm hade vattenöst Haralds äldsta son, och gifvit honom sitt namn. Han knäsatte pilten, och uppfostrade honom, och hade honom med sig öster i Viken; der blef han hos Hertig Guttorm uppfödd. (Harald Hårfagers saga, Cap. 21.) Det var sedvana med förnäme mans barn, att hederlige män utvaldes att vattenösa dem och gifva dem namn. Och när den tiden kom, att Thora Morsterstång, (Harald Hårfagers Gemål) skulle föda barn, ville hon resa till Konung Harald; han var då norr på Sjöhem, men hon på Morster. Hon for då (år 923) norr ut, på Sigurd Jarls skepp. De lade om natten till landet; der födde Thora barn, på hällen vid bryggändan; det var ett svenbarn, och vattenöste Sigurd Jarl det, och kallade det Hakon efter sin fader Hakon Hlade-Jarl. (Samma saga, Cap. 40). Hakon Jarl for en vinter till Upplanden, för att bivista ett gästabud; der bar så till, att han låg hos en kvinna, som var af ringa slägt, och som tiden led derefter gick denna kvinna med barn; när barnet föddes, var det ett piltebarn; och blef det vattenöst och kalladt Erik. (Hakon Jarls saga, Cap. 8). Astrid gick hafvande med Konung Tryggves barn; hon lät föra sig öfver sjön och gömde sig på en holme, medhafvande några få män. Der födde (år 970) hon barnet, hvilket var en pilt; och när han blef vattenöst, vardt han kallad Olof, efter sin faderfader. (Olof Tryggvesons saga, Cap. 1). Då, om sommaren

(år 995), födde Asta, Gudbrands dotter (Harald Gränskes Gemål) ett piltebarn, som blef kalladt Olof, när det vattenöstes. Rane öste vatten på honom. (Samma saga, Cap. 49).

Denna vattenösning har ej någon gemenskap med den som hänfördes till ett slag af trolldom, och hvartill anledningen igenfinnes uti 21 strophen af Runtalen (Runatals Thattr Othins i Sämunds Edda, Stockholm 1818), der det heter:

Det trettonde kan jag,
Om jag å ungan man
Skall vatten ösa,
Att han ej månde falla,
Fast i strid han kommer;
För svärd skall han ej digna.

7) Rafn håller före, att den möjligen kunnat vara den nu varande staden Withby på östra kusten af Northumberland.

8) I Hervörs saga, Cap. 20, kallas Eysten med tillnamnet Illråda, Harald Hildetands son, och uppgifves vara blefven Konung öfver Svea Rike efter bemälde sin fader; och i Fragm. Island. hos Langebek, Tom. II, pag. 266, berättas, att Ragnar hade satt Eysten, som der har tillnamnet Beli, till Konung öfver Sverige, *"yfir uppsvia veldi,"* och bedt honom värja det emot Ragnars egna söner, hvilka, emot fadrens vilja, då redan underlagt sig Seland, Jutland, Gottland, Öland med flere öar, och äfven anföllo Sverige.

9) Kommer af *"Belia,"* som betyder böla eller vråla.

10) Enligt Geijers uppgift i S. R. H. pag. 549, efter Müller (Saga-Bibl. II, 481), sjöngs på nyss uppgifna ställe, ännu i Torfæi tid, såsom han sjelf berättar (Series Dynast. et Reg. Dan. Havniæ 1702 pag. 35), och äfven i Schönnings (Norges Hist. Soröe 1771, Tom. I, sid. 409) en visa om en Kungadotter, som (af sin stjufmoder, säges det) blef störtad i sjön, men sedan i en gullharpa uppkastad på stranden. Hon skall uppväxt der i trakten, men slutligen blifvit gift med en Dansk Konung. Man visade en hög der hon skall sutit och vaktat boskapen. Den kallas "*Aatloughöjen.*" Viken, der harpan skall drifvit i land, kallas "*Guldviigen;*" en bäck i grannskapet heter "*Krakabækken,*" som erinrar om det henne gifna namnet Kraka, änskönt det var som sagan framdeles utvisar, Aslög. Aatlög eller Aadlov är ännu ett kvinnfolksnamn i orten, och berättas först blifvit fördt af en Dansk Drottning. Det bevisar huru den gamla sagan funnit sin väg till Allmogen och kvarlefver i dess minne. Kväden på Färöarne besjunga äfven huruledes Ragnar, Konung Sivert Rings son, beseglade ormen, samt förtälja, ehuru med något skiljaktiga omständigheter, historien om Aslög, som här kallas Osla.

11) Se derom Anm. 6.

12) *Namngifningen* följde med vattenösningen och tillkom fadren, eller den, som i hans ställe förrättade den sednare. Det hände då som oftast, i synnerhet då en betydande man vattenöste barnet, att han gaf det sitt eget namn, hvarpå Anm. 6 upptager exempel. — Eljest var det vanligast att man gaf barn namn efter

någon namnkunnig och omtyckt person, särdeles inom slägten, ända till och med efter barnets egen fader eller moder; och finnes det uti sagorna, att namngifvaren haft det hopp, att lyckan skulle följa namnet, eller att personer hade lycka eller egenskaper, lika med den, hvars namn hos dem blifvit återlifvadt. Äfven var det under hedendomen mindre brukligt, att gifva namn, som begagnades af främmande folkslag, än att dana sig aldeles nya. I sina mäst älskade yrken och dertill hörande egenskaper, funno de rika anledningar till benämningar, hvilka de ock på mångfaldigt sätt förändrade; och dessutom kände en hvar anledningen till ett sådant namn, samt ansåg det ofta såsom en vink till iakttagande eller uppöfvande af den egenskap, som namnet innebar.

I forntiden hade en person ej mer än ett egenteligt eller eget namn, *"eiginnafn,"* ty hvad vi kalla *familjenamn* brukades icke. *Ättnamn* voro personers egna namn, som voro brukliga inom en viss ätt eller slägt, och *Thignarnamn* var värdighetsnamn eller titel, *"nafnbot."* Helt annat voro återigen deras tillnamn, eller *skiljenamn, kännenamn, vedernamn* och *öknamn* eller *förlängda namn,* hvilka en person fick utom sitt vanliga egna namn; och äfven finnas några dylika, hvilka blifvit tillagda flera personer, utan att dessa derföre voro beslägtade med hvarandra.

Af brist på slägtnamn, och då man ej villeepeller det någon gång ej var tillräckligt, att upprepa ett kännenamn, gaf man i forntiden snart sagdt, en hvar utan afseende på stånd eller ställning, ett vedernamn, *"vidurnefni,"* som ännu någon gång eger rum, bland Allmogen på landet. Dessa namn voro lika så bitan-

de, som instructiva, ehuru i många ej ligger, hvad man tycker sig finna. Således förstods med Thorsten Torskebitare, en flitig fiskare; med Björn Skinnabjörn, en driftig handlande med pelsverk, o. s. v. Liljegren, O. O. saga, sid. 226—234.

13) *Namnfäste, "nafn-festi,"* kallades den gåfva, som lemnades den, hvars namn någon offenteligen förklarade sig vilja *förlänga* eller *öka*. Sådane öknamn, hvilka följde personen i hela hans lifstid, och troddes bidraga till dess förlängande, voro mycket hedrande, hälst de endast gåfvos åt en mycket omtyckt person, och för någon utmärkt egenskap eller hjeltebragd. Således fick Skalden Hallfred, då han af Olof Tryggveson kallades Vandräda-Skald, ett svärd i namnfäste (O. T. saga, Cap. 90); likaledes bekom Thorsten Uxafot, en ring af samma Konung, efter dess på en offeroxe visade styrka, hvarför detta öknamn honom då tillades; och då Konung Sven i Danmark förlängde skalden Thorleifs namn med tillnamnet Jarlaskald, gaf han honom i namnfäste ett skepp med manskap och utredning, samt all den laddning som dertill fordrades (Ol. Tr. saga II, 35 och I, 207).

Äfven enskilda personer gjorde på samma sätt. Således förlängde Kettilrid sin fästman Viglunds namn, kallande honom Viglund Väne, hvarvid hon i namnfäste gaf honom densamma ring, som hon fått af sin fader, såsom *"tannfé,"* eller gåfva för de första tänderne (Vigl. Væn. saga, Cap. 11). Jfr. Liljegren O. O. saga sid. 234.

14) Härmed förstods de samma skyddsandar, hvilka i Edda kallas *"Nornir,"* af Skalderna *"Dísir,"* och

af Sagotäljarne "*Fylgior*," hvarmed dock, efter förekommande gamla vittsord, betecknades samma slags väsenden eller Gudinnor af en lägre klass, hvilka enligt våra förfäders tankar kommo till hvarje barn, när det föddes, bestämde dess lefnadslopp, och sedermera under hela lifvet följde, ledsagade och skyddade dess personlighet. Dessa troddes äfven i allmänhet kunna ikläda sig djurs och foglars skepnad, hvaruti de mäst plägade visa sig, och antingen gingo före eller uppenbarade sig för en menniska, hvart hon färdades. De troddes dock vara olika, såsom de menniskor, hvilka de åtföljde eller uppenbarade sig för; och blefvo efter ödets lagar åt hvarje menniska sådane skipade, som mäst voro passande för dess sinnelag, och voro de större och mägtigare i den mon de bestämdes till de själars tjenst, som blifvit utrustade med utmärktare förmögenheter, men obetydligare eller åtminstone svagare, ju mindre en ringare person kunde vara i behof af dem för sina obetydligare göromål.

De åtskilliga Fylgiornas eller Disornas skepnader inhämtas bäst af de bilder, under hvilka forntiden trott sig märka dem, förnämligast i drömmar. Bilderna eller skepnaderna voro dock så olika som menniskorna, hvilka de troddes beteckna. Fruntimmers-Fylgior ansågos mäst visa sig uti blida djurs skepnader, dock af olika ädla slag, i mon af personens värdighet, sinnelag eller utseende. (G u n n l. O r m s t. saga, Cap. 2; H e r v o r s saga, Cap. 5; R o l f G ö t r e k s o n s saga, Cap. 12; T h o r s t e n V i k i n g s s o n s saga, Cap. 12). Än åter framträdde Fylgian någon gång i liflösa tings liknelse (O l. T r y g g v. saga, I, 34); någon gång äfven i den människas gestalt, som

den åtföljde (S. saga, II, 114) och slutligen sägas de visat sig i deras, enligt Edda, egenteliga skepnad, eller den kvinnliga (G i s l. S u r s. saga, Cap. 22, 23, 30 och 33; G u l l t h. saga, Cap. 6; V ö l s u n g a saga, Cap. 20). Deras bestämmelse var således hufvudsakligen att åtfölja menniskan, beledsaga och försvara henne för faror, samt tillkännagifva det tillkommande, hvadan de ock kallades *"Spádisir."* (A s m u n d K a p p a b. saga, Cap. 8). Äfven troddes samma Fylgior och lycka ofta följa en och samma ätt, och stundom samma namn, hvadan de ock kallades *"Ættar-fylgior — Kyn-fylgior."* Se härom vidare L i l j e g r e n, O. O. saga, sid. 285—291.

15) Det vill säga "sköldbärande, eller som det egentligen betyder här, en sköldmö.

16) Dermed förstods Frisland, Frankrike, Italien och flere sydligt belägna länder.

17) Ett Viflisburg (Avenche — Aventicum) finnes i Cantonen Bern i Schweitz, nära Mürter-sjön, men om det är sagans, kan ej bestämmas.

18) Ett slags maschiner af trä, hvarmed stora stenar slungades eller kastades, svarande mot Romrarnes *"Balistæ."*

19) En stad i det fordna Etrurien eller nu varande Storhertigdömet Toscana. Namnet skrifves Luna, Lunis, Luni, *"Urbs Tusciæ Lunensis."* P a u l V a r n e f r i d de Gestis Longob. L. IV. Cap. 47. Händelsen omtalas äfven i Italien: *Anno 857 Lunæ civitas in Italia a Nortmannis dolo captæ.* M u r a t o r i Antiqv. Ital. T. 1, p. 25. Jfr. G e i j e r, S. R. H. sid. 578 i noten.

20) Nu varande Rom.

21) Om dessa Ragnars söners härfärder finnas omständligare berättelser hos flere utländska författare, hvilka uppgifvas af Hallenberg, Anm. Del. I. sid. 234—244, och af Geijer, S. R. H. sid 574—583.

22) Egenteligen köpmansskepp, men betyder här transportfartyg, som voro mycket upphöjda vid bägge stammarne.

23) Han skall, enligt den före år 1100 skrifna Anglo-Saxiska Krönikan, som Gibson 1692 utgifvit, samt andra Engelska urkunder, egentligen hafva varit Konung öfver Northumberland, "*Nordymbraland*," hvarmed, enligt Hakon Adalstenfostres saga, Cap. 3, och Egil Skallagrimsons saga, Havn. 1809, Cap. 51, förstods en femtedel af då varande England.

24) "*Hnefa-tafl*" eller *handtaffel*, var ett sådant brädspel som utfördes med tärningar, hvilka voro aldeles lika de nu brukliga, hvarom kan ses Olof Haraldssons saga, Cap. 97. Sjelfva brädet, "*Taffel — Tafl — Tabl*," var ofta ganska dyrbart, till och med af guld, räknades bland kostbart arfvegods och ansågs värdigt att pryda Gudarnes tempel. Egils och Asmunds saga, Cap. 8 och 9, samt Sturlung Starfs. saga, Cap. 17. Jfr. Liljegren, Gånge-Rolfs saga vid slutet.

25) Fragm. Island. hos Langebek, Tom. II. pag. 278, förmäler att det var staden York, som då anlades. Geijer anser fabeln sannolikt vara inkommen i den Nordiska sagan från England, der Hen-

gist berättades sålunda hafva tillegnat sig ett stycke land. Jfr. Müller, Saga-Bibl. II. 472.

26) Detta straff, eller hvad man vill kalla det, bestod deri, att refbenen blefvo genom skärning eller ristning skiljde från ryggraden och utböjda till likhet med en örns vingar. Således heter det om Einar Jarl, sedan han tagit till fånga Halfdan Halägg (Högslägg), hvilken innebrändt hans fader Rögnvald Möre-Jarl: "Då gick Einar Jarl till Halfdan, och skar örn på hans rygg, på sådant sätt, att han stack ett svärd in i lifvet vid ryggen, afskar alla refbenen ända ned till länderna, och drog hans lunga derut: detta blef Halfdans död." Har. Hårf. saga, Cap. 31.

27) Enligt Engelska Historieskrifvares uppgifter skall Ellas död inträffat år 867. Se Hallenb. och Geijer, på ofvan cit. ställen.

28) I Hervörs saga, Cap. 20, säges det, att efter Ragnars död togo af hans söner Björn Jernsida Svea välde, Sigurd Danavälde, Hvitserk de östra rikena, och Ivar Benlös England; men hos Torfæus (Series Rer. Dan. pag. 374) heter det, att Björn Jernsida tog Upsala rike, allt Svithiod och bägge Götaland och alla de land som dertill ligga; Sigurd Orm i Öga Eygotaland (här Seland) och alla öar, Skåne och Halland, Reidgotaland (Jutland och Venden), samt Ivar Benlös den del af England, som hans fränder före honom haft. Jfr. Geijer, S. R. H. pag. 584.

29) Detta skedde i slaget vid Strandforbridge år 1066 den 25 September. Denne Harald, som hade

tillnamnet Hårdråde, var en son af Konung Sigurd Syr och Harald Hårfagers sonsons sonson, samt regerande öfver Norrige efter Magnus den Gode (äfven den Mägtige), som afled 1047.

30) Detta tilldrog sig äfven samma år, eller 1066.

31) Enligt Geijer skola utländska krönikor ingen ting derom berätta; men Bromton (Chronic. apud Tvysden pag. 89) omtalar, att när Hubbe (en uppgifven broder till Ivar) blef slagen af Konung Alfred år 878, Danskarne begrofvo honom med stort rop i en hög, hvilken de kallade *"Hubbclove,"* och som, under detta namn, ännu i Bromtons tid fanns i Devonshire.

32) I Hervörs saga, Köpenh. Edit. 1775 och 1829, Cap. 20, heter det: "Björn Jernsidas söner voro Eric och Räfil; han var en här- och sjökonung, men Eric var Konung öfver Svea rike efter sin fader och lefde ej länge. Då tog Erik, Räfils son riket; han var en stor krigsman och mycket mäktig Konung. Björns (Räfils son) söner voro Upsala-Erik och Konung Björn; då kom Svearike åter i brödraskifte, och togo de riket efter Erik, Räfils son. Björn befästade det ställe som heter Håga; han var kallad Björn af Håga; med honom var Skalden Brage. Konung Erics son hette Önund (Anund), som tog riket efter sin fader i Upsala; han var en mäktig Konung; i hans dagar började Harald Hårfagers rike i Norrige, hvilken först af sin ätt kom till envälde derstädes m. m. Hervarar saga, Ups. 1672, Cap. 20, berättar detsamma, med den skillnad, att der står, det Konung Önunds son hette

Erik; således tvärt emot berättelsen i Köpenh. Editionerne, hvilka Geijer på goda skäl anser genom felskrifning origtiga på detta ställe, i synnerhet som Ups. Edit. pag. 181, jemväl upptager Erik kallad Väderhatt att vara Anunds son, men såsom Eriks, Björn i Upsala, hvilken, som det heter *"red lengi,"* eller regerade länge; hvaremot densamme Björn skulle efter Köpenh. Edit. hafva varit Anunds son.

Langfedga-talet upptager: 1 Ragnar Lodbrok; 2 Biorn Jarnsida; 3 Eirikr Bjarnar sun; 4 Eirikr Ræfils sun; 5 Emundr oc Biorn at Haugi, samt 6 Eirikr Emundarson. Det förbigår således Räfil, såsom samkonung med Erik, Björns son, säger ej hvars söner Emund och Björn på Håga äro, och utesluter helt och hållit denne sistnämndes broder, så kallade Upsala-Erik, men anför i stället Emund eller Amund, hvilken Hervarar saga väl nämner, såsom Konung, men ej upptager i Kunga-längden. Geijer, S. R. H. sid. 586.

33) Härom uppgifves i Islands Landnamabok pag. 219, att Ragnar Lodbroks son var Björn Jernsida, fader till Asleik, fader till Hroald Hrygg, fader till Sven Burdysmjör, fader till Thord, som var en bland Islands första bebyggare, och kallades Höfda-Thord, efter sin boningsort *Höfde,* samt att hans hustru hette Fridgerd och var en Irländsk Konungs, vid namn Kiarval, dotterdotter, med hvilken Thord hade nitton barn, hvilkas efterkommande vida utspriddes på Island.

Derstädes fås äfven den upplysning, att den berömde häfdatecknaren, Lagmannen Snorre Stur-

leson genom modren Gudny, hennes moder Helga, hennes moder Thordis, hennes fader Botolf, hans fader Orm, hans moder Thordis, hennes fader Björn, hans fader Höfda-Thord, och vidare genom dennes, här ofvan uppräknade, förfäder var i det 13:de led en bland Ragnar Lodbroks afkomlingar. Berörde omständighet, jemte den att Sturleson afled år 1241, synes göra mycket sannolikt att Ragnars lefnads-period måste hafva ägt rum under den sednare hälften af det 8:de århundradet, isynnerhet som hans död uppgifves, af Torfæus (Ser. Rer. Dan. pag. 366) att hafva inträffat omkring år 790, och af Simon Dunelmensis (de Gestis Rer. Angl. apud Tvysden, pag. 12) år 794, då jemväl Ragnars vikinga-flotta vid floden Tynes utlopp i Northumberland skall af storm blifvit förstörd, hvaremot alla Isländarnes egenteliga annaler gemensamt framflytta Ragnar till det 9:de seklet. Jfr. Suhm, Danm. Crit. Hist. Tom. III, pag. 677 och 682.

34) På "*Ædribeckr,*" eller den förnämsta bänken, med plats till höger om högsätet.

35) Utan tvifvel förstås härmed Ragnars fana, som kallades "*Ravnen,*" eller korpen.

Vid ett nederlag, som de Nordiska hedningar ledo år 878 fick Konung Alfred bland bytet äfven deras berömda fana, som kallades *Reafan,* emedan en korp (Ravn) var derpå afbildad (förmodligen utsydd). Tre Ragnars döttrar sägas på en förmiddag hafva förfärdigat densamma. De Nordiske hedningarne ansågo den med vidskeplig vördnad och spådde till seger eller nederlag, allt som korpen på fanan syntes

dem flygande eller stillasittande. Finn Magnusen, Nord. Archæol. sid. 168 och Geijer S. R. H. sid. 588, efter Asserus Shyreburnensis, Alfr. Reg. Res Gestæ, Lond. 1574, pag. 16.

36) Denna ö, som ofta omnämnes i sagorna, är belägen emellan Seland och kusten af Jutland.

SUBSCRIBENTER

å

Nordiskt Sago-Bibliothek.

(Forts. från föreg. Häfte.)

Stockholm.

Adlerbeth, J., Friherre, Förste Expeditions-Sekreterare.
d'Albedyhll, C. G., Friherre, Öfver-Ceremonie-Mästare m. m., R. N. O.
Bergström, S., Inspector.
Beskow, B. von, Hof-Marskalk, R. N. O.
Carlander, C., Assessor, R. K. C. XIII:s O.
Fägersten, L. O., Kammar-Råd, R. N. O.
Gyllenhaal, L. H., Hof-Marskalk, Lagman, R. N. O.
Hartmansdorff, A. von, Stats-Secreterare, R. N. O.
Hildebrand, B. E., Akad. Docens.
Lagerhjelm, P., Assessor.
Liljegren, J. G., Canzli-Råd.
Matton, C., Kammererare.
Netzel, J. G., Expeditions-Sekreterare, R. N. O.
Pontin, M. M. af, Förste Lif-Medicus, Assessor, R. N. O.
Rosenblad, B. E., Kammarherre, R. N. O.
Scharp, J., Grosshandlare.
Snoilsky, N., Grefve, Hof-Marskalk, R. N. O.
Sundin, C., Förste Expeditions-Secreterare.
Tannström, N. M af, Canzli-Råd, R. N. O.
Wiborg, A., Phil. Mag., Bokhandlare.
Ödberg, P. J., Phil. Candidat.

Wexiö.

Mörner, C., Grefve, Landshöfding, Kammarherre, R. N. O.

Linköping.

Lidman, S., Theol. Doctor och Domprost.

Norrköping.

Stenhammar, C., Prost.

W e s t e r å s.

Hülphers, A., Bergmästare.

F a h l u n.

Bergsten, J. H., Studerande.
Carlborg, A., Bergsman.
Carlborgsson, A., Bergsman.
Carlsson, J., Bruks-Bokhållare.
Eltzvik, E., Commissions-Landtmätare.
Jeksell, C. F., Bruks-Bokhållare.
Lustig, J., Nummer-Lotteri-Collecteur.
Nordin, J., Härads-Skrifvare.
Sellberg, E., Regements-Skrifvare.
Stael von Hollstein, B. F., Notarie.
Svedelius, C., Capitaine.
Södergren, C. M., Phil. Mag. och Adjunct.
Wettergren, C. J., Bataljons-Läkare.

Ö s t e r d a l a r n e.

Arborelius, O. U., Kyrkoherde.
Aschan, A. J., Postmästare.
Björlingsson, A. F., Bruks-Inspector.
Forsberg, A. J., Studerande.
Nauckhoff, P. A., Fändrick.
Roth, A., Pastors-Adjunct.
Sernander, C. E., Studerande.
Svedelius, C. J., Studerande.

W e s t e r - B e r g s l a g e n.

Alin, L., Häradshöfding.
Andersson, A., Bergsman
Andersson, P., Bergsman.
Arosenius, D, Prost och Kyrkoherde.
Bergström, B., Bruks-Inspector.
Bergström, P., Bergsman.
Bovin, J. A., Nämndeman.
Carlsson, J. O., Studerande.
Ehrenheim, R F. von, Kammarherre, R. S. O.
Enberg, G., Organist.
Forsström, O., Bruks-Bokhållare.
Hindersson, A., Riksdagsman.
Hollstein, A., Handlande.

Hvaling, *J.*, Krono-Länsman.
Jansson, *J.*, Bergsman.
Jonsson, *P.*, Bergsman.
Landström, *C. E.*, Studerande.
Löfvenius, *D.*, vice Pastor.
Moberg, *L. E.*, Bruks-Inspector.
Nyrén, *P.*, Commissions-Landtmätare.
Persson, *J.*, Bergsman.
Persson, *L*, Bergsman.
Sjöberg, *G. O.*, Bergsman.
Tengman, *P.*, Handlande.
Unge, *G. R. von*, Capitaine.
Wiksell, *G.*, Nämndeman.

(Forts. i nästa Häfte.)

NORDISKT
SAGO-BIBLIOTHEK,
eller
MYTHISKA och ROMANTISKA
Forntids-Sagor,
utgifne
af
C. G. Kröningssvärd,
Häradshöfding, Bergs-Fiskal och Ledamot af det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet i Köpenhamn.

Första Bandets
Fjerde Häfte.

FAHLUN.
Carl Richard Roselli.
1834.

Enginn er ýta
sá er æ lifir;
mun ei baugbroti
vid bana kvída;
hittumst heilir
thá hèdan lídum;
er eigi lèttara
líf, enn daudi.

Halfs saga.

Sago-Bibliothek.

N:o VII.

Saga om Ketil Häng.

Denna öfversättning är grundad på Pergaments-Boken N:o 343 i 4:o, sannolikt från medlet af det 14:de århundradet, på Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, hvarmed, af Rafn, en annan Pergaments-codex, ett fragment och två pappers-handskrifter, blifvit jämnförda. Sagan är förut utgifven, med Isleif Thorleifsons latinska öfversättning, af Olof Rudbeck, Ups. 1697, i folio, och anses af Müller, att höra till de fabulösa berättelserne.

Här begynner Ketil Hängs Saga.

Hallbjörn hette en man, som äfven var kallad Halftroll 1), och son af Ulf den Dristige; han bodde på ön Rafnista, som är liggande utanför Romsdalen (Numedalen?). Han var en mägtig man och rådande i mycket bland bönderne nordan deromkring. Äfven var han gift och hade en son, vid namn Ketil, hvilken var stor till växten och af ett manligt utseende, men dock icke vacker. Så snart Ketil var några år gammal, lade han sig i köket; men de som gjorde så, voro på den tiden utsatte för raska mäns begabbelse. Det var Ketils vana då han satt vid eldstaden, att han lutade hufvudet mot den ena handen och rörde i elden framför sig med den andra. Hallbjörn bad honom upphöra med att sitta så, och sade, att förhållandet då skulle blifva bättre dem emellan. Ketil svarade icke, men försvann något derefter, och var borta 3 nätter; då kom han hem igen och hade en väl gjord stol på ryggen, som han gaf sin moder, sägande dervid, att han hade mera orsak att löna henne, än sin fader. Nu tilldrog det sig en sommardag, då det var godt väder, att

Hallbjörn lät köra in hö, men mycket var ännu icke inbärgadt; han gick då in i köket till Ketil och sade: "Nu borde du, frände! 2) taga dig något före, och köra hö i dag, eftersom alla äro i detta fall behöfliga." Ketil sprang då upp, och gick ut; Hallbjörn lemnade honom två ök (hästar), och en kvinna till biträde, hvarpå han körde hem hö till gården, och gick så raskt tillväga dermed, att omsider åtta (arbetshjon) måste användas, att lada undan det, och alla syntes ändock hafva fullt upp att göra; och när kvällen kom var allt höet inbärgadt, men bägge öken voro sprängda. Då sade Hallbjörn: "Nu tyckes mig vara rådligast, frände! att du öfvertager gårdens skötsel, eftersom du nu är ung, och med hvarje dag tilltager i styrka och duglighet i allt, hvaremot jag blir gammal och styf, och oförmögen till något mera;" men Ketil sade sig icke vilja det. Hallbjörn gaf honom en mycket stor och skarp yxa, som var ett godt vapen, hvarvid han yttrade: "Nu är det en sak, frände! som jag ber att du mäst vill akta dig för, nemligen att, så snart dagen är till ända, du är så litet ute, som möjligt, och aldraminst att du går nordan ut på ön, här från gården:" hvarefter Hallbjörn omtalade mycket för sin son Ketil. En man, som

hette Björn, bodde i grannskapet; han hade ständigt för vana att göra narr af Ketil, och kallade honom Rafnista-fånen 3). Björn rodde ofta ut på sjön för att fiska; och hände det en dag, då han var ute på den, att Ketil äfven tog en fiskbåt, samt refvar och metkrokar, och rodde ut dermed, också på fiskfångst. Björn var der före honom, och när de sågo Ketil, logo de mycket och gjorde narr af honom, och föregick Björn dem mäst deri, som han var van att göra. De gjorde en god fångst, hvaremot Ketil blott drog upp en långa 4), som var en ringa fångst, men icke flera fiskar. Då Björn och hans folk hade lastat deras båt, drogo de upp deras fiskredskap och gjorde sig färdige att fara hem. Det samma gjorde ock Ketil; de logo då åt honom, men då sade han: "nu vill jag afstå till er all min fångst, och skall den af er hafva den, som den först träffar; hvarpå han kastade långan upp i luften öfver till deras båt. Den träffade Björn bonde, på örat så hårdt, att hufvudskålen sprack, hvarpå Björn föll öfver bord, sjönk genast och kom aldrig upp sedan. De andre rodde då i land, och detsamma gjorde äfven Ketil; men Hallbjörn brydde sig icke mycket om hvad som händt. En kväll i skymningen tog Ketil sin yxa i

handen, och gick nordan ut på ön; men när han var kommen icke så långt borrt från gården, såg han en drake komma flygande emot sig nordan från bergen; den hade krökning och stjert som en orm, men vingar som en drake, och syntes det Ketil, som lågade det eld ur hans ögon och gap; icke eller tyckte Ketil sig någonsin förut hafva sett en sådan fisk, eller någon annan dylik olycksande 5), ty han ville heldre värja sig emot flere män, än emot denne. Draken anföll honom, men Ketil försvarade sig väl och manligt med yxan, och sålunda gick det dertill, att Ketil var så lycklig att träffa krökningen på draken, der han gaf honom ett hugg, så att han nedföll död. Sedan gick Ketil hem; hans fader var ute på gårdstomten, och hälsade sonen vänligt, frågande honom, om han blifvit varse någon ond ande nordan på ön. "Icke kan jag förtälja," svarade Ketil, "hvarest jag ser fiskar visa sig, men sant är det, att jag huggit af en Häng eller drake på midten, hvarifrån fiskrommen fås." "Ringa skola småsaker härefter komma att synas dig," yttrade Hallbjörn, "när du räknar ett sådant djur ibland småfiskar; ty månde jag nu öka ditt namn och kalla dig Ketil Häng." Nu föreföll på en tid icke något märkligt, utan satt Ketil, som

förut, ofta vid eldstaden. Hallbjörn skötte deremot mycket fiskafänget, och då Ketil en gång bad att få följa honom, sade Hallbjörn, att det passade honom bättre att sitta vid elden, än vara på sjöfärd; men när Hallbjörn kom till båten, var Ketil der förut, och kunde Hallbjörn icke då förmå honom att vända hem igen. Hallbjörn gick då i framstammen på båten, men bad Ketil gå framför bakstammen och skjuta ut den i sjön. Ketil gjorde så, men båten gick ej af stället. Hallbjörn sade då: "olik är du dina fränder, och sent väntar jag att du får någon styrka, men jag hade för vana, inan jag gammal blef, att ensam skjuta ut båten." Då vredgades Ketil, och sköt ut båten så häftigt, att Hallbjörn störtade derutur, emellan stenarne på strandbrädden, men båten stadnade icke förr än ute på sjön. Hallbjörn sade då: "litet låter du mig njuta tillgodo vår slägtskap, eftersom du vill krossa benen på mig; men det vill jag nu säga, att jag finner det du är tillräckligt stark, ty jag ville blott pröfva dina krafter, och stod emot så hårdt jag förmådde, men du sköt likafullt ut den; det tyckes mig förty, att jag i dig har en dugtig son." De foro derefter till de ställen der de plägade fiska. Hallbjörn höll sig hemma vid fiskarboden 6), men Ketil rodde

ut på sjön, der han gjorde en god fångst. Derunder kommo tvänne mycket starkt bygda män roende emot honom, och bådo honom lemna sig hvad han fångat; detta nekade Ketil, och sporde efter deras namn, hvarpå den ena sade sig heta Häng, och den andre Rafn, och voro de bröder. De anföllo honom, men Ketil värjde sig, med en klubba och slog Häng öfver bord, dräpande honom på detta sätt, hvarefter Rafn rodde sina färde. Ketil for hem till boden; hans fader gick då honom till mötes, och sporde, om han hade träffat någon om dagen. Ketil sade, att han hade träffat två bröder Häng och Rafn. "Huruledes aflöpte det emellan er?" sporde Hallbjörn vidare, "dem känner jag noga, de äro tappre män, men derjemte stora orolighets-stiftare, hvarför de äro gjorda landsflyktige från bygderna. Ketil svarade, att han slagit Häng öfver bord, men att Rafn hade flytt. "Begärlig är du, frände," sade Hallbjörn, "efter stora fiskar, och derför är ditt namn mycket passande." Dagen efter foro de hem med deras fångst; då var Ketil ellofva år gammal, och blef nu deras frändsämja allt större och större.

2. I den tiden inträffade ett stort missväxtår på Halogaland; men det betydligaste

näringsfånget derstädes var fiskeri 7). Ketil sade sig då vilja färdas ut derpå, på det han icke skulle blifva ansedd som orkeslös. Hallbjörn tillböd sig att fara med honom; men Ketil svarade att han väl kunde komma ut med att ensam ro båten. "Sådant är orådligt," sade Hallbjörn, "men ditt beslut är ju bestämdt; tre fjorder vill jag nämna för dig; den ena heter Næstefjorden, den andra Midfjorden, och den tredje Vidtadsgjafe, och är det nu längesedan jag for ut af de tvänne, och då var det eld i bägge bodarne. Den sommaren färdades Ketil till Midfjorden, och var der än eld på det sagda stället. Inerst i viken deraf fann Ketil en stor bod; men bonden (egaren) var icke hemma, när Ketil kom. Der såg han en stor fångst, och stora grafvar uppkastade i jorden, och han ref upp allt som låg i dem, och vräkte det hit och dit. Han fann deri stycken af hvalar och hvita björnar, skjälar och hvalrossar, samt åtskilliga andra djur 8), men på bottnen af hvarje graf fann han äfven insaltadt menniskokött, som han jemte det öfriga kastade hit och dit omkring sig. Emot aftonen fick han höra en stark åregång (båtrodd), hvarpå han gick ner till sjön. Bodens egare rodde då till lands; han hette Surt, och var mycket storväxt och af ett bistert utseen-

de. Så snart båten kom på grund, gick Surt öfver bord, tog den och bar den upp till båtskjulet, hvarvid han vadade i dyn nästan upp till knäna. Han hade en ihålig och genomträngande stämma, och sade för sig sjelf: "här är det illa framfarit, att allt mitt goda är borrtväkt, och värst har det gått med det, som bäst är, eller mina menniskokroppar, varande sådant hämd värdt; också är det nu ganska otillbörligt, att min vän Hallbjörn skall vara hemmasittande, men den tokiga kökspojken Ketil Häng nu är hitkommen; dock vill det icke blifva mig svårt att löna honom för sin gerning, hälst det vore den största skam för mig, om jag icke vida öfverginge honom, som är uppvuxen vid elden, och varit kolätare." Han gick derpå hem till boden; men Ketil smög sig förut, och stälde sig bakom dörren med lyftad yxa. När nu Surt kom till boden, var han tvungen att luta sig djupt för att inkomma, och räckte först hufvudet och axlarne in genom dörren. Ketil högg då åt halsen med yxan, som klingade högt, i det den afskar hufvudet; hvarpå Jotnen nerföll död på bodgolfvet. Ketil lastade der sin båt, och for om hösten hem. Den påföljande sommaren ärnade han sig till Vidtadsgjafe. Hallbjörn afrådde honom och sade att det var

godt att åka hem med en hel vagn. Ketil svarade, att något oförsökt icke dugde, och att han ville fara. "Icke torde du tycka allt så rigtigt der," sade Hallbjörn, "men klart är det, att du vill bese och lära känna mina eldstäder (fiskeläger), och i hvarje hänseende sätta dig i jemnförelse med mig." Ketil svarade att han gissat rätt. Sedan for han nordan till Vidtadsgjafe, och fann der igen boden, hvari han slog sig ner med sina saker. Der var ingen brist på fisk, hälst man till och med kunde taga den med bara händerna. Ketil upphängde sin fångst i båtskjulet, och lade sig sedan att sofva; men om morgonen då han kom till skjulet, var hela fångsten borrta. Natten derpå vakade han, och såg då en Jotne gå in i skjulet och binda ihop åt sig en stor knippa; Ketil gick då emot honom, och högg till honom med yxan öfver skuldrorne, så att knippan föll ned; och vred Jotnen sig så häftigt åt sidan, när han fick hugget, att Ketil släppte yxan, som stannade kvar i såret. Denne Jotne hette Kaldrane; han löpte in i sin håla vid ändan af fjorden; men Ketil efter honom. Der suto några troll vid elden, hvilka logo mycket, och sade att Kaldrane hade fått en förtjent lön för sin gerning. Kaldrane yttrade, att han hade mera behof af läke-

dom för sitt sår, än af tillrättavisning. Ketil kom då in i hålan, och sade sig kunna läka sådana, och bad om smörja (salva), då han ville förbinda hans sår. Trollen drogo sig längre in i hålan; men Ketil röck yxan utur såret, och gaf Jotnen banehugg dermed; hvarpå han gick åter till sin bod, lastade sin båt, och for sedan hem. Hallbjörn tog väl emot honom, och sporde om han blifvit varse någon under tiden. Ketil svarade, att sådant icke inträffadt; hvarefter Hallbjörn anmärkte, att hans händer voro mycket blodiga, och ändock hade allt fredligt aflupit, hvilket Ketil bejakade.

3. Om hösten, förrän vintern inbröt, utrustade Ketil åter sin båt. Hallbjörn sporde, hvad som skulle uträttas, hvarpå Ketil svarade, att han ärnade sig på fiske. Hallbjörn sade, att det var tvärtemot folkets sedvana, och att om han gjorde det, så vore det utan hans tillåtelse. Icke dessmindre for Ketil, och då han kom nordan upp i fjordarne, öfverfölls han der af ett oväder, som kastade honom ut i öppna hafvet, så att han icke nådde hamn, utan blef väderdrifven emot några klippor nordan om Finnmarken. Han landade der hvarest klipporna skiljde sig, fastgjorde båten, och lade sig att sofva, men vaknade

dervid, att båten skakades. Han stod då upp, och såg, att en trollkvinna höll i stammen af båten och skakade den. Ketil sprang i båten, tog upp några smörkorgar, högg af tåget, och rodde borrt. Ovädret fortfor, men en hval lade sig på sidan om båten, och gaf den skygd emot ovädret; och föreföll det Ketil, som hade han menniskoögon; men sedan drefs båten mot några skär, der den sönderslogs. Sjelf kom han upp på skären, men kunde icke få sigte på land, utan blott på något svart, fjärran borrt, hvartill han började simma, sedan han uthvilat sig. Då han kommit i land, fann han en väg vid strandbrädden, som förde honom till en gård. Der stod en man utanför dörren och klöf bränsle; han hette Brune, och tog väl emot Ketil, kvädande dervid:

Häng, var hälsad!
Här skall du bo, och
Hela vintern
Hos oss vara;
Dig vill jag fästa,
Så framt du är böjd derför,
Enda dottren,
Innan dagen kommer.

Ketil kvad till svar:

Här vill jag stanna,
Jag tror att Finnens

Trolldom vålde
Starka stormen;
Jag hela dagen
Ensam öst som trenne;
Hval'n var sjöns (hafvets) herre;
Här vill jag stanna.

Sedan gingo de in; och voro der före dem tvänne kvinnor. Brune sporde, om han ville ligga hos hans dotter, eller ensam, och hette hon Rafnhild, var mycket storväxt, men likväl af ett manlikt utseende, så att det är sagdt, att hennes ansigte var en aln bredt. Ketil sade sig vilja ligga hos Rafnhild. Sedan gingo de till sängs, och Brune utbredde en oxhud öfver dem. Ketil sporde hvad det skulle betyda? "Jag har bjudit mina vänner Finnarne hit," svarade Brune, "och vill jag icke, att du kommer för deras ögon, ty de skola nu komma att hålla efter dina smörkorgar." Finnarne kommo, men voro icke vackra till utseendet, och sade de: "en herrlig spis är detta smör för oss;" sedan drogo de borrt; men Ketil stannade kvar efter dem och förlustade sig med Rafnhild. Han var äfven ofta ute på skyttöfning, och lärde sig flere idrotter; stundom drog han ock ut med Brune på djurjagt. Om vintern efter jul, fick Ketil lust att begifva sig derifrån, men Brune sade, att

han icke kunde det, i anseende till vinterns stränghet och den elaka väderleken: dessutom var Finnkonungen Guse liggande ute på skogarne. Om våren rustade Brune och Ketil sig till afresan. De drogo då af frammanför fjordarne, och när de åtskiljdes sade Brune: "far du den led, som jag anvisar dig, och icke genom skogarne;" hvarpå han gaf honom några skjutredskap och en brodd (pilspets), som han bad honom begagna, om han skulle finna sig nödsakad dertill. Sedan åtskiljdes de, och Brune for hem. Ketil sade för sig sjelf: "hvi skulle jag icke draga den kortaste vägen; icke bör jag rädas för Brunes skräckbilder;" hvarpå han tog af öfver skogen. Der såg han en stor snösträcka, och en man komma färdande efter sig på en släde med tvänne renar för. Ketil hälsade honom med detta kväde:

Stig du af kälken (släden),
Renarne hejda,
Som så sent färdas!
Säg, hvad du heter?

Den andra svarade:

Guse kalla mig
Tappre Finnar;
Hela folkets
Höfding är jag.

Hvem är väl mannen,
Som emot mig färdas,
Och skrider, som en varg, ur skogen?
Ång'stord skall du yttra,
Om du undkommer,
Tre gånger framför branten 9).

Derför kallar jag dig feg; och mötte de hvarandra ofvanpå brinken, hvarvid Ketil kvad:

Häng jag heter,
Kommen från Rafnista,
Hallbjörns hämnare,
Hvi skrider du så, din usling!
Icke jag fridsord
Till en feg Finne talar;
Häldre vill jag spänna bågen,
Som mig Brune gaf.

Guse tycktes nu inse hvem Häng var, ty han var mycket berömd. Han kvad då:

Hvem är på skidor
Vid ändad dag,
Grym till sinnet,
Så stridslysten?
Vi skolom frästa
Pil att färga
I hvarandra,
Om ej modet tryter.

Ketil kvad:

Häng med halft namn
Man mig kallar,
Motstånd vill jag dig
Äfven göra;
Visst skall du sanna,
Inan vi skiljas,
Att pilar kunna
Karlar bita.

Guse kvad:

Gör dig till häftig
Kamp med mig färdig!
Håll framför dig skölden,
Hårdt vill jag skjuta;
Dig vill jag snarligen
Till bane varda,
Om allt gods ej du
Till mig gifver.

Ketil kvad:

Ej vill jag gods mitt
Till dig gifva,
Eller för dig ensam
Flygta undan;
Förr skall för ditt bröst
Skölden blifva klufven,
Och det svartna för
Ögon dina.

G u s e kvad:

Öfver guld skall du ej,
Eller smycken,
I ostörd ro
Hemma råda;
Öfver dig banen
Snart skall komma,
Om du med pilarne
Leka skulle.

K e t i l kvad:

Guldet jag ej vill
Med G u s e skifta,
Först icke heller
Om freden bedja;
Mig är hedern
Mycket bättre,
Än mig är hågen
Att hädankomma.

Sedan uppspände de sina bågar, lade pilar på strängarne och sköto sålunda, att pilspetsarne träffade hvarandra i flygten; och afsköt hvardera på detta sätt en tolft pilar, som alla föllo ned, utan att skada någondera. G u s e hade då endast en stor pil öfrig; likaledes var K e t i l s brodd ännu i behåll. Då tog G u s e pilen, men som den syntes honom sned, steg

han på den (för att räta den). Ketil sade då:

Feg (dödens barn) är visst nu
Den Finne vorden,
När han på pil sin
Med foten träder.

Derpå sköto de igen, men nu möttes pilarne icke i flygten, utan flög brodden i Guses bröst, och sårade honom till döds. Brune hade det låtit synas Guse, som var pilen sned; ty han var kungadömet närmast, i fall Guse mistade lifvet, hälst han tyckte sig hafva blifvit vanlottad vid deras skifte (efter fadren). Guse hade området det svärd, som hette Dragvendil, det bästa bland alla svärd; detta tog Ketil af Guse då han var död, tillika med pilarne Flög, Remsa och Fifa. Ketil drog tillbaka till Brune och förtäljde honom hvad som var skedt. Brune sade, att han hade varit nog närgången emot honom, då han dräpt hans broder, hvarpå Ketil svarade, att han nu vunnit kungadömet under honom. Brune följde honom sedan in åt bygden, hvarefter de med mycken vänskap skiljdes från hvarandra. Vidare är icke sagdt om Ketils färd, förrän han kom hem till Rafnista. Han träffade en bonde, och sporde honom, hvilkas skepp (båtar) det voro, som foro till ön, hvartill bonden sva-

rade, att det var inbjudit folk, som skulle dricka arföl efter Ketil, i fall det icke då spordes till något om honom. Ketil for på en liten båt till ön, och gick in i stufvan, hvarvid folket glädde sig öfver hans återkomst; och blef gillet då förändradt till välkomstöl för Ketil. Han var nu hemma i tre år; då kom ett skepp till ön, hvarpå Rafnhild, Brunes dotter, var tillika med hennes och Ketils son, som hette Grim. Ketil bjöd dem att kvarstanna der; men Hallbjörn sade: "hvi bjuder du detta troll att vara här?" och var han mycket vred och uppbragt öfver hennes ankomst 10). Rafnhild sade, att hon icke ville vara någon af dem till besvär; "jag vill draga borrt härifrån," tillade hon," men vår son Grim Lodinkin skall stanna här." Han var kallad så, emedan hans ena kind var luden; dermed var han född och densamma kunde icke något jern genomtränga. Ketil bad Rafnhild ej blifva förargad öfver hvad som händt, hvarpå hon svarade, att hennes vrede vore för dem af ingen betydenhet. Sedan for hon hem, och rodde nordan utmed kusten, men bad Grim stanna der i tre år; yttrande, att hon då skulle komma efter honom.

4. **Bard** hette en förmögen bonde, hvilken hade en vacker dotter, vid namn **Sigrid**, som ansågs vara den yppersta kvinna der på trakten. **Hallbjörn** bad **Ketil** taga sig en hustru, och slå **Rafnhild** ur tankarne. **Ketil** sade sig icke hafva lust att gifta sig, och var han jämt tyst sedan han skiljdes från **Rafnhild**. **Ketil** yttrade, att han ville draga norr ut å nyo, men **Hallbjörn** sade att han ville fara och fria för honom, "och är det illa," tillade han, "att du skall tycka om detta troll." Sedan for **Hallbjörn** på frieri till **Bard**, hvarpå denne sade, att **Ketil** hade gjort flere och farligare färder, än att han skulle fria till en kvinna. "Misstänker du, att jag ljuger?" sporde **Hallbjörn**. "Jag vet," svarade **Bard**, "att **Ketil** skulle sjelf vara kommen hit, i fall han haft sådant i sinne, men jag har hvarken styrka eller vilja till att neka dig kvinnan;" och slöto de nu aftal derom, bestämmande ock när bröllopet skulle ske. Sedan for Hallbjörn hem, men Ketil sporde honom icke efter något nytt. **Hallbjörn** sade då, att många andra voro långt begärligare efter, att höra talas om giftermål, än Ketil, men han gaf icke akt derpå; emedlertid gick bröllopet dock för sig, och var der ett ansenligt gästabud. **Ketil** tog ej kläderna

af sig den första natten, då de kommit i säng tillsamman; men hon brydde sig icke derom, och sämdes de snart med hvarandra. Derefter dödde Hallbjörn, hvarpå Ketil öfvertog gårdens skötsel, och hade många underhafvande. Med Sigrid hade Ketil en dotter, som blef kallad Rafnhild. Efter tre års förlopp kom Rafnhild, Brunes dotter, till Ketil på besök. Han bad henne att förblifva der, men hon sade sig icke kunna stanna kvar, "och att vi oftare kunna träffas och vara tillsammans," tillade hon, "har du nu genom din lättsinnighet och ostadighet förhindrat." Hon gick derpå till sitt skepp mycket bedröfvad och nedslagen, så att det var ögonskenligt, att skiljsmässan med Ketil gick henne nära till hjertat; men Grim blef kvar hos honom. Ketil var den mägtigaste man der nordan efter, och folket deromkring hade mycket förtroende för honom. En sommar for han nordan upp till Finnmarken, att besöka Brune och Rafnhild, och hade Grim med sig. De färdades på ett litet skepp, och lågo en gång under en klippa vid en å. Ketil bad Grim att gå och hämta vatten, det han ock gjorde, men såg då ett troll vid ån, som hindrade, och äfven ville fasttaga honom. Grim blef rädd, och löpte tillbaka, samt omtalade det för fa-

dren, hvarpå Ketil begaf sig mot trollet och kvad dervid:

Hvilket vidunder,
Står der vid berget,
Och öfver elden gapar?
Nabo-välvilja
Tror jag mera båtar;
Ser du, kvädet verkar!

Trollot försvann, och Ketil och Grim foro hem. En höst inträffade det, att vikingar kommo till Ketil; den ena hette Hjelm, och den andra Stafnglam (Stamglam), och hade de härjat vida omkring. De bådo att få uppehålla sig hos Ketil, hvilket han tillstadde dem, och njöto de god behandling hos honom under vintern. Under julen gjorde Ketil det högtidliga löfte, att han icke skulle tvinga Rafnhild, sin dotter, till giftermål, hvarför vikingarne bådo honom hafva mycken tack. Nu kom en gång Uppdala-kämpen Ale, en uppländsk man af god ätt, dit och bad att få Rafnhild till ägta. Ketil sade sig icke vilja bortgifta henne mot sin vilja, men att han ville tala vid henne om saken. Rafnhild yttrade, att hon icke kunde fatta någon kärlek för Ale, eller binda sitt öde vid hans. Ketil omtalade för Ale hvad hon svarat, hvarpå Ale utmanade Ketil till tvekamp (envige), och

Ketil lofvade att möta. Bröderne Hjelm och Stafnglam ville strida i stället för Ketil, men han bad dem hålla skölden framför sig. När de nu kommo till envigesplatsen, högg Ale till Ketil, och som skölden icke blef hållen för hugget, träffade svärdsspetsen Ketil i pannan, och ritsade honom ned öfver näsan, så att det blödde starkt; då kvad Ketil:

Hjelm och Stafnglam, hören!
Skonen (akten) eder båda;
Gifven den gamle
Rum, att framåt gånga!

Flög och Fifa (pilar) flyga,
Fräck (tapper) är Dalakämpen,
Stygg är svärdens lek, och
Skägg på gubben färgadt;
Sköldarne skälfva,
Skinnkyllren braka,
Ringbrynjor rassla,
Rädas må mö-friar'n!

Derpå svingade Ketil svärdet mot Ales hufvud, men han höll upp skölden, hvarför Ketil rigtade hugget åt fötterne, och högg af dem bägge, så att Ale föll der.

5. Korrt efter inföll der ett hårdt år, derigenom att fisken icke besökte kusterna, och

kornet slog felt; men Ketil hade mycket folk hos sig, och Sigrid tyckte sig behöfva något i visthuset. Ketil sade sig icke vara van att blifva uppfordrad, och sprang borrt till sin båt. Vikingarne sporde, hvart han ärnade sig "Jag skall ut på fiskfångst," svarade han. De tillbjödo sig att fara med honom, men han sade, att det ej på något sätt var fara för honom, och bad dem att se om gården under tiden. Ketil kom till det ställe, som kallas Skrofar, och när han skulle hamna der, såg han på näset en trollkvinna i en bar skinnkjortel; hon var nyss kommen upp ur hafvet, syntes så svart som beck, och glänste mot solen. Ketil kvad då:

Hvem är den häxa,
Som jag ser på gamla näset
Medan solen än är uppe?
Någon mer stygg
Än hon, såg jag
Tillförene aldrig.

Hon kvad:

Forat 11) jag heter,
Född blef jag nordligt,
Rask uppå Rafnsö,
Led för bönderne,
Och lätt till handling,
Hvarmed ondt skall vinnas.

Och vidare kvad hon:

Många männer
Har jag om lifvet bringat,
Hvilka på fiskfångst foro;
Hvem är väl nu
Den trätokäre,
Som kommen är till skären?

"H ä n g kallar man mig," svarade han; hvarpå hon sade: "bättre vore det för dig att vara hemma på Rafnista, än uppehålla dig allena vid utskären." K e t i l kvad då:

Sjelfrådig jag tyckte,
Mig innan min hitkomst,
Öfver de flesta
Färder mina;
Hvad än stygga
Häxor må sladdra,
Jag på mitt fiske
Modigt ändock drager.

Fort jag hädanfärdas,
Hvad än F o r a t ordar;
Nöden mig tvingar,
Fränder skall jag hjelpa;
Ej jag stannar
För att skälar jaga,
Om än af dem
Här ymnigt vore.

Hon svarade:
Icke jag det nekar,
Säger den (som) far vida,
Att du har längre
Lif än andra,
Om du vårt möte
Andra förtäljer,
Usle sven! redan
Ser jag dig skälfva.

Ketil kvad:
Som ung var jag hemma,
For jag allena
Ofta vid utskär
Mången mörk timma;
Hvart än ock mina
Hafs-färder lågo,
Var jag ej rädd för
Trollkvinnors skrämskott.

Långlagdt är ditt anlet,
Sammankrympt din näsa,
Skådat har jag aldrig
Styggare häxa;
Hvarthän har du färden
Härifrån bestämt?

Hon närmade sig nu till honom, och kvad:
Färdats jag har från Anger,
Vandrade sedan till Steig, som

Bestämdt var, och med skalmen 12)
Rustad nu till Kormt jag drager;
Elda (laga mat) skall jag på Jædren,
Och utpå Utsten rasta;
Sedan öster ut till Elfven,
Inan dagen på mig skiner,
Borrt bland Beigles brudtärnor,
Och snarligt åt Jarlen gifvas.

Denna väg går längs efter kusten af Norrige. Hon sporde: "hvad skall du nu uträtta? "Koka slarfsylta 13), och laga mat," svarade han, hvarpå hon kvad:

Din kokning skall jag hindra
Och dig sjelf ock pina
Tills dig häxan griper,
Och skall hon komma
Snart med sin brusning.

"Ja, det kan man vänta af henne," sade Ketil. Hon famlade nu efter honom. Ketil kvad då:

Jag tror på mina pilar,
Men du på din styrka;
De nog dig träffa
Om du ej återvänder.

Hon kvad då:

Flög och Fifa
Trodde jag fjärran vara,

Och, för bett af Remsa,
Jag ej rädes.

Sålunda hette Ketils pilar. Han lade en af dem på bågen, och sköt åt henne, men hon förvandlade sig till en hvals skepnad, och störtade sig i sjön (hafvet), men pilen träffade henne under fenorna, och då hörde Ketil ett starkt skrik. Då han märkte att det blef tyst igen, sade han: "den ödets bestämmelse är nu om intet gjord, att Forat skulle hafva Jarlen; önskvärd är nu hennes säng ingalunda." Sedan fullföljde Ketil sitt fiske, och lastade sin båt. Det hände sig en natt, att han vaknade vid ett starkt brakande i skogen; han sprang då ut, och såg en trollkvinna, kring hvars skuldror en mahn nedföll. Ketil sporde: "hvarthän ärnar du dig, häxa!" Hon bröstade sig, och svarade honom: "jag skall på troll-ting; dit kommer Skelking, trollens konung, nordan från Dumbshaf, och Ofote från Ofotansfjorden, och Thorgerd Hörgatroll, och andra storvättar nordan från landet; uppehåll mig ej, ty jag bryr mig icke om dig, sedan du blef Kaldrane öfvermägtig." Derpå vadade hon ut i vattnet, och sedan ut åt öppna hafvet. Om natten föreföll mycken häx-ridning 14) der på ön, men Ketil led dock ingen skada deraf. Sedan drog han hem,

och vistades der en tid bortåt. Någon tid derefter kom Vikinga-Konungen Framar till Rafnista; han var en stor afgudadyrkare, och något jern bet icke på honom. Han herrskade öfver Gestrekaland (Gestrikland) i Hunariket (Hunnernas rike), och invigde Århögen till offerställe; på denna hög blef snön aldrig kvarliggande. Hans son var Bödmod, hvilken område en stor gård vid Århögen, och var en vännsäll man. En hvar önskade deremot Framar allt ondt, men Odin hade beskärt Framar den egenskap, att jern icke bet på honom. Framar friade till Rafnhild; men Ketil gaf det svar ifrån sig, att hon sjelf skulle få välja sig man. Hon sade nej till Framars anbud, yttrande dervid: "ville jag icke taga Ale till man, så vill jag långt mindre taga detta troll." När Ketil omtalade hennes svar för Framar, blef denne mycket vred deröfver, och utmanade Ketil till envig vid Århögen den första juldagen, tilläggande dervid: "och var hvar mans niding 15) i fall du icke kommer!" Ketil sade att han skulle komma. Hjelm och Stafnglam tillbjödo sig att göra honom följe; men Ketil svarade att han ville fara ensam. Korrt före julen lät Ketil landsätta sig i Numedalen, och var han klädd i en luden kappa (klädning).

Han steg nu på sina skidor, och for upp genom dalarne, och vidare genom skogen till Jamtaland (Jämtland); så östan öfver Skalkskogen till Helsingialand (Helsingland), och så östan öfver Eyskogen (Öskogen), som åtskiljer Gestrikland och Helsingland, och är 20 raster 16) lång och 3 raster bred, och äfventyrlig att färdas genom. Vid skogen bodde en man, som hette Thorer; han tillbjöd sig att följa Ketil, och sade att några illgerningsmän (röfvare) lågo på skogen, hvilkas anförare hette Sote, och var en svekfull och handfast man. Ketil sade, att han icke befarade något ondt af dem, och begaf sig sedan in i skogen; han kom till Sotes stufva, men han var icke hemma. Ketil gjorde upp eld åt sig, hvarpå Sote kom hem, men hälsade icke på Ketil, utan satte fram mat för sig. Ketil satt vid elden, och sade: "är du en gnidare på mat, Sote?" Sote kastade då några bitar åt Ketil, och när de voro mätta, lade Ketil sig ned framför elden, och snarkade högt. Då sprang Sote upp, men Ketil vaknade, och sade: "hvarför pysslar du här omkring, Sote?" hvarpå denne svarade: "jag blåser upp elden, som nästan var utslocknad." Ketil insomnade åter, men då lopp Sote på nytt upp,

och fattade i yxan med bägge händerna. Ketil sprang då upp, och sade: "stort hugg ville du nu göra, Sote!" hvarpå Ketil satt uppe (vakade) hela natten. Om morgonen derpå bad Ketil, att Sote ville följa honom öfver skogen, och han gick med. När natten inföll, lade de sig ned under ett träd. Ketil somnade, efter hvad Sote tyckte, ty han snarkade högt. Sote sprang då upp och högg till Ketil så att mössan flög af klädningen, men Ketil låg ej i den, ty han vakade, och ville pröfva Sote. Då lopp han upp, och sade: "Nu skola vi försöka att brottas med hvarandra;" hvarpå han vräkte Sote öfver en låga (kullfallit träd), och högg hufvudet af honom; sedan drog han sina färde och kom julaftonen till Århögen. Denna hög var af Framar och folket i bygden invigd till ett offerställe för ett godt år (god årsvext). Det var då ett starkt snöfall, och gick Ketil upp på högen och satte sig der, vänd emot vädret. När folket hade satt sig hos Bödmod, tog han till orda och frågade: "monne Ketil kan vara kommen till Århögen?" hvarpå det svarades, att det var icke att vänta. "Det är en sådan man," sade då Bödmod, "att jag icke vet, hvad jag skall tänka härom; dragen nu borrt, och sen efter honom och inbjuden honom till oss!" De

drogo nu till högen, men funno icke Ketil, hvilket de omtalade för Bödmod. Han sade, att Ketil visst måste vara kommen upp på högen, och han begaf sig derpå dit och upp på den, och såg då en stor upphöjning på den nordliga sidan af högen. Bödmod kvad då:

Hvilken är den höge,
Som på högen sitter,
Och sig mot vädret vänder?
Frosthärdad man!
Tror jag dig väldigt vara
Då intet dig värmer.

Ketil kvad till svar:

Ketil jag heter,
Kommen från Rafnista,
Der blef jag som ung uppfödd;
Modigt hjerta,
Vet jag, skyddar mig,
Herberge jag dock motta'r.

Bödmod kvad:

Upp skall du stånda,
Och, af högen gången,
Besöka mina salar;
Med dig önskar jag tala
Mången dag,
Om du der ville dröja.

Derpå kvad Ketil:

Upp vill jag nu stånda,
Och af högen gånga,
När mig Bödmod bjuder;
Sute än min broder
Vid min väg,
Bättre vore ej hans bjudning.

Bödmod räckte Ketil handen, och då han stod upp, halkade foten undan för honom på högen. Då kvad Bödmod:

Pröfvad är du, broder!
Att till envige gånga,
Och om gods med Framar strida;
I ungdoms-åren
Gaf Odin honom seger,
Mycket är han van att strida.

Då han nämnde Odin, blef Ketil vred, ty han trodde icke på honom, och kvad då:

Aldrig Odin
Bar jag något offer,
Fastän jag länge lefvat;
Framar, vet jag dock, skall
Falla förr än
Detta resliga hufvud.

Sedan drog Ketil med Bödmod, och var med honom om natten, och satt honom närmast. Om morgonen tillbjöd Bödmod sig att draga med honom, eller lemna honom ett

manstarkt följe mot Framar; men Ketil ville icke det. "Då vill jag sjelf följa med," sade Bödmod; detta tillät Ketil och de drogo till Århögen. Framar begaf sig larmande till högen, der Bödmod och Ketil, med en mängd folk förut infunnit sig, hvarpå Framar kungjorde holmgångs- (enviges-) lagen. Bödmod höll skölden för Ketil, men icke för Framar, hvarför denne sade: "då skall du vara min fiende i stället för (att vara) min son." Bödmod svarade, att han hade upphäft slägtskapen dem emellan genom sin trolldom. Inan de började enviget flög en örn utur skogen till Framar, och slet kläderne af honom. Då kvad Framar:

Ond är örnen till sinnet,
Ej jag för sårnad kvider,
Sina gula klor spänner
Han nu i blodådror mina;
Gläds han i hoppet,
Hvad kan han förut veta?
Ofta har jag örnen fröjdat:
Roffoglar väl mig känna.

Då anföll örnen honom så häftigt, att han måste försvara sig med vapnen, och kvad han då:

Viftar du vingen,
Vapen vill jag dig lofva,

Fladdrar du, vidtflygande!
Liksom död, du mig såge;
Vild är du, kvinno-skräma!
Vi skola seger vinna,
Vänd dig till Häng! honom
Skall nu Hel 17) hafva.

Det tillkom den, som var utmanad, att hugga först. Ketil högg då Framar på ena skuldran, men han stod stilla för hugget; svärdet bet icke på honom, dock raglade han till, eftersom hugget var så kraftigt; Framar högg till Ketil på skölden, hvarpå Ketil gaf Framar ett hugg på den andra skuldran, men svärdet bet ännu icke. Då kvad Ketil:

Är du slö, Dragvendil!
För slik orsak
Möter du förhäxning 18),
Mägtar du ej bita;
Icke jag trodde,
Att eggen skulle stötas
Från giftiga skuldror,
Fast Odin den döfde.

Och vidare kvad han:

Hvad är det, Dragvendil?
Hvi är du slö vorden?
Med kraft har jag nu huggit,
Men trög är du att bita;

Svigtar du i svärdsleken?
Skälft har du dock ej fordom
Under vapenbraket,
Hvarest kämpar höggos.

Framar kvad:

Skälfver nu skägg på gubben,
Svika vapnen honom,
Äggar han svärdet,
Rädd blir nu möns fader;
Hväss du! dess eggar,
Att de bita kunna
Storsinte hjelten,
Om ej mod du saknar.

Ketil svarade:

Ej höfves dig oss ägga,
Stridslystne männer,
Till stora hugg, skulle
Icke mig mana;
Bit nu, Dragvendil!
Eller bryts i stycken!
Lyckan har lemnat oss båda,
Nu skall den ej svika.

Och vidare kvad han:

Möns fader icke rädes,
Medan Dragvendil hel är,
Veta, jag visst tyckes,
Att tre gånger det ej sviker.

Derpå vände han svärdet i handen, så att den andra eggen kom fram. Framar stod stilla när svärdet träffade honom öfver skuldrorne, och icke stannade förr än i höften, och skiljde ena sidan från den öfriga kroppen. Då kvad Framar:

Mod det är i Häng, och
Hvass är Dragvendil,
Odins ord bet det,
Likasom ej utsagdt 19);
Balders 20) fader svek mig,
Ej bör man tro på honom;
Må din bragd lönas!
Här vi nu skiljas.

Då dödde Framar, men Bödmod följde genast Ketil, sägande dervid: "i fall du nu tycker dig vara skyldig mig någon erkänsla för mitt bistånd, så vill jag, att du gifter mig din dotter." Ketil upptog det väl, och sade att Bödmod var en bra karl. Derefter drog Ketil hem, och var namnkunnig för sina stora bedrifter. Han bortgiftade Rafnhild åt Bödmod. Ketil herrskade öfver Rafnista så länge han lefde, men Grim Lodinkin efter honom. Grims son var Örvar Odd; och slutar här denna saga.

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Enligt våra gamla urkunder hade, förrän Asiens folk kom till Nordlanden, *Resar* och *Half-Resar* der sina boningar. De togo sig kvinnor ur *Manhem*, och somliga gifte dit sina döttrar, och sålunda blandades folken mycket tillsammans. Sjelfva Asa-Gudarne säges äfven hafva på detta sätt beblandat sig med de gamla Nordens innevånare. För menniskor med mera bildning, "*Mennskir menni,*" ansågos dock med tiden dylika föreningar genom ordenteliga giftermål mindre passande. En sådan beblandning med personer af verkliga folkslag bör likväl noga skiljas ifrån den någon gång i sagorna förekommande med öfvernaturliga varelser. Då dessa, t. ex. sjörån, framträda såsom nästan aldeles sådana, förblifva dock de af förutnämnde hjonelag framfödda barn altid människor, och tillkännagifves med ordet "*Hálf*" eller "*Blendíngr*" och ett folks namn, såsom "*Hálf-Risi — Hálf-tröll — Thussa-blendíngr*" m. fl. att de till deras fäderne och möderne härstammade från tvänne olika folkslag. Liljegren, Ö. O. saga, sid. 218.

2) Med ordet "*Frændi*" brukade man att benämna alla sina slägtingar, äfven de närmaste, såsom föräldrar, barn, syskon m. m. och äfven någon gång en förtrolig vän.

3) "*Fífl,*" som betyder en galning, svarar närmare emot Svenskarnes *Fåne* och Danskarnes *Tosse,* samt de i några Svenska Provinser brukliga benämningarne *Dåse, Dåsmes, Dånk* och *Dank*, af hvilken sistnämnde, uttrycket *slå dank,* eller *lätjas* uppkommit.

4) *"Laungu"* eller *Långa*, öfversättes af Rafn med *Brosme* och hörer då till Torsk-slägtet (Gadus Linn.). Hammer, Norsk Natur-Historie, Kiöbenh. 1775, sid. 67.

5) *"Vættir"* betyder *Skyddsandar*, och således benämndes motsatsen med *"Uvættir — Meinvættir — Gletti-vættir."* Vissa ställens skyddsandar, eller skyddsgudar, kallades *"Land-vættir,"* och ansågos vara sjelfva lands- eller öfver-Gudens, *"Land-ásins,"* tjenare och biträdare, samt vårdare, isynnerhet öfver hafvets och landets afkastningar, jemte andra lifs-förnödenheter, hvarföre de af somliga voro särdeles dyrkade. Dessa Landvättar troddes isynnerhet bebo berg och klyftor, och var det en vedertagen ordning att ej den, som förde ett med något gapande eller grinande djurshufvud utsiradt skepp skulle, när han kom så nära landet, att det kunde ses, segla dermed, på det landets skydds-andar ej måtte blifva bortskrämda; hvadan dessa bilder voro så anbringade att de, när som hälst, kunde för tillfället borttagas. Liljegren Ö. O. saga, sid. 284 och Finn Magnusen N. A. sid. 146.

6) *"Skáli,"* betecknar ett enstaka beläget hus, och *"Skálabúi,"* den som bebodde detsamma. *"Ellda-skáli,"* åter en badstufva eller rökstufva; äfven ett kök. Fiskarbod torde här vara den tjenligaste öfversättning.

7) Fiskeri var i forntiden en betydlig närings- och inkomstkälla för de tre Nordiska rikena, likasom i våra dagar för Norrige. Sillfisket vid de Skånska och Danska kusterna inbringade ganska betydliga

summor; och var det isynnerhet derför, som den stora årliga marknaden vid Halöer (till en del äfven i Öresund) blef besökt af Ryssar, Preussare, Vender, Tyskar och andra.

Arnold af Lübeck beklagar sig öfver den mängd guld, silfver och kostbarheter, som således öfverfördes till Norden för en, efter hans uttryck, i sjelfva verket ringa handelsartikel. Norriges, Islands och Grönlands fiskerier och hvalfångst voro i forntiden destomera vigtiga och inbringande, som Terre-Neuves och det sydliga hafvets då voro aldeles okända och obegagnade, men Strat Davis endast besökt af Norrmännen och de från dem utgångna kolonister. Då för tiden voro ock Hvalrosständer, hvita Grönländska Björnskinn och Isländska Falkar, hvilka mycket brukades vid jagten, särdeles sökta och kärkomna artiklar. Finn Magnusen, N. A. sid. 179.

8) Förfädernas speciella kännedom om de till djurriket hörande arter, synes icke hafva varit särdeles vidsträckt. Af Skandinaviens, Islands och Grönlands dels fordna, dels ännu ägande vilda däggande djur synas de endast hafva kändt några allmännare, såsom: Lodjuret, "*Lynxdyr*" (Felis Lynx Linn.); Lekatt, Hermelin, "*Hreisiköttr*" (Mustela Erminea Linn.); Snöveslan, "*Væskill*" (Mustela nivalis Linn.); Skogsmård, "*Mördr*" (Martes sylvatica); Utter, "*Otr*" (Lutra vulgaris); Varg, "*Erpr* — *Gandr* — *Vargr* — *Ulfr* — *Ylgr* — (Hanne), *Irpa* — *Vargynia* — *Ulfinna* — *Ylfa* — *Ylgia* (Hona), *Yrflingr* — *Yrmlingr*" (Unge, Canis Lupus Linn.); Räf, "*Blódrekkr* — *Dratthali* — *Refr* — *Skaufhali* — *Skolli* — (Hanne), *Lág-*

fætla — Refkéila — Tóa — Tófa — Tæfa (Hona), — *Tófu-Tóu-Yrmlingr"* (Unge, Canis Vulpes Linn.); Fjäll-Råf, *"Mel-racki"* (Canis Lagopus Linn.); Is-Björn, *"Hvíta Biörn — I'solfr"* (Ursus Maritimus Linn.); Skogs- eller Landt-Björn, *"Bambsi — Bamsi — Bángi — Bángsi — Bassi — Bersi — Biörn — Fres — Glúmr — Hrammr — Hydbiörn — I'gultanni — Jórekr — Jólfudr* (Hanne), *Bera — Birna* (Hona), *Birníngr — Hún — Húnbiörn"* (Unge, Ursus Arctos Linn.); Igelkott, *"I'gull* (Hanne) *Iglda"* (Hona) äfven *"Pintsvin"* (Erinaceus Europæus Linn.); Näbbmus, *"Utilegu-mús"* (Sorex araneus Linn.); Mus, Råtta, *"Mus — Mysla — Rotta — Valska* (Hona), *Myslingr"* (Unge, Mus Musculus Linn.); Ekorre, *"Eykhyrníngr — I'korni"* (Sciurus vulgaris Linn.); Bäfver, *"Bifr — Biór"* (Castor Fiber Linn.); Hare, *"Héri"* (Lepus borealis Pallas); Vild- eller Uroxe, *"Skógar-uxi — Ur — Uri"* (Bos Taurus ferus); Bison-Oxen, *"Vísundr"* (Bos Bison Gesn.); Elgen, *"Elgr* (Hanne), *I'lgia"* (Hona, Elgko, (Cervus Alces Linn.); Dofhjort, *"Skógar-geit"* (Cervus Dama Linn.); Renen, *"Hreinn"* (Cervus Tarandus Linn.); Kron-Hjort, *"Hiörtr — Thrör* (Hanne) *Hiart-kolla"* (Hona, Cervus Elaphus Linn.); Rådjur, Råbock, *"Rádyr — Rá-Hind — Hindar-Kálfr"* (Cervus Capreolus Linn.); Vildsvin, *"Bassi — Grimnir — Valbassi — Villigöltr — Villi-svín — Thrándr"* (Sus Scrofa ferus Gmel.); Flädermus, *"Flagur-mús — Flædar-mús"* (Vespertilio murinus); Spräcklig Fjärdskäl, *"Kobbi — Kæpa — Kópr — Keyplíngr* (Phoca variegata Nills. P. Groenlandica och barbata Fabr.), *"Raudkémbíngr"* (P. jubata Gmel?); Gråskäl, Hafsskäl, *"Selr — Skéria-kolla — Urta"* (Halichoerus griseus Nills.); Blås-Skälen, *"Blödru-Selr"*

(Cystophora borealis Nills.); Hvalross, *"Rosmhvalr — Rostungr"* (Trichechus Rosmarus Linn.); Spring-Hval, *"Hafr-hvalr — Stöckull — Tannfiskr"* (Delphinus Delphis Linn.); Späckhuggare-Delphin *"Hnydingr — Lettir"* (Delphinus Orca Gunn.); Tumlare, Marsvin, *"Hnysa — Marsvín"* (Delphinus Phocæna Linn.); Storhöfdad Kaschelot, *"Búri — Búr-hvalr — Durnir"* (Physeter macrocephalus Fabr.); Grönlands-Hval, *"Hvalfiskr — Hvalr — Jötun-uxi — Nordhvalr — Sléttbakr"* (Balæna Mysticetus Linn.); Nord-Kaps-Hval eller Nordkapare, *"Síld-reki"* (Balæna glacialis Linn.); Fen-Hval, *"Stórfiskr — Knúfu-bakr"* (Balæna Physalus Linn.) samt Rör-Hval, *Géirhvalr — Skéljúngr"* (Balæna Boops Linn.).

Af främmande Däggdjurs-arter hade de blott kunskap om några få, såsom Apa, *"Api — Apinia"* och Markatta, *"Marköttr"* (Simia Linn.); Elephant, *"Fíl"* (Elephas maximus Linn.); Leijon, *"Leo — Lión — Liónsinna — Liónslæda"* (Felis Leo Linn.); Tiger, *"Tígri"* (Felis Tigris Linn.); Panther, *"Pardus-dyr — Hlébard"* (Leo Pardus Linn.); Desmanskatt, *"Desköttr"* (Viverra Zibetha Linn.); Sobel, *"Safali — Savali"* (Mustela Zibellina Linn.); Kanin, *"Kúníngr — Kúnís — Kúnína — Kanína"* (Lepus Cuniculus Linn.); Kamel, *"Drómedaríorí — Ulfalldi"* (Camelus Dromedarius Linn.); *"Vattnahestr"* (Hippopotamus amphibius Linn.), och Enhörning, *"Unikorní"* (Rhinoceros unicornis Linn.).

Deras tama Däggdjur voro: Katt, *"Höggni — Köttr* (Hanne), *Húsa-snotra — Kétta — Kisa — Læda* (Hona, Katta), *Freslíngr — Kétlíngr"* (Unge, Felis Catus Linn.); äfven omtalas vild (förvildad) Katt,

"Urdarköttr"; Hund, *Hundr* — *Racki* — *Urri* (Hanne), *Mella* — *Tik* — *Tilla* — *Tylla*, (Hona, Hynda), *Hvelpr* — *Seppi*" (Valp, Canis familiaris L i n n.), och omnämnas deraf flere art-förändringar, såsom Dogg, "*Doggr* (C. F. Molossus); Gårdshund, "*Bæar-hundr*" (C. F. domesticus); Knähund, "*Dverg-hundr* — *Kovarni* (C. F. meliteus); Jagthund, "*Dyr-hundr*" (C. F. venaticus); Fåhund eller Vallhund "*Fiár-hundr*" (C. F. Pecuarius); Bandhund, "*Hleckia-hundr*" (C. F. catenarius); Stöfvare, "*Spor-hundr*" (C. F. Sagax), samt "*Glatúngshundr*", hvilken synes vara den större art af Vindhund (C. F. Grajus), som än finnes i Ryssland; Oxe, "*Bauli* — *Drundi* — *Gauli* — *Gradúngr* — *Griddi* — *Tauli* — *Tarfr* — *Thiör* — *Tiúr* — *Tyr* — *Uxi* (Hanne, Tjur, Oxe), *Baula* — *Belia* — *Frenia* — *Quíga* — *Skéria* — *Svemla* — *Vembla* (Hona, Ko, Kviga), *Kusi* — *Kusa* — *Qvígr* — *Thiórúngr*" (Kalf, Bos Taurus domesticus); Får, "*Fær* — *Saudr* — *Bekri* — — *Géldíngr* — *Géld-saudr* — *Horn-hrói* — *Hyrníngr* — *Kirníngr* — *Mördr* (Hanne, Gumse, Vädur), *Gimbla* — *Gimbur* — *Ær* (Hona, Tacka), *Gémlingr* — *Gimbill* — *Lambgimbur*" (Lam, Ovis Aries L i n n.); Get, "*Géithafr* — *Hafr* — *Kiarnhafr* (Hanne, Bock), *Géit* — *Haudna* — *Kolmúla* (Hona), *Kidlíngr* — *Kidá*" (Killing, Capra Hircus L i n n.); Svin, "*Beygalti* — *Galti* — *Göltr* (Hanne, Galt), *Gilta* (Sugga), *Grís* — *Grislíngr*" (Gris, Sus Scrofa L i n n.); Häst, "*Drasill* — *Gladr* — *Heingéstr* — *Hestr* — *Jór* — *Mar* — *Stódhestr* (Hanne, Wallack, Hingst), *Hryssa* — *Meri* — *Perta* — *Stódhryssa* (Sto), *Foli* — *Gotúngr* — *Hryssúngr* — *Teitr* (Hann-föl), *Unghryssa* — *Trióri*" (Hon-föl, Eqvus Caballus L i n n.), samt Åsna, "*Asni* — *Asna*" (Eqvus Asinus L i n n.) och Mulåsna, *Múlasni* — *Múll* —

Múlasna" (E. As. Mulus), hvarförutan äfven vild (förvildad) Häst, "*Villihestr*," och Åsna, "*Beinasni — Villiasni*," omnämnas.

9) "*Thruma*," som här står, betyder en ganska brant sluttning af något ställe, såsom t. ex. af ett fjäll eller berg, en backe, strand o. s. v. Deremot svarar i Vestergötland *Brink*, en tvär backe, och i Dalarne *Elf-brink*, en hög, nästan lodrätt strandbrädd.

10) Anledningen dertill förklaras i *Anm.* 1.

11) "*Forátta*," utmärker en häftig brusning eller en bränning, som häftigt bryter sig mot en klippig hafsstrand; äfven ett häftigt hat.

12) Betecknar ett slags korrt svärd.

13) "*Slátr*," är, efter Björn Haldorsen, kött efter slagtadt nöt (carnes mactatæ); men Rafn öfversätter det med *Kallun*, som är djurs inelfvor eller innanmäte, hvaremot öfversättningen här äfven mera svarar.

14) "*Gandreid*," betyder trolldoms-ridt, eller att rida på ormar och ulfvar; ty man trodde att trollen eller häxorna redo på dessa slags djur. Efter sednare tiders folktro, begagnades för en sådan färd andra djur, såsom kor, hästar, till och med menniskor; äfven liflösa ting, såsom sopkvastar, ugnsviskor, och dylikt; och skulle djuret färdas bakfram och vid öppet (på ryggen) till den bestämda orten, och trollpackan med sitt följe likaledes vara sittande bakfram på detsamma. *Utg.* Handl. om Trulldoms-Väsendet i Dalarne, sid. 211. Adlersparre, Hist. Saml. Del. 4, sid. 241—256.

15) *Niding* betecknade en bof, eller en i alla afseenden äreförgäten och föraktelig menniska, och att heta hvar mans niding, var detsamma som vara värd, att af alla menniskor föraktas och bespottas. "*Níd,*" är försmädelse, förbannelse; "*at níða,*" är att försmäda; "*Níðskálld,*" den som digtade smädevisor; *Níðíngskapr* — *Níðíngs-verk*, detsamma som i svenskan nedrighet och bofstycken; "*Níðíngsvig,*" lömskt och nedrigt mord (E g i l s saga, Cap. 62). Den, som bröt gifven säkerhet och ej fullgjorde hvad som var lofvadt och aftaldt, kallades "*Griðíndíngr,*" af "*Grið,*" säkerhet, gifven lejd. "*Níðstaung,*" kallades en stång, som upprestes att påminna om någons begågna nidingsverk, hvilket erinrar om sednare tiders bruk, att anslå en grof brottslings namn å skampålen. En Isländare som utmante en annan till envige, utlät sig: "att om någondera uteblef, så skulle öfver honom resas ristas *níð*, med den mening eller betydelse, att han skulle vara hvar mans niding, och aldrig få vistas i hederliga mäns samkväm, utan hafva Gudarnes vrede och *gridníðíngs* namn." (V a t n s d æ l a saga, Cap. 33). När då den utmaate icke infann sig på utsatt tid och ort, uppreste den andre på stället en stolpe, utskar på den ett manshufvud, ristade på den med runor den anförda meningen, aflifvade sedan ett sto, gjorde på detsamma en öppning i bröstet, satte det ofvanpå stolpen på det sättet, att det viste med hufvudet till den utmantes hemort, hvarefter han begaf sig från enviges-platsen, och den utmante ansågs i hela orten hafva blifvit på det högsta vanärad. En annan Isländare uppreste på en ö utanför Norrige en hasselstång, satte ofvanpå densamma ett hästhufvud, som han vände mot fasta landet och yttrade sig: "här

uppsätter jag en nidstång, och vänder jag denna nid (förbannelse) in på Konung Erik (Blodyxe) och Drottning Gunnhild; jag vänder denna förbannelse till landets skyddsandar, som bo i detta land, så att de alla fara villovägar, och ingen kan igenkänna eller finna sitt hem, förrän de hafva ur landet utvräkt Konung Erik och Gunnhild." (Egils saga Cap. 60.) Han ristade sedan runor på stången, att uttrycka den anförda meningen, och man trodde att Land-Vättarne eller landets skyddsandar skulle i anledning häraf blifva nödsakade, att verkställa det straff, hvarmed Konungen och Drottningen hotades. Jfr. Hallenberg, Anm. Del. 1. sid. 176.

16) Rast, "*Röst,*" utgjorde ett visst vägmål eller vägstycke, om hvars längd man nu saknar all kännedom. Det tros att den svarade mot nu varande Norrska mil, men den var sannolikt korrtare.

17) Hel var en dotter af Loke och Angerboda, en kvinna från Jötunhem. Efter Allfaders beslut blef hon herrskande öfver Niflhem, der de dödas boningar äro belägna. De som föllo på valplatsen, det vill säga, i en ordentelig strid eller drabbning, fingo deras rum i Valhall eller Vingolf, och kallades *Einherjar*.

18) "*Meingalldr,*" betyder sådan slags trolldom, hvarigenom skada blef någon tillfogad.

19) Härmed syftas på den egenskap, Odin hade förlänat Framar, att vapen icke skulle kunna bita på (skada) honom.

10) Balder var Odins och Friggs andre son, hvarom det heter i Gylfa-ginning: "Om honom är mycket godt att berätta: han är den bäste och honom lofva alla. Han är så fager till utseendet och så glänsande, att allt lyser af honom: en ört finnes, som är så ljus att den liknas vid Balders ögonbryn: den är den hvitaste af alla blommor: deraf må du sluta både till hans hårs och kropps fägring: han är den visaste, mäst vältalige och mildaste af alla Asarne. Han har den egenskapen, att hans domar äro oryggelige. Han bebor det ställe i himlen, som heter Breidablik: der tåles intet orent." Poetiskt benämnes han Nannas make, Forsetes fader, Ringhorns (ett skepp) och Draupners (en ring) egare, Höders fiende, Hels följeslagare och Gråt-Guden.

Sago-Bibliothek.

N:o VIII.

Sago-fragment om några Forntids-Konungar i Danmark och Sverige.

Till grund för utgifningen häraf ligger ett fragment på sex pergamentsblad af en mycket förträfflig Codex, på Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, synbarligen från början af det 14:de århundradet, med hvilken fem pappers-afskrifter, samt J. F. Peringskölds upplaga under titel: "*Sögubrot af nokkorum forn-kóngum í Dana ok Svia veldi,*" Stockh. 1719, 4:o, blifvit jämnförde. Den största delen häraf har Grundtvig öfversatt under titeln: "Saga om Halfdans söner och Harald Hildetand," och beskrifningen om Bråvalla slaget är serskildt tryckt af C. E. Norman, med latinsk öfversättning och anmärkningar, i en gradual-disputation, Greifsvald, 1815. För öfrigt hör sagoberättelsen, enligt Müller, till samma cyclus som N:s IV och VI.

Sago-fragment om några Forntids-Konungar i Danmark och Sverige 1).

— — — Konungen (Ivar Vidfadme) svarade: "jag ser att det är af nöden vid denna frierisak, att man så mycket, som möjligt, håller den tyst; ty förr var det Konunga-döttrars sedvana, att låta tre eller flera friäre komma, och icke just taga den första, och finnes det flere idrottsfulla Konungar till, än Helge. "Det är blott för syns skull, som du spörjer mig om min vilja i denna sak," yttrade Auda (Öda), "eftersom jag vet, att du har fast beslutit att det skall gå annorlunda, än efter min vilja, och icke är det sannolikt, att du vill unna mig ett så godt giftermål, ty ett annat har du visst ärnat mig." Konungen stod upp och svarade: "det var ett sannt ord, som du yttrade; aldrig skall du få Konung Helge, och det så mycket mindre, som du hälst önskar det." Han gick derpå till Konung Helge och sade honom, att han hade föredragit saken för sin dotter, och tillade, att han gjort allt, för att få hennes bifall, men att hennes svar förekom honom destomera ogynsamt, ju längre de talades vid; "ja, så stort var hennes öfver-

mod," tillade han, "att hon rent ut förklarade, att ej någon Konungason funnes, som hon tyckte vara nog förnäm (passande) för henne;" emellertid ville han dock ännu en gång tala derom på hans vägnar, men för närvarande tjenade det ej till något. Helge drog då hem, och hans broder Rärik sporde snart hvad som var skedt. Under det Rärik satt hemma i riket, äggade hans vänner äfven honom att gifta sig, och som han sjelf fick lust dertill, rådde de honom att fria till Konung Ivars dotter; ty Ivar var då den mäst berömda (namnkunniga) Konung. Då han nu anmärkte, att han icke kunde vänta sig en sådan lycka, hälst hans broder, hvilken i hvarje hänseende var framför honom, icke fått henne, uppmuntrade de honom genom det yttrande, att han aldrig skulle uppnå någon hög (stor) lycka, om han ej eftersträfvade henne, och tillade de, att det icke var någon skam för honom, om äfven han fick afslag. Han framförde då saken för sin broder, och sporde honom till råds; denne yttrade, att då kunde man säga, han hade lyckan med sig om han fick henne (Auda), och att den kunde skatta sig lycklig, i hvad som hälst, som fick henne till ägta. Rärik bad nu Helge att fara och fria för honom till Auda; denne lofvade det, men

sade sig likväl ej vänta, att det skulle gå bättre nu, än den förra gången. Helge drog till Sverige till Konung Ivar, och blef, som förut, der väl emottagen. Han hade icke varit länge der, inan han föredrog saken, och friade till Auda för sin broder. Konungen ville knappt svara derpå, men sade, att det var ett oförständigt andragande, och att man icke kunde göra sig något hopp derom; "och det förundrar jag mig öfver," tillade han, "att du far med detta ärende; när hon inte ville ägta dig, skulle hon väl då vilja ägta en, som är långt mindre berömd." Helge svarade, att hans broder ej i något hänseende var mindre berömd än han, men att orsaken, hvarför han icke var så namnkunnig, och att det ej talades så mycket om honom, var den, att han altid höll sig hemma i riket; bedjande han derefter Konungen framföra saken för Auda. Denne yttrade, att han ogärna gjorde det, och sade sig veta, att hennes svar skulle blifva lika ogynsamt, som förra gången. Dagen derpå kallade han dock sin dotter till enskildt samtal med sig, och sade då, att Konung Helge var kommen dit och friade till henne på sin broders vägnar, samt att han önskade få veta hennes svar derpå. Hon svarade, att hon ej kunde upptaga detta andragande så väl som det

förra, ty icke ville hon skicka sig så skamligt emot Helge, att hon ingeck giftermål med hans broder Rärik. "Dina svar äro ej trovärdiga," sade Konungen, "och icke vet jag, hvad beslut du fattat angående giftermål, då du afslår hvarje Konung, som friar till dig, och tror jag att du snart blifver oregerlig, i fall du icke vill följa vårt råd." "Det är ej nödigt denna gång mer än förr," svarade hon, "att tilltala mig om giftermål, då du redan har fast beslutadt med hvilken jag skall ingå det; också kan det helt och hållit vara likgiltigt, antingen jag blifver gift med Rärik eller en annan man, då ett opassande giftermål i alla fall blifver min lott, när du skall bestämma det." Konungen gick nu borrt, och träffade Helge, hvilken sporde, hvad utgång hans ärende hade fått. Konungen svarade, att han hade tagit helt och hållit felt i sina tankar om dottren. "Det säges," yttrade han, "att min dotter är den visaste bland kvinnor, men vore hon än den största fjolla, borde hon icke hafva gjort ett sådant val, att hon gifvit afslag åt en sådan Konung som du, hvilken förekommer mig mycket mera namnkunnig än Rärik; men det tyckes mig vara bäst, att hon får den, som hon hälst önskar;" hvarefter de slutade underhandlingen så, att han lofvade Rärik sin dot-

ter. Då hon nu var redo att resa med Helge, drogo de sina färde, och när de kommit utur Sverige, omtalte de för hvarandra, huru saken var gången, och hvad Konung Ivar hade yttrat till en hvar af dem; kommande de sedan hem till riket på Seland. När Rärik fick kunskap derom, lät han sända ridhästar och mycket manskap emot dem; hvarpå han äfven lät anrätta ett gästabud och på detta ägtade han Auda. Helge uppehöll sig hemma på Seland den vintern, men mot sommaren drog han på härnad, som var hans vana. Rärik hade en son med Auda, som hette Harald, och hade det kännemärke, att hans framtänder voro stora och guldfärgade; stor och vacker var han till utseende, och när han var tre år gammal, var han så lång och utvuxen, som en sven om tio års ålder.

2. Det hände sig en sommar, att Konung Ivar kom med sin här östan från Svithjod (Sverige), ärnande sig till Reidgotaland (Jutland), och lade han till med den vid Seland, hvarpå han sände bud till sin måg Rärik att han skulle komma till honom. Detta omtalade Konungen för Auda; hon sporde då om han ärnade draga till sin svärfader, och bjuda honom i land på gästabud. Då Konung Rärek om aftonen skulle gå till sängs, hade

Auda låtit midt på golfvet tillreda en ny säng med nya kläder; och bad hon Konungen att sofva deri, och lägga märke till (komma ihog), hvad han drömde, och säga henne det om morgonen; sjelf sof hon ensam i en annan säng. Morgonen derpå kom Auda till honom, och sporde efter hans dröm. "Jag drömde," sade han, "att jag stod nära en skog, hvarvid en jämn och vacker slätt var belägen, och å den var en hjort stående. Då kom en leopard (panther) löpande ur skogen, hvars mahn tycktes mig vara som guld, men hjorten rände sina horn i djurets bog, så att det dödt nedföll. Dernäst såg jag en stor drake komma flygande dit der hjorten stod, hvilken han strax grep med sina klor och sönderslet. Derefter såg jag en björnhona, och med henne följde en unge, som draken ville taga, men hon försvarade den, och då vaknade jag." "Det är en betydelsefull dröm," sade hon, "och vakta du dig för min fader, Konung Ivar, att han icke sviker dig, när du kommer till honom; ty der har du sett Konunga-fylgior a) strida mot hvarandra; och jag ville önska, att icke du sjelf vore den hjort, som du drömde om, men detta tyckes mig dock vara likligast." Den samma dagen drog han med många män till Konung Ivar, gick om bord på Kungaskeppet, och

fram till fördäcket, och hälsade på Konung Ivar, men denne svarade icke, utan låtsade som han icke såg honom. Då sade Rärik, att han hade låtit tillreda ett gästabud för honom, och ville bjuda honom till sig. Konungen svarade och sade, att han illa bortgiftat sin dotter, och att det icke vore underligt om hon uppförde sig dåligt mot honom. Rärik yttrade, att han var ganska belåten med giftermålet, och att hon icke heller var missnöjd dermed; hvarpå Konungen vredgad utlät sig, att Rärik icke var noga underrättad om, hurusledes Auda och Helge uppförde sig emot honom, oagtadt det var i hvar mans mun, att Harald var Konung Helges son, och äfven liknade honom helt och hållit; sägande han vidare sig vara kommen, för att låta honom veta detta svekfulla förhållande, eftersom det icke syntes honom rätt, att de bägge skulle hafva henne; "och hällre vill jag," tillade han, "att du afstår henne åt din broder, än att det längre går som nu, utan att du hämnas det." Rärik svarade att han icke hört något derom, men att han för ingen del ville mista sin hustru, och bad han derför Konung Ivar att råda sig; men denne sade, att han icke kunde gifva honom annat råd, än att han skulle dräpa Helge, eftersom det aldrig förut skulle

blifva godt dem emellan; ville han icke det, så borde han öfverlemna kvinnan åt Helge, och tillade han, att det dock vore opassande, om så skedde. Rårik sade, att han aldrig ville mista henne, utan häldre hämnas; hvarpå han red borrt med sina män, och Konung Ivar for (seglade) sunnan till Jutland. Om hösten, då Helge kom hem, var Rärik så svårmodig, att ingen menniska kunde få ett ord af honom; men Auda lät anrätta ett kosteligt gille för honom, och på detta gille anställdes många slags lekar, och Helge tyckte det vara en stor skada, att hans broder skulle vara så sorgbunden; ty bad han honom leka med sig, men denne svarade, att han icke kunde leka, som sakerna nu stodo. Han bad honom då att vara munter; "låt oss taga våra hästar," sade han, "och rida i tornering, som vi pläga!" Då sprang Rärik upp, gick tyst till sina män, tog sina vapen, hjelm och brynja, svärd och spjut, och red ut; de andre männen redo efter med tornér-stänger 3). Hans broder Helge kom nu emot honom med en tornérstång, men då genomstack Rärik honom under armen med spjutet, så att han föll död ned af hästen. Nu redo alla till, som voro närvarande, och sporde, hvarför han hade föröfvat denna illgerning, hvarpå han svarade, att han haft till-

räcklig orsak dertill, då han förvisso sport, att Helge hade förfört hans hustru; men alla förnekade det, och sade, att det var en stor osanning. Då Auda fick höra detta, sade hon sig veta, att det var hennes faders råd, och att alt hvad han hade i sinnet, icke ännu var utfördt, men likväl snart skulle visa sig. Derpå tog hon sin son Harald, och red borrt med många män, men Rärik drog ut på gästning som hans vana var. Korrt tid derefter kom Konung Ivar tillbaka sunnan ifrån, och när Rärik sporde detta, red han att möta honom. Men då Konung Ivar fick veta, att Helge var dräpt, yttrade han, att detta var ett stort nidingsverk, och befalte sitt manskap att genast väpna sig, och hämnas hans vän Helge. När han sedan sporde, att Rärik ärnade besöka honom, beredde han sitt manskap till strid, hvarpå de drogo i land och in i en skog, som låg på den väg, efter hvilken man kunde vänta, att Rärik skulle färdas. Och när han kom ned till sjön (hafvet), gick Konung Ivar sjelf i land med det manskap, som var kvar på skeppen, och lät sätta upp sitt banér, och gick emot Rärik. När då de, som voro i skogen, hörde Konung Ivars stridslurar, skyndade de ut ur skogen efter Rärik och hans här, och då de upphunnit dem, slogos de, och föll den

Rärik och hela hans här. Derefter fordrade Konung Ivar, att riket skulle öfverlemnas till hans styrelse, och alla de, som voro närmast, underkastade sig honom. Korrt derpå kom hans dotter Auda upp från landet med hela den här, som hon fått samlad; och eftersom Konung Ivar icke hade en så stor krigsmakt, att han då kunde inlåta sig i drabbning med landets här, så drog han sina färde och hem till Sverige. Samma vinter samlade Auda ihop allt det guld och kostbara saker, som hon kunde få i det rike, Rärik hade områdt, och sände det till Eygotaland (n. v. Gottland?); och strax på våren begaf hon sig på resan, och hade sin son Harald med sig; äfven många stora (uppsatta) män drogo med henne, och hade hon med sig allt det gods, som hon kunde föra. Hon drog först till Eygotaland, och sedan östan öfver till Gardarike. Deröfver herrskade på den tiden en Konung, som hette Radbard; han tog väl emot henne och hennes folk, och bjöd henne och hela hennes följe att hafva en god vistelseort i hans land, hvilket tillbud hon emottog. Konung Ivar lade under sig hela det rike, som bröderne hade beherrskat. Men Konung Radbard friade till Auda, och eftersom hon var landsflygtig från Seland med sin son, tyckte hon, att hon

kunde behöfva något stöd, som kunde vara honom till hjelp, under det han uppväxte; och emedan Radbard var en mägtig Konung, trädde hon i gifte med honom efter Haralds råd; men Konung Ivar blef icke åtspord derom.

3. När Konung Ivar sporde den tidning, att Auda var gift, tyckte han, att det var förunderligt dumdristigt af Konung Radbard, att han ägtat henne utan hans bifall. Han drog derför tillhopa en stor här öfver hela sitt rike Sverige och Danmark, och en så stor flotta fick han samlad, att man icke kunde räkna huru många skeppen voro. Med denna flotta styrde han färden till Österrike 4) emot Konung Radbard, och sade, att han skulle bränna och ödelägga hela hans rike. Konung Ivar var då mycket gammal; och när han kom med flottan öster in i Karialabotten (Finnska viken), och ärnade att landsätta hären der, hvarest Konung Radbards rike vidtog, hände det en natt, då Konungen sof på fördäcket af sin drake, att han tyckte sig se en stor drake komma flygande långt ut från hafvet, hvars färg var gul som guld, och att det tindrade af honom emot himlen, som utkastade gnistor från en äskja, så att ett ljus uppgick öfver alla omkringliggande länder; och efter draken flög en

så stor fogelsvärm, att det förekom honom, som alla foglar i de Nordiska rikena voro der församlade. Och vidare såg han, hurusom på ett annat ställe en stor sky steg upp från nordost, med hvilken följde så mycket regn och stormväder, att det förekom honom, som alla skogar och hela landet öfversvämmades af det vatten, som nedregnade. Dermed följde äfven thordön och blixtar. Och då den stora draken flög från sjön i land, kom regnet och ovädret med ett sådant mörker emot densamma, att han icke vidare kunde se hvarken draken eller fogelskaran, men hörde dock ett stort gny af thordönet och ovädret; och det gick sunnan och vestan öfver landet och så vida, som hans rike sträckte sig. Sedan tyckte han sig se ditåt hvarest skeppen lågo, och de voro alla förvandlade till hvalar och löpte ut åt hafvet. Derpå vaknade han, och lät kalla sin fosterfader Hörder, för hvilken han omtalte drömmen, bedjande honom att uttyda densamma. Hörder sade, att han nu var för gammal att uttyda drömmar. Han stod då uppe på en klippa ofvanför ändan af landbryggan, men Konungen låg på fördäcket, och lossade tältstrecken under det de talade med hvarandra. Konungen var mycket tungsint, och sade: "gack hit ut på skeppet och uttyd min dröm!" Hör-

der svarade, att han icke ville gå ditut; "och icke behöfver jag uttyda din dröm," tillade han; "sjelf kan du veta hvad den har att betyda; och det kan man snarast vänta, att blott en kort tid skall vara förliden, inan rikena Sverige och Danmark skola undergå en förändring; och är nu en dödsbebådande herrskningslusta kommen öfver dig, i thy att du vill underlägga dig alla riken; men du vet icke, att det motsatta skall inträffa; att du skall dö, och att dina fiender skola få riket." Konungen sade: "gack hit och utsäg din onda spådom!" Hörder svarade:

Här vill jag stånda,
Och härifrån tala.

Konungen sporde: "hvilken var Halfdan Snälle 5) bland Asar?" Hörder svarade:

Han var bland Asar
Balder, som alla
Gudar begråta,
Och dig olik.

"Väl talar du, sade Konungen, kom hit och" förkunna tidningar!" Hörder svarade:

Här vill jag stånda,
Och härifrån tala.

Konungen sporde: "hvilken var Rärik bland Asar?" Hörder svarade:

Häner 6), han heter,
Räddast bland Asar,
Dock mot dig fiendtlig.

"Hvilken var Helge Hvasse bland Asar?" sporde Konungen vidare. Hörder svarade:

Han var Hermod 7),
Tapprast bland alla,
Och dig till skade.

Konungen sporde: "hvilken var Gudröd bland Asar?" Hörder svarade:

Han var Heimdall 8),
Den mäst dumme
Bland Asar alla,
Dock mot dig ondsint.

Konungen sade: "hvilken är då jag bland Asar?" Hörder svarade:

Du måste vara
Den värsta orm, som
Fins, och heter
Midgårdsormen 9).

Konungen svarade då mycket vred: "I fall du förkunnar mig min förestående död, så säger jag dig, att du icke skall lefva längre, ty jag har dig i sigte der du är stående, din uppblåste Thusse! Far nu ned till midgårdsormen och lät oss pröfva hvarandra!" Derpå sprang

Konungen upp från fördäcket och var han så vred, att han lopp ut emellan tältstrecken, men Hörder störtade sig från berget och ut i sjön (hafvet); och detta sågo de män, som höllo vakt på kungaskeppet; men aldrig mera sågo de till Konungen eller Hörder, ty ingendera af dem kom upp sedan; och sedan detta tilldragit sig blef hären blåst (kallad) till landgång, för att hålla ting. Den tidning spordes nu öfver hela hären, att Konungen var död, och man rådslog derför om, hvad man skulle företaga med den stora härsmakten. Det syntes dem, när som Konung Ivar var död, att de icke hade någon sak med Konung Radbard, men att de alla skulle fara hem, så snart de fingo god vind; och blef det således beslutadt, att ledungen (krigståget) skulle inställas, och en hvar segla hem till sitt land. Men när Konung Radbard sporde detta, satte han sin stjufson Harald öfver hären; och for Harald då med den till Seland, och blef der tagen till Konung. Dernäst drog han till Skåne till det rike, som hans mödernefränder hade haft, och blef han der väl emottagen och förstärkt med manskap. Derpå drog han upp till Sverige, och underlade sig hela detta rike och Jotland, som hans moderfader Ivar

hade beherrskat. Han insatte der ånyo många Fylkeskonungar, hvilka Konung Ivar förut beröfvat sina riken. Konung Harald styrde landet med verksamhet och kraft under första delen af sin lefnad, men, i anseende till hans ungdom, syntes det många, hvilkas riken voro intagna af Konung Ivar eller Konung Ingiald 10), som skulle det vara en lätt sak, att återtaga deras fädernearf.

4. Harald var femton år gammal, då han blef tagen till Konung; och eftersom hans vänner visste, att han, i anseende till sin ungdom, skulle blifva utsatt för många fiendtliga anfall, tog man det råd före, att anställa en stor trolldomsbesvärjelse 11), och der blef så trolladt för Konung Harald, att jern icke skulle bita på honom, hvadan han ock från den tiden aldrig brukade skyddsvapen i någon strid, och ändock fästade sig icke något vapen vid honom. Han blef snart en stor krigare, och höll så många drabbningar, att det icke fanns någon man i hans ätt, som haft sådan krigsorolighet under sin regering, som han, och derför var han kallad Harald Hildetand 12). Han underlade sig medelst strider och härnadståg alla de riken, som Konung Ivar hade beherrskat; och det utförde han derutöfver, att det ej fanns någon Konung i Danmark eller

Sverige, som icke var skattskyldig under honom, utan blefvo de alla hans män. Han underlade sig äfven den del af England, som Halfdan Snälle och sedan Konung Ivar hade områdt. Han insatte Konungar och Jarlar, och lät dem betala skatt. Således satte han Hervard Ylfings son Hjörmund till Konung öfver Eystra-Gotland (Östergötland), som hans fader och Konung Granmar hade områdt.

5. I den tiden då Konung Harald Hildetand kom till regeringen i Sverige och Danmark fanns det en Konung i Jutland, som hette Hildebrand, och var en mäktig Konung och stor krigare; men då han begynte att åldras, satt han hemma i sitt rike. Han hade två barn, en son vid namn Hilder, och en dotter, som hette Hilda, som var den skönaste bland alla mör och mycket högmodig. Och när Konungen var mycket gammal, föll han i en dödlig sjukdom, och då det närmade sig till hans ändalykt, kallade han till sig sin son, och gaf honom många goda råd: för det första, sade han, skulle han gifta sin syster långt bort; för det andra, skulle han icke tillägga henne någon jordalott i sitt land; och för det tredje skulle han icke lemna henne sådane tjenstemän, genom hvilka hon kunde

få någon inflytelse i landet; "och skall nu vår sammanlefnad upphöra," tillade han, "men bibehåll du de samma vänner, som jag haft, då du är ung och behöfver ledare för att styra riket!" Konungen dödde; men landets folk stämdes till ett manstarkt Ting efter landslagen, och på tinget satte de Konungens son Hilder i högsätet, gifvande honom Konunganamn; och svuro de honom lydnad, men han dem, att hålla landslagen. Derefter gjorde han ett stort gille och arföl efter sin fader och gästabud (fagnadaröl) för sina vänner, och alla dem, samt de män som voro högt uppsatte (förnäma) gaf han samma värdighetsnamn 13), som de haft hos den gamla Konungen. Och då regeringen var ordnad på detta sätt, trädde Konungadottren Hilda fram för sin broder, bockade sig för honom och hälsade honom med vänliga och fagra ord, sägande — — — — — — — — — — — — — —

6. — — — på härnadståg. Och en höst drog han (Sigurd Ring) att besöka sin farbroder Konung Harald, och blef der väl emottagen, och njöt en tid god behandling; och eftersom Konung Harald begynte att åldras, satte han sin frände Ring öfver sin här, för att värna hans länder; och uppehöll han sig hos Harald en lång tid. Men när Kon-

ungen blef än mera ålderstigen, satte han sin frände Ring till Konung öfver Upsala, och gaf honom Sverige och Vestergötland att råda öfver; men han sjelf hade styrelsen öfver hela Danmark och Östergötland. Konung Ring fick Alfhild, en dotter af Konung Alf, som område landet emellan de tvänne elfverna Göt-elfven och Raums-elfven (n. v. Glommen), hvilket också då kallades Alfheim; varande der stora skogsbygder. Ring hade en son med Alfhild; han hette Ragnar (Lodbrok). Konung Harald hade två söner med sin gemål; den ena var Rärik Slöngvanbauge 14), den andra Thrand Gamle.

7. Och när Konung Harald var blefven så gammal, att han hade tillryggalagt halftannat hundrade år, intog han sängen, och kunde icke gå; och nu gjorde vikingar med väpnad makt anfall vida omkring i hans rike. Hans vänner tyckte då, att det gick riket illa, eftersom landets styrelse begynte att svigta; och många tyckte äfven, att han (Konungen) var gammal nog. Några af de store företogo sig, då Konungen var i kar-bad, att lägga grenar deröfver, och bära sten derofvanuppå, på det han skulle drunkna i badet; men då han märkte, att de ville mista (blifva af med) honom, befalte han att man skulle föra honom bort

ur badet, sägande dervid: "väl vet jag, att jag tyckes Er för gammal, och det är äfven sant; men jag har dock förtjent att dö på ett ordentligt sätt, och icke önskar jag att omkomma på ett sådant, som att dö i ett bad, utan långt mera kungligt vill jag ända mina dagar." Då kommo hans vänner till och togo honom ur badet. Och någon liten tid derefter sände han män upp till Sverige till sin frände Konung Ring med den hälsning, att han skulle samla ihop en här öfver hela det rike, som han värnade, och komma emot honom vid lands- (riks-) gränsen, och strida med honom; låtande han tillika säga honom allt, som hade föregått, och huruledes de Danske hade tyckt honom vara för gammal. Konung Ring samlade derefter manskap öfver hela Sverige och Vestergötland; äfvenledes från Norrige fick han mycket manskap, och är det sagdt, att när Svearne och Norrmännen foro ut med sjömakten genom Stokksund, voro der två tusende femhundrade skepp församlade. Men Konung Ring red ut med sina hustrupper och Vestgötarne ofvan om Öresund, och ryckte sedan västerut landvägen till skogen Kolmörk (Kolmården), som åtskiljer Sverige och Östergötland. Och när Konung Ring kom vestan ut af skogen till det ställe, som heter Bravik (Bråviken),

mötte skeppshären honom der, hvarpå Konung Ring slog upp sina tält (slog läger) på Bråvalla emellan skogen och viken. Konung Harald samma) drog nu en stor här från hela Danmark, och äfven en stor härsmakt kom från Österrike (Östersjöns östliga kustländer), och från Känagard 15), och Saxland. Och då hans här var kommen tillsammans på Seland, på det ställe som heter Kögia 16), kunde man gå öfver till Skanör från Landör 17), likasom på ett enda skepp, hälst hela sjön (hafvet) syntes betäckt med skepp af hans flotta. Derpå sände han en man, som hette Herleif, och med honom Saxarnes här, till Konung Ring, att låta utse åt dem en stridsplats och omgärda den 18), och tillika uppsäga all säkerhet och frid dem emellan. Konung Harald drog derefter med hären i sju dagar, inan han kom östan till Bråviken, hvarpå begge beredde sig till drabbning, och ordnade sina härar.

7. Så är sagdt, att i Konung Haralds här var en höfding, som hette Brune, och var den visaste bland alla de män, hvilka voro med Harald. Han låt Brune fylka (uppställa) hären, och ordna höfdingarne under baneren. Konung Haralds baner stod i den medlersta fylkingen (centern af hären), och hans hustrupper omgåfvo detsamma. Des-

se kämpar voro med Konung Harald: Sven, Sam, Gnepe den Gamle, Gard, Brand, Blång, Teit, Tyrving, Hjalte;-de voro Konung Haralds skalder och kämpar. Desse voro hemma af Konung Haralds kämpar: Hjort, Borgar, Bele, Barre, Beigad, Toke; närvarande der var sköldmön Visma, och en annan vid namn Heide, och bägge voro komna med en stor här till Konung Harald. Visma bar hans baner; med henne voro desse kämpar: Karre och Milva. Vebjörg hette en sköldmö, som kom till Konung Harald med en stor härsmakt sunnan från Gotland, och många kämpar följde henne; af dem alla voro de största och berömdaste: Ubbe den Frisiske, Brat den Irländske, Orm den Engelske, Bue Bramason, Are den Enögde, Geiralf. Med sköldmön Visma följde en stor här af Vender; de voro ökände genom deras långa svärd och buckliga sköldar, men de hade dem icke så långa, som andra män brukade. Och på Konung Haralds ena härflygel 19) var sköldmön Heide med sitt baner, och hade hon med sig hundrade kämpar; hennes berserkar voro: Grim, Geir, Holmsten, Eysödul, Hedin den Smale, Dag Lifländare, Harald Olafson;

och voro många höfdingar med Heide på flygeln. På den andra härflygeln var en höfding som hette Hake Höggvinkinne 20), och framför honom blef baneret buret; med honom voro många Konungar och kämpar; deribland voro desse: Alfar och Alfarin, Konung Gandalfs söner, som tillförene hade varit bland Konung Haralds hustrupper och husfolk 21). Konung Harald åkte i en vagn, eftersom han icke var vapenför, så att han kunde gå i striden. Konungen sände Brune och Heide att utforska, huruledes Ring hade uppställt sin här, och om han var beredd till strid. Brune sade: "så förekommer det mig som Ring och hans här måste vara beredde till striden; han har underligt uppställt hären, ty han har svinfylkat den; och icke vill det blifva lätt att slåss med honom." Då sade Konung Harald: "hvilken månde hafva lärt Ring att uppställa en viggformig slagtordning, det jag tänkte ingen kunde utom jag och Odin, eller månne Odin vill nu upphöra med att förunna mig seger? Det har aldrig förut varit händelsen; och än beder jag honom, att han icke må göra det; men om han icke nu vill uppfylla min bön, så låte han mig falla i striden med hela min här, i fall han icke vill att de Danske segra, som förut; och alla de, som

falla på valplatsen, gifver jag Odin." Så var det, som Brune hade sagt, att Ring hade svinfylkat hela sin här; och oagtadt slagtordningen förekom som tjockast (djupast), då man öfverság den, der hvarest trynet var i bröstet (centern), var den ändock så lång (utsträckt), att den ena flygeln nådde ända till den å, som hette Vatån 22), men den andra flygeln till Bråviken. Konung Ring hade med sig till striden många Konungar och kämpar; den främste bland dem var en Konung vid namn Ale den Tappre, som hade en mycket talrik här, och många andra berömliga Konungar och kämpar med sig. Med honom var också den kämpe, som är den mäst berömde i gamla sagorna: Stärkoder den Gamle, Storvärks son, som var uppfödd i Hördeland och Norrige på ön Fenring, och hade farit vida omkring, och vistats hos många Konungar. Många andra kämpar voro komna från Norrige till detta fältslag: Thrand Thrönske, Thorer Mörske, Helge den Hvite, Bjarne, Haf, Finn Firdske (från Fjordefylke), Sigurd, Erling Snok eller Orm från Jädderen, Saga-Erik, Holmsten Hvite, Einar från Agder, Rut Vafe eller den Obeslutsamme, Odd Vidförle eller den Vidtbereste, Einar Thrjug,

Ivar Skage. Desse voro Konung Rings stora (förnämsta) kämpar: Åke, Eyvind, Egil Skjalge eller den Skefögde, Hilder, Gaut (Göt) Gudi, Tollus, Sten af (från) Väner, Styr den Starke. Desse hade en serskildt trupp: Rane Hildeson, Sven Uppskere, Hlaumbode (Lömbode) och Soknar-Sote, Rokkel Hækia eller Styltgångare, Rolf den Kvinnokäre. Härtill kommo desse: Dag den Tjocke, Gerdar Glade, Duk Vindverske, Glum Vermske vestan från Elfven, Saxe Fletter, Sale från Gotland. Ofvan från Sverige voro desse: Nore, Hake, Karl Kekkja eller den Klumpfotade, Krokar från Akre, Gunnfast, Glismak Gode. Desse voro ofvan från Sigtuna: Sigmund Köpstadskämpe, Tolu-Froste, Adils den Högmodige från Upsala; han gick frammanför baneret och sköldarne, och var icke i ledet; Sigvald, som var kommen till Konung Ring med ellofva skepp; Tryggve och Tvivivil hade kommit med tolf skepp; Läser hade en skida (ett slags långskepp), och alla fullt besatta med kämpar: Erik Helsing hade en stor drake, väl bemannad. Män voro ock komna till Konung Ring från Tellemarken, hvilka voro krigare,

men mindre ansedde, eftersom de voro långsamma i deras tal och senfärdiga; desse voro derifrån: Thorkel Styfsint, Thorleif Gote, Hadd Hårde, Gretter Rangi eller den Snede, Roald Tå. Äfven var en man kommen till Konung Ring, som hette Rögnvald Höge eller Radbard Näfve, den störste bland alla kämpar; han var den främste vid trynet (på centern), och näst honom voro Tryggve och Läser, och ut från (på sidan om) dem Alreks söner och Yngve; sedan kommo Thillerne (Tellemarks-krigarne), som alla ville hafva bland de sista, eftersom de höllos för att vara litet dugliga hjelptrupper; dock voro de stora bågskyttar.

9. Och när denna här var fullt ordnad till strid, läto de på ömse sidor blåsa i lurarne, och upphäfde dernäst stridsrop. Då drabbade fylkingarne (härarne) tillsammans; och var slaget så häftigt och hårdnackadt, att det i alla gamla sagor förtäljes, att ej något fältslag i Nordlanden haft en så stor och herrlig samling af väldige kämpar att framvisa. Och när striden hade stått en korrt stund, trängde den kämpe, som hette Ubbe den Frisiske fram genom Konung Haralds här, och midt emot centern på Konung Rings, der han hade sin första tvekamp med Rögnvald Rad-

bard; och var deras vapenskifte mycket hårdt, och frucktansvärda hugg fick man se utdelade på det ställe i hären, der dessa väldiga kämpar mötte hvarandra. En hvar tillfogade sin motståndare många och stora hugg; men en så stor kämpe var Ubbe, att han icke höll upp, förr än deras tvekamp slutadt så, att Rögnvald föll för Ubbe, som derefter löpte emot Tryggve och äfven gaf honom banesår. Och då Alreks söner sågo, huru fruktansvärdt han for fram i hären, gingo de honom till mötes, och slogos med honom; men så manhaftig var han, och så stor kämpe, att han dräpte dem begge, och derefter dödade han äfven Yngve; hvarpå han for så skräckfullt fram i hären, att allt vek undan för honom, och fälde han alla, som stodo främst i centern, undantagandes dem, hvilka gingo emot andra kämpar. Då nu Konung Ring såg detta, uppäggade han hären, att de icke skulle låta en enda man öfvergå dem alla, när de voro så utmärkta för tapperhet; "men hvar är kämpen Stärkoder?" sporde han, "hvilken stridslyckan ännu aldrig har svikit; skaffa oss nu seger!" "Nog är här för oss att göra, Herre!" svarade Stärkoder, "men vi skola bjuda till att vinna den seger, som vi mägta; men mot en sådan man, som Ubbe är, kan man

komma på ett hårdt prof." På Konungens uppmaning lopp han då fram i hären mot Ubbe, och en svår kamp uppstod emellan dem, gifvande de hvarandra stora hugg, emedan begge voro väldige kämpar. Sålunda gick det en stund; Stärkoder gaf Ubbe ett betydligt sår, hvaremot Stärkoder fick sex sår, som alla voro stora och djupa; och tycktes det honom, att han aldrig någonsin hade varit i en sådan farlig strid mot en enda man; men eftersom fylkingarne voro så manstarka, skiljdes de från hvarandra, hvarför ock denna tvekamp upphörde. Sedan dräpte Ubbe en kämpe som hette Agnar, och röjde beständigt väg framför sig, derigenom att han högg åt bägge sidorna, så att armarne voro blodiga ända upp till skuldrorna; hvarpå han vände sig emot Thillerne. Men när de sågo honom, sade de: "Nu behöfva vi icke söka oss fram annorstädes i hären, ty först måste vi en stund pröfva våra pilar på denne man, inan han blir segrande; och ju mindre man erkänner vår duglighet, destomera skola vi nu anstränga oss, och visa oss vara raske män!" Då begynte de tappraste bland Thillerne, Hadd Hårde och Roald Tå, att skjuta på Ubbe, och desse voro så välöfvade bågskyttar, att de afskjöto tvänne tolfter pilar midt i bröstet på honom, ty det höll

hårdt till, att få lifvet af honom; gifvande desse män honom sålunda sin bane, sedan han derförinnan hade dräpt sex kämpar, och dessutom tillfogat ellofva kämpar stora sår, och dödat sexton man af de Svenskar och Göter, hvilka stodo främst i fylkingen. I det samma sökte ock sköldmön Vebjörg hårdt fram emot Svenskarne och Göterne. Hon vände sig emot den kämpe som hette Soknar-Sote, och hade hon en sådan vana, att föra (handtera) hjelm, brynja och svärd, att hon var den främsta i ridderliga idrotter, som Stärkoder den Gamle förtäljer. Hon gaf Soknar-Sote stora hugg, anfallande honom länge, och ett hugg gaf hon honom öfver ansigtet, så att hon skar sönder käften och högg hakan nära af, men han tog skägget i munnen och bet deri, hållande på detta sätt hakan qvar vid underkäken. Många stora bedrifter utförde hon således i drabbningen, men litet derefter kom Thorkel Styfsint, Konung Rings kämpe, henne till mötes, och de hade en skarp strid med hvarandra, som slöts dermed, att han dräpte henne, sedan hon hade fått flera sår, och vist mycket mannamod. Nu tilldrog sig många stora händelser inom en korrt stund, och här-afdelningarne segrade ömsom; hvar-

under mången man på hvardera sidan bekom så mycket, att han antingen stadnade på platsen, eller åtminstone blef stympad. Nu trängde Stärkoder fram mot Danskarne; han mötte då den kämpe, som hette Hunn; och hade de en strid tillsammans, som ändades dermed, att Stärkoder dräpte honom, och straxt derpå en annan, som ville hämnas Hunn, och hette Ella. Dernäst vände han sig mot en, som hette Borgar, och de hade en hård strid med hvarandra, som slöts dermed, att han äfven dödade honom. Stärkoder sprang nu genom fylkingarne med draget svärd, och nedhögg den ena efter den andra; och dernäst dräpte han en, som hette Hjort. Då mötte sköldmön Visma, som bar Konung Haralds baner, honom; Stärkoder gjorde ett hårdt anfall på henne, hvarvid hon sade till Stärkoder: "nu är dödsraseri kommet öfver dig, och nu skall du dö, ditt Troll!" "Förr skall du dock nödgas sänka Konung Haralds baner," svarade han, hvarpå han afhögg henne vänstra handen; och då kom der en man som hette Bra, Sjökalfs fader, emot honom för att hämnas henne, men Stärkoder genomstack honom med sitt svärd; och vida omkring på valplatsen såg man nu stora högar med döda kroppar. Något derefter kom en stor kämpe,

vid namn Gnepja, emot Stärkoder, och de hade en skarp strid tillsammans, inan Stärkoder gaf honom banesår, och dernäst dräpte han en kämpe, som hette Hake, och då bekom han många stora sår inom en kort stund. Han hade fått ett hugg på halsen vid skuldrorna, så att man kunde se derin, och frampå bröstet hade han ett stort sår, så att lungan föll ut, och ett finger på högra handen hade han mistat. Då nu Konung Harald såg en så stor manspillan bland sina hustrupper och kämpar, reste han sig upp på sina knän, grep till två saxar eller korta svärd, och jagade hästen, som var för vagnen, hårdt fram, och stack med ett svärd i hvardera handen åt ömse sidor, dräpande sålunda många män med egna händer, oaktadt han hvarken mägtade gå eller sitta till häst. Sålunda fortgick striden, hvarunder Konungen utförde många stora bedrifter; men när den räckt en stund, blef Konung Harald Hildetand slagen med en stridsklubba i hufvudet, så att skallen remnade sönder, och blef det hans bane; och var Brune den, som dräpte honom. Och när Konung Ring såg, att Konung Haralds vagn var tom, och tyckte sig förty veta, att Konungen måste vara fallen, lät han blåsa i lurarne, och ropa-

de, att hären skulle stå stilla. Då Danskarne blefvo detta varse upphörde striden, och Konung Ring bjöd hela Konung Haralds här fred, hvilken alla emottogo. Den följande dagen om morgonen lät Konung Ring öfverse valplatsen och uppsöka sin frände Konung Haralds lik, och voro der så många män fallne, att de döda kropparne lågo hoptals öfver det, och varade det ända till middagen inan liket blef funnet, och valplatsen hunnit afrödjas. Då lät Konung Ring taga sin frände Konung Haralds lik, och tvätta blodet deraf, och präktigt ombona 23) det, efter forntidens sedvana; hvarpå han lät lägga liket på densamma vagn, som Konung Harald begagnat under slaget. Derefter lät han uppkasta en stor hög, låtande sedan liket åka på samma vagn och efter samma häst, som Konung Harald haft i slaget, in i högen, hvarefter hästen blef dödad. Sedan lät Konung Ring framtaga den sadel, som han sjelf ridit i, och gaf den till sin frände Konung Harald, bedjande honom dervid göra huru han ville, antingen rida till Valhall, eller färdas dit åkande; hvarpå han lät anrätta ett stort gille, och fira sin frände Konung Haralds jordafärd 24). Och inan högen tillslöts befalte Konung Ring alla de store (hofmännen), och alla tillstädes varande kämpar, att

gå fram och kasta ned i den stora ringar och goda vapen till Konung Harald Hildetands hedrande; och derefter blef högen omsorgsfullt tillsluten.

10. Sigurd Ring var Konung öfver Sverige och Danmark efter Konung Harald Hildetand, och hans son Ragnar växte upp vid sin faders hof; varande han den störste och vackraste bland alla män, som någon hade sett, och han liknade till utseende sin moder och hennes ättemän, hälst det är kändt efter alla gamla fornsägner, att det folk, som kallas Alfer 25) var långt vackrare, än hvarje annan slägt i de Nordiska landen; ty alla hans moders Alfhilds förfäder och hela slägten härstammade från Alf den Gamle, hvars slägt blef kallad Alfernes ätt. Efter honom uppkallades de tvänne hufvudfloder, som sedan kallades elfver: den ena åtskiljde hans rike från Götland, den blef derföre kallad Göt-elfven; den andra hade sitt ursprung i det land, som nu heter Raumarike (Romerike), och den kallas Raums- (Roms-) elfven (n. v. Glommen). Ragnar var till växten lik sin fader och sina fädernefränder, som Konung Harald Hildetand och Ivar Vidfadme hade varit 26). Och när Konung Ring begynte att åldras och försvagas, började äfven hans rike att förmin-

skas, i synnerhet den del deraf, som var längst bort belägen. Det var en Konung, som hette Adalbrekt, och härstammade från Konung Ella, hvilken Halfdan Ylfing hade dräpt, när han underlade sig den del af England som heter Northumberland; denna del hade Konung Ring, och före honom Konung Harald beherrskat. Konung Adalbrekt regerade öfver detta rike en lång tid; hans söner hette Ama och Ella, hvilka voro Konungar i Northumberland efter deras fader. När som Sigurd Ring var gammal, tilldrog det sig en höst, då han hade ridit omkring i sitt rike Vestergötland, för att skipa landslagen emellan folket, att hans svågrar, Gandalfs söner, kommo honom till mötes, och bådo honom lemna dem bistånd, för att rida (kriga) emot en Konung, vid namn Eysten, hvilken herrskade öfver det rike, som då hette Vestmöre, men nu kallas Vestfold. På den tiden anstäldes offerfester i Skiringssal, och folk strömmade dit från hela Viken — — — —

Upplysningar och Anmärkningar.

1) I Pergaments-Fragmentet fins ej någon öfverskrift, utan är denna tagen af Pappers-afskrifter, som dessutom tillägga: "Ivar Vidfadme, Rärik, Helge Hvasse, Harald Hildetand tillika med Bråvalla-slaget, och något om Sigurd Ring, efter som det är skrifvit på några sönderrifna blad. Om Helge Hvasses frierifärd till Auda den Grundrika, Ivar Vidfadmes dotter i Sverige, och Ivars svar. Begynnelsen fattas. Audas yttrande till sin fader, som med list framförde Helges andragande."

2) *"Konúnga-fylgior"* voro sådana, som tillkommo ättgode och tappre män, och visade sig i ädla och stolta djurs skepnader. Angantyrs örnar ansågos betyda starka kämpar (Hervörs saga, Cap. 5), och oxars kämpande i Brodd Helges saga, kämpars vapenskifte. Björnen, som Höskuld såg, troddes antyda den ättgode Gunnar af Hlidarenda, och Drottning Ingegerd såg i denna hamn ett förebud för en Konung eller Konungason (Rolf Götreksons saga, Cap. 12.) Thorsten Vikingson (Cap. 12) såg i de många sig anfallande björnar Konung Njörves söner, men i röfrarne, som följde dem, andra elaka män. I allmänhet troddes fiender och försåtliga män förebådas af ormar, och som oftast af vargar eller ulfvar. Jfr. Anm. 14 till N:o VI.

3) *"Burstaung"* betecknar en med jern beslagen och spetsad stång, som hästfolket eller ryttarne, efter de gamles beväringssätt, begagnade som det förnämsta vapnet. Det användes äfven vid torneringar.

4) Med "*Austrríki*" förstods alla de kustländer som voro belägna öster om "*Eystra-salt*," eller Östersjön. De samma länder kallades äfven "*Austrveg*," som förut är anmärkt.

5) Halfdan Snälle var Ivar Vidfadmes fader, och i det femtonde led en ättling af Odins son Skjöld, stamfader för Skjöldunga-ätten.

6) I *Bragarædur* i Sturlesons Edda omnämnes Häner såsom en bland Asarne, och i Skalda säges han kunna kallas Odins stallbroder, sällskapare och samtalare, den snabbe Asen, Långfot och Gods-Konungen. Om honom och hans Guda-förmåga finnes äfven i *Völu-spa* följande uttryck:

Till's trenne kommo
Ur det samkväm,
Mäktige, älskande
Asar till stranden;
Funno på landet
Ask och Embla,
Utan förmåga
Lif och bildning.

Ej anda de egde,
Ej tanke de hade,
Ej blod och ljud,
Eller färg och skönhet;
Andan gaf Odin,
Tanken Loder,
Blod gaf Häner
Och lif och fägring.

7) Hermod var, enligt Gylfaginning, Odins son, och räknades således bland Asarne. Han

kallades ock den **Hurtige**, och åtog sig efter brodren **Balders** död beskickningen att rida till underverlden, för att försöka om han kunde finna **Balder** och då bjuda **Hel** lösepenningar, om hon ville låta honom komma tillbaka till Asgård. Denna färd beskrifves ock på anfördt ställe i Cap. 49.

8) Om honom heter det i **Gylfaginning**, då Asarne der uppräknas: "**Heimdall** heter en: han kallas ock den hvite Asen: han är stor och helig: född till verlden af nio mör, som alla voro systrar. Han heter ock **Hallinskide** och **Gyllentanne**, ty hans tänder voro af guld. Hans häst heter *Guldtopp*. Han bor der som heter *Himmelsberg* vid *Bäfröst (Bifrost)*: Han är Gudarnes väktare och sitter der vid himmelens ända, för att vakta bron för bergresarne. Han behöfver mindre sömn än en fågel: han ser lika långt natt och dag, nemligen hundrade mil vidt från sig: han hörer gräs växa på jorden och ull på fåren och allt hvad som gifver ett starkare ljud. Han har en lur, som heter *Gjallarhorn*, och när han blåser deri, höres det i alla verldar. Hufvudet kallas *Heimdalls* svärd! I **Skalda** kallas han ock **Sindler** och säges vara **Odins** son.

9) *Midgårdsormen*, äfven kallad *Jormundgand*, var aflad af **Loke** med **Angerboda**, en jättekvinna från Jötunhem. Han blef af Allfader hämtad och kastad i den djupa sjön som ligger omkring all land. Der växte han så, att han ligger midt i hafvet omkring all land och biter i sin stjert. Den starke Guden **Thor** säges vid Ragnarök, eller den sista striden emellan Asa-Gudarne och **Muspells** söner,

hvari å ena sidan alla *Einheriar*, (*Enhärjare*), och å den andra, Midgårdsormen och dess broder Fenrisulfven, samt Loke med allt Hels följe, tillika med Jätten Hrymer och alla Hrimtussarne, deltaga, vara Midgårdsormens baneman; men sedan han kommit nio steg bort, falla död ned af det etter, som ormen utblåst på honom.

10) Härmed menas Ingiald Illråda, om hvilken kan ses flere upplysningar till N:o V.

11) "*Seid*," som här står, var den afskyvärdaste af alla trollkonster. Dess verkningar troddes vara ganska stora och kraftiga: menniskor beröfvades lif och hälsa, betogos vett och styrka och öfver dem samlades hvarjehanda olyckor. Den som öfvade den kallades "*Seidmadr*;" men man tänkte sig denna trolldom förenad med så nedriga tänkesätt, att den ansågs oanständig för en karl och således förbjuden. Dess utöfning lemnades endast åt kvinnor, "*Seidkonur*." Till en början var den väl endast Asynjorna förbehållen, då Freya hade från sitt folk Vanerne fört konsten med sig till Asarne. *Seid*, som betyder sjudning, kokning, var till en början ej annat än en blandning och sammankokning af örter och flera ämnen till läkemedel eller förgift. Beståndsdelarne höllos hemliga, hvarför ock mängden kom på den tanken att en sådan kraftig blandning ej på annat sätt än genom trolldom kunde få en sådan öfvernaturlig kraft att läka eller skada. Runor och trollsånger, isynnerhet ett stycke, kalladt *Vardlokr*, voro härvid nödvändiga medel; men den, som rätt förstod runorna, och ristade andra af motsatt verkan, "*Seidvillur*" eller seid förvillande runor, kunde vända den åsyftade verkan

tillbaka på dem, som den anstälde. Vidskepelsen fortfor länge i Norden och kunde icke en gång utrotas af den mäktige Konung Harald Hårfager som vid lifsstraff förbjöd den och ifrade så häftigt deremot, att han (Cap. 36) lät inbränna sin egen son Ragnvald Rettilben på Hadeland, tillika med 80 Seidmän. Liljegren, G. R. saga, sid. 261.

12) Då Hild eller Hilda var en bland Valkyriorna eller Strids-Gudinnorna, synes med benämningen Hildetand, den egenskap Harald hade, att genom sina stora krigsbragder skörda många offer åt denna Gudinna, här vara uttryckt, och den således icke, som Danske Historieskrifvaren Saxo förmenar, härleda sig från den omständighet, att hans framtänder, efter sagoberättelsen, voro stora och gullfärgade.

13) Värdighetsnamn, "*Nafnbót,*" var den titel, betecknande värdighet eller högbet, "*tiginn,*" som forntidens Konungar uldelade; hvadan den som var utan hög värdighet, eller saknade *nafnbót* sades vara "*Utiginn — Otiginn;*" men kallades, om han härstammade från rika och mäktiga förfäder, storättad eller storslägtad, "*Stórættadr — Stórborinn.*" Se härom vidare Hallenberg, Anm. sid. 129—153.

14) Rafn anser detta tillnamn beteckna Ringslungare eller den Gifmilde. Jfr. härmed Anm. 46 till N:o I.

15) *Känagard* var den södra delen af *Holmgard* eller Isländarnes *Gardarike*, der *Kiov (Kiev)* var hufvudstaden. Det sträckte sig, i öster om Holmgard, ända bort till en fjällsträcka "*fjallgardr*" (Uralska bergskedjan?), som utgjorde gränsen emellan Garda-

välde eller Holmgardiska riket och Jotunhem (Gånge-Rolfs saga, Cap. 60. Torfæus Hist. Norveg. I: 165, 166.) Några underliggande trakter kallades i sednare tider *Russia* och de nordliga orterna vid Bjarmaland *Muscovia*. Namnen Russia och Ryssland härledas från *Risaland* och Ryssar från *Risar*, Resar, ett stort resligt folkslag, med hvilka Götherne hade beständiga stridigheter (Suhm om Nord. Folk. Opr. sid. 107 och 108.) Jfr. Anm. 35 till N:o I.

16) Härmed bör förstås den lilla staden *Köge* vid nordöstra kusten af Seland, utan för hvilken den i historien bekanta hafsviken *Kögebugt* är belägen.

17) Är (troligen) den öster om Kögebugt utskjutande, midt emot Skanör (Skånes öra) i Sverige belägna landudde, hvarifrån öfverfarten är kortast till nyssnämnde ställe.

18) *"Hasla völl,"* som här står, betyder, att afmäta och kringstaka en valplats eller ett slagtfält med käppar eller stänger af hassel (*Corylus Avellana*).

19) *"Fylkingar-armr,"* är efter Biörn Haldorsen flygeln af en slagtordning, likasom *"Fylkingar-briòst,"* är den främsta delen deraf, eller fronten, teten.

20) Betecknar en som fått skråmor på kinden eller i ansigtet.

21) *"Heimilismadr"* betyder en person som är hörande till huset eller medlem af familjen.

22) Broocman håller före i sin beskrifning om Östergöthland sid. 588, att denna å är densamma som

Varaby-ån eller *Tuna-ån*, i Östra Husby Socken, hvilken kommer från Gålsjön i Häradshammar och faller ut i Bråviken.

23) Med "*Búa uni*" förstås efter ordalydelsen egentligen *ombona*, som sålunda betecknade hvad man nu kallar *svepa*, hvarpå annat motsvarande uttryck ej finnes i Isländskan.

24) "*Utför*" betyder äfven likbegängelse, men detta uttryck utmärker mera en Christlig än hednisk sedvänja.

25) *Alferne* voro sannolikt en folkstam, som från uråldriga tider bebott Skandinavien, och af hvilka en betydlig del vid Asarnes ankomst tagit deras parti. Den poetiska Eddan nämner på flere ställen Alferne, såsom nära förenade med Asarne och utgörande med dem nästan samma folkslag, och säger den prosaiska Eddan, att det gifves Nornor af Alf-slägten. De voro efter Asarnes föreställningar af 2:ne slag. *Hvita* eller *Ljus-alfer* voro goda och hvitare än solen, bodde i *Alfhem* eller i palatset *Vidblain* eller *Aundlangr*, en himmel sydligt från *Gimle*, som skulle äga bestånd, när den öfriga verlden ödelades genom *Ragnarök*; *Svart-alfer* "*Döck-alfr*," onda och svartare än beck, bodde i jorden, men voro det oaktadt genom sina konstiga arbeten Asarne till hjelp. De hade förfärdigat bandet *Gleipner*, hvarmed Fenris-ulfven hölls bunden, äfvenså skeppet *Skidbladner*, S i f s gyllene hår och O d i n s svärd *Gungner*. De voro näst Resarne de afskyvärdaste varelser, hvarföre de också ofta förväxlas med Dvärgarne, och kunde dö; hvaremot de hvita skulle upplefva *Ragnarök*. I sednare tiders käm-

pavisor och romanser framträda *Elf-fruar* och *Elfvor* såsom onekliga afkomlingar af Alferne, med egenskaper, dem man i äldre tider tillskref Alferne. Liljegren, G. R. saga, sid. 245.

26) Sago-berättelsen är här origtig, hälst Ivar Vidfadme icke var Ragnars fäderne, utan möderne-frände.

SUBSCRIBENTER

å

Nordiskt Sago-Bibliothek.

(Forts. från föreg. Häfte.)

Stockholm.

Axelson, A. F. von, Under-Lieutenant.
Brahe, M., Grefve, En af Rikets Herrar, General Lieutenant, R. och C. af K. M. O.
Fock, A. G. B., Lieutenant.
Gyldenstolpe, U. W., Grefve, Lieutenant.
Lagerstråle, C. E., Capitaine.
Lovén, A. W., Second-Lieutenant.
Mentzer, C. L. von, Kammarjunkare.
Piper, F., Grefve, Lieutenant.

Götheborg.

Börjesson, L., vice Pastor.
Dahlin, B., Prost.
Ekman, C. O., Prost.
Lindberg, C. E., Phil. Mag. och Adjunct.
Linderot, C., Prost och L. N. O.
Lundegren, J., vice Pastor.
Rhedin, P. E., Theol. Cand., Contracts-Prost.
Ringius, S., Härads-Skrifvare.
Sjöblom, N., vice Pastor.
Stenberg, G., Studerande.
Winborg, O., Comminister.

Christianstad.

Adlercreutz, C. T., Under-Lieutenant.
Centervall, J. G., Hof-Rätts- E. O. Notarie.
Ehrenborg, T. C., Hof-Rätts-Auscultant.
Falkengreen, G., Friherre, Hof-Rätts-Assessor.
Faxe, A., Hof-Rätts-Assessor.
Flinck, J. W., Hof-Rätts-Notarie.
Gram, L. F., Hof-Rätts-Actuarie.
Hallengren, A. F., Under-Lieutenant.
Hjertman, C. G., Capitaine.

Lindskog, G, Hof-Rätts-Amanuens.
Luft, J. F. von der, Hof-Rätts-Assessor.
Meck, A. F., Hof-Rätts-Assessor.
Qviding, P., Hof-Rätts-Assessor.
Schmidt, C. C., Hof-Rätts-Assessor.
Toll, H., Öfverstinna.
Wetterström, G. E., Hof-Rätts-Råd.
Weydling, P. E., Advocat-Fiskal.

Carlskrona.

Ekman, B., Second-Lieutenant.

Westervik.

Liljenstolpe, C. A. G., Fänrick.

Wadstena.

Vult von Steyern, G. S., Lieutenant.

Helsingfors.

Ehrenström, J. A., Verkligt Kejs. Ryskt Stats-Råd.
Ehrström, C. R.
Forssman, C. J., Copist.
Granfelt, C. G., Capitaine.
Keckman, C. N., Lector.
Lerberg, C. F., Landtmäteri-Elev.
Lundahl, C., Studerande.
Schoultz, C. von, Major.
Spåre, C., Studerande.
Tallgren, W. F., Studerande.
Tigerstedt, G., Studerande.

(Forts. i nästa Häfte.)

NORDISKT

SAGO-BIBLIOTHEK,

eller

MYTHISKA OCH ROMANTISKA

Forntids-Sagor,

utgifne

af

C. G. Kröningssvärd,

Häradshöfding, Bergs-Fiskal och Ledamot af det Kongl. Nordiska Fornskrifts-Sällskapet i Köpenhamn.

Första Bandets

Femte Häftet.

FAHLUN.

Carl Richard Roselli.

1834.

Enginn er ýta
sá er æ lifir;
mun ei baugbroti
vid bana kvída;
hittumst heilir
thá hèdan lídum;
er eigi lèttara
líf, enn daudi.

Halfs saga.

Sago-Bibliothek.

N:o IX.

Saga om An Bågböjaren.

Texten till denna saga finnes i en Pergaments-Codex under N:o 343 i 4:to på Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, hvarmed 2:ne pappers-afskrifter och texten i Biörners Kämpadater blifvit jemnförde. Sagan hörer till samma cyclus som N:o VII.

Här begynner sagan om An, hvilken härstammade från Ketil Häng.

Från den tiden, då Fylkes-Konungar funnos i Norrige, härleder sig denna saga. Då rådde två fränder, fader och son, för ett fylke; den äldre hette Olof, men den yngre Ingiald; dock var Ingiald fullvuxen, när de händelser, sagan omtalar, inträffade. Det förhöll sig ganska olika med dem; Konung Olof var vänsäll, men Ingiald var den mäst ränkfulla man. De hade två hofmän, vid namn Björn och Ketil; Björn var kallad den Starke; de voro lika Konung Ingiald till lynnet, mycket öfvermodiga och retsamma. Konung Olof hade en dotter, som hette Asa, en mycket vacker och välbildad kvinna. Det var öfver Numedals-fylke som desse fränder herrskade. Konung Olof var redan gammal när sagan uppkom. Han hade haft två Drottningar, som bägge voro döda; den sista hette Dis, och hon hade förut varit gift med Konung Önund Uppsja eller den Högtseende i Fjordefylke, med hvilken hon haft två söner, som bägge hette Ulf, och nu herrskade öfver samma

fylke. Då Ingiald tyckte sig vara berättigad till halfva riket med sina bröder i arf efter modren, höll han två drabbningar med dem, men förlorade begge. En bonde, vid namn Björn, bodde då i (på) Rafnista, som ligger utanför Numedalen; han var bland de mäst ansedda bland bönderne der nordanom; hans hustru hette Thorgerd, och var en dotter af Bödmod Framarson och Ketil Hängs dotter Rafnhild. Björn hade en dotter vid namn Thordis; henne äglade den ansedde mannen Göte (Gautr) på Hammer, och de hade en son som hette Grim, och tidigt blef både stor och stark. Björn och Thorgerd hade ännu flera barn; deras äldsta son hette Thorer, en vacker, belefvad och välbildad man, hvilken var Konung Olofs hofman, och mycket ansedd af honom, som man kunde märka deraf, att Konungen gaf Thorer ett svärd, som länge hade bibehållits i dessa fränders slägt, och var ansedt för en stor klenod. Det kallades Thegn, var både långt och bredt, och hade ett förträffligt bett; varande det poleradt tre serskildta gånger. Under en lång tid vistades Thorer skiftesvis den ena vintern hos Konungen och den andra hemma hos fadren. Björns yngsta son hette An; han blef tidigt stor till växten, dock icke

vacker, men var mycket senfärdig; hans styrka var ej känd af någon, ty han pröfvade den aldrig; han ansågs som ett våp, och var icke omtyckt af fadren, men hans moder höll mycket af honom. Folket tyckte honom icke i något fall vara lik sina fornfränder, hvilka voro Ketil Häng och andre Rafnista-män, utom hvad växten beträffade. An lade sig väl icke i köket, men ändock benämdes han af somliga män för fånig. Aldrig inöfvades han i några idrotter, och sålunda gick det tills han var nio år gammal, då han icke var mindre än sin broder Thorer. Han var mycket oregerlig, och tillika vårdslöst och illa (trasigt) klädd; ty både knän och armbogar sutto ute (voro nakna). Då han var tolf år gammal, vistades han borta tre nätter, så att ingen visste hvad det händt honom. Han gick afsides till en afröjd plats i skogen; der såg han vid en bäck en stor sten (bergklippa) ligga, och en man stå vid den. An, som hade hördt talas om dvärgar, och tillika att de voro mera konstfärdiga än annat folk 1), passade på, så att han kom emellan stenen och dvärgen, hvarigenom han tillstängde ingången för honom, hvarefter han sade, att dvärgen aldrig skulle komma dit in igen, så framt han icke smidde An en så stor och stark båge, att den lämpade sig efter

hans krafter, och dessutom fem pilar, besittande den egenskap, att han skulle träffa en gång med hvardera af dem; och inan tre nätter skulle detta vara gjordt, hvarför An dröjde der under tiden. Dvärgen, som hette Lit, gjorde som bestämdt var, och det utan någon invändning. An gaf honom några silfverpenningar, som modren hade lemnat honom, hvaremot dvärgen gaf An en vacker stol. An gick derefter hem, och bar stolen på ryggen, hvarvid folket log mycket åt honom. An gaf sin moder stolen, och sade, att det var henne som han mäst borde löna (belöna).

2. Då An var aderton år gammal, öfvergick han i storlek alla der nordanom; men hvarken hans förstånd eller belefvenhet hade tilltagit något under tiden. Vintern derförinnan hade Thorer vistats i (på) Rafnista, och fått tillnamn efter sitt svärd, så att han var blefven kallad Thorer Thegn; men om våren gjorde han sig färdig att draga till Konungens hof. An bad då, att få följa med honom, men Thorer nekade det hårdnackadt; likväl då han begaf sig på vägen till skeppet, kom An efter honom. Thorer sporde hvad han ville. An svarade, att han ärnade färdas med dem, ehvad han än tillät det eller icke. Thorer sade då att han ej skulle få fara

någorstädes: "Och du förstår icke att vara hos höfdingar," tillade han, "du, som uppför dig så slätt, att du knappt kan vistas hemma;" hvarpå han tog An, och fastbandt honom mycket starkt vid en ek. An satte sig icke deremot, men Thorer var icke kommen långt derifrån inan han såg An komma efter, dragande med sig eken, som han hade ryckt upp med rötterna. "En beundransvärd man är du," sade Thorer då, "men jag råder dig dock ifrån att draga till Konungens hof med sådant lynne, som du har." Thorer skar derefter banden af honom, och sade: "ganska litet agtar du på mina ord;" hvarpå han drog ut svärdet Thegn, och hotade honom dermed, sägande tillika: "detta svärd skall lära dig foglighet när du icke har någon sådan; och skall det icke agta dig stort, men hindra färden för dig." "Ej skall du skrämma mig som en barnunge a)," sade An, "och på det du må veta hvad jag kan göra med dig, så skall du nu skönja det." An fattade då i Thorer, höjde honom i vädret och skakade honom som ett barn, sägande: "Se nu, hvad du förmår, i fall vi icke äro eniga;" hvarpå han släppte honom lös; och såg Thorer då, hvad det skulle blifva för en man af honom. De drogo sedan ut på skeppet; men An såg sig om, för att få plats, der han mäst

var i vägen för alla. Köpmännerne sporde hvarandra hvad det var för en man. "Hvi spörjen J mig icke sjelf derom," sade An, "jag kan säga Er det: jag heter An, är från Rafnista, och en broder till Thorer Thegn." De sade, att de icke trodde det, men han tillade, att det var sant som han sade; hvarpå de yttrade, att han skulle vara välkommen der. An var uselt klädd, men Thorer befalte, att man skulle förfärdiga kläder åt honom, så att han ej skulle se så besynnerlig ut, och det skedde äfven; men det hjelpte icke mycket, ty han satte dem vårdslöst på sig, hvarigenom hans utseende ej blef bättre än förut. Skeppsfolket skickade sig väl emot An, och han kunde icke annat, än på samma sätt bemöta det tillbaka.

3. När Thorer och An kommo till Numedals-fylke, sporde de der den tidning, att Konung Olof var död och Ingiald ensam Konung öfver det rike, som de förut begge hade beherrskat. Då sade Thorer: "det var den bästa af de två, som nu dödde, och jag skulle icke hafva rest nordan ifrån, om jag hade vetat något af denna förändring. Thorer kom nu till Konungens gård. An hade sin båge med sig, och när de kommo till gillessa-

len, spände An bågen, som var öfvermåttan stark (hårdspänd). Thorer frågade, hvad sådant skulle betyda. An svarade, att det strax skulle synas; hvarpå han lade strängen öfver sitt bröst och bågen öfver skuldrorna. En pil höll han i handen, och när de kommo till salsdörren, lemnade dörrvaktarne rum för Thorer, men i det samma An gick fram, blef der mycket väsen, eftersom han ej förändrade sin rustning; derpå trängde han sig in i dörren, hvarvid bågen sköt fram öfver skuldrorna, emedan den ej fick rum i dörren, och den måste då antingen brytas sönder eller böjas mycket, ty dörrstolparna gåfvo icke efter för försöket. An kom dock in i salen, och bågen böjdes, men gick icke i stycken. Han satte sig mycket långt ner, men Thorer gick fram för Konungen och hälsade på honom. Konungen upptog det väl och bad honom gå till högsätet midt emot sig. "I skolen vara välkomne här hos oss," sade han; "hvem är den som kom med dig, och hvarför skiljer han sig så snart från dig?" Thorer svarade: "den mannen är min broder, men han har knappast menige mans skick." "Han skall vara välkommen här," sade Konungen, och sitta närmast dig; det göra (tillåta) vi för din skull; An hafva vi hört omtalas, och är han en vidun-

derlig man i många hänseenden." Thorer gick till An, upprepade för honom Konungens ord, och tillade: "gå till din hedersplats, frände!" "Ej månde vi byta rum," svarade An, "men större lust har jag att uppehålla mig här vintern öfver." Thorer sade, att han trodde att detta skulle tillåtas honom, hvarpå han trädde fram för Konungen igen och yttrade: "jag vill bedja att min broder An må, efter sin önskan, få vistas här under vintern; dock behålla sin plats." "Det skall tillstädjas honom," svarade Konungen, "att uppehålla sig här i vinter; men hvilket annat säte kan vara bättre för honom, än vid din sida?" Thorer sade, att han ej ville hafva något med honom att skaffa: "han har altid haft för skick," tillade han, "att vilja råda sig sjelf, och derför var det mig mycket emot, att han drog hit med mig, förty jag visste, att han var tämligt besynnerlig." Thorer omtalade för An Konungens svar, hvarpå An yttrade: skedt är nu, hvad jag ville, och gack du, broder! nu till din plats!" Thorer gjorde så. An var tystlåten och otillgänglig och satt mäst i sitt säte, utom då han gick i sina ärender. Hofmännen logo mycket åt honom, och Ketil var den som äggade dem dertill, men An låtsade, som han icke märkte det. Sålunda led

tiden fram till jul. Då lät Konungen göra kunnigt, att han ville gifva julgåfvor, likasom hans fader hade gjordt; sägande sig derigenom vilja vinna sina mäns hyllning. Om julaftonen kommo alla för att emottaga gåfvorna, undantagandes A n. Konungen sporde, hvarför icke A n kom att taga emot gåfvan; "han skall också hafva en, likasom de andra," sade han. Detta blef A n förkunnadt, och han stod då upp och yttrade: "mig synes det godt att mottaga guld." Mannen bar sig icke skickligt åt, då han trädde fram för Konungen; och var han förskräckligt stor att åskåda. Konungen frågade: "hvad var orsaken till, att det brakade så starkt, A n! när du gick hit in genom dörren första gången?" "Min båge, svarade A n; ty så liten var dörren till Er sal, Konung! att min båge böjdes aldeles tillsamman, då jag hade den på skuldrorna, förrän jag kom in, och det klingade högt, då den slapp in genom dörren." "Du skall, sade Konungen, heta A n B å g b ö j a r e n [3])." "Hvad gifver du mig i namnfäste?" frågade A n. "Här skall du få en guldring," svarade Konungen, "som både skall vara namnfäste och julgåfva, ty jag hörde hvad du yttrade förut; du måste visst vara en mycket stark man, så stor som du är." "Nog tror jag," svarade A n, "att jag är ganska stark, men

jag vet det icke." An tog emot gåfvan, men tackade ej för den. Derpå lekte han med ringen, satte honom på bröstet, och höll händerne der nedanom, men i detsamma flög (kom) ringen borrt. Han gick då ut i förstufvan för att leta efter den, och då han kom tillbaka, såg han aldeles så ut, som hade han legat i smutsen. Hans sidokamrat sporde då, hvarför han såg så skräckfull ut. An svarade: "det är icke värdt att spörja, än mindre att förtälja derom, men jag skall dock omtala det för dig, om du vill tiga dermed." Denne yttrade, att han skulle förtiga det, hvarpå An sade: "här månde sannas det, som sagdt är (ordspråket): Missunnadt guld (gods) förloras lättast; tappad är nu ringen." Sidokamraten yttrade: "låtom oss tiga dermed;" hvarpå An svarade: "Det må så vara, men ringen var ej bestämd åt mig, och förty vill jag gifva honom åt den, som finner (upphittar) honom." Detta kom för hofmännen, och de omtalade det för hvarandra, men Ketil log mycket deråt, och yttrade, att det hade gått, som man kunde vänta, när man gifvit en dylik fåne guld; hvarefter han gick att leta efter ringen, åtföljd af hofmännen, hvilka trängdes om hvarannan i förstufvan. An sade då: "hvad skall det betyda, att männerne krypa här på händerna och

krafsa i smutsen, och tillika rifvas med hvarandra?" Man sade honom att de ville vinna på hans olycka, och söka igen ringen. An yttrade då leende: "icke anar jag något godt; ty här har jag ringen på min hand; nu narrade jag Er en gång, för det Ni så ofta narradt mig." Hofmännen sade sig derigenom hafva lidit mycken spott och hån. An yttrade, att det borde så vara, hvarefter de höllo upp med att göra narr af honom; dock började de sedan dermed på nytt, och Ketil var hufvudmannen derför.

4. En dag tilldrog det sig, att bägge bröderne voro utanför gillessalen. Hofmännen kommo då ut, och sade till An: "du måste vara en stark man An!" "Det kan väl vara, att det förhåller sig så," svarade han, "men jag har aldrig pröfvat det." "Vill du brottas med Björn?" frågade de. An svarade: "det må ankomma på Er; men J skolen tjena mig med att göra upp en stor eld åt mig." De gjorde så, och bådo honom värma sig. Han sade, att han hade mera behöfligt att uppvärma sig, när han kom från den förestående kampen. Sedan gjorde de sig redo att brottas i salen. An var då klädd i en luden kappa, som hans moder gifvit honom; han hade icke något bälte om sig, men kappan var så fotsid (lång),

att den släpade öfver en aln efter honom, och armarne på den gingo framöfver händerna. Björn sprang in på An, men han stod stilla för honom. Björn var en mycket stark man, hvarför han grep tag i An, och kastade honom på eldbrasan, så att hans skuldror kommo att ligga ner i elden, men fötterna blefvo hvilande på bänken; och uppstod då ett allmänt skratt. An var långsam att stiga upp; men den ludna kappan hindrade elden att skada honom. Då sade Konungen: "icke tyckes det mig, An! att du är så stark, som du synes vara." "Den tyckes mig starkast, Konung! som först faller," svarade An, hvarvid Konungen log mycket. An tog nu på sig ett bälte, bandt dermed upp kappskörtena, och vecklade upp armarna; hvarpå de för andra gången sprungo in på hvarandra. An drog då Björn åt sig, upplyftade honom som ett barn, slängde honom sedan på eldbrasan, och släppte honom lös i detsamma. Hofmännen sprungo då till, och ryckte Björn utur elden; varande han då mycket bränd. De sade, att denne man var förfärligt stark. An tyckte mycket om att han blef kallad stark, och sade, det de nu kunde se, att han ville det Björn skulle värma sig

vid

vid elden; tilläggande ock, att Björn behöfde det mera än han. An kvad derefter:

Som en feg, mig mannen
Stötte mot bänken, jag icke
Hålla mig uppe kunde;
Vare den man förbannad!
Men vi skiftade lika,
När jag honom fälde
Föll hans heder äfven;
Vare den man förbannad!

Nu led det med vintern, och inträffade det en dag, att bägge bröderne voro ute tillsammans. Då sade Thorer: "är du icke illa tillfreds med, att du rest hit, då du här blifvit hånad och bespottad?" An svarade att han icke var obelåten dermed: "jag har här bekommit guld och haft en god bostad under vintern," tillade han, "och jag bryr mig ej om deras spott." "Då skall du nu få veta, huru jag tycker derom," sade Thorer, "jag vill gifva dig svärdet Thegn, hvarmed du skall dräpa tvänne af Konungens män, och sedan skall jag sjelf svara för saken." "Jag vill se svärdet och taga emot det," svarade An, "men icke vill jag lofva dig den betalning, som du fordrar." Dagen efter vid dryckes-tiden stod An upp,

och vände sig till den, som satt honom närmast, och såg på honom. Detsamma gjorde han med alla i salen; för Konungen stod han längst; sedan gick han fram till Thorer, lade svärdet fram för honom på bordet, och sade sig icke vilja hafva det. Man skrattade mycket deråt, men Thorer var mycket illa tillfreds dermed. Då bröderne sedan åter träffade hvarandra, sporde Thorer: "hvi betedde du dig så fånigt, min broder! och helt annorlunda än jag förmodade." "Jag tänkte på," svarade An, "hvem af Konungens män jag kunde hafva någon heder af att dräpa, och jag fann då ingen; men jag såg längst på Konungen, emedan jag var mäst villrådig om jag skulle dräpa honom." Thorer sade: "du är aldeles rasande, Konungen är ju välvillig emot dig." "Ej behöfver du tala om honom," yttrade An; "jag tror att i hela Norrige icke finnes värre menniska än denne Konung." Dermed var deras samtal slut. Det led nu närmare mot våren. Konung Ingjald lät då stämma till Ting. Han stod upp på Tinget och talade sålunda: "Det är allom kunnigt," sade han, "att min fader är död, och jag områder detta rike, och vill jag förty göra allom veterligt, att jag vill gifva ersättning till alla dem, som jag gjort

något ondt, och gifva dem och eder alla goda lagar; men jag inbjuder eder, mina män! på en färd att besöka mina bröder, på det vi i godo må kunna afgöra, hurudedes det skall förhållas med rikets styrelse, och vill jag lemna mina män kost och dryckesvaror." Dervid blefvo alla glada. Då sade A n: "du tycker, att Konungen talade väl, broder!" T h o r e r svarade, att det kunde man nog märka. "Men jag kan säga dig," yttrade A n, "att nu önskar han dem (bröderne) det värsta, och tycks på detta sätt kunna tillfoga dem den största skada." T h o r e r svarade, att han ännu bibehöll samma sinnelag emot Konungen. Derefter gjorde de sig färdiga. A n sporde T h o r e r, om han ville att han skulle färdas med hirdmännen eller också följa med Konungen: "jag har blott uträttat litet, så framt jag sålunda drager bort," tillade han, "men på andra sidan är det mycket ovisst, huruledes jag skulle komma ut med att uppehålla mig här, under det ni äro borta, derför har jag mycken lust att draga med eder. T h o r e r sade sig önska, att han skulle följa med. De styrde då nordan efter med Konungen, och lade sig under en ö.

Konungen sade då, att der skulle resas hamnmärken 4) Då kvad An:

Hell dig Sälg!
Nära sjön (hafvet) står du
Väl med löf betäckt;
Nu man skakar af dig
Morgon-daggen;
Men jag för Thegn är
Natt och dag bekymrad.

"Det skall du icke behöfva," sade Thorer, "ty jag vill gifva dig svärdet Thegn." "Icke bekymrar jag mig derom," svarade An. "Jag tror," sade Ketil, "att du längtar efter någon af mankönet, som du vill skända;" och dervid logo de mycket och hånade honom. "Det förhåller sig icke så," yttrade An; "icke bekymrar jag mig om en sådan Thegn 5), men väl om min broder Thorer Thegn; ty han är så enfaldig, att han tror denne Konung, som jag vet skall blifva hans baneman." Sedan kommo de till Fjordefylke. Då sade Konung Ingjald: "jag tror att vi nu äro komna in i mina bröders rike, och som jag har sport att de icke äro godt sinnade emot oss, så tycker jag det vara bäst, att vi slåss, för att frälsa oss från deras fiendtlighet." Många ville då hälldre hafva stannat hemma, än vara ditkomne.

Då bröderne sporde detta, samlade de en här emot Konung Ingjald; men han påbjöd att man skulle gifva hans män att dricka, på det de skulle vara villigare att gå fram. Ett stort oxhorn blef då framburit för An, hvarvid han kvad denna visa:

Det bättre mig tyckes,
I fall vi skolom falla (slagne),
När med manliga steg vi
Gå till svärdens möte;
Tömma vi nu vilja
Fulla dryckes-hornet,
Svingas skulle de skarpa
Svärden, om jag skall råda.

"Detta är väl kvädit," sade Konungen, "och den, på hvars ena sida du går, är icke obetäckt." An svarade: "ej tror jag dock, att det skulle vara till så mycken nytta i dag, om jag än följde med." Konungen sade, att han icke kunde veta af hvad slags folk han var. An utlät sig då, att bägge delarne skulle visa sig; hvarpå han lade sig ned på skeppet, medan de andra gingo upp för att slåss. "Du beter dig mycket illa," sade Thorer, "eftersom du en gång är dragen hit, och ligger nu på skeppet, då hjelp behöfves; jag trodde att ditt mod skulle vara dig till heder." An yttrade, att

han icke brydde sig om hans tal. Konungen gick i land, och landthären kom nu emot dem; de möttes vid en skog och slogos. An stod upp och gick till skogen, satte sig på en stubbe, och spejade derifrån öfver bägge härarne, hvarvid han såg att tvänne baner buros framför Konung Ingjalds bröder. An sade då för sig sjelf: "hvi skall jag icke taga det beslut, att hjelpa Konung Ingjald, oaktadt han likväl har det minst af nöden, när han sjelf önskar det; jag vill skjuta, och har godt hopp om, att träffa; ty den som gaf mig bågen och dessa pilar, sade att jag skulle skjuta visst, och det var dvärgen, som jag råkade i skogen på Rafnista, och uppgjorde handel med den gången folket trodde mig vara för altid försvunnen. Jag vill nu pröfva detta redskap, hvarmed han löste sig och sitt hufvud, då jag hade kvartrollat honom utanför stenen 6). Han sade, att jag skulle skjuta tre skott, som skulle förskaffa mig namnkunnighet, och ett skott med hvarje pil." Derefter sköt han, sigtande på den ena af bröderna Ulf, och pilen flög igenom honom, och i en buske bakom honom, och genast föll baneret. An återhämtade pilen, och skyndade sig till skeppen; och när männerne sågo hvad som skedt, sade de till

Konungen, att han måtte vara genomstungen eller genomskjuten med ett spjut. Om aftonen kommo de till skeppen och blef der då mycket taladt om skottet. An hörde det, och sade att man nu alltförväl kunde tillkämpa sig segren, då den nu var halft vunnen. Om morgonen påskyndade Konungen sina män att gå i land, och sade att han väntade seger. An blef efter, och ingen uppmuntrade honom att gå i land. Han tänkte nu på, att Konung Ingjald måste behöfva hjelp, och han afsköt då den andra pilen, som träffade den andra af bröderne Ulf i bröstet; men han sköt så mycket mindre hårdt mot den förra gången, att denna pil stannade kvar der. Man igenkände pilen, och tänkte, som det äfven förhöll sig, att bägge pilarne tillhörde en och samma man, änskönt den första icke varit synlig. "Sedan lång tid tillbaka visste jag," sade Konungen, "att An är utmärkt skicklig;" hvarpå han sände bud efter honom, sägande, att han vore förtjent af en utmärkt belöning. De utskickade sågo, att An var kommen i en båt, och allaredan tämmeligt långt borta. De förkunnade honom Konungens ord och helsning, att han skulle bekomma en hedersskänk för sin bedrift. An svarade: "jag vill icke draga till Konun-

gen, ty han ämnar mig en galge för min gerning." De utskickade kommo tillbaka, och omtalade för Konungen hans svar, hvarpå han sade: "icke var han långt från meningen, och jag ville förekomma, att han skulle göra flere lönndråp på ansedda män, hälst jag tänkte skänka mina bröder lifvet, att besitta riket under mig." "Slätt uppför du dig nu," sade Thorer, "du ville häldre sjelf hafva gjort det; icke så länge sedan önskade du sjelf dem döden." "Hade han gått upp med oss," svarade Konungen, "så förtjente han att blifva hedrad, men för lönndråp förtjenar han en annan lön." Thorer sade då, det han trodde, att Konungen ämnade honom enahanda belöning. Ingjald tog sina bröders egendomar, och satte höfvitsmän öfver fylket. Derefter blef en hög uppkastad öfver bröderne, som fick namn af Ulfvehögen. Då Konungen var kommen ut på skeppen, och färdig till bortresa, sade Ketil, att han ville besöka en vän, som bodde på kort afstånd derifrån. "Dröj icke länge," sade Konungen, "eftersom vi afsegla snart." Ketil hade Ans pil i sin hand, och kom han till en bondgård ett litet stycke från skeppen; men han kände icke bonden. Denne helsade på honom, och sporde efter hans namn; han sva-

rade: "jag heter An Bågböjaren, som du måste hafva hört omtalas för sina skott." Bonden svarade: "gerna hade vi velat undvara dina skott, ty våra höfdingar voro vänsälle; men blif dock hos oss i natt!" Ketil sade, att han ville taga mot bjudningen. Flere menniskor voro icke der, än bondens hustru och hans dotter som hette Drifa. Om An är att förtälja, att han rodde in i en lönlig vik, och kom så till samma gård, men blef stående utanför den, lyssnande efter hvad som blef taladt derinne. Gästen tog till ordet och sporde: "är det din dotter, bonde?" "Ja, så är det," svarade denne. "Jag är sinnad att ligga hos henne i natt," sade Ketil vidare, "och bättre anbud kan icke göras eder." Bonden yttrade icke något derom; hvarpå Ketil tillade, att han hade uträttat större storverk, än att dela hennes säng. När An hörde detta, gick han till dörren, och bultade på den. En träl gick då till dörren oeh ut igenom den, inan han blef mannen varse. Han sporde då efter hans namn, hvarpå han svarade, att han hette An. Trälen sade: "hit komma många med detta namn; så hette ock den som redan är inkommen." An yttrade, att det väl kunde förhålla sig så, hvarpå han gick in, och satte

sig midt emot Ketil. Bonden sporde efter hans namn, och han sade sig heta An. "Det är allaredan långt lidit på natten," fortfor bonden, "eller vill du stanna hos oss?" Han svarade sig vilja taga emot tillbudet; "men likväl måste jag dröja litet, innan jag äter," tillade han, hvarpå han tillsporde Ketil, om han kallat sig An. "Jag antog detta namn på skämt," svarade Ketil. "Det var en god sak," sade An, "att vi träffat hvarandra; vi hade en och samma vistelseort, och du ville gerna pröfva mina idrotter, men trodde dock icke att få erfara något deraf, utan ansåg mig snarare som en fåne; men jag är dock verkligen en idrottsman, och kan mycket väl bota dig för kvinlighet, eftersom jag förut hörde dig tala om, att du ville ligga hos bondens dotter." Derefter tog han tag i ryggen på Ketil, och sköt honom ut genom dörren, kvädande dervid:

Det skall du finna,
När du stallet sopar,
Att icke du är
An Bågböjar'n;
Bröd-brytare är du,
Förr än bågböjare,
Och ost-brytare,
Men ej alm-krökare 7).

Derpå fastbandt han honom, rakade af håret, och insmorde hufvudet med tjära, sägande: "en hvar må flyga, som han har vingar till." Sedan stack han ut det ena ögat på honom, och kastrerade honom äfven; hvarefter han lössläppte honom, och gaf honom två kryckor, yttrande dervid: "jag vill i stället för dem återtaga min pil; man kallar det kungliga klenodier, hvilka utmärka sig i något hänseende; men du är nu blefven utmärkt, och derför sänder jag dig, sålunda affärdad, till Konung Ingjald, och lemnar dig åt honom i böter för hans ena broder, när jag så måste böta för den andra." Ketil letade sig fram till skeppen, och omtalade för Konungen, hvad som händt, och buro kryckorna vittne om, att han var blefven något styf; men man hade bevis för saken i hans öga och . . . ., ty bäggedera voro borta. "Förskjuten är du af mig," sade Konungen, och dref honom bort ifrån sig.

5. Nu är att förtälja om An, att han sade till bonden: "du tog väl emot mig, och jag önskar att det icke må blifva dig till någon skada. Vi skola nu lemna gården öde, och begifva oss ut till skogs, ty Konungens män lära snart komma hit;" och de gjorde så. An var förutseende; ty Konungen afsände några män

strax om natten, och de uppbrände gården, dragande sig sedan tillbaka. Konungen sade till sitt folk: "så framt An är undkommen, sätter jag ett pris af tre marker silfver på hans hufvud, och jag gör honom landsflyktig från hela Norrige." Detta spordes nu vida omkring. Konungen kom hem till sitt rike. An uppehöll sig hos bonden och uppbyggde ånyo hans gård om sommaren. Han gick dagligen klädd på det sätt, att han hade på sig en hvit päls, som var så fotsid (lång), att den nådde honom till hälarne; öfver den hade han en grå kortare päls, som räckte på halfva benen, och deröfver åter en röd kjortel (tröja) som gick ned till knänen, och ytterst bar han en grof vadmalskappa, som nådde midt på låren; på hufvudet bar han en hatt och en vedyxa i handen. Det var en frugtansvärdt stor man, af ett manligt, men icke vackert utseende. En dag inträffade det, att An mötte bondens dotter Drifa, och med henne gingo tre andra kvinnor. Hon var en mycket vacker flicka, och väl klädd. Hon hade på sig en långarmad kjortel, som icke var vid nedan till, men lång, och smal (hopdragen) på midten; ett hufvudsmycke bar hon om pannan, och hade ljust vackert hår. Kvinnorna logo mycket åt An,

och gjorde narr af hans klädedrägt. Bland annat sade Drifa: "hvarifrån kom du nu, Fyrdubblade! 8)." "Från smedjan," svarade An. I det samma kom bonden till, och bad dem upphöra med att hålla honom för en narr. An kvad då:

Ljushåriga mö'r,
Som mig funno,
Sporde: "hvarifrån
Kom du, Fyrdubblade?"
Men jag den något
Spotska kvinnan
Svarade: "hvarifrån
Är stiltjen derute?" 9).

"Icke tyckes mig," sade An vidare, att din kjortel sitter bättre än min kofta, ty den hänger nedan om bakdelen af din kappa." Dermed skiljdes de åt för den gången. Men då gården var ånyo uppbyggd, sade bonden till An, att det stod honom fritt, att uppehålla sig der öfver vintern, hvilket han väl hade förtjent genom sitt arbete. An svarade sig vilja taga emot tillbudet. Han fattade tycke för bondens dotter, oagtadt hon hade gjort narr af snitten på hans kläder; och hon var honom i allt till viljes. Om våren gaf han tillkänna, att han ville draga dädan, och taga sig något annat

före; "och om så är, som jag anar," sade han, "att din dotter är hafvande, så kan ingen annan beskyllas derför, utan vill jag vidgå, att jag är fadren; och om det är ett piltebarn, så sänd det till mig när J spörjen, att jag har fått en stadig vistelseort, och denna ring skall då följa såsom ett kännetecken; men om det är en flicka, så må du sjelf draga omsorg för henne." Derefter drog han sina färde, österut åt skogen. Der låg en stigman (röfvare), vid namn G a r a n. Som nu A n om dagen gick fram efter skogsvägen, såg han att en man gick framför honom, som hade en svart sköld, hjelm på hufvudet, en båge i handen och ett pilkoger på ryggen. När han fick se den nykomne (A n), afsköt han strax en hvässad pil mot hans sköld, som gick ut genom densamma. A n gjorde derefter ett skott, hvarvid han sköt igenom hans sköld och träffade honom i armmuskeln, så att han blef sårad. Stigmannen sade det han tyckte, att han sköt så hårdt det behöfdes; hvarpå han lade ned sina vapen, och gick till A n, och sporde efter hans namn. Han svarade att han hette A n. G a r a n yttrade då, att han hört hans namn förr, och att han var mycket namnkunnig. "Jag har också hört dig omtalas," sade A n, "och altid

då ondt varit i fråga." "Godt skall du deremot njuta af mig," sade Garan; "jag vill bjuda dig hem till mig, och vi skola sluta förbund tillsammans, och månde vi då kunna uträtta mycket." "Ja," svarade An, "det lärer nog blifva så, i fall vi vilja göra det ondt är." De kommo nu till en stuga, som stod (låg) i skogen; dörren dertill stod öppen; de gingo in, och var der ingen brist på gods, vapen eller rustningar. An såg der tvänne stenar, den ena högre än den andra, hvarvid han sporde hvartill de begagnades. Garan svarade: "der har jag pröfvat, huru starka ryggar några af de män hade, hvilka besökt mig." "Skändeligt beter du dig mot dina gäster," sade An, "men hvilken sten kan vara mera passande för dig att falla på, än denne?" Han svarade, att han icke tänkt derpå, men utlät sig dock tillika, att han trodde den högre vara bättre passande för höjdens skull. Det var långt lidit på eftermiddagen. Garan sade då: "nu skola vi laga mat; hvad vill du nu hälst, hämta in vatten, eller göra upp eld?" An svarade, att det följde af sig sjelf, att han ville göra upp eld, då han var van vid den syssl̄an. När han nu hade lagt sig ned, slängde han sitt svärd, som var det enda vapen han hade, längs efter ryg-

gen på sig. Derpå hörde han något hvina öfver sig; Stigmannen gaf honom ett hugg, men det träffade svärdet, och det skyddade honom. Då sprang A n upp, och sade: "icke är du nu uppriktig, men deremot ganska snar att bryta förbundet, och jag har icke förbrutit mig något mot dig; nu kan det hända, att du kommer att gästa på den högre bondestenen i kväll." Det uppstod nu en hård kamp emellan dem, och bägge sökte att komma afsides från stenen; men G a r a n måste dock omsider närma sig den. A n steg då på hans fötter, stötte bägge händerna så hårdt mot hans bröst, att han föll baklänges öfver stenen, och då bröts ryggen af honom. A n lemnade honom icke förr än han var död; hvarpå han högg hufvudet af honom, drog honom ut ur stugan, och stack näsan i skrefvet på honom, på det att han icke skulle gå igen (spöka) efter sin död. Natten förflöt. A n stannade der öfver sommaren, men förnärmade ingen menniska, och lät icke heller se sig; men då hösten inföll, läste han igen stugan och drog bort, för att söka sig en annan bostad öfver vintern. Han kom en kväll till en rik enka, som hette J o r u n, och der höll han sig dold öfver natten. Då enkan kom in i stugan, sporde hon gästen ef-

ter namn, men han gaf ett obestämdt svar. Hon gick då från honom, men vände dock strax tillbaka, och sade: "hvarföre drog du hit? Jag anar att du måste vara An Bågböjaren." Han svarade att det förhöll sig så. "Hvarföre drog du då hit?" fortfor hon; "här kan du icke hafva någon säkerhet för Konungen." An yttrade, att han trodde det någon större ej skulle behöfvas: "jag vill våga på att stanna här, om du gifver mig tillstånd dertill." "Ej skall jag neka att gifva dig mat," svarade hon. Han förblef nu der en tid, och halp henne på det bästa med råd och dåd, och hade tillsyn öfver hennes egendom. An sade vid ett tillfälle: "Jag önskade att få blifva här i vinter hos dig; dock så, att jag tager mig något före." Hon svarade, att det icke var säkert för honom, då Konungen beständigt efterspanade honom, och att hon blott ringa kunde vara honom till hjelp. An utlät sig, att han icke väntade sig något ondt af Konung Ingjald. "Icke skall mat tryta för dig," svarade hon, "men du kommer sjelf att vara på din vakt." Han blef nu mycket verksam i egendomens förvaltning. Någon tid derefter samtalades de, och han yttrade då, att han

hade fått i sinnet att fria till henne. Hon svarade, att det finge ske med hennes fränders råd; och som han var mycket afhållen der, nekade ingen dertill, utan gick giftermålet för sig. An var en mycket driftig man, och särdeles konstfärdig. Han hade ett varf i skogen, nära till gården, och der byggde han sig ett skepp. Han förökade mycket sin egendom och sitt anseende; han hade fyra stora gårdar, och trettio raska män på hvarje. Fylkets öfrige innevånare ansågo honom som deras höfding; ty han var vänsäll och högsinnad. Konung Ingjald fick omsider veta detta, och efterspanade honom. Hans broder Thorer drog ofta östan dit öfver, för att bemedla förlikning, och var det stor vänskap emellan bröderne. Deras fader Björn på Rafnista var då blefven död, och deras svåger Göte och syster Thordis hade tillsyn öfver gården. Deras son Grim var vacker, stor och stark, och sade, att han icke höll så mycket af någon bland sina fränder, som af An. Han drog till An, som tog väl emot honom, och der förblef han länge; varande han ock mycket vänsäll. Thorer bad ofta An, att han skulle foga sig efter Konungen. "Det gagnar dig icke, Broder! att stå emot honom," sade han, "eftersom

jag tydligen ser, att han har ondt i sinnet mot dig." "Ödet må råda (afgöra) emellan mig och Konungen," svarade A n, "men du tror honom för väl; jag ville hädre att du såg om vår egendom." Detta skedde likväl icke.

6. Det var en man, vid namn I v a r, af en ansedd slägt i Upplanden. Han kom till Konung I n g j a l d s hof, och Konungen tog väl emot honom. Då var A n icke vistande der. I v a r var skicklig i åtskilliga kroppsöfningar; han förälskade sig i A s a, och friade till henne. Konungen ville icke gerna gifva sitt bifall till giftermålet; emedlertid talades de vid derom. "Mycket eftertraktar du detta giftermål," sade Konungen då, "och vill jag förty lemna mitt bifall dertill på ett vilkor: du skall draga till A n, och bringa mig hans hufvud, och när det sker, skall du få kvinnan, som du friar till; ty då förtjenar du att benämnas en uppsatt (förnäm) man och Konungens svåger." I v a r sade att det ej var något lätt profstycke, och sporde Konungens syster, om hon gaf sitt ja-ord till giftermålet. "Jag skall," gaf hon till svar, "underkasta mig min broders vilja, i fall du uträttar detta uppdrag." Derefter drog han bort österut i landet till A n, och äskade att

få vistas hos honom öfver vintern. An sporde hvem han var, och sade att man näppeligen kunde veta, hvad sinnelag en hvar hade; emedlertid plägade han icke neka folk mat. "Jag fordrar icke heller betalning förut," tillade han, "eller inan jag vet, huruledes du skickar dig, eller huru underhållet blifver." Ivar var honom till hjelp vid arbetet, och på allt sätt eljest. Då de nu en kväll gingo hem, tänkte Ivar på ändamålet med sin färd, och han löpte till An och högg efter honom, men An giek hastigare, och tog större steg än Ivar beräknat, och hugget stannade derför i jorden i några trädrötter. När An nu märkte hans anfall, vände han sig om och sade, att betalningen för vistandet der, syntes honom icke vara väl afpassad. An band honom sedan med en bågsträng, och dref honom hem framför sig, hvarpå han satte honom i fjättrar öfver natten. Då hans folk fick höra hvad som förefallit, bad det honom att genast dräpa Ivar, och sade att han hade väl förtjent det. An yttrade, att det ville han icke; "ty då kunde man i sanning säga," tillade han, "att jag ville vara Konungens fiende, när rigtiga sammanhanget ännu icke är veterligt; men jag vill låta stämma till ett manstarkt Ting, på

det Konungens man må kunna försvara sig, och då vill jag göra detta öfvervåld kunnigt för mängden." Så skedde, och An kom på Tinget, ledande Ivar efter sig. An sade: "omtala nu hela ditt ärende (uppdrag)!" Ivar gjorde så, och då yttrade alla, att han gjort sig skyldig till döden. "Nej!" sade An, det skall icke ske; jag vet hvem han har att besöka hemma, som ni hörde." Han lät då brytta af hans ben nedanom knäna, och vrida om fotbladen, och derefter läka honom; de sednare med sina tår voro då vända bakfram. An sade derpå: "stå nu för mig!" och han gjorde så. "Nu är du en klenod för en Konung," tillade han, "i det du är olik andra menniskor." Derefter vred han ansigtet på honom litet åt sidan, yttrande: "nu utmärker du dig i bägge ändar från andra menniskor; du har ett vackert ansigte, men fötterne likna icke menniskors; drag nu till Konung Ingjald; dig betalar jag honom i böter för den andra brodren, och nu har han icke mer att fordra af mig." Ivar drog till Konungen, och omtalade för honom huru han blifvit behandlad. "Det har jag hört," sade Konungen, "att man dräpt man för man, men aldrig har jag hört sådana misshandlingar omtalas, och att man kallat det

klenoder för en Konung; jag skönjer ej någon sådan i dig; drag du till dina egendomar!" Konungens syster sporde då: "vill du icke nu gifva ditt bifall till, att han ägtar mig?" Konungen svarade, att det icke passade sig, och yttrade tillika, att Ivar hade litat för mycket på sig sjelf, då han trodde sig kunna fullgöra uppdraget, och derför var äfven löftet villkorligt. Thorer var då icke ofta hemma. Derefter sände Konungen tolf män, för att hämta Ans hufvud, och tilltalade dem sålunda: "jag vill sända er till An på det sätt, att J skolen bedja honom om att få vistas der öfver vintern; men som han är stormodig, skall han då tillspörja er, hvarföre ni färdas så många tillsammans; men J skolen svara, att J hafven alla något gemensamt gods, och att J icke tilltrodden någon annan än han, att kunna skifta det emellan er; tager han sedan emot er, så skolen J genom penninggåfvor söka att draga lika så många af hans män från honom, och menar jag att det då står i er magt, att ej låta honom undslippa." De drogo derpå till An, och det gick med deras samtal som Konungen hade anat; han tog emot dem, och de voro der öfver julen. En kväll sade Jorun till An: "hvilka gäster tror du dem vara, som be-

sökt dig?" "Jag tror," svarade han, "att de äro hederliga män, och det skola vi förlita oss på." Hon sade, att hon icke trodde, det dessa män voro att lita på; "jag anar," tillade hon, "att de antingen hafva föröfvat någon illgerning, eller hafva det i sinnet, ty så ofta du går bort från din plats, se de efter dig, och skifta färg i detsamma." Han svarade att han icke trodde det. "Men jag är mera ängslig för din skull, än jag kan omtala," sade hon; "ty vill jag att du går bort härifrån gården i morgon bittida; och så framt de icke då företaga sig något, måste det icke vara något å färde; säg att du skall komma hem till kvällen, och att du vill gå ensam ut, och i fall de då gifva anledning till någon misstanka, så kan man veta hvilka de äro." An svarade, att det skulle så ske. Om morgonen gick An bort från huset, och när vintergästerna sågo det, beslöto de att passa på och öfverfalla An, och drogo hemifrån i två afdelningar, med sex man i hvardera, men sex af gästerne (spionerne) 10) förblefvo hemma och tillika sex bland huskarlarne, hvilka hade låtit besticka sig; sex af hvardera slaget lade sig i bakhåll vid den väg, efter hvilken An skulle framfärdas. Jorun gick till Grim, och sade att

deras utfärd förekom henne misstänkt, och bad honom draga ut för att utforska det. Han svarade sig vara beredd dertill, hvarpå han drog ut i skogen med många män, utan att de andra visste något deraf, men de sågo dem ingenstädes. Det led nu mot kvällen, och det syntes dem då mera nödigt att draga hem igen och passa på tiden, för att hindra allt öfverväld. De kommo hem; An satt då redan i högsätet, och såg icke fryntlig ut. När Grim var hemkommen, sade An: "nu tillkommer det våra vintergäster, att omtala deras ärende, och säga, hvilken död de hade ämnat mig i dag; jag vet nu er afsigt, och för länge sedan kände jag edert svekfulla förhållande emot mig, och icke heller har jag trofasta tjenare." De måste bekänna allt. "Ej vill jag dräpa tjenarne," sade An, "de kunna fritt draga sina färde, men Konungens män öfverlemnar jag i min frände Grims våld, och må han hafva sin gamman af dem i dag." Grim utlät sig, att det var väl taladt; hvarpå han drog till skogs med dem, och lät upphänga dem allesammans parvis vid fötterna i en galge 11). Då Konung Ingjald fick veta detta, blef han mycket förtörnad deröfver. Thorer var då kommen till hofvet, men var tyst,

och det tycktes som förhållandet emellan dem förvärrades. Konungen sporde, hvarför han var så tyst; "vi vilja skicka oss väl emot dig, likasom förut," tillade han. "Ej tviflar jag derpå," svarade Thorer, "men näppeligen kommer det till måtta." Konungen sporde, "hvad fattas väl i det, som min fader gjorde?" "Icke bryr jag mig derom," svarade Thorer, "men mera gaf din fader mig, och det var det här svärdet." "Är det mycket kostbart?" sporde Konungen vidare. "Se på det sjelf!" sade Thorer. Konungen tog emot det, blottade det och yttrade: "icke är det en egendom för en man utan hög värdighet." "Behåll det då sjelf, Herre!" sade Thorer. "Det vill jag icke," svarade Konungen, "du skall ega det, och dig skall det längst följa," och i detsamma gick han från högsätet till Thorer, stack svärdet igenom honom, och lät det blifva kvarståndande i såret; hvarpå han utlät sig: "skiftevis månde jag och An sända hvarandra gåfvor." Sedan utrustade han ett skepp, hvarpå voro sextio man, och befalte dem fara till An, lägga skeppet vid hans skeppsbrygga, och sedan locka honom ut deruppå, genom uppgift, att hans broder Thorer vore ditkommen, för att bemedla förlikning; "och när J då fån ho-

nom ombord," fortfor han, "så dräpen honom! och är då, genom bägges dråp, dock något bötadt för mina bröder." Denna dåd (gerning) blef mycket illa bedömd, och Konungen blef nu af alla menniskor kallad Ingjald den Onde eller Elake. Sedan färdades de sin väg. Natten före deras framkomst drömde An, och omtalade sin dröm för Jorun, sägande: "jag drömde, att Thorer var hitkommen och mycket sorgbunden till utseendet; altid har han kommit när jag drömt om honom; men icke förmodar jag, att de färdas utan ärende, hvilka föra honom hit i den författning, som han föreföll mig att vara, ty han syntes mig mycket blodig, och ett svärd stod midt igenom honom." Hon sade, att det måste förhålla sig så, och att hans drömmar voro klara. An sprang upp, och kallade på sitt folk, hvarpå han lät utrusta fyra skepp, af hvilka tvänne lades vid utöarne, men de andra i en lönnvik nära till skeppsbryggan utanför gården. Sedan sände An ut i bygden och inbjöd folket att dricka välkomstöl för Thorer, om han kom glad och helbregda dit, men att i motsatt fall pröfva deras vapen. An var hemma vid gården, men hans män voro på skeppen, och var han beredd på, hvad der skulle inträffa. Der-

efter blefvo de varse, att ett skepp, beklädt med röda sköldar, lopp in i hamnen framför gården. Skeppsfolket sände An bud, att han skulle komma ned till sin broder Thorer, som var kommen dit för att bemedla förlikning. An svarade: "förr föll det honom altid lätt, att gå hem till mig, men nu synes det falla honom besvärligt." De sade, att han var fallen i en tung sömn. An yttrade då, att han ville gå ned till skeppet, men icke längre. De dristade sig icke att anfalla honom, utan sköto Thorer af skeppet upp i land, och bådo An taga emot Konung Ingjalds vängåfva. An upplyftade Thorer, och sade: "nu har du rönt följderna af din oförsigtighet, att du trodde Konungen för väl; men nu åligger det mig annat, än att göra dig förebråelser." Han lade honom derpå i en klipphåla, och sprang ut på ett af skeppen och upphissade en röd sköld. Derefter lade han till dem, och de slogos, hvarvid många af Konung Ingjalds män föllo. Bland dem var en man, som låg på knäna och stridde; Grim gick fram emot honom, men mannen gaf honom ett hugg, hvarigenom han högg af ena läggen jemte hälen 12), yttrande dervid att han nog skulle blifva styfbent, inan han blef läkt. De dräpte

hvart menniskobarn. An lät uppkasta en hög, och sätta skeppet deruti, med Thorer i framstammen, och Konungens män vid bägge borden, på det deraf kunde skönjas, att alla skulle vara hans (Thorers) tjenare. Grim blef läkt. Konungen sporde snart tidningen derom, och man tyckte, att han icke betydligt ökat sin heder och sitt anseende.

7. Det hände sig en morgon, då An var hemma vid gården, att han sade: "det förefaller mig, som vore det mycket folk ute i skogen, och kan det hända, att nu inträffar, som sagdt är: att stort är Konunga-väldet och stor är Konunga-lyckan." An väckte upp sitt husfolk, yttrande: "ofta sannas det, att jag är väl gift; Jorun har ofta varnat mig, att jag icke skulle uppehålla mig här emot Konungens vilja, men jag ville låta det gå, som det kunde." Sedan tog han en stång, högg den af, och uttälgde ett handtag på hvardera stycket. "När vi komma ut," sade An, "lära de slå en ring (krets) omkring oss; jag har icke lust att fly, men med vapen, Grim! skola vi ej kunna uträtta något;" hvarpå han bad honom taga det ena stycket af stången, som ock skedde. De drogo sedan ned till sjön, dit Konungen då var kommen med mycket manskap. An

och Grim röjde väg för sig, och utdelade väldiga slag åt ömse sidor. Konungens män tyckte, att det icke var rådligt att dröja der längre, men Ans folk förföljde dem, och blefvo många dräpte; men kvinnorna sökte beskydd hos Jorun. An och Grim kommo ut på en roddarbåt, och sågo då sig omringade af Konungens flotta, men att midt ut i sundet en spejarskjuta 13) var liggande. An utlät sig det han gerna önskade att göra dem, som vore satte att skada honom, något kännbart afbräck. Han rände då en jernbeslagen stång (båtshake) in i bogen på skutan, hvilket hade den verkan, att det kolblåa hafsvattnet strömmade in i den, hvarvid de, som voro derå, ropade till männerne på Konungens skepp, att de skulle hjelpa dem. An sökte att undkomma emellan dem. Han sade, att Grim skulle kunna ro bättre, så framt hans fötter varit lika långa. Grim svarade, att han icke skulle förlora något dervid. An märkte icke något, förr än handkaflarne på årorne stötte till honom emellan skuldrorne (för bröstet), och att Grim var sprucken, emedan han hade rott för häftigt. Då sprang An öfver bord; ty att falla i händerna på Konungens män, var det sista han ville. De sågo nu, att den ena bland

männerne var sprungen öfver bord, men att den andra låg död i ösrummet, och de omtalade det för Konungen. "Det kunde man vänta," sade han, "att An ville undvika att blifva fången, men det skall likväl ej hjelpa honom något; ty vi skola sätta ut vakter längs efter stranden, så att han icke skall komma i land. Det befarade An äfven, och han stälde derför kosan till en ö, som låg der utanför; der kom han upp, och var då mycket utmattad. På denna ö bodde en man, vid namn Erp, med sin hustru; flere menniskor funnos ej på den. Erp for ut med ett ök, för att ransaka stranden 14) och såg då en storlemmad man vara liggande på den. Bonden trodde att han var död, och gick, likasom fruktande, fram till honom. An bad honom dristeligen närma sig. Erp sade då: "du måste hafva haft högre säng der hemma hos Jorun." Sedan körde han honom hem, hvarvid fötterna voro liggande utom åkdonet. Hustrun bad honom icke köra en död menniska hem; men Erp sade, att förhållandet var helt annorlunda, och omtalade för henne, huru saken förhöll sig. Hon yttrade då, att det skulle blifva dem till penninge-förtjenst, i fall det vore en förmögen man. An blef nu der mycket

vederkvikt. Konung Ingjald åter trodde att han var död, och drog förty hem igen. An stannade hos bonden, tills han var aldeles återställd, och då satte Erp honom i land. An utlät sig, att de behandlat honom väl, och han gaf käringen litet guld, men Erp hela ön, och tillade, att han, då lägligt vore, ville öka belöningen. Derefter kom An hem. Jorun hade under hans frånvaro lidit någon förlust på egendomen, och saknade nu mycket, hvarigenom hon kunde tillfredsställa sin böjelse för gifmildhet. Folket tog väl emot An; men han sade till sin hustru: "icke har jag hittills varit billig emot dig, i anseende till egendomens förminskning, sedan jag kom till dig." Hon svarade, att hon icke brydde sig derom, blott han kunde hålla sig uppe. Honom rann det då i sinnet, att det icke kunde vara så orådligt, att tillegna sig det som fanns i Garans stuga, eftersom det syntes honom, som nödvändigheten kräfde det. Han lät då hemföra allt derifrån, och sade till Jorun: "här skall du se hvad som tillhör mig;" hvarpå han omtalade för henne, huruledes allt hade tillgått. Nu syntes han icke fattig längre, som man förut ansett honom vara, utan blef deras rikedom hållen för lika stor, som tillförene, om icke

större. An satte nu spejare på alla vägar i trakten. När Konung Ingjald fått spörja detta, hade han beständigt vakt om sig, och sof i stugan hos sin hustrupp. An hade tillsyn öfver arbetet, likasom förr. Då han en kväll gick från smedjan, såg han på en ö ut i hafvet en eld brinna. Han tänkte, att Konungen ånyo ville hemsöka honom, eller att det kunde vara röfvare, som ville bemägtiga sig hans egodelar, och för att förvissa sig derom, gick han ensam ned till stranden, tog en båt, och rodde ut till ön. Han såg der en ung och storväxt man sitta vid en eldstad, klädd i linnebyxor ofvanpå skjortan; han var sysselsatt med att äta, och ett litet silfverfat stod framför honom. Han hade en knif med gaffel 15), hvarmed han tog upp maten ur kittelen, och förtärde deraf, hvad som föll honom i smaken, men kastade det tillbaka deri, som var kallnadt, och tog då annat i stället. An tyckte, att han icke varit försigtig i sin tillställning, hvarför han sköt åt honom, och träffade köttstycket, som han tagit upp ur kittelen, och det föll ned i askan. Han tog pilen och lade den bredvid sig, hvarefter han fortsatte sin spisning. An afsköt då den andra pilen, och den träffade fatet, som stod framför honom,

så att det styckades i tvänne delar; men mannen blef sittande, utan att gifva mycken agt derpå. Då afsköt An den tredje pilen, som träffade knifskaftet, hvilket stod ut af handen på honom, och det flög bort, klufvit i tvänne stycken. Då sade han: "denne man gjorde mig skada, och sig sjelf litet gagn, derigenom att han förderfvade min knif." Derefter tog han upp sin båge, men som An tänkte att det icke var säkert, huruvida ej ännu hvarje pil skulle träffa, gick han förty bakom ett träd, så att det kom att stå emellan dem bägge. Den unge mannen afsköt nu den första pilen, hvarvid An trodde att den skulle hafva träffat medjan på honom, om han stått för den. Den andra tyckte han skulle hafva träffat bröstet på sig, och den tredje ögat; sålunda hade de alla tre stannat i trädet, bakom hvilket An var stående. Derefter sade den unge mannen: "Nu tillhör det honom, som sköt åt mig, att visa sig, på det vi må kunna träffas, i fall han har något med mig att afgöra." An gick då fram, hvarpå de begynte att brottas, och deras kamp var myoket häftig. An blef först trött; ty den andra var både stark och fotfast. Han föreslog att de skulle hvila sig, men

den unge mannen svarade, att han var beredd på hvad som skulle hända; likväl rådde An. "Hvad är ditt namn?" sporde han. Den andra svarade, att han hette Thorer, och att hans fader hette An; "men hvad heter du?" frågade han tillbaka, "mitt namn är An," svarade denne. Då sade den unge mannen: "det är visserligen sannt, att utan mycket gods månde du vara, och är du nu äfven utan (i mistning af) det får, som jag tillegnade mig 16)." "Låtom oss icke kifvas, ty det är litet värdt," sade An; "men hvilket kännetecken har du, i fall du finner din fader?" "Jag tror," svarade Thorer, "att det skall finnas ett sannt bevis på min utsago, men dig är jag icke skyldig att visa det." An utlät sig, att det allt för väl passade sig, att låta se hvad som var till bevis för hans fäderne. Thorer viste honom då ringen. An sade: "Detta bevis har sin rigtighet, och har du träffat din fader; låtom oss nu färdas hem, och se oss om efter ett bättre herrberge." De gjorde nu så, och kommo hem, der Ans män suto och väntade på honom med frugtan och rädsla; ty de visste icke hvad som var blefvet af honom. An satte sig nu i högsätet, och Thorer vid hans sida. Jorun sporde, hvem den unge mannen

var. An bad honom sjelf säga sitt namn. Han sade då: "Thorer heter jag, och är Ans son." Då yttrade hon: "nu sannas det, som sagdt är (ordspråket), att en hvar är rikare, än han tycker sig vara; icke sade du mig, att du hade denne son, men likväl tror jag ej, att han skall blifva någon slösare och förskingra sitt goda! eller hur gammal är du? "Aderton år," svarade Thorer. "Det tror jag," sade hon, "att jag kan kalla dig Högbent, ty jag har icke sett någon högre till knänen." "Detta namn behagar mig mycket," sade han, "och måste du gifva mig något i namnfäste, på det folket må kunna kalla mig så;" hvarpå hon yttrade, att det skulle blifva dervid, och gaf honom något guld. An sporde nu Thorer om hans uppfostran hos bonden. Han sade att man hade låtit utsprida, att det var en dotter, som uppföddes der; "ty Konung Ingjald ville dräpa mig, och derföre flydde jag nordanvägs hit," tillade han. Thorer vistades der om vintern. En gång sade An till honom: "icke näns (gitter) jag längre föda dig, med mindre du ej tager dig något före; i fall du icke betalar för dig;" hvarpå Thorer yttrade, att ringen var det enda som

han hade (områdde). An sade då sig tycka det vara bättre, att hafva någon hvilken kunde skickas såsom sändebud; "och synes det mig," tillade han, "som skulle du vara skyldig att hämnas ditt namn på Konung Ingjald 17); och jag tänker att af alla i vår slägt varder ödet dig snarast gynnande, eftersom det är utrönt, att jag och Konungen aldrig mer skola träffas tillsammans; och icke må du komma hit tillbaka, utan att du utfört hämden, ehuru nära du än är beslägtad med mig. Svärdet Thegn skall du bekomma, och i fall du utförer verket, så tag Konungens syster, som är der, med dig, och skänk henne en son till böter för brodren." Thorer sade sig vilja göra detta, och begaf sig sedan med ett fullt utrustadt skepp ut i härnad; men om hösten hade han fem väl bemannade skepp; varande han en utomordentligt djerf och stark man, och en stor viking 18). Han kom nattetid 19) till Konung Ingjalds gård, och stack eld på sofstugan. Folket vaknade vid röken, och Konung Ingjald sporde, hvilken hade påtändt elden. Han (Thorer) sade, att Thorer Högbent hade gjort det. "Då är visst denna gnista flugen af (från) Drifa, bondedottren; det har jag länge misstänkt, och kan det hända, att

den blifver oss en stor eld till slut." Thorer sade, att han ville sätta en gräns för hans illgerningar. Konung Ingjald lät då uppbryta dörrstolparne och stöta ut stugudörren, yttrande dervid, att han ej ville blifva inbränd. Då sprungo männerne ut. Thorer var nära till stående, då Konungen kom ut, och han gaf honom genast ett hugg, som blef hans bane (död); hvarefter han förde Asa bort med sig och mycket gods tillika, som, jemte henne, han afsände till sin fader. Denne tog väl emot Asa; men Thorer begaf sig på härnadståg, och utförde många namnkunniga bedrifter. Han var en berömd man, och syntes likna sin fader mycket. Då Thorer kom igen till An, hade han förvärfvat mycken rikedom, och han blef väl emottagen. Han vistades der öfver vintern, men då våren inföll, sade An till honom, att han ville begifva sig dädan; "och vill jag afstå till dig alla mina egendomar," tillade han, "men du måste icke eftertrakta dem, som Konung Ingjald besutit, ty det skall icke dröja länge, inan Fylkes-Konungarne blifva utrotade, och det är bättre att bibehålla den värdighet man har, än att först blifva uppsatt och sedan förnedrad; men jag vill färdas nordan till mina egendomar på Rafnista; och

skall Erp draga omsorg om din fosterfader och moder." Sedan drog An sina färde, men Thorer blef en ansedd man. An kom nordan till ön, och der aflade han en dotter som fick namnet Mjöll, och blef moder till Thorsten, Ketil Raums (Röms) son, hvilken åter var fader till Ingemund den Gamle i Wazdal på Island. An hade ofta stridigheter med de skinnbekjortlade (trollen 20) der nordanom, och ansågs vara en mycket sjelfständig man 21). Thorers son (med Asa) var Ögmund Akraspiller 22), fader åt Sigurd Bjodaskalle 23), en berömd man i Norrige; och slutar här sagan om An Bågböjaren 24).

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Dvärgarne voro en i Norden före Asarnes ankomst bosatt, enligt Suhm, Finsk nation, mycket småväxte, men händige, arbetsamme och kunnige slöjdidkare, hvilka mästadels bodde i hålor och bergsskrefvor, hvarifrån traditionen försatt dem i stenar och berg, deras för andra otillgängliga tillhåll och vanliga tillflyktsort. Mythen har låtit dem framkomma såsom maskar ur den slagne Jotnen Brimers sköte och svarta lemmar, men genom Gudarne erhöllo de menniskoskapnad och menskligt förstånd (Völuspá, v. 9.) Utur Qvasers blod drogo dvärgarne Fjalar och Galar det dyrbara mjöd, hvaraf Jotnen Suttung blef egare, men hvilket Odin sedan tillegnade sig (Bragarædur, cap. 57, 58). Runacapitlet tillskrifver dem en ganska god kännedom i att rista, tyda och motverka runor. Af dem förfärdigades många dyrbara smiden och andra arbeten åt Gudar (Asarnes) och menniskor. Eddan gör ingen skillnad emellan dem och Svartalferne, utan omtalar dvärgar i Svart-Alfheim. De sägas skola vid Ragnarök stå sörjande utanför dörrarne till sina klippboningar. De fortplantade sig och hade en republikansk samhällsordning, och deras kunskaper förvärfvade dem förtroende af särdeles undergörande varelser, hvilka med tiden ansågos, i likhet med andra andeväsenden, kunna efter behag visa sig och försvinna, gå genom lykta dörrar o. s. v. Jfr. Liljegren, G. R. saga, sid. 258.

2) *"Sprotabörn"* betyder egenteligen ett barn som rider på käpp, såsom sammansatt af *"Sproti,"* käpp, språte (virga, baculus), och *"Börn,"* barn.

3) *"Bogsveigir"* betecknar en som är van att spänna en båge eller en bågskytt (sagittarius). Öfversättningen *Bågböjare* har dock ansetts tjenligare på detta ställe, när ordet *"Bogmadr"* mera egentligt utmärker en bågskytt.

4) *"Reisa hafnarmerki,"* uppresa ett märke eller en håk, hvarigenom det utvistes, att man der kunde finna hamn och verkställa landgång.

5) *"Thegn"* betyder äfven en person, t. ex. en undersåte och en fri man, såsom motsats till träl. *"At bæta kóngi thegn,"* är, att böta till Konungen för en undersåtes dråp, och sådana böter kallades *"Thegngilldi."*

6) I texten står *"Vígda,"* hvilket Rafn öfversätter med trolla eller förtrolla. *Utg.* tror att dermed bör förstås, hvad som han bestämdare uttryckt. För öfrigt hörde det till forntidens tro, att man genom trollrunors kraft kunde fästa en person vid något föremål, så aldeles, att den ej utan största svårighet kunde skilja sig derifrån. I sagorna förekomma ofta dylika händelser, der personer sägas blifvit lästa vid sadeln, stolen eller sängen, äfvensom att svärd fästadt sig vid skölden, att handen fastnat vid svärdfästet, eller fötterna vid jorden, å hvilket sednare fall förevarande sagoberättelse synes hafva egenteligt afseende. Jfr. härmed Gånge-Rolfs saga, cap. 7.

7) Detta syftar derpå, att bågarne i allmänhet voro af detta trädslag, hvarför äfven Skalderne med

sjelfva trädets namn *"Almr,"* Alm (Ulmus Linn.) ofta nog förstodo och betecknade ett sådant skjutvapen.

8) Anledningen till öknamnet var de fyra serskilda, äfven besynnerliga, klädesplaggen, af hvilka An bar det ena öfver det andra, så att alla voro synliga.

9) Texten har: *"Hvadan er logn úti?"* hvilket Rafn öfversätter med: "Hveden er Havblik ude?"

10) Af *"Niósnarmadr,"* Spejare — Kunskapare, Spion (Explorator).

11) *"Spyrti,"* som här står, kommer af *"Spyrda,"* som egenteligen betyder, att binda ett par fiskar tillsammans vid stjertarne, för att upphängas till torkning.

12) I texten står; *"Madr hjó til hans á knèsbótina ok af Kálfann med hælbeininu;"* men som *"Knèsbot"* betyder knäveck, har öfversättningen måst göras fattligare.

I Biörners text står det tillägg, att mannen, som högg till Grim, hette Fridgeir, och var Konungens frände.

13) *"Niósnarskúta"* betecknar ett lätt fartyg, hvarmed man bekvämt kunde utspana en fiendes läge och företag.

14) Det vill säga, att han såg efter om något skeppsvrak, skeppsgods eller dylikt var uppkastadt på stranden, hvilket han i sådant fall efter tidens sed tillegnade sig och hemförde.

15) "*Knif tannskeptan,*" är efter orden tandskaftad knif, som vill säga detsamma, som en knif med gaffel å andra ändan af skaftet.

16) Detta uttryck innefattar en ordlek, eftersom "*An,*" äfven betyder *utan*.

17) Har afseende derpå, att Thorer bar namn efter farbrodren, hvilken, efter hvad omtaladt är, blifvit försåtligen dräpt af Konung Ingjald.

18) I Biörners upplaga står följande tillägg: "Han utrotade dem som voro rånsmän (sjöröfvare), men lät fredliga män färdas obehindrade. Han härjade vida på Halogaland, och höll en drabbning i Ogisfjorden, der han och en viking, som hette Sam, slogos med hvarandra. Thorer sprang upp på Sams skepp och dräpte honom, hvarefter de af hans män, som öfverlefde, gingo i Thorers tjenst; och hade han då fyra skepp. Han härjade sedan i Bjarmaland, och fick der stort byte, men om hösten återkommo de till Numedalen."

19) "*Nättar-heli,*" som här står, betyder egentligen midnatten, eller den tid på natten, som infaller midt emellan Tuppens sista galande vid nattens inbrytande och dagbräckningen.

20) *Troll* är i de äldsta Eddiska uppgifter liktydigt med *Thussar* och *Jotnar* eller *Jotuner*, och betecknar en nation, som bodde östligt eller nordöstligt från Asarne vid Ishafvet, och med hvilka de hade mycket att göra, förr än de blefvo bosatte i Norden. I de strax derpå följande urkunder, eller som beträffa

Odins och Asarnes första bosättning och krig här i Norden, synes härmed betecknas dess fordna innevånare, hvilka Asarne funno före sig, och med hvilka de fingo lika mycket att beställa, som förut med sina *Thussar*. De voro råa och ohyfsade, men större och starkare, samt hade andra seder än Asarne. Deras storlek, styrka och utseende öfverdrifves ofta i sagoberättelser; uppgifterna, samlade, torde dock leda till upplysning om ett mera sannolikt förhållande. Sedan christendomen blef mera känd, förstod man med Troll sjelfva djefvulens anhang eller onda andar i menniskogestalt, i hvilken bemärkelse Troll ofta förekommer i Olof Tryggvesons och Olof den Heliges sagor. Liljegren, G. R. saga, sid. 263.

21) Med *"Madr fyrir sèr,"* förstås efter orden, *en man för sig*, hvilket *Utg.* förmodat kunna begripligare återgifvas med en sjelfständig man, hvarifrån äfven uttrycket; "han står på egna fötter," härleder sig.

22) Dermed förstås en, som ödelägger eller förhärjar något åkerfält eller någon annan mark.

23) *"Bjód"* betyder jorden, jordklotet, och *"Bjódr,"* dels himmelen, dels ett fat; äfven ett rundt kar eller käril. Meningen är således den, att Sigurd hade en rund (halft klotformig) skalle eller hjessa, hvaraf han således bekom tillnamn.

24) I Biörner heter det mot slutet: "An bodde på ön (Rafnista), som förr är omtaladt; han och Jorun hade en dotter, som hette Mjöll, en stormodig och klok kvinna. An dödde der af ålderdom, och ansågs hafva varit den största kämpe. Hans dot-

ter Mjöll tog der arf efter honom; hon blef gift med Ketil Raum; deras son var Thorsten, fader åt Ingemund, hvilken for till Island, och bebyggde Wazdalen, hvarför han sedan blef kallad Ingemund Wazdælagodi (Wazdalahöfdingen). Deras ättlingar voro många, och är Gretter den Starke en bland dem. Nu (Anno 1683) äro (finnas) än några män på Island, som tälja sin ättledning till Rafnista-männerne.''

Sago-Bibliothek.

N:o X.

Saga om Grim Lodinkin.

Texten härtill igenfinnes i Pergaments-Boken N:o 434 i 4:to, sannolikt från medlet af det 14 århundradet, på Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, hvarmed, af Rafn, en annan Pergaments-codex, ett fragment och 2:ne pappers-afskrifter blifvit jämnförda. Sagan är förut utgifven, med Isleif Thorleifsons latinska öfversättning, af Olof Rudbeck, Ups. 1697, i folio, och hörer till samma cyclus som N:o VII.

Här begynner Sagan om Grim Lodinkin 1).

Så är det sagdt om Grim Lodinkin, att han var stor och stark, och en mycket ansedd man. Derför blef han kallad Lodinkin, att hans ena kind var beväxt med mörkt hår; dermed var han född, och derpå bet icke något jern. Grim tog vid egendomen på Rafnista efter sin fader Ketil Häng, blef en mycket rik man, och rådde nästan öfver hela Halogaland. På den tiden fanns det en mägtig och berömd Herse östan om Viken, som hette Harald, hvilken hade till ägta Geirhild, en dotter till Konung Sölge, som åter var en son af Konung Rolf ur (af) Berget i Upplanden. Deras dotter hette Lopthäna, en mycket vacker och välbildad kvinna. Dit for Grim Lodinkin på sin skuta sjelf adertonde, och friade till Lopthäna. Giftermålet blef aftaladt, och att han skulle hålla bröllop om hösten derpå; men sju nätter före bröllopsdagen försvann Lopthäna, och ingen visste hvad som var blefvet af henne. När Grim kom till bröllopet, saknade han sin fästmö, eller bruden, som var borta; dock

tyckte han sig veta (inse), att hennes fader icke hade någon skuld deri. Han stannade der öfver tre nätter, och drucko de under tiden, likväl var glädjen ringa; hvarefter han färdades hem igen till Rafnista. Fem år tillförene hade det burit så till (inträffat), att Harald Herses hustru blifvit död, och att han året derpå ägtade Grimhild Jösursdotter nordan från Finnmarken, och förde henne hem till sig. Snart tycktes hon der gifva allt till spillo, och elak var hon ock emot sin stjufdotter Lopthäna, som sedan utröntes. Grim var missnöjd öfver sin belägenhet, eftersom han icke sporde till Lopthäna, sin fästekvinna. Det hände sig nu, som ofta förut, att ett hårdt år utbröt på Halogaland. Grim Lodinkin beslöt då att draga hemifrån och färdades förty af på sitt skepp med två män. Han höll (styrde kosan) nordan om Finnmarken, och sedan österut till Gandvik (n. v. Hvita Hafvet); och då han kom (in) i viken, såg han, att der var en tillräckelig fångst att göra. Han landade då der med sitt skepp, drog det upp på stranden, och gick sedan till en fiskarstuga, der han gjorde upp eld åt sig; men när de voro insomnade om natten, vaknade de vid det, att en stark storm med isglopp hade upp-

stått, och så hårdt var detta oväder, att allt tillfrös både ute och inne. Om morgonen när de voro klädde, gingo de ut till sjön; då sågo de, att all fångsten var borta, som om den aldrig hade varit der, och syntes det dem, som voro de stadde i en svår belägenhet; ty bort derifrån kunde de icke komma, hvarför de gingo hem till stugan, der de förblefvo hela dagen. Om natten vaknade Grim vid det, att någon skrattade utanför stugan; han sprang då genast upp, tog sin yxa, och gick ut; han hade äfven efter vanligheten med sig pilarne Gusenöt som hans fader Ketil Häng hade gifvit honom a). Men när han kom ut, såg han tvänne trollkvinnor nere vid skeppet, hvilka höllo i hvar sin stam deraf, och ärnade att sönderbryta det. Grim kvad då:

Hvad heten J,
Som klippor bebon!
Och som mitt skepp
Skada viljen?
Någon mer stygg,
Än i åren
Till utseende,
Såg jag än aldrig.

Den, som stod honom närmast, kvad till svar:

Feima 3) jag heter,
Och född blef jag nordligt,
Rimners 4) dotter
Från högfjället;
Här är syster min,
Hälften bättre,
Kleima 5) hon heter,
Kommen till stranden.

Grim kvad:

Ingenstäds trifs
Thjasses dotter 6);
Stygga kvinnor!
Snart skall jag vredgas;
Er skall jag förr än
Rödull 7) synes skina,
Glupska ulfvar
Ge till föda.

Kleima svarade:

Fordom hände
Det, att vår fader
Trollade bort
Bölje-hjorden (fartygen);
Ville ej ödet (så),
Aldrig J skullen
Hela (oskadde) komma
Hem härifrån.

Grim kvad:

Eder skall jag bägge
Snarligen lofva
Udden och eggen,
Till en början;
Då skola Rimners
Döttrar pröfva,
Hvad som bättre duger:
Brodd (pilspets) eller knytnäfve.

Grim tog då den ena af Gusenöten (pilarne), och afsköt den mot henne, som stod honom närmast, så att hon straxt fick sin bane. Feima sade då: "illa for nu syster Kleima!" hvarpå hon rusade emot Grim; men han högg till henne med yxan, och hugget träffade det ena skulder- (axel-) bladet. Hon skrek högt dervid, och sprang inåt landet längs efter viken. Vid hugget släppte Grim yxan, och den fastnade i såret. Grim löpte efter och följde henne beständigt på samma afstånd, ända tills de kommo in emellan några stora berg. Der såg han framför sig bland klipporna en stor håla, till hvilken en smal fotstig var gående; och lopp hon upp efter den, liksom på släta marken, men i detsamma hon ansträngde sig för att springa upp åt berget, föll yxan utur såret.

Grim upptog den genast, och han måste nu klänga sig upp, på det sätt, att han högg fast yxan i det ena spåret, medan han stod i det andra, och halade sig sedan upp efter skaftet; och kom han sålunda fram till hålan. Der såg han en klar eld brinna, hvarvid tvänne troll, en karl och en käring, voro sittande, med fötterna mot hvarandra; och voro bägge klädda i korta och grofva skinnkjortlar. Tydligt såg han äfven, huru de bägge voro skapade; och hette karlen Rimner och käringen Hyrja 8). Då nu Feima kom in i hålan, helsade de henne, och sporde, hvar hennes syster Kleima kunde vara. "Ja, gissa det!" svarade Feima, "hon ligger död ute vid viken, och jag har bekommit banesår, men Ni ligga här inne och lättjas vid elden." Jotnen sade då: "det har varit en ringa berömlig idrott, att dräpa er, den ena sex, den andra sju år gammal; hvilken har gjort detta?" "Den elake Grim Lodinkin har gjort det," svarade Feima; "desse två, fader och son, äro mera bestämde än andra, att utrota troll och berginbyggare; men fastän han gjort detta, skall han dock aldrig lyckas att få Lopthäna till hustru; och är det löje värdt, att saken nu står så emellan dem." Då sade Rimner: "detta våller min syster Grim-

hild, och besitter hon mycken konstfärdighet." Blodförlusten afmattade nu Feima så mycket, att hon nedföll död. I detsamma trädde Grim in i hålan, och högg till Rimner så hårdt att hufvudet flög af. Då sprang Hyrja upp och in på Grim, hvarpå de begynte brottas, och var deras kamp både hård och långvarig; ty hon var en stor trollkäring, och Grim var mycket stark; dock blef utgången den, att han grep henne om medjan och svängde henne så att hon föll omkull, hvarpå han högg hufvudet af henne, och återvände sedan till sin stuga.

2. Dagen derefter var vädret godt. De gingo då omkring viken, och sågo huru en stor hval var drifven upp på stranden, hvarför de genast förfogade sig dit, och började att sönderstycka hvalen. Kort derefter blef Grim varse tolf män, gångande ditåt; de kommo snart närmare, hvarpå Grim helsade dem, och frågade efter deras namn. Deras anförare sade sig heta Reidar den Oförvägne 9), och sporde, hvarför Grim ville råna från honom hans egendom. Grim svarade, att han först funnit hvalen. "Vet du icke," sade Reidar, "att jag områder allt som här drifver i land?" "Icke vet jag det," svarade Grim,

"men om än så skulle vara, så lät oss dela halft om halft." "Det vill jag icke," utlät sig Reidar, "utan skolen J göra ettdera, antingen gå bort från hvalen, eller slåss om den." "Förr göra vi det," sade Grim, "än mista den hel och hållen." Derpå gingo de mot hvarandra och slogos, och det uppstod en mägta hård kamp. Reidar och hans män voro väl öfvade i vapen, och gåfvo starka hugg, så att Grims bägge män inom en kort stund föllo. Då uppstod en mycket skarp strid, hvilken dock slöts dermed, att Reidar föll, och alla hans män med honom. Grim dignade äfven ned, såsom både sårad och utmattad, och låg nu på stridsplatsen, icke tänkande att kunna undslippa döden. Han hade icke legat der länge, förr än han blef varse en kvinna der gående, om hon eljest förtjente att benämnas så, hälst hon icke var högre än en sju års gammal flicka, men ändock så tjock, att Grim icke tilltrodde sig, att kunna famna om henne; och hade hon tillika ett långlagdt och bistert ansigte, en krokig näsa, kort hals, svarta ögon och ohyggliga kinder. Stygg och luden var hon äfven, och både hennes hud och hår voro svarta till färgen. Hon var klädd i en grof skinnkofta, som icke räckte längre ned än till

höften. Att kyssa henne syntes ej smakligt, ty näsans utgjutelser hängde öfver läpparne på henne. Hon gick dit der Grim var liggande, och sade: "lågt ligger nu Halogalänningarnes höfding; vill du, Grim! tigga (emottaga) lifvet af mig?" "Näppeligen kan jag det, så ohygglig som du är," svarade Grim; "men hvad heter du?" sporde han vidare. Hon svarade: "jag heter Geirrid Gandvikekkja; du må tro, att jag är något rådande här i viken, och bestäm dig derför för ettdera!" "Det är ett gammalt ordspråk," svarade Grim, "att en hvar har lifvet kärast, och således vill jag bekväma mig till, att emottaga det af dig." Hon tog honom då upp under skinnkoftan och sprang sina färde med honom som ett litet barn, och så häftigt tillika, att han knappt kunde andas. Hon stannade icke, förrän de kommo till en stor håla, och då hon lade honom ned der, tyckte Grim, att hon var ännu styggare än förut. "Nu är du kommen hit," sade hon, "och vill jag, att du belönar mig för det att jag frälste dig, och bar dig hit, och genast kysser mig." "Det kan jag ingalunda göra," svarade Grim, "så afskyvärd som du förefaller mig vara." "Då vill jag icke heller visa dig någon tjenst vidare," sade Geirrid,

"och ser jag, att du i sådant fall är snart dödsens barn." "Det måste då blifva dervid," yttrade Grim, "änskönt det bär mycket emot för mig;" hvarpå han gick fram och kysste henne, och tyckte han henne då ej vara så motbjudande att vidröra, som icke mera vederstygglig att åskåda. Då kvällen inföll tillredde Geirrid sin säng, och sporde, om Grim ville ligga ensam eller hos henne. Grim svarade, att han hälst ville ligga ensam; hvarpå hon utlät sig, att hon då icke heller ville beflita sig om att läka honom. Grim, som insåg, att det icke skulle bekomma honom väl att neka, sade då, att han häldre ville ligga hos henne, i fall det kom an derpå. Han gjorde äfven så; men hon lade förut en förbindning på alla hans sår, och hvarken sveda eller ömhet tyckte han sig sedan känna 10). Förunderligast föreföll honom den smidighet, som hennes fingrar hade, fastän hennes händer voro så fula; ty de förekommo honom mera lika gamsklor än menniskohänder. Så snart de kommit i säng, insomnade Grim; men när han uppvaknade, såg han en så vacker kvinna ligga i sängen bredvid sig, att han tyckte sig aldrig hafva sett någon dylik; och förundrade han sig högeligen deröfver, att hon

mycket liknade L o p t h ä n a, hans fästekvinna. Nedanför sängen såg han den vederstyggliga trollkvinno-hammen ligga, som G e i r r i d G a n d v i k e k k j a hade haft (burit). Mycket vanmägtig syntes hon då vara. Han uppstod genast, och drog hammen bort till eldstaden, och uppbrände den der. Sedan gick han fram, och stänkte vatten på kvinnan, till dess hon kom sig före, då hon sade: "Nu har det gått lyckligt för oss bägge; jag räddade först ditt lif, men du förhjelpte mig från min olyckliga förvandling." "På hvad sätt kom du hit, och huruledes har det sig nu med dig?" sporde G r i m. "Kort efter det du var dragen bort från Viken från min fader H a r a l d," svarade hon, "mötte min stjufmoder G r i m h i l d mig, yttrande så: nu skall jag löna dig, L o p t h ä n a! för det du varit styfsint och tvär emot mig, sedan jag kom hit till riket; och förklarar jag nu, att du skall varda den styggaste trollkvinna, och föras bort härifrån nordan upp till Gandvik, och bo der i en afsides liggande håla; der skall du äfven vara utsatt för en beständig tvedrägt med min broder R i m n e r, och J bägge få mycket ondt med hvarandra att skaffa, men den af er vara värst utsatt, som visar sig minst eftergifvande! Du skall äf-

ven blifva en leda för alla, både troll och menniskor; äfven, fortfor hon, skall du förblifva i denna förtrollning under hela din återstående lilfstid, och aldrig lösas från den, så framt icke någon man tillstädjer dig (bifaller) tre ting, som du beder honom om, och jag vet, att ingen vill: och är det första, att få sitt lif räddadt genom dig, det andra, att kyssa dig, och det tredje att dela din säng, hvilket är det, som alla minst skola bekväma sig till. Nu har du gjort allt detta, men du var också mäst pligtig dertill; och är nu min vilja, att du beledsagar mig östan till Viken till min fader, och håller bröllop med mig, efter som aftaladt var." De drogo sedan dädan till G r i m s stuga, och då var der en ymnig fångst, ty der låg nu en hval i hvarje vik. Han lastade då sitt skepp, och då han var färdig, styrde han från land, och de voro bägge på skeppet, han och L o p t h ä n a. Han använde då den konst, som hans fader K e t i l H ä n g och andra Rafnistamän hade begagnat, att han drog upp seglet då stiltje inföll; hvarpå han genast fick medvind, och seglade nu hem till Rafnista, der folket tyckte sig hafva återfått honom från H e l s boning (underverlden).

3. Kort derefter drog G r i m med L o p t-

häna östan till Viken; Grimhild beherrskade då ensam nästan allt der på trakten. Så snart Grim anländt dit, lät han, sedan han förut omtaladt för Harald Herse, huru allt hade tillgått, gripa Grimhild, och draga en lädersäck öfver hennes hufvud, hvarpå hon blef stenad till döds. Han höll derefter bröllop med Lopthäna, och drog sedan hem till Rafnista. Harald Herse gifte sig för tredje gången, och fick Thorgun, Thorres dotter. Grim och Lopthäna hade icke lefvat länge tillsammans, inan de fingo en dotter, som blef kallad Brynhild; hon växte upp på Rafnista, och var en mycket fager mö; Grim älskade henne äfven högt. När hon var tolf år gammal, friade en man vid namn Sörkver till henne, och var denne Sörkver son till Svade, son till Raudfell (Rödfell), son till Bard, son till Thorkel Bundinfot. Hon ville icke gifta sig med honom, och derför utfordrades Grim af Sörkver på envigeskamp, hvilken utmaning Grim emottog. Sörkver härstammade på mödernesidan från Sogn, och egde några gårdar der. Efter en half månads förlopp skulle enviget hållas. I Norrige fanns då en Herse som hette Asmund och områdde

gården Berurjoder 11); han var gift, och hade en son, vid namn Ingjald, hvilken var en mycket berömlig man, och hade länge vistats hos Grim Lodinkin; ty det var stor vänskap dem emellan; dock var Ingjald äldst af dem, men Grim långt starkare. Ingjald ägtade en kvinna som hette Dagny, dotter af den Asmund, som var uppkallad efter Gnod, och en syster till krigskonungen Olof 12). Med henne aflade han en son, som hette Asmund, och sedan blef fosterbroder till Odd den Vidtbefarne, hvilken var med Sigurd Ring på Bråvalla, och eljest kallades Örvar-Odd. På den bestämda tiden kom Sörkver till envigesplatsen sjelf tolfte, och voro alla hans följeslagare Berserkar 13). Grim var kommen dit förut, och med honom Ingjald, samt många bönder från Halogaland. De gingo då fram på platsen, och Grim skulle hugga först 14); hafvande han svärdet Dragvendil, som hans fader hade områdt. Tröst hette den man, som höll skölden framför Sörkver. Grims första hugg var så starkt, att det klöf skölden längs efter, men svärdspetsen träffade Tröst på den vänstra skuldran och gick ut på honom ofvanför högra höften, hvarefter svärdet råkade Sörkvers

vänstra lår, och tog bägge benen af honom, det ena ofvanför, och det andra nedanför knäet, så att han nedföll död på stället. Ingjald och de öfrige, vände sig nu emot de tio, som öfverlefde, och höllo icke upp, förr än alla voro dräpte. Då kvad Grim:

Fällt hafva vi,
Till jorden,
Tolf Berserkar
Hederslöse;
Dock var Sörkver
Starkast ibland
Dessa kämpar,
Men Tröst näst honom.

Och vidare kvad han:

Främst bör jag göra
Hvad min fader gjorde 15);
Ej skall min dotter,
Utan strid derom,
Nödgas ägta
Någon slik man,
Den fagra mön!
Så länge Grim lefver.

Efter envigeskampen drog Grim hem, men Ingjald till Berurjoder. Kort efter dödde hans fader, då han tillträdde bestyret öfver alla dess egendomar, blef en mycket ansedd bonde,

och utmärkte sig för både gästfrihet och yppighet i sin hushållning.

4. Några år förut var Bödmod, Framars son afliden, och hade han med sin hustru Rafnhild, en dotter vid namn Thorny, hvars son var Thorbjörn Talkni, fader till Ketil Breid, fader till Thorny, som var gift med Hergils Napras. Rafnhild drog då hem till Rafnista till sin broder Grim. En berömlig man, vid namn Thorkel, var då Jarl öfver Numedalsfylke. Han drog till Rafnista, och friade till Rafnhild, hvarefter hon blef gift med honom. Deras son var Ketil Häng, hvilken inbrände Harek och Rärik, Hilderids söner, för det de baktalat hans frände Thorolf. Derefter for Ketil till Island, och tog i besittning landet emellan Thjorså och Markarfljot, samt bodde på Hof. Hans son var Rafn, den förste (?) Lagmannen på Island; hans andra son var Helge, fader till Helga, som var gift med Oddbjörn Askesmed eller Skeppsbyggmästare; hans tredje son var Storolf, fader till Orm den Starke och Rafnhild, som var gift med Gunnar Baugson; deras son var Hamund, fader till Gunnar på Hlidarenda, och deras dotter

Arngun, som var gift med Roar, offerpräst på Tunga; varande Hamund den Halte deras son. Der var då en mägtig Herse, vid namn Vederorm, en son af Vemund den Gamle; han friade till Brynhild, Grim Lodinkins dotter, och hon följde honom. Deras son var Vemund, fader till Vederorm, hvilken flygtade för Konung Harald (Hårfager) östan till Jämtland, och afröjde der skogarne till bygder 16); hans son var Holmfast, men Vederorms syster hette Brynhild, och hennes son Grim, som var uppkallad efter Grim Lodinkin. Fränderne Grim och Holmfast foro i vesterviking 17), och dräpte på Söderöarne Jarlen Asbjörn Skerjablese, hvarvid de såsom krigsbyte togo hans hustru Olof och hans dotter Arneid. Den sistnämnde tillföll Holmfast, och han sålde henne till sin frände Vederorm, hos hvilken hon var trälinna, till dess Ketil Thrym ägtade henne, och förde henne ut till Island. Efter henne är Arneidestad i (vid) Östfjorden uppkallad. Grim ägtade Olof, Thord Vagalds dotter, som varit gift med Jarlen. Grim for till Island, och tog Grimnäs, midt emot Svinevattn, i besittning, samt bodde på Öndverdenäs fyra år,

men sedan på Burfeld. Hans son var Thorgils, som hade till ägta Helga, Gest Oddleifsons dotter. Deras söner voro Thoraren på Burfeld och Jörund på Midenge. Grim föll i en envigeskamp under Halkesholar för Halketil, Ketilbjörns broder på Mosfeld. Grim Lodinkin uppehöll sig på Rafnista, som förr är omtaladt; han aflade sedermera med sin hustru en son, som fick namnet Odd, och blef uppfostrad hos Ingjald på Berurjoder 18); han blef sedan kallad än Örvar-Odd, än Odd den Vidtbefarne. Grim var ansedd för en rask man; han var stark och mycket modig, och bestyrde sjelf om sitt. Han dödde af ålderdom; och slutar här Grim Lodinkins saga.

Upp-

Upplysningar och Anmärkningar.

1) Denna saga är att anse nästan som en fortsättning af Ketil Hängs, hvarför den äfven bort följa efter densamma, i fall omständigheter sådant tillåtit.

2) Om dessa pilar, hvilka hette *Flög*, *Remsa* och *Fifa*, se 3 Cap. af nyssnämnde saga.

3) "*Feima*" betyder en blygsam kvinna. Det är således troligt, att skriffel här eger rum, och att här skolat stå, antingen "*Fenia*," betecknande en Jätte- eller Trollkvinna, eller "*Fenna*," en stor snödrifva.

4) Detta namn deriverar sig från "*Hrím*," rimfrost, eller från "*Hrímthurs*," en af rimfrost och is danad Jätte.

5) "*Kleima*" betyder en fläck (macula); måhända här en snöfläck. Derigenom blifva alla tre personernas namn allegoriska.

6) "*Thjassi*," som kommer af "*Thjós*," betecknar en Jätte, äfven en köttfull, korpulent man. Kvädet på detta ställe syftar troligen på Jätten Thjasses dotter Skade, som var Asa-Guden Njörds maka. Hon ville bo der hennes fader bodde, nemligen på fjällen i Thrymhem; men Njörd ville bo nära sjön; då kommo de öfverens att de skulle vistas nio nätter i Thrymhem och tre i Noatun (Njörds bostad). Men då Njörd kom hem till Noatun från fjället, kvad han:

Jag ledsnade vid fjällen,
Fast jag ej var der länge:

Endast nio nätter.
Ulfva-tjut
Tycktes mig ledt vara,
Mot svanornas sång.

Hvaremot Skade kvad:

Sofva jag ej kunde
På sjöstranden
För foglarnes skrän;
Den måsen,
Som från hafvet kommer,
Hvar morgon mig väcker.

Då for Skade upp till fjällen och byggde i Thrymhem, och far hon mycket på skidor med båge, och skjuter djur: hon kallas Skid-Gudinna. Derom, och huru Njörd hade bekommit Skade, se Sturlesons *Edda*, Gylfaginning, Cap. 23 och Bragarædur, Cap. 56.

7) *"Rödull"* är egenteligen stråle (radiolus); men Skalderne kallade solen äfven så, eftersom hon, isynnerhet morgon och afton, kastar ett rödaktigt sken på föremålen.

8) Namnet härrör måhända från *"Hyr,"* eld, eller *"Hyra,"* värme.

9) Med *"Hvatvísi,"* som här står, betecknas egenteligen den, som handlar utan öfverläggning eller besinning, och således är dumdristig eller oförvägen.

10) Läkarekonsten var ej särdeles känd af våra förfäder under hedendomen. Då, enligt de på Gudaläran grundade meningar, det ansågs ärofullt att finna

döden i krig, och då döden på slagtfältet öppnade för den svärdfallne kämpen Valhalls herrliga boning, men det tvärtom ansågs skamligt att dö på sjuksängen; då uppfostran, krigsöfningar och härfärder stärkte och härdade den af ingen veklighet försvagade kroppen, skulle egenteliga sjukdomar blifva sällsynta och erfarenheterna af deras behandling fåtaliga. Då dertill kommer, att man trodde allt styras af ett oundvikligt öde, att man ej genom något medel kunde förlänga sin lifstid, men att man tvärtom kunde, utan att skadas, kasta sig i de ögonskenligaste faror om ej dödens stund vore kommen, finner man lätt, att omsorgen att förvara sig mot åkommor och förlänga lifvet ej kunde vara påtänkt, och att läkarekonsten, hvarken som vetenskap eller konst, var särdeles öflig. De få invertes sjukdomsfall, som våra förfäder under hedendomen voro underkastade, härrörde väl isynnerhet från luftens åverkan, men då man efter sina föräldrar ärft en stark kropp, som ännu mer härdades genom lefnadssättet, hjelpte vanligen naturen sig sjelf, som den nästan altid gör, der den kan verka i sin fulla kraft.

Men hvad man ej aldeles kunde umbära, var någon chirurgisk skicklighet. Ett beständigt i krig varande folk, jämt utsatt för sår och krossningar, måste hafva vunnit någon färdighet i deras behandling. Också förekomma sårförbindningar ofta i sagorna; men, äfven i denna lilla omständighet uttryckte sig Nordbons karakter, ty det konstmässiga och lämpeliga måste stå tillbaka för det heroiska och karlavulna

både hos chirurgen och patienten, som fördrog den hårdaste behandling utan kvida, och exempel derpå gifva sagorna tillräckligt. Med goda Läkare, *"Godir Læknìr,"* som ofta nämnas i gamla häfderna, menas väl sådane, som häruti egde serdeles skicklighet och öfning. Kvinnor brukades härtill som oftast, såsom de der, i sitt behandlingssätt, hade mera sagtmod, ömhet och eftergifvenhet. Berättelsen om slaget vid Stiklarstad (Olof Haraldssons saga, Cap. 247), utom flere andra, lemnar oss underrättelser om desse läkarinnors biträde vid fältslag och deras sätt att genom lag af kokade, starkt luktande örter, som gafs åt de sårade, utröna huru djupt ett sår kunde vara. Sådana, enkelt brukade och äfven i konstiga compositioner, användes äfven för en annan behandling. Liljegren, Jarlmans och Hermans saga, sid. 65.

11) Denna gård skall nu kallas Berlio, och vara belägen i Sogndalen. Torfæus, Hist. Norv. Tom. 1 p. 264, 274.

12) Denne Olof, som här kallas *"Lidsmanna Konúng,"* i Gånge-Rolfs saga Konung i Danmark; samt i Romund Gripsons saga Konung Olof af Gardum, Gnodar-Asmunds son, lärer hafva haft sitt hemvist på vestra sidan om Venern, och egenteligen varit en sjökonung, som låg mycket ute i viking. Se Romund Gripsons saga.

13) Med detta namn betecknades öfverdådiga, rasvilla forntidskämpar; och förekommer en undersökning om dem i ett tillägg till Kristni saga, Hafniæ 1773.

14) Deraf finner man, att äfven i forntiden den sedvana ägde rum, att den utmanade skulle först få anfalla.

15) Detta syftar på anledningen till enviget emellan Grims fader Ketil Häng och Uppdalakämpen Ale; äfvensom emellan Ketil och Vikinga-Konungen Framar, hvarom sagan förmäler.

16) Hos Sturleson, Hakon Adalstenfostres saga, Cap. 14, heter det: "Ketil Jamte, Önund Jarls son af Sparrebo, for östan om Kölen, och med honom en stor hop folk, som hade med sig allt sitt husgeråd. De röjde marker, och byggde der stora härader: det blef sedan kalladt Jämteland. Ketils soneson het Thore Helsing; han flydde, för mandråp skull, från Jämteland, och reste öster in på de marker, som der då voro, och byggde der; dit drog ock en stor myckenhet af folk med honom; det är kalladt Helsingeland, och sträcker sig allt öster till sjön. Östra delen af Helsingeland beboddes af de Svenske. Men när Konung Harald Hårfager intog Norrige, då rymde en stor hop folk af landet för honom, både från Trondhem och Numedalen; och uppkommo sålunda *ännu flera* nybyggen öster i Jämteland; men somliga drogo ända till Helsingeland o. s. v."

Deraf kan man sluta till, dels att *redan före* Harald Hårfagers tid, både Jämtland och Helsingland blifvit coloniserade, dels att den Vederorm sagan omtalar, hört till dem, som i sådant ändamål under Haralds regering öfvergåfvo Numedalen. Detta öfverensstämmer äfven med uppgiften af Stur-

leson i Har. Hårf. saga, Cap. 20, der det heter: "Efter denna slagtning (i Hafursfjorden år 885) fick Konung Harald intet motstånd i Norige; ty då voro alla hans motståndare och mägtigaste fiender slagna, och somliga flydde ur landet. Dessa utgjorde ett stort antal folk; ty den tiden blefvo stora ödeländer bebyggde; då bebyggdes Jämtland och Helsingeland, hvilka bägge dock voro *förut* af Norrmän *något* befolkade."

17) Dermed förstods förfädernas vikingatåg till de vester om Scandinavien belägna länder och öar, i synnerhet till kusterna af England, Skottland och Irland.

18) Det var ej ovanligt, att man äfven i forntiden åtog sig andras barn, att i föräldrars ställe vårda och uppfostra, för att antingen, då fadren var död eller bortovarande, lätta modrens omsorg, eller ock derigenom visa sin vänskap och aktning för en lefvande fader och ansedd man. Upptagningen, strax efter födelsen, gjorde barnet till medlem af sin faders hus; likaledes införlifvades ett upptaget barn i fosterfaderns familj genom knäsättningen, i följd hvaraf de så antagne fosterbarn kallas än "*Knésetníngr*," och än "*Fóstri*," fosterson, eller "*Fóstra*," fosterdotter. Sedan Konung Erik Blodyxe stupat i England kom hans Enka Gunnhild med sina söner till Danmark, hvarest hon blef väl emottagen af Konung Harald Gormsson. Denne Konung antog hennes son Harald att uppfostra, "*til fósturs*," och knäsatte honom, hvarefter gossen uppföddes i Dana Konungens hof. (Hak. Adalst. saga, Cap. 10). Hertig Gutt-

orm hade vattenöst Konung Harald Hårfagers äldsta son och gifvit honom sitt namn; han knäsatte pilten och fostrade honom, samt förde honom med sig öster i Viken. (Har. Hårf. saga, Cap. 21). Äfven sades det fordom, att den ansågs ringare, som fostrade en annans barn. Då Harald täflade med Konung Adalsten i England om företrädet, eller hvilkendera skulle vara för mer än den andra, sände Harald derför sin son Hakon (Håkan) med Hök Habrok till England att der uppfostras. Hök träffade Konung Adalsten i London, och var der då ett präktigt gästabud. Han gick in i salen med trettio män, trädde för Konungen och helsade honom. Konungen bad honom vara välkommen. Hök tog då pilten och satte honom på Konungens knä. Han såg på pilten, och sporde Hök, hvi han så gjorde? Hök svarade: "Konung Harald i Norrige bad dig fostra sin trälinnas son." Konungen vardt såra vred, och grep till ett svärd, som stod jemte honom, och drog det ut, likasom han ville dräpa pilten. Hök sade då: "du hafver knäsatt honom, och må du mörda honom, om du vill, men icke månde du med svärd utöda alla Konung Haralds söner." Hök gick derpå ut, och for sina färde (Har. Hårf. saga, Cap. 42). Konungen uppfostrade pilten, icke för att visa sig undergifven, eller något eftergifvande för Konung Harald, utan emedan han ansåg det ovärdigt att våldföra sig på ett barn, som var öfvergifvit af de sina; och bär förty denne hans fosterson i våra sagor namnet Adalstens Fostre.

De skyldigheter, som ålågo en fosterfader emot

sin fosterson, voro i vissa delar desamma som en faders mot sin son. Han skulle således emottaga fostersonen i sitt hus, samt der vårda och draga all faderlig omsorg om honom. Härtill hörde äfven, att gifva honom en för sin tid vanlig bildning och lära honom idrotter. Det kunna vi väl ock säga, att uppfostrarnes förhållande härutinan ej utan skäl berömmes, så vida de alla, såsom Konung A d a l s t e n — det hånliga sätt oaktadt, hvarpå han blef H a k o n s fosterfader — voro vane att lära fostersonen goda seder, jemte all slags belefvenhet och idrotter; till och med älska honom mer än någon annan menniska, skyld eller oskyld (Cap. 43); och såsom O d d s fosterfader I n g j a l d, lära denne visdom och vetenskaper, samt akta honom högre än sin egen son (Örv. Odds saga, Cap. 2). Ehvad som än hade föranledt en fosterfader att antaga sig ett barn till uppfostrande, voro dock för honom bevekelsegrunderna till en öm omvårdnad, hufvudsakligen altid de samma, och föräldrarne kunde äfven vara öfvertygade om en trogen verkställighet af hvad B e s s e den V i s e yttrade till D r o p l ö g: "jag begär din son att fostra, och det försäkrar jag dig, att jag skall lära honom allt det manvett, som jag kan."

En fosterfader tillkom det vidare, att biträda sin fosterson, till att ernå den värdighet, som anstod honom, och hvarvid han hederligen kunde vinna sin utkomst, hvilket de gamle kallade, *"at koma einum til throska,"* förhjelpa en till sin utkomst. För Konungasöner var detta naturligtvis att vinna ett rike. Härutí hafva förbemälde Konungar A d a l s t e n och H a r a l d G o r m s s o n på allt sätt hjelpt hvar sin fo-

sterson Hakon och Harald Gråfell. Som oftast erfordrades det, att utstyra dem till vikingafärd med skepp och manskap, hvarmed de under sina härfärder kunde förskaffa sig ära och rikedomar, samt sluteligen ett rike. För enskilda personer var det att utse åt sitt fosterbarn en passande maka och förse dem med penningar till några för dem erforderliga omkostnader (Niáls saga, Cap. 94, 98).

Ibland andra faderliga pligter var det äfven den, att taga en blodig hämd på sina söners baneman. Sådan hämd finna vi ock verkstäld af flere fäder. Denna skyldighet, jemte de andra, som hörde till faderliga omvårdnaden, förekommer, såsom äfven tillhörande en fosterfader, åtminstone en gång, såsom ett uttryckeligt förbehåll. Då Ketil erbjöd Höskuld att fostra dess son, sade modren: "du skall då göra denna pilt allt hvad godt du förmår, då han blir vuxen, och hämnas honom, om han faller för vapen, samt så snart han vill gifta sig, gifva honom penningar till hemgift, "*Qvanarmundr*;" härtill skall du edeligen förpligta dig," hvartill Ketil äfven biföll.

Att misshandla, eller mindre ädelt bemöta en fosterson, ansågs nedrigt, och att döda den, som man knäsatt, var ett groft brott. Hök Habrok kallade det således mord, om Konung Adalsten mördade Hakon, som blifvit honom knäsatt. Af detta skäl kunde Harald Gormsson ej förmås, att försåtligt handla emot Harald Gråfell, utan då Hakon Hlade-Jarl ville öfvertala honom dertill, svarade: "Konung Harald är min fosterson, som jag knäsatt." Och vidare, "att det lärer visserligen blif-

va utropadt för en elak gerning, att (så) svika sin fosterson" (Ol. Tryggv. saga, Cap. 10). Sådane fostrare gjorde ock, genom deras ädla sätt att behandla sina fosterbarn, sig förtjente af aktning och tacksamhet. De missräknade sig ock aldrig på sina fosterbarns erkänsla, oinskränkta tillgifvenhet och hjertliga tacksamhet. Sagorna framställa äfven några drag häraf, hvilka, om ej altid i sättet att yttra sig, lika förfinade, dock omvittna, att ynglingarne både med ord och gerningar visste att värdera den omvårdnad de åtnjutit. Liljegren, Ö. O. saga, sid. 236.

SUBSCRIBENTER
å
Nordiskt Sago-Bibliothek.

(Forts. från föreg. Häfte.)

Stockholm.

Schéele, C. von, Lieutenant.

Götheborg.

Jung, C., Landtmätare.
Westring, P. C., Med. Doctor.

Köping.

Gröndal, J. G., Bruks-Inspector.
Hofgren, A. G., Handlande.
Lejdström, C. A., Krono-Länsman.
Polheimer, A., Bruks-Inspector.

Fahlun.

Fahnehjelm, A., Under-Lieutenant.
Lindborg, J., Comminister.
Sefström, A. G., Comminister i Bjuråker.
Skancke, T., Bergs-Tjensteman i Norrige.

Hedemora.

Arnberg, J. A., Bruks-Predikant.

Westra Bergslagen.

Nyrén, J. U., Landtmätare.

Österdalarne.

Erelius, J. M., vice Pastor.

(Forts. i nästa Häfte.)

Till Läsaren.

Med detta häfte är det Första Bandet af Nordiska Sago-Bibliotheket utgifvit. Försöket har rönt en sådan uppmuntran, att Utg. finner sig deraf serskildt uppmanad till dess fortsättande. Att denna början dock i allo torde svara emot skarpsinnigare Fornskrifttydares anspråk, måste Utg. sjelf betvifla, men, att desamma hädanefter skola blifva mera uppfyllda, djerfves han dock förhoppas. Han önskar följaktligen mycket för sjelfva sakens skull, att man ville anmärka de redan begångna misstagen och uppgifva dem, på det icke allenast återfall i dylika må, under fortsättningen, kunna undvikas, utan ock rättelse i dem på en gång meddelas.

Några färre tryckfel hafva insmygt sig i arbetet, men Utg. har ej velat utpeka dem, såsom rättande sig sjelfva vid läsningen. Att åter en strängt rätt stafningslära för Svenska språket icke öfverhufvud blifvit använd, lärer ock anmärkas; Men då Svenska skriftställare i sjelfva verket ännu icke kunna sägas hafva någon sådan att tillämpa), torde denna omständighet vara myc-*

*) Se härom recensionen i Tidningen *Heimdall* för år 1831, N:o 45.

ket ursäktlig, hälst om det befinnes, att för ordduppställningen till något begrepp, en och samma regel för stafningssättet, nästan altid, blifvit iakttagen; Börande Utg. härvid ock tillägga, att han vid några fall, då nu brukliga Svenska ord, jemte deraf följande begrepp, funnits bestämdt svarande mot dem, hvilka den Isländska grundtexten uttryckt, och dessa således varit att anse såsom verkliga stamord, äfven trott sig med allt skäl böra bibehålla, eller åtminstone närma sig till, denna typ för deras fornåldriga stafningssätt.

Andra Bandet börjas med den herrliga Völsunga-sagan, och på den kommer sagan om Konung Rolf Krake och hans kämpar att följa. Slutet deraf blifver upptagit af tvänne mindre sago-berättelser, hvilka icke nu kunna bestämmas. Och begagnar Utg. detta tillfälle, för att aflägga dess vördnadsfulla och förbindliga tacksägelse hos alla de Mæcenater och Vänner, hvilka behagat utgifningen befrämja.

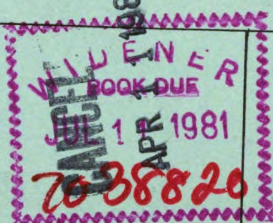
Vignetten å det lithograferade Titelbladet föreställer Urd (Förtiden), den äldsta af Eddalärans trenne Nornor, eller Ödets Gu-

dinnor, sittande med en stentafla i handen, invid en nedanom henne uppvällande källa (Urdarbrunnen), på hvars vattenyta tvänne Svanor simma. Deröfver står med runskrift Isländska adjectivet: Ouppausanlegr, eller Outöslig.

Fahlun i December 1834.

Utgifvaren.

WIDENER
BOOK DUE
JUL 1 1981
CANCELLED
APR 1 1984
7038820

